

SBÍRKA  
SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

NEJVYŠŠÍHO SOUDU  
ČESKÉ REPUBLIKY

2/2014

**OBSAH**  
**Rozhodnutí ve věcech trestních**

Zhodnocení praxe soudů

v oblasti ukládání a výkonu vybraných trestních sankcí v letech 2010 a 2011      č. 9

## **OBSAH**

### **Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních**

|                             |              |
|-----------------------------|--------------|
| Akciová společnost          | č. 23        |
| Datové schránky             | č. 15        |
| Doručování                  | č. 14, č. 15 |
| Družstvo                    | č. 20        |
| Insolvence                  | č. 21        |
| Katastr nemovitostí         | č. 19        |
| Konkurs                     | č. 22        |
| Lhůty                       | č. 15        |
| Náhrada škody               | č. 22        |
| Odporovatelnost             | č. 18        |
| Ochrana osobnosti           | č. 13        |
| Podmínky řízení             | č. 17        |
| Postoupení pohledávky       | č. 17        |
| Pracovněprávní vztahy       | č. 23        |
| Právnícká osoba             | č. 23        |
| Právní úkony                | č. 23        |
| Promlčení                   | č. 21        |
| Příkazání věci (delegace)   | č. 16        |
| Rozhodčí řízení             | č. 18        |
| Ručení                      | č. 21        |
| Správce konkursní podstaty  | č. 22        |
| Statutární orgán            | č. 23        |
| Výpověď z pracovního poměru | č. 23        |
| Zástavní právo              | č. 18        |



## ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

## ZHODNOCENÍ PRAXE SOUDŮ V OBLASTI UKLÁDÁNÍ A VÝKONU VYBRANÝCH TRESTNÍCH SANKCÍ V LETECH 2010 A 2011

(Trestní kolegium Nejvyššího soudu  
ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012)

V roce 2009 byl přijat Parlamentem České republiky nový trestní zákoník, jenž byl vyhlášen pod č. 40/2009 Sb. a který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2010. V roce 2012 tedy soudy již třetím rokem aplikovaly tento základní kodex trestního práva hmotného. I když nešlo o příliš dlouhou dobu, považoval Nejvyšší soud za vhodné získat pokud možno fundované informace o dopadu nového trestního zákoníku na aplikační praxi soudů. Proto, obdobně jako tomu bylo v případě velké novelizace trestního řádu (č. 36/2004 Sb. rozh. tr.), se rozhodl vyhodnotit účinnost nové právní úpravy, analyzovat právní problémy spojené s její aplikací a v zobecňujícím materiálu zaujmout stanovisko k těmto otázkám.

Vzhledem k tomu, že se jedná o matérii poměrně širokou, rozložili jsme zkoumání účinnosti nového trestního zákoníku do několika etap, přičemž její první část jsme zaměřili na zkoumání účinnosti trestních sankcí, a to ve spolupráci s Univerzitou Karlovou a Institutem pro kriminologii a sociální prevenci (GAČR č. P408/12/2209 „Teoretické a trestně politické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí“). Abychom získali obraz o aplikační praxi soudů v jednotlivých krajích, obrátil se Nejvyšší soud se žádostí o spolupráci na tomto průzkumu na předsedy krajských soudů, protože jsou nepochybně nejlépe obeznámeni se situací nejen u krajského soudu, ale i u okresních soudů v jejich obvodu. Přestože nikoli všechny soudy v České republice se do provedeného průzkumu zapojily, resp. některé soudy neodpověděly na všechny položené otázky, domníváme se, že zjištěné poznatky mají dostatečnou vypovídací hodnotu a mohou posloužit k ovlivnění další praxe všech soudů v naší republice.

Jeden z principů, na nichž stojí nová kodifikace trestního práva hmotného, je princip depenalizace a posilování koncepce restorativní justice. Tyto principy našly své vyjádření zejména v zavedení nových alternativních sankcí, jakož i v modifikaci stávajících alternativních sankcí a v rozšíření okruhů trestných činů, u nichž přichází aplikace alternativní sankce v úvahu. Smyslem takovéto úpravy bylo především nahradit krátkodobé nepodmíněné tresty odnětí svobody všude tam, kde jsou pro to vhodné podmínky, alternativním řešením. Důležitost tohoto problému naznačuje celkový počet odsouzených, počet nepodmíněných trestů odnětí svobody a z toho počet krátkodobých trestů odnětí svobody, kterých je okolo dvou třetin ze všech uložených nepodmíněných trestů. Například u soudů v obvodu Krajského soudu v Ostravě bylo v roce 2010 odsouzeno celkem 8029 osob, z toho nepodmíněných trestů bylo uloženo 1560 (tj. 19,4 %) a krátkodobých trestů do jednoho roku bylo

z toho 1057 (tj. cca 2/3 z nepodmíněných trestů). V následujícím roce bylo soudy tohoto krajského soudu odsouzeno celkem 13 792 osob, nepodmíněných trestů bylo uloženo 2905 (tj. 21 %), krátkodobých nepodmíněných trestů bylo uloženo 1746 (tj. 60 % z uložených nepodmíněných trestů odnětí svobody).

Nakolik se povedlo naplnit cíl snížit využitím alternativ počet krátkodobých nepodmíněných trestů a jak se nové alternativy osvědčují, příp. na jaké aplikační problémy realizace tohoto cíle naráží, měl právě zjistit tento průzkum. Zaměření průzkumu ovlivňuje i současná situace ve vězeňství, tj. kapacitní problémy a fakt, že toho času se ve výkonu krátkodobých trestů odnětí svobody (tj. trestu do jednoho roku) nachází více než 2000 odsouzených.

Z výše uvedeného vyplynulo, že předmětem průzkumu byly nové alternativní tresty, tj. trest domácího vězení (§ 60 a § 61 tr. zákoníku), trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce (§ 76 a § 77 tr. zákoníku), dále trestním zákoníkem modifikované tresty obecně prospěšné práce (§ 62 až § 65 tr. zákoníku), peněžitý trest (§ 67 až 69 tr. zákoníku), dále podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody (§ 81 až § 83 tr. zákoníku), podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody s dohledem (§ 84 až 87 tr. zákoníku). Předmětem tohoto průzkumu byly i procesní odklony, tedy podmíněné zastavení trestního stíhání § 307 a § 308 tr. ř. a narovnání § 309 až § 314 tr. ř.

Průzkum zachycuje rozhodovací činnost za léta 2010 a 2011, aby se alespoň částečně postihla dynamika vývoje v této oblasti s tím, že jsme se snažili vyhodnotit každý rok samostatně.

Samozřejmě bylo již při zadání tohoto průzkumu jasné, že s ohledem na časovou působnost trestních zákonů se vliv nové úpravy na aplikační praxi soudů v roce 2010 mohl projevit pouze omezeně.

## **I. Zhodnocení ve vztahu ke krátkodobým nepodmíněným trestům odnětí svobody uloženým ve výměře do jednoho roku**

**A. Za jaké přečiny (provinění) byl krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody uložen ve zkoumaných letech 2010 a 2011; za které druhy trestných činů (proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sex. oblasti, majetkové, hospodářské atd., tedy podle jednotlivých hlav trestního zákoníku) jsou ukládány; pokud jsou ukládány v rámci jednotlivých hlav především za určité konkrétní přečiny (např. krádež, zanedbání povinné výživy, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání), je třeba to také uvést.**

Krátkodobé nepodmíněné tresty odnětí svobody ve výměře do jednoho roku jsou ukládány především za majetkové trestné činy, a to zejména za přečiny krádeže podle § 205 odst. 1, 2 tr. zákoníku, dále zpronevěry podle § 206 odst. 1 tr. zákoníku, neoprávněného užívání cizí věci podle § 207 odst. 1 tr. zákoníku a podvodu podle § 209 odst. 1, 2 tr. zákoníku, poškození cizí věci podle § 228 odst. 1 tr. zákoníku,

dále za trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, zvláště za přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní podle § 337 odst. 1 tr. zákoníku, přečin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 odst. 1, 2 tr. zákoníku, přečin padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 odst. 1 tr. zákoníku, nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku, nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 tr. zákoníku a výtržnictví podle § 358 tr. zákoníku. Nejvíce jsou zastoupeny přečiny krádeže podle § 205 odst. 1, 2 tr. zákoníku a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní podle § 337 odst. 1 tr. zákoníku.

Méně jsou zastoupeny trestné činy hospodářské, kde byl významněji zastoupen jen přečin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku. Jen ojediněle byl uložen krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody za trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství, proti rodině a dětem a obecně nebezpečné; zastoupeny tu jsou přečiny porušování domovní svobody podle § 178 tr. zákoníku, zanedbání povinné výživy podle § 196 tr. zákoníku a ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 tr. zákoníku. Naproti tomu poněkud překvapivě u některých soudů (např. Okresního soudu v Chomutově, Obvodního soudu pro Prahu 1 nebo Obvodního soudu pro Prahu 10) nebyl uložen žádný takový trest za přečin zařazený do hlavy I. zvláštní části trestního zákoníku o trestných činech proti životu a zdraví (u některých soudů, např. u Obvodního soudu pro Prahu 2, Obvodního soudu pro Prahu 4, Obvodního soudu pro Prahu 7 byl tento trest ojediněle uložen za přečin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku nebo u Obvodního soudu pro Prahu 8 za přečin ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a odst. 1 tr. zákoníku). Tomu odpovídá i praxe v obvodu Krajského soudu v Brně, u něhož byly v roce 2010 takové tresty u této trestné činnosti uloženy pouze ve čtyřech případech z celkového počtu 540 nepodmíněných trestů odnětí svobody uložených ve výměře do jednoho roku.

V podstatě ilustrativní je situace u Obvodního soudu pro Prahu 1, kde byla provedena tato zjištění:

#### **Rok 2010:**

Celkem uloženo 204 nepodmíněných trestů odnětí svobody nepřevyšující výměru 12 měsíců a to za tyto přečiny:

Přečin *krádeže* podle § 205 tr. zákoníku – celkem 116 přečinů.

Přečin *poškození cizí věci* podle § 228 tr. zákoníku – celkem 3 přečiny.

Přečin *maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní* podle § 337 tr. zákoníku – celkem 57 přečinů.

Přečin *výtržnictví* podle § 358 tr. zákoníku – celkem 1 přečin.

Přečin *zanedbání povinné výživy* podle § 196 tr. zákoníku – 1 přečin.

Přečin *neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku* podle § 234 tr. zákoníku – celkem 11 přečinů.

Přečin *podvodu* podle § 209 tr. zákoníku – celkem 2 přečiny.



Přečin *křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku* podle § 346 tr. zákoníku – celkem 2 přečiny.

Přečin *nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy* podle § 283 tr. zákoníku – celkem 5 přečinů.

Přečin *porušování domovní svobody* podle § 178 tr. zákoníku – celkem 2 přečiny.

Přečin *zpronevěry* podle § 206 tr. zákoníku – celkem 2 přečiny.

Přečin *poškození cizích práv* podle § 181 tr. zákoníku – celkem 1 přečin.

Přečin *vydírání* podle § 175 tr. zákoníku – celkem 1 přečin.

### **Rok 2011:**

Celkem uloženo 208 nepodmíněných trestů odnětí svobody nepřevyšující výměru 12 měsíců a to za tyto přečiny:

Přečin *krádeže* podle § 205 tr. zákoníku – celkem 108 přečinů.

Přečin *poškození cizí věci* podle § 228 tr. zákoníku – celkem 9 přečinů.

Přečin *maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání* podle § 337 tr. zákoníku – celkem 62 přečinů.

Přečin *výtržnictví* podle § 358 tr. zákoníku – celkem 2 přečiny.

Přečin *neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku* podle § 234 tr. zákoníku – celkem 8 přečinů.

Přečin *podvodu* podle § 209 tr. zákoníku – celkem 2 přečiny.

Přečin *křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku* podle § 346 tr. zákoníku – celkem 1 přečin.

Přečin *nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy* podle § 283 tr. zákoníku – celkem 1 přečin.

Přečin *porušování domovní svobody* podle § 178 tr. zákoníku – celkem 3 přečiny.

Přečin *poškození cizích práv* podle § 181 tr. zákoníku – celkem 1 přečin.

Přečin *přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu* podle § 284 tr. zákoníku – celkem 2 přečiny.

Přečin *padělání a pozměnění veřejné listiny* podle § 348 tr. zákoníku – celkem 3 přečiny.

Přečin *násilí proti úřední osobě* podle § 325 tr. zákoníku – celkem 1 přečin.

Přečin *nebezpečného pronásledování* podle § 354 tr. zákoníku – celkem 1 přečin.

Přečin *vydírání* podle § 175 tr. zákoníku – celkem 4 přečiny.

Z toho vyplývá, že pokud jde o *druhy trestných činů, byla skladba podle jednotlivých hlav trestního zákoníku* u Obvodního soudu pro Prahu 1 tato:

### **Trestné činy proti životu a zdraví:**

*Rok 2010:*

Celkem 0 věcí.

*Rok 2011:*

Celkem 0 věcí.

### **Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství:**

Rok 2010:

Celkem 4 věci:

§ 175 tr. zákoníku – přečin vydírání – celkem 1 věc,

§ 178 tr. zákoníku – přečin porušování domovní svobody – celkem 2 věci,

§ 181 tr. zákoníku – přečin poškození cizích práv – celkem 1 věc.

Rok 2011:

Celkem 7 věcí:

§ 175 tr. zákoníku – přečin vydírání – celkem 4 věci,

§ 178 tr. zákoníku – přečin porušování domovní svobody – celkem 3 věci.

§ 181 tr. zákoníku – přečin poškození cizích práv – celkem 1 věc.

Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti:

Rok 2010:

Celkem 0 věcí.

Rok 2011:

Celkem 0 věcí.

Trestné činy proti rodině a dětem:

Rok 2010:

Celkem 1 věc:

§ 196 odst. 1 tr. zákoníku – přečin zanedbání povinné výživy.

Rok 2011:

Celkem 0 věcí.

Trestné činy proti majetku:

Rok 2010:

Celkem 123 věcí:

§ 205 odst. 1 tr. zákoníku – přečin krádeže – celkem 116 věcí,

§ 206 tr. zákoníku – přečin zpronevěry – celkem 2 věci,

§ 209 tr. zákoníku – přečin podvodu – celkem 2 věci,

§ 228 tr. zákoníku – přečin poškození cizí věci – celkem 3 věci.

Rok 2011:

Celkem 119 věcí:

§ 205 odst. 1 tr. zákoníku – přečin krádeže – celkem 108 věcí,

§ 209 tr. zákoníku – přečin podvodu – celkem 2 věci,

§ 228 tr. zákoníku – přečin poškození cizí věci – celkem 9 věcí.

Trestné činy hospodářské:

Rok 2010:

Celkem 11 věcí:

§ 234 tr. zákoníku – přečin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku – celkem 11 věcí.

Rok 2011:

Celkem 8 věcí:

§ 234 tr. zákoníku – přečin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku – celkem 8 věcí.

*Trestné činy obecně nebezpečné:*

*Rok 2010:*

Celkem 5 věcí:

§ 283 tr. zákoníku – přečin nedovolená výroby a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy – celkem 5 věcí.

*Rok 2011:*

Celkem 3 věcí:

§ 283 tr. zákoníku – přečin nedovolená výroby a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy – celkem 1 věc,

§ 284 tr. zákoníku – přečin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu – celkem 2 věcí.

*Trestné činy proti životnímu prostředí:*

*Rok 2010:*

Celkem 0 věcí.

*Rok 2011:*

Celkem 0 věcí.

*Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci:*

*Rok 2010:*

Celkem 0 věcí.

*Rok 2011:*

Celkem 0 věcí.

*Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných:*

*Rok 2010:*

Celkem 60 věcí:

§ 337 tr. zákoníku – přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání – celkem 57 věcí,

§ 346 tr. zákoníku – přečin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku – celkem 2 věcí,

§ 358 tr. zákoníku – přečin výtržnictví – celkem 1 věc.

*Rok 2011:*

Celkem 70 věcí:

§ 325 tr. zákoníku – přečin násilí proti úřední osobě – celkem 1 věc,

§ 337 tr. zákoníku – přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání – celkem 62 věcí,

§ 346 tr. zákoníku – přečin křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek – celkem 1 věc,

§ 348 tr. zákoníku – přečin padělání a pozměnění veřejné listiny – celkem 3 věcí,

§ 354 tr. zákoníku – přečin nebezpečného pronásledování – celkem 1 věc,

§ 358 tr. zákoníku – přečin výtržnictví – celkem 2 věcí.

Trestné činy proti branné povinnosti:

Rok 2010:

Celkem 0 věcí.

Rok 2011:

Celkem 0 věcí.

Trestné činy vojenské:

Rok 2010:

Celkem 0 věcí.

Rok 2011:

Celkem 0 věcí.

***B. Procento úmyslných a nedbalostních přečinů (provinění), za které byl krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody uložen ve zkoumaných letech 2010 a 2011.***

U většiny soudů, u kterých byl proveden tento průzkum, byl krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody ve výměře do jednoho roku ukládán jen za úmyslné trestné činy. Tak tomu bylo např. u Okresního soudu v Chomutově, Obvodních soudů pro Prahu 1, pro Prahu 4, pro Prahu 6, pro Prahu 7, pro Prahu 8, pro Prahu 9, pro Prahu 10, Okresních soudů v Českém Krumlově, ve Vyškově, ve Žďáru nad Sázavou (100 % úmyslných trestných činů).

Naopak poněkud překvapivě u Okresního soudu v Pelhřimově byl zjištěn vysoký podíl těchto trestů uložených za nedbalostní přečiny – v roce 2011 se jednalo o 38 % krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody uložených za nedbalostní přečiny.

V obvodech krajských soudů v Ostravě a v Plzni byl krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody ve výměře do jednoho roku ukládán více než v 95 % za úmyslné trestné činy (např. v obvodu Krajského soudu v Plzni bylo v obou sledovaných letech uloženo 96,5 % krátkodobých nepodmíněných trestů za úmyslné přečiny).

***C. V kolika případech byl tento trest uložen prvotrestané osobě, v kolika případech obecnému recidivistovi, v kolika případech druhovému nebo speciálnímu recidivistovi (vykázat odděleně za rok 2010 a 2011).***

U většiny soudů, u kterých byl proveden tento průzkum, byl tento trest ukládán recidivistům, a to zejména speciálním a druhovým. Například u Obvodního soudu pro Prahu 6 byl ten to trest uložen v roce 2010: prvotrestaná osoba – 0 %, obecný recidivista – 9 %, druhový recidivista – 19 %, speciální recidivista – 72 %; v roce 2011: prvotrestaná osoba – 0 %, obecný recidivista – 7 %, druhový recidivista – 22 %, speciální recidivista – 71 %. U Obvodního soudu pro Prahu 7 v roce 2010: prvotrestaná osoba – 0 %, obecný recidivista – 6 %, druhový recidivista – 14 %, speciální recidivista – 80 %; v roce 2011: prvotrestaná osoba – 0 %, obecný recidivista – 5 %, druhový recidivista – 19 %, speciální recidivista – 76 %. Žádné

prvotrestané osobě nebyl uložen krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody v letech 2010 a 2011 ani u Obvodního soudu pro Prahu 8. U Obvodního soudu pro Prahu 9 byl uložen krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody v roce 2010 dvěma prvotrestaným osobám a v roce 2011 žádné prvotrestané osobě. U Obvodního soudu pro Prahu 9 byl uložen krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody v roce 2010 jednomu prvotrestanému odsouzenému a v roce 2011 také jedné prvotrestané osobě. Praxi těchto soudů lze považovat za vyhovující záměru zákonodárce, a to zejména podmínkám uvedeným v ustanovení § 55 odst. 2 tr. zákoníku.

Tomu v podstatě odpovídá i praxe v obvodu Krajského soudu v Brně a Krajského soudu v Českých Budějovicích, kde byl tento trest téměř ve 100 % případů ukládán recidivistům, a to zejména speciálním a druhovým. Prvotrestaným pachatelům byl uložen zcela výjimečně – např. byl uložen cizinci, který si téměř celý trest odnětí svobody odpykal výkonem vazby. Kupříkladu v roce 2010 v obvodu Krajského soudu v Brně bylo uloženo 11 krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody prvotrestaným osobám (z celkového počtu 540 těchto trestů); v roce 2011 se jednalo o 9 osob z celkového počtu 531 krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody. U soudů v obvodu Krajského soudu v Plzni byl krátkodobý trest odnětí svobody uložen prvotrestané osobě v roce 2010 v šesti případech, v roce 2011 ani jednou. Soudy v obvodu Krajského soudu v Ostravě uložily nepodmíněný krátkodobý trest odnětí svobody prvotrestané osobě v roce 2010 ve třinácti případech, v roce 2011 v osmi případech, přičemž recidivistům byl tento trest uložen v roce 2010 ve 344 případech a v roce 2011 v 322 případech, u zbývajících odsouzených šlo o osoby, které měly záznam v rejstříku trestů, nebyly však výslovně označeny jako recidivisté. Praxi těchto soudů lze v zásadě považovat za vyhovující záměru zákonodárce, a to zejména podmínkám uvedeným v ustanovení § 55 odst. 2 tr. zákoníku.

U některých soudů byl však v poměrně velkém počtu případů (až okolo 20 % osob) uložen krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody i prvotrestané osobě. Tuto praxi nelze považovat za vyhovující, neboť prvotrestaným osobám by měly být ukládány především alternativní tresty. Například. Obvodního soudu pro Prahu 1 byla tato skladba odsouzených

#### Rok 2010:

Prvotrestaní: 31 pachatelů.

Obecná recidiva: 80 pachatelů.

Speciální recidiva: 93 pachatelů.

#### Rok 2011:

Prvotrestaní: 38 osob.

Obecná recidiva: 67 osob.

Speciální recidiva: 103 osob.

U obvodního soudu pro Prahu 4 byl v roce 2010 uložen krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody jedenácti prvotrestaným odsouzeným a v roce 2011 osmi prvotrestaným odsouzeným. Jeho uložení je podle zprávy tohoto soudu odůvodněno

zejména rozsahem pokračující trestné činnosti nebo spácháním více trestných činů, ať již v jednočinném nebo ve vícečinném souběhu.

Podle Okresního soudu v Semilech obecně platí, že prvotrestaným osobám, kterým by podle příslušné zákonné trestní sazby a okolností případu mohl být ukládán trest odnětí svobody do jednoho roku, je ukládán ve většině případů některý z alternativních trestů (nejčastěji podmíněný trest odnětí svobody a obecně prospěšné práce). Část těchto odsouzených ale alternativní trest nepovažuje za dostatečnou výstrahu, dochází proto u nich později k přeměně na krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že nepodmíněný krátkodobý trest odnětí svobody je ukládán takřka výlučně recidivistům, a to většinou druhovým (nejčastěji obecná majetková trestná činnost) a speciálním (především trestné činy krádeže, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání a ohrožení pod vlivem návykové látky). Obecná recidiva je ve výrazné menšině (nejčastěji jde o recidivu pachatele s libovolným druhem trestné činnosti a přechodem zanedbání povinné výživy).

***D. Kolik bylo uloženo nepodmíněných trestů odnětí svobody do tří měsíců, do šesti měsíců, do devíti měsíců a do dvanácti měsíců (vykázat odděleně za rok 2010 a 2011).***

Nejvíce krátkodobých nepodmíněných trestů bylo zásadně ukládáno v rozmezí od 9 do 12 a poté od 3 do 6 měsíců. Nejméně jich bylo do 3 měsíců. Například v obvodu Krajského soudu v Plzni byly krátkodobé nepodmíněné tresty ukládány především ve výměře do 12 měsíců (2010 – 243; 2011 – 205), dále v rozmezí do 6 měsíců (2010 – 185; 2011 – 133) a do 9 měsíců (2010 – 165; 2011 – 130). U tohoto obvodu lze navíc vysledovat zřetelnou tendenci k poklesu počtu tohoto druhu trestu. V obvodu Krajského soudu v Ostravě lze obdobnou tendenci vysledovat u Okresního soudu Frýdek – Místek. K této praxi nemá Nejvyšší soud žádné připomínky, byť je třeba vždy v konkrétním případě zejména při ukládání krátkodobého nepodmíněného trestu zejména do 3 měsíců zvažovat, zda by nebylo vhodnější zvolit některý jiný alternativní trest (u některých soudů na skutečnost, že tento postup není dostatečně zvažován, ukazuje poměrně velký počet uložených takových trestů, např. u Obvodního soudu pro Prahu 6 to v roce 2010 bylo 46 takových trestů a v roce 2011 pak 38 těchto trestů, u Obvodního soudu pro Prahu 5 to v roce 2010 bylo 18 takových trestů a v roce 2011 dokonce 26 trestů do 3 měsíců; u Obvodního soudu pro Prahu 8 v roce 2010 to bylo 18 případů; u Okresního soudu v Chomutově v roce 2011 pak 17 případů). Zvláště naléhavé je to u ukládaných trestů do jednoho měsíce, které byly uloženy např. u Obvodního soudu pro Prahu 4 v roce 2010 v sedmi věcech a v roce 2011 ve dvou věcech.

Například U okresního soudu v Chomutově bylo uloženo:  
v roce 2010 celkem 69 krátkodobých nepodmíněných trestů,  
v roce 2011 celkem 81 krátkodobých nepodmíněných trestů,

z toho

do 3 měsíců: 2010 – 8 NEPO trestů, 2011 – 17 NEPO trestů,  
do 6 měsíců: 2010 – 20 NEPO trestů, 2011 – 22 NEPO trestů,  
do 9 měsíců: 2010 – 8 NEPO trestů, 2011 – 16 NEPO trestů,  
do 12 měsíců: 2010 – 33 NEPO trestů, 2011 – 26 NEPO trestů.

U Okresního soudu v Děčíně bylo uloženo:

v roce 2010 celkem 152 krátkodobých nepodmíněných trestů,

v roce 2011 celkem 88 krátkodobých nepodmíněných trestů,

z toho

*Rok 2010:*

do 3 měsíců – 12,  
do 6 měsíců – 50,  
do 9 měsíců – 35,  
do 12 měsíců – 55.

*Rok 2011:*

do 3 měsíců – 5,  
do 6 měsíců – 32,  
do 9 měsíců – 15,  
do 12 měsíců – 36.

U Obvodního soudu pro Prahu 1 byla zjištěna tato praxe:

*Rok 2010:*

Celkem 204 trestů.

Tresty odnětí svobody do 3 měsíců celkem 18.

Tresty odnětí svobody do 6 měsíců celkem 57.

Tresty odnětí svobody do 9 měsíců celkem 51.

Tresty odnětí svobody do 12 měsíců celkem 78.

*Rok 2011:*

Celkem 208 trestů.

Tresty odnětí svobody do 3 měsíců celkem 11.

Tresty odnětí svobody do 6 měsíců celkem 73.

Tresty odnětí svobody do 9 měsíců celkem 49.

Tresty odnětí svobody do 12 měsíců celkem 75.

Pouze u Obvodního soudu pro Prahu 5 bylo zjištěno, že nejvíce je těchto trestů ukládáno do 6 měsíců (v roce 2010 do 3 měsíců v 18 případech, do 6 měsíců v 48 případech, do 9 měsíců v devíti případech a do 12 měsíců v 26 případech; v roce 2011 byl trest odnětí svobody ve výměře do 3 měsíců uložen v 26 případech, ve výměře do 6 měsíců byl uložen v 55 případech, ve výměře do 9 měsíců byl uložen v 11 případech, ve výměře do 12 měsíců byl uložen v 33 případech), podobně je tomu u obvodního soudu pro Prahu 6 (v roce 2010 do 3 měsíců v 46 případech, do 6 měsíců v 162 případech, do 9 měsíců v 73 případech a do 12 měsíců v 77 případech; v roce 2011 byl trest odnětí svobody ve výměře do 3 měsíců uložen ve 38 případech,

ve výměře do 6 měsíců byl uložen ve 159 případech, ve výměře do 9 měsíců byl uložen v 53 případech, ve výměře do 12 měsíců byl uložen v 52 případech), zatímco u Obvodního soudu pro Prahu 7 tomu tak bylo pouze v roce 2010 (v roce 2010: do 3 měsíců 9 případů, do 6 měsíců 24 případů, do 9 měsíců 18 případů, do 12 měsíců 17 případů; v roce 2011: do 3 měsíců 17 případů, 6 měsíců 31 případů, do 9 měsíců 26 případů, do 12 měsíců 37 případů).

Také v obvodech Krajského soudu v Brně a Krajského soudu v Českých Budějovicích byly krátkodobé nepodmíněné tresty odnětí svobody nejčastěji ukládány v rozmezí od 9 do 12 měsíců. Průměrná délka těchto trestů v roce 2011 např. u soudů v obvodu Krajského soudu v Českých Budějovicích činila necelých 9 měsíců. U Krajského soudu v Brně představuje podíl těchto krátkodobých trestů odnětí svobody v trvání do jednoho roku přibližně 20 % na celkovém počtu uložených nepodmíněných trestů odnětí svobody (např. v roce 2010 bylo v obvodu tohoto Krajského soudu uloženo celkem 2683 nepodmíněných trestů odnětí svobody, z toho 540 ve výměře do jednoho roku, tj. 20,13 %; v roce 2011 z celkového počtu 2651 nepodmíněných trestů bylo v trvání do jednoho roku uloženo 531, tj. 20,03 %). Nejméně nepodmíněných krátkodobých trestů odnětí svobody je ukládáno ve výměře do 3 měsíců – např. u Krajského soudu v Brně v roce 2010 jich bylo uloženo 115 z celkového počtu 540.

K této výměře trestu soudy přistupují např. v případě postihu pro trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f ) tr. zákoníku, jehož se pachatel dopustil nenastoupením do výkonu dříve uloženého nepodmíněného trestu odnětí svobody a kdy v době rozhodování soudu se již nachází ve výkonu trestu. K této praxi nemá Nejvyšší soud žádné připomínky, byť je třeba vždy v konkrétním případě zejména při ukládání krátkodobého nepodmíněného trestu zejména do 3 měsíců zvažovat, zda by nebylo vhodnější zvolit některý jiný alternativní trest.

Například u Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou bylo v roce 2011 uloženo celkem 32 krátkodobých nepodmíněných trestů, a z toho:

- do 3 měsíců 7,
- do 6 měsíců 9,
- do 9 měsíců 8,
- do 12 měsíců 8.

U Okresního soudu ve Vyškově bylo v roce 2011 uloženo celkem 22 krátkodobých nepodmíněných trestů, a z toho:

- do 3 měsíců 1,
- do 6 měsíců 4,
- do 9 měsíců 5,
- do 12 měsíců 12.

U Okresního soudu v Českém Krumlově bylo v roce 2011 uloženo celkem 21 krátkodobých nepodmíněných trestů, a z toho



- do 3 měsíců 4,
- do 6 měsíců 3,
- do 9 měsíců 6,
- do 12 měsíců 8.

***E. Jaké byly hlavní důvody uložení krátkodobého nepodmíněného trestu odnětí svobody.***

Hlavním důvodem je splnění podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život, zejména je to okolnost, že sledované trestné činy jsou páčány recidivisty, kteří již byli ve výkonu trestu, případně opakovaně porušují podmínky trestů nespojených s odnětím svobody. Dalšími důvody jsou spáchání trestného činu ve zkušební době podmíněného odsouzení či krátce po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, a to často za totožnou trestnou činnost (zejména trestný čin krádeže podle § 205 tr. zákoníku nebo za trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 tr. zákoníku), dále nemožnost uložit alternativní trest pro zjevnou neschopnost či neochotu takový v úvahu přicházející alternativní trest vykonat, popř. pro opakované předchozí porušování podmínek trestů nespojených s odnětím svobody. Zásadně soudy postupují tak, že nejprve vyčerpají možnosti ukládání alternativních trestů, a to i opakovaně, přičemž berou zejména v úvahu osobní, rodinné, majetkové a jiné poměry odsouzeného, jeho zdravotní stav, zda je zaměstnán, má vyživovací povinnosti, které plní, apod. (např. Okresní soud v Olomouci uvedl, že nebylo možné uložit jiný druh trestu, neboť všechny do úvahy připadající alternativní tresty nespojené s přímým odnětím svobody byly již pachateli dříve uloženy; obdobně argumentuje i Okresní soud v Karviné, podle něhož z předchozích záznamů o odsouzení bylo zřejmé, že dřívější ukládání jiných než nepodmíněných trestů nesplnilo výchovný účel). Uložení nepodmíněného trestu je krajním řešením, neboť izolace odsouzeného během výkonu trestu vede k narušení sociálních vazeb a dalším negativním důsledkům. Tomuto správnému přístupu však neodpovídá praxe některých soudů (např. Obvodního soudu pro Prahu 1), které ukládají v poměrně značném počtu případů krátkodobé nepodmíněné tresty i prvotrestaným pachatelům (viz odpověď na otázku pod bodem C. shora).

Některé okresní soudy (např. Okresní soud v Jihlavě) v souvislosti s ukládáním těchto krátkodobých trestů odnětí svobody zmiňují též i přístup státního zastupitelství, které se domáhá uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, a posléze je úspěšné při prosazování takového trestu i v odvolacím řízení. Tomu ostatně může nasvědčovat i poměrně vysoký počet těchto trestů ukládaných u tohoto soudu. Např. v roce 2011 Okresní soud v Jihlavě uložil celkem 63 krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody, z toho do 3 měsíců – 3, do 6 měsíců – 11, do 9 měsíců – 13 a do 12 měsíců – 36.

***F. Zda se v těchto případech vypořádávaly soudy s ustanovením § 55 odst. 2 tr. zákoníku; co bylo hlavním důvodem splnění podmínky, že uložení alternativního***

## Č. 9 *trestu by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život.*

Při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody berou soudy zásadně v úvahu ustanovení § 55 odst. 2 tr. zákoníku, byť zpravidla ho výslovně v odůvodnění (pokud nešlo o zjednodušený rozsudek ve smyslu § 129 odst. 2 tr. ř.) neuvádějí, což by však s ohledem na zvláštní povahu tohoto ustanovení správně měly činit a důsledně se s ním vypořádat. K tomu např. Obvodní soud pro Prahu 7 uvedl, že zpravidla rozsudky neobsahovaly v odůvodnění přímo odkaz na toto zákonné ustanovení, věcně se s ním soudci většinou správně vypořádali, v poslední době však již rozsudky toto výslovné odůvodnění s citací předmětného paragrafu začínají obsahovat.

Hlavním důvodem splnění podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život, je okolnost, že sledované trestné činy, na které zákon stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující pět let, jsou páčány zejména speciálními nebo druhovými recidivisty, kteří již byli ve výkonu trestu odnětí svobody, případně opakovaně porušují podmínky trestů nespojených s odnětím svobody. K dalším důvodům – viz odpověď na otázku pod bodem E. Soudy zpravidla správně postupují tak, že nejprve vyčerpají možnosti ukládání alternativních trestů. Tak např. podle Okresního soudu v Semilech obecně platí, že prvotrestaným osobám, kterým by podle příslušné zákonné trestní sazby a okolností případu mohl být ukládán trest odnětí svobody do jednoho roku, je ukládán takřka ve všech případech některý z alternativních trestů (nejčastěji podmíněný trest odnětí svobody a obecně prospěšné práce). Obecně lze říci, že soudci tohoto soudu považují zdůvodnění uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody (resp. zdůvodnění nevyužití možnosti alternativního trestu) za standardní součást odůvodnění rozsudku. Nejčastějším důvodem pro závěr, že pachatel bez uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody nepovede řádný život, byly negativní zkušenosti s uložením předchozího alternativního trestu (spíše však opakovaných alternativních trestů) v dřívějším nedávném trestním řízení; často jde o případy, kdy pachateli je alternativní trest v relativně krátkém časovém rozpětí ukládán dokonce opakovaně, a to bez viditelného výsledku na jeho nápravě.

Pokud jde o ukládání krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody ve výměře do jednoho roku, shodují se okresní soudy v obvodu Krajského soudu v Praze na tom, že tento druh trestu, byť kratší výměry, je ve vztahu k prvotrestanému pachateli užíván pouze výjimečně, obvykle jde tedy o osoby, u nichž již v předchozích trestních věcech byly prostředky nápravy s využitím mírnějších druhů trestů vyčerpány. Většinou jsou tyto tresty ukládány pachatelům úmyslných trestných činů, spíše výjimečně pachatelům nedbalostních trestných činů, zejména v dopravě, a to především tam, kde jednou z příčin způsobené újmy na zdraví bylo řízení pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek.

Dále Krajský soud v Praze zdůraznil, že krátkodobé nepodmíněné tresty odnětí svobody byly ukládány téměř výhradně pachatelům již dříve odsouzeným, u nichž

v minulosti byly využity nejrůznější způsoby výchovného působení, avšak bez valného efektu. Okresní soudy v obvodu uvedeného Krajského soudu se shodují na tom – a lze to potvrdit i z praxe odvolacích senátů – že před uložením nepodmíněného trestu odnětí svobody jsou zvažovány i jiné možnosti postihu a zpravidla je to vyjádřeno i v odůvodnění konkrétního rozhodnutí, přičemž důraz je třeba klást na to, že se v této oblasti v první řadě uplatňuje vědomí odpovědnosti soudců za ochranu společnosti, což je zpravidla hlavní důvod pro to, že je uložen trest nepodmíněný. Stává se to tedy převážně tam, kde jiný druh trestu by nevedl k dostatečné ochraně. Je třeba zdůraznit i to, že právě soudce soudu prvního stupně má stran osoby pachatele nejbezprostřednější informace a je hlavně na něm, aby je komplexně zhodnotil a svou úvahu vtělil do rozhodnutí o trestu, aniž by bylo možné konstatovat, že jsou častěji ukládány tresty nepřiměřené. Rovněž v obvodech Krajského soudu v Brně a Krajského soudu v Českých Budějovicích nebyly shledány pochybnosti ohledně nutnosti ukládání těchto krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody.

Některé soudy se zabývají zmíněnou otázkou podrobněji a poukazují na jevy, s nimiž se v každodenní praxi setkávají a které pak nacházejí odraz i v realizaci trestní politiky konkrétního soudu. V tomto ohledu lze připomenout např. zprávu Okresního soudu v Mladé Boleslavi, která zaznamenala stoupající počet mladých pachatelů zpravidla závislých na omamných látkách, opatřujících si prostředky na ně často trestnou činností. Právě u těch jsou mnohdy voleny krátkodobé nepodmíněné tresty odnětí svobody, jakkoli si soud uvědomuje malou účinnost jejich výchovné síly a upozorňuje i na to, že odsouzení zpravidla nemění způsob svého života ani po propuštění z výkonu trestu a naopak dostávají se do bludného kruhu způsobeného i vzniklými finančními závazky, včetně těch, které souvisejí s trestním řízením a jež jsou obtížně zvládnutelné. Nemají totiž vytvořeny žádné pracovní návyky a z důvodů dosavadního způsobu života jsou i obtížně zaměstnatelní, nehledě na nedostatečnou motivaci v daném ohledu.

**G. *Přezkoumat, zda nepřicházelo v úvahu uložení jiného alternativního druhu trestu (např. domácího vězení, obecně prospěšných prací, peněžitého trestu apod.), uvést reprezentativní příklady takových pochybení.***

Soudy ve svých zprávách neshledaly pochybení z hlediska uložení krátkodobého nepodmíněného trestu odnětí svobody. Některé soudy uvádějí, že ve velkém počtu nebo dokonce ve většině případů je podáván opravný prostředek a uložení takového trestu přezkoumává odvolací soud (např. Okresní soud v Chomutově nebo Obvodní soud pro Prahu 9), který pochybení v tomto směru nevytkl, jak uvedl např. Obvodní soud pro Prahu 8 nebo Obvodní soud pro Prahu 10.

Obvodní soud pro Prahu 7 ve své zprávě dokonce uvedl, že soudci u jejich soudu mají spíše tendenci opačnou – tj. vydávat trestní příkazy s alternativními tresty někdy i tam, kde by již mohl být ukládán spíše nepodmíněný trest odnětí svobody. Když jsou pak ukládány NEPO tresty, jsou také spíše ukládány v dolní polovině, resp. při

spodní hranici příslušných zákonné trestní sazby – např. typicky u přečinu krádeže podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku.

***H. Shromáždit spisy se všemi uloženými krátkodobými nepodmíněnými tresty odnětí svobody do šesti měsíců a spisy s ostatními krátkodobými nepodmíněnými tresty odnětí svobody do jednoho roku, u kterých vzniká pochybnost o správnosti uloženého trestu z hlediska možnosti uložení jiného alternativního trestu.***

Z přezkoumaných spisů s uloženými krátkodobými nepodmíněnými tresty odnětí svobody byl např. zjevně nesprávně uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců (s výkonem ve věznici s dozorem) obžalovanému V. P. V., který nebyl dosud soudně trestán, v rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 5. 4. 2011, sp. zn. 31 T 18/2011, za přečiny výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku a ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku spočívající v tom, že po předchozí slovní rozepři napadl dva poškozené tak, že prvního udeřil kovovou tyčí nejméně dvakrát do těla a rukou, čímž mu způsobil zlomeninu výběžku kosti loketní s dolního úseku kosti vřetenní pravé ruky a tržnou ránu 0,5 cm a oděrky na lokti levé ruky, čímž jej omezil v obvyklém způsobu života po dobu nejméně jednoho týdne sádrou fixací s nutností následné rehabilitace, a v průběhu incidentu napadl i druhého poškozeného tak, že ho udeřil kovovou tyčí, aniž by jej zranil. K odůvodnění tohoto trestu bylo pouze uvedeno, že důvody napadení se nepodařilo objasnit, nicméně ze způsobu útoku vyplynulo, že obžalovaný chtěl prvnímu poškozenému citelně ublížit, ostatně mu byla způsobena zlomenina, která musela být léčena pomocí sádry. Vzhledem k dosavadní bezúhonnosti obžalovaného mu byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody na samé dolní hranici zákonné trestní sazby uvedené v § 146 odst. 1 tr. zákoníku, a to ve výměře, která je zcela pokryta výkonem vazby. Soud se vůbec nezabýval ustanovením § 55 odst. 2 tr. zákoníku. Podle názoru trestního kolegia Nejvyššího soudu je takové odůvodnění nepodmíněného trestu odnětí svobody zcela nedostatečné. Nehodnotí totiž vůbec závažnost zranění, které je vzhledem k uváděné délce omezení obvyklého způsobu života na samé dolní hranici posuzování zranění jako ublížení na zdraví (srov. č. II/1965, č. 21/1984 a č. 16/1986 Sb. rozh. tr.), a zejména okolnosti vztahující se k přečinu výtržnictví, zvláště když vznikají vůbec pochybnosti, zda se o trestný čin výtržnictví jednalo. V daném případě se vůbec nepodařilo zjistit důvody rozepře a její konkrétní průběh, a proto vznikají pochybnosti o tom, zda byly naplněny znaky tohoto trestného činu, neboť podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu každé fyzické napadení občana, i když se ho obžalovaný dopustil veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném, nemusí naplňovat skutkovou podstatu trestného činu výtržnictví podle § 358 tr. zákoníku (srov. č. 40/1977 a č. 44/1990 Sb. rozh. tr.). Důvodem pro uložení krátkodobého nepodmíněného trestu odnětí svobody nemůže být ani tzv. pokrytí vazby obžalovaného.

Závažné pochybnosti vzbuzuje také rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 19. 11. 2010, sp. zn. 6 T 162/2010, uložený nepodmíněný trest odnětí svobody

v trvání sedmi měsíců (s výkonem ve věznici s dozorem) dosud netrestanému obžalovanému C. V. X. za přečin padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 348 odst. 1 tr. zákoníku, spočívající v tom, že se nejméně od června 2009 do 28. 6. 2010 prokazoval padělanými doklady, a to občanským průkazem a řidičským průkazem, opatřenými vlastní fotografií, které zakoupil v červnu 2009 od neznámé osoby. K odůvodnění tohoto nepodmíněného trestu odnětí svobody nalézací soud uvedl, že jednáním obžalovaného byly dotčeny jen zájem na řádném a zákonném chodu státního aparátu a důvěra v pravost a pravdivost veřejných listin. Protiprávním jednáním obžalovaného žádná faktická majetková škoda, popř. újma na zdraví nevznikla. Zvyšující míru škodlivosti jednání obžalovaného spatřoval soud primárně z postojů obžalovaného v hlavním líčení, z něhož bylo podle něj zjevné, že své protiprávní jednání bagatelizuje, žádnou vinu, popř. lítost necítí, a dále z okolnosti, že falešné doklady užíval v souvislosti se svým cca patnáctiletým ilegálním pobytem na území České republiky, kdy zde zcela zjevně „podniká“ v souvislosti se zajišťováním dokladů nezbytných pro cizince k získání víza pro vstup do České republiky (odvolací soud se k výslovně zaměřenému odvolání obžalovaného zabýval jen současně uloženým trestem vyhoštění). Takové odůvodnění výroku o nepodmíněném trestu odnětí svobody je podle názoru trestního kolegia Nejvyššího soudu zcela nedostatečné, zvláště když se nalézací soud vůbec nevypořádal s ustanovením § 55 odst. 2 tr. zákoníku, a když předchozím trestním příkazem uložil témuž obžalovanému navíc za trestný čin poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku spáchaný v jednočinném souběhu, kterým nebyl uvedeným rozsudkem uznán vinným, jen trest vyhoštění v trvání pěti let. Nalézací soud zde zcela zjevně nerespektoval ustálenou judikaturu zejména Ústavního soudu, podle níž sice zákaz reformationis in peius po zrušení trestního příkazu podáním odporu neplatí (srov. § 314g odst. 2, věta za středníkem, tr. ř.), ale uložení přísnějšího trestu nemůže být založeno na libovůli soudu, ale musí odpovídat zjištěným skutečnostem, přičemž týměž skutečnostem odůvodňujícím uložení přísnějšího trestu nesmí být soudem v různých fázích trestního řízení přikládána bez rozumného vysvětlení rozdílná váha, a to v neprospěch obžalovaného (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 20. února 2002, sp. zn. II. ÚS 213/2000, ve znění opravného usnesení ze dne 7. března 2002, uveřejněn pod č. 19, ve sv. 25 Sb. nález. a usn. ÚS ČR; dále srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 10. prosince 2009, sp. zn. III. ÚS 39/09, uveřejněny pod č. 256 ve sv. 55 Sb. nález. a usn. ÚS ČR).

Nesprávná praxe při ukládání krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody byla zjištěna také např. u Okresního soudu v Prostějově, který rozsudkem ze dne 14. 6. 2011, sp. zn. 1 T 282/2010, obžalovaného D. K. uznal vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zákona (č. 140/1961 Sb., účinného do 31. 12. 2009), kterého se dopustil tím, že vylákal od P. K. pod záminkami krátkodobých půjček dne 2. května 2008 částku 15 000 Kč a dne 9. června 2008 částku 250 000 Kč, které se zavázal mu vrátit během několika dnů, ačkoliv neměl

v úmyslu tyto peníze poškozenému vrátit, peníze mu nevrátil a způsobil mu škodu ve výši nejméně 265 000 Kč. Za tento trestný čin byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání deseti měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s dozorem. K odůvodnění tohoto výroku o trestu uvedl, že společenská nebezpečnost je výrazně zvyšována výší způsobené škody, okolností, že opakovaně zneužil důvěry poškozeného P. K. Možnosti nápravy obžalovaného soud hodnotí velmi střizlivě a opatrně, neboť na jedné straně v roce 2010 v únoru, březnu a srpnu poslal podle svého slibu, který vyjádřil v e-mailové korespondenci, P. K. třikrát částku 200 Euro. Z popisu rejstříku trestů vyplývá, že obžalovaný před spácháním svého jednání nebyl soudně trestán. Podle § 250 odst. 2 tr. zákona obžalovanému hrozil trest odnětí svobody ve výměře od šesti měsíců do tří let. Soud prvního stupně po zhodnocení všech zákonných kritérií pro stanovení druhu a výměry trestu dospěl k závěru, že přiměřeným trestem je, s ohledem na závažnost činu, výši způsobené škody, možnosti nápravy obžalovaného, trest odnětí svobody v trvání 10 měsíců. Ustanovením § 39 odst. 2 tr. zákona (nyní § 55 odst. 2 tr. zákoníku) se Okresní soud v Prostějově vůbec nezabýval, přičemž jen uvedl, že tento trest uložil jako nepodmíněný, a to s ohledem na to, že obžalovaný se do dnešního dne neustále skrývá ve Španělském království v cizině, z čehož vyplývá, že nechce nést trestní odpovědnost za své spáchané protiprávní jednání.

Obdobnou argumentaci použil Okresní soud v Prostějově i v rozsudku ze dne 17. 5. 2011, sp. zn. 2 T 42/2011, kterým byla obžalovaná Ž. O. odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání deseti měsíců za přečin zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku, který spáchala tím, že od měsíce května 2007 do měsíce srpna 2010 včetně v N. n. H., okres P., ani jinde, záměrně ničím nepřispěla na výživu svého nezl. syna P. O., ač jí tato povinnost plyne ze zákona o rodině a ačkoli dle rozsudku Okresního soudu v Prostějově ze dne 7. 8. 2007, č. j. P 24/2006-192, který nabyl právní moci dne 24. 10. 2007, měla platit 500 Kč měsíčně. Také v této věci byla hlavním důvodem uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody vedle délky doby neplnění vyživovací povinnosti skutečnost, že trestní řízení bylo vedeno proti obžalované jako uprchlé ve smyslu § 302 a násl. tr. ř., neboť jinak Okresní soud v Prostějově uvedl, že dosavadní způsob života obžalované je třeba hodnotit jako řádný. Uvedenou nesprávnou praxi dokládá i rozsudek tohoto soudu ze dne 6. září 2011, sp. zn. 2 T 141/2011, jímž byl obviněnému M. K., který nebyl v minulosti soudně trestán, uložen za přečin zpronevěry podle § 206 odst. 1, 3 tr. zákoníku s přihlédnutím k výši škody nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s dozorem, opět s argumentací, že hlavním důvodem uložení nepodmíněného trestu je skutečnost, že po spáchání trestného činu zmizel, zdržuje se na neznámém místě a žádným způsobem se nepokusil nahradit způsobenou škodu.

K těmto rozhodnutím považuje trestní kolegium Nejvyššího soudu za nutné zdůraznit, že vedení řízení proti uprchlému nebo zdržování se obžalovaného

v době řízení na neznámém místě nemůže být rozhodujícím hlediskem pro uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody. Soud je sice podle § 39 odst. 1 tr. zákoníku povinen při stanovení druhu trestu a jeho výměry mimo povahy a závažnosti činu, poměrů pachatele, jeho dosavadního způsobu života a možnosti jeho nápravy, jako základních kritérií pro uložení trestu, přihlížet také k chování pachatele po činu, zejména k jeho snaze nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu, ale tyto okolnosti je třeba hodnotit v rámci možností nápravy pachatele, byť je zákon stanoví samostatně. Jestliže jde o trestný čin, u něhož horní hranice trestní sazby odnětí svobody nepřevyšuje pět let, je třeba tyto okolnosti hodnotit vždy ve spojení s ustanovením § 55 odst. 2 tr. zákoníku, neboť za takový trestný čin lze uložit nepodmíněný trest odnětí svobody jen za podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život. Tyto podmínky nebyly v přezkoumávaných věcech splněny a Okresní soud v Prostějově se s nimi v odůvodnění svého rozhodnutí ani náležitým způsobem nevypořádal. Z výše uvedeného vyplývá, že okolnost, že se vůči pachateli vedlo trestní řízení proti uprchlému, nemůže sama o sobě vést k závěru, že mu nelze uložit jiný druh trestu než nepodmíněný trest odnětí svobody. Pro úplnost Nejvyšší soud připomíná, že po novele provedené zákonem č. 390/2012 Sb. (s účinností od 8. 12. 2012) lze za trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 nebo 2 tr. zákoníku uložit nepodmíněný trest odnětí svobody jen za podmínky, že uložení takového trestu vyžaduje účinná ochrana společnosti nebo není naděje, že by pachatele bylo možno napravit jiným trestem.

## **II. Zhodnocení ve vztahu k trestu (trestnímu opatření) domácího vězení**

### ***A. Za jaké přechyby (provinění) byl trest domácího vězení ve zkoumaných letech 2010 a 2011, uložen.***

Jak bylo zjištěno provedeným průzkumem, je ukládání trestu domácího vězení u jednotlivých soudů velmi rozdílné. U některých soudů nebyl v letech 2010 a 2011 trest domácího vězení vůbec uložen (např. u Obvodního soudu pro Prahu 1, Obvodního soudu pro Prahu 3, Obvodního soudu pro Prahu 4, Obvodního soudu pro Prahu 7, Obvodního soudu pro Prahu 8 či u Okresního soudu v Blansku). U ostatních soudů bylo ukládání trestu domácího vězení v letech 2010 a 2011 na počátku vývoje, což je podle soudů ovlivněno i neexistencí elektronického kontrolního systému (viz i zjištění Ministerstva spravedlnosti). Okresní soud v Lounech ve své zprávě dokonce sdělil, že naráží na omezenou možnost kontroly uložených trestů, která v současnosti existuje pouze prostřednictvím PMS ČR, která však při vzájemném jednání signalizovala, že s ohledem na personální obsazení není schopna zajistit kontrolu více než tří současně uložených trestů domácího vězení (v roce 2010 byl uložen trest DV ve dvou případech, v roce 2011 ani v jednom případě a v roce 2012



byl uložen již opakovaně ve více případech), ač jinak hodnotí spolupráci s PMS v tomto směru jako dobrou. Dále činí obtíže fakt, že sociální skupina osob, u kterých tento trest přichází v úvahu, nemá potřebné bydlení, často se stěhuje, atd.

U některých soudů šlo jen o zcela ojedinělé případy, jako např. u Okresního soudu v Chomutově, kde byl tento trest uložen v roce 2011 v jediném případě mladistvého odsouzeného, který nebyl dosud odsouzen, za úmyslná provinění ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku a neoprávněného užívání cizí věci podle § 249 odst. 1 tr. zák. Délka trestu domácího vězení činila šest měsíců. Trest domácího vězení byl soudem konkretizován tak, že mladistvý je povinen se zdržovat v místě svého bydliště ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celý den a v ostatních dnech v době od 20.00 hodin do 05.00 hodin, nebrání-li mu v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání nebo povolání nebo poskytnutí zdravotní péče ve zdravotnickém zařízení v důsledku jeho onemocnění. Podmínky byly porušeny (mladistvý nebyl ve sledované době opakovaně v místě bydliště, řídil pod vlivem alkoholu), došlo k nařízení náhradního trestního opatření odnětí svobody. Podobně tomu bylo i u Okresního soudu v Teplicích, kde byl trest domácího vězení uložen jen v jediném případě v roce 2010 za úmyslný trestný čin. Podobně tomu bylo i u Obvodního soudu pro Prahu 5, kde byl tento trest uložen v roce 2010 v jednom případě a v roce 2011 také v jednom případě, a u Obvodního soudu pro Prahu 6, kde byl také uložen v jednom případě za úmyslný přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), b) tr. zákoníku v délce 15 měsíců.

Také u ostatních soudů šlo spíše o ojedinělé případy. Tak např. u Obvodního soudu pro Prahu 9 šlo v roce 2010 o 2 případy a v roce 2011 také o 2 případy (z toho jeden mladistvý), a to za úmyslné přečiny maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku a u mladistvého provinění výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku. Pozitivní v těchto případech nepochybně je, že šlo ve všech těchto případech o osoby odsouzené v posledních třech letech, které v této době vykonaly i trest, a proto je možno uzavřít, že trest domácího vězení zde byl použit jako alternativa k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Podobně tomu bylo i v obvodu Krajského soudu v Praze, kde 3 okresní soudy ve sledovaném období tento trest neuložily vůbec, ostatní zpravidla v počtu kolem 1 až 2 ročně, pouze Okresní soud v Kutné Hoře jej za sledované období uložil jedenáctkrát. Pokud byl tento trest ukládán, šlo opět vesměs o postih úmyslných trestných činů.

Stejná situace byla zjištěna i v obvodu Krajského soudu v Brně, kde u Okresního soudu Brno-venkov byl v letech 2010 až 2011 uložen pouze v jednom případě a u Okresního soudu ve Znojmě byl v roce 2010 uložen pouze v jednom případě, v roce 2011 ve dvou případech. V rámci obvodu Krajského soudu v Brně byl tento druh trestu uložen v roce 2010 jen u 22 osob a v roce 2011 jen u 41 osoby. Podstatně jiná praxe byla zjištěna pouze u Okresního soudu v Českém Krumlově, kde byl ve sledovaném období tento trest uložen celkem ve 23 případech. Podle sdělení soudů v obvodu Krajského soudu v Brně bylo ukládání trestu domácího vězení, resp. jeho



neukládání v letech 2010 a 2011 ovlivněno i neexistencí elektronického kontrolního systému – soudy poukazují na omezenou možnost kontroly uložených trestů, která v současnosti existuje pouze prostřednictvím Probační a mediační služby.

Z provedeného průzkumu vyplývá, že důvody dosavadní velmi nízké míry ukládání trestu domácího vězení by neměly být hledány primárně v právní úpravě tohoto trestu (§ 60 a 61 tr. zákoníku), ale v jednoznačně největším a zcela zásadním problému, a to přetrvávající nemožnosti využívat při jeho kontrole tzv. elektronického monitoringu. V tomto směru je podle názoru Nejvyššího soudu třeba, aby Ministerstvo spravedlnosti urychleně a přednostně zajistilo, aby kontrola domácího vězení byla zajišťována pomocí elektronického kontrolního systému, který umožňuje detekci pohybu odsouzeného, jak nakonec primárně předpokládá i ustanovení § 334b tr. ř., neboť jen tak lze zajistit, aby trest domácího vězení představoval účinnou alternativu k ukládání krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody. K obdobnému závěru dochází i nauka trestního práva hmotného.\*

U Okresního soudu v Litoměřicích byly v letech 2010 a 2011 uloženy 4 tresty domácího vězení:

1) Rozsudkem Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 26. 1. 2011, č.j. 24 T 187/2010-55, který nabyl právní moci dne 30. 3. 2011, byl uložen trest domácího vězení v trvání jednoho roku s náhradním trestem odnětí svobody v trvání 9 měsíců, a to pro přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1, odst. 2, písm. a), c) tr. zákoníku a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Žádné přiměřené omezení uloženo nebylo a nebylo ani rozhodnuto soudem o konkretizaci a individualizaci trestu. Spolupráce s Probační a mediační službou v Litoměřicích byla velmi dobrá, podle zprávy z 5. 9. 2012 lze tento trest považovat za řádně splněný.

2) Trestním příkazem Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 28. 3. 2011, č.j. 24 T 30/2011-58, který nabyl právní moci dne 17. 5. 2011, byl uložen trest domácího vězení v trvání 16 měsíců s náhradním trestem odnětí svobody v trvání 13 měsíců, a to pro přečin krádeže a porušování domovní svobody podle 205 odst. 1 písm. a), b) tr. zákoníku a § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku. Podle § 60 odst. 4 tr. zákoníku bylo pachateli uloženo zdržet se požívání jakýchkoli omamných a psychotropních látek a dále mu bylo uloženo, aby se podrobil namátkovému testu na přítomnost těchto látek na výzvu soudu či Probační a mediační služby. Spolupráce s Probační a mediační službou v Litoměřicích byla velmi dobrá, provedené namátkové testy byly vždy negativní.

3) Trestním příkazem Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 29. 8. 2011, č.j. 24 T 122/2010-57, který nabyl právní moci dne 18. 10. 2011, byl uložen trest

\* Srov. Ščerba, F. Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb. Trestněprávní revue, 2012, č. 1, s. 1 až 2; Novotný, O., Vanduchová, M., Šámal, P. Trestní právo hmotné. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 393 až 394; Jelínek, J. a kol. Trestní právo hmotné. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 375 až 376; Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. Komentář § 1 – 139. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 818 až 819.

domácího vězení v trvání 10 měsíců s náhradním trestem odnětí svobody v trvání 8 měsíců, a to pro přečiny násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku a výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku. Podle § 60 odst. 4 tr. zákoníku bylo pachateli uloženo zdržet se požívání jakýchkoli omamných a psychotropních látek a dále mu bylo uloženo, aby se podrobil namátkovému testu na přítomnost těchto látek na výzvu soudu či Probační a mediační služby. Spolupráce s Probační a mediační službou Praha-západ byla velmi dobrá, nyní se vyžaduje aktuální zpráva o průběhu trestu.

4) Trestním příkazem Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 24. 5. 2010, č.j. 24 T 32/2010-206, který nabyl právní moci dne 22. 6. 2010, byl uložen trest domácích vězení v trvání jednoho roku s náhradním trestem odnětí svobody v trvání 9 měsíců, a to pro přečin zpronevěry podle § 206 odst. 1, 3 tr. zákoníku. Žádné přiměřené omezení nebylo uloženo a nebylo ani rozhodnuto soudem o konkretizaci a individualizaci trestu. Spolupráce s Probační a mediační službou v Litoměřicích byla velmi dobrá, trest byl řádně vykonán.

Tuto praxi Okresního soudu v Litoměřicích ve využívání tohoto druhu trestu, byť by trest domácích vězení jako alternativní trest zejména k nepodmíněnému trestu odnětí svobody jistě mohl být ukládán častěji, je třeba hodnotit pozitivně, a to i vzhledem k úspěšnosti výkonu tohoto trestu.

U obvodního soudu pro Prahu 7 trest domácích vězení uložen nebyl, pouze bylo rozhodnuto o přeměně trestu obecně prospěšných prací na trest domácích vězení, a to za přečiny podle § 257 odst. 1 tr. zákoníku a § 205 odst. 1 písm. a), b), odst. 2 tr. zákoníku, tedy za úmyslné přečiny.

Podle praxe v České republice je trest domácích vězení nejčastěji ukládán za majetkové trestné činy – zejména za přečin krádeže podle § 205 odst. 1, 2 tr. zákoníku, zpronevěry podle § 206 odst. 1 tr. zákoníku, podvodu podle § 209 odst. 1 tr. zákoníku, poškození cizí věci podle § 228 odst. 1 tr. zákoníku, neoprávněného užívání cizí věci podle § 207 odst. 1 tr. zákoníku, úvěrový podvod podle § 211 odst. 1, 2 tr. zákoníku, dále za trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných – za přečiny vyhrožování s cílem působit na úřední osobu podle § 326 odst. 1 tr. zákoníku, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 tr. zákoníku a výtržnictví podle § 358 tr. zákoníku. Ojedinele též za přečiny ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku, porušování domovní svobody podle § 178 tr. zákoníku, zanedbání povinné výživy podle § 196 tr. zákoníku, neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku, ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 tr. zákoníku a nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku. Do značné míry jde o obdobný okruh trestných činů, za které soudy jinak ukládají krátkodobé nepodmíněné tresty odnětí svobody (viz bod I. shora).

***B. Jaké bylo procento úmyslných a nedbalostních přečinů (provinění) za rok 2010 a za rok 2011, za něž byl uložen trest domácích vězení.***

U většiny soudů, u kterých byl v celé České republice proveden průzkum, bylo zjištěno, že:

v roce 2010 šlo ve 100 % případů o úmyslné trestné činy (provinění),

v roce 2011 šlo ve 100 % případů o úmyslné trestné činy (provinění).

U soudů v obvodu Krajského soudu v Plzni se v roce 2010 také vždy jednalo o úmyslný přečin, za který byl uložen tento druh trestu, avšak v roce 2011 bylo 19 těchto trestů uloženo za úmyslné přečiny, tj. 95 %, a jeden za nedbalostní, tj. 5 %.

***C. V kolika případech byl tento trest uložen osobě pravomocně odsouzené v posledních třech letech před vyhlášením rozsudku, jímž byl trest domácího vězení uložen, anebo osobě, která v posledních třech letech před vyhlášením takového rozsudku vykonávala soudem uložený trest (vykázat odděleně za rok 2010 a 2011).***

Trest domácího vězení byl převážně ukládán osobám, které byly pravomocně odsouzené v posledních 3 letech před vyhlášením rozsudku, přičemž k této praxi nelze mít výhrad, neboť soudy tento druh trestu správně aplikovaly jako alternativu nepodmíněného trestu odnětí svobody. Například, soudy v obvodu Krajského soudu v Brně v roce 2010 takto uložily trest domácího vězení 16 recidivistům (z 22 uložených trestů domácího vězení) a v roce 2011 jej uložily 34 recidivistům ze 41 uloženého trestu domácího vězení.

Správná praxe byla zjištěna také u Obvodního soudu pro Prahu 9 (viz odpověď na otázku pod písmenem A.). Podobně tomu bylo i u Okresního soudu v Děčíně, kde byl trest domácího vězení uložen osobám odsouzeným v posledních třech letech, které vykonávaly i trest, a to v roce 2010 v 1 případě a v roce 2011 ve třech případech. Obdobně tomu bylo i u Obvodního soudu pro Prahu 6, kde byl uložen jeden trest domácího vězení za přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), b) tr. zákoníku v délce 15 měsíců, a to osobě odsouzené v posledních třech letech, která vykonávala i trest.

Trest domácího vězení v letech 2010 a 2011, který ukládaly soudy plzeňského kraje, byl vždy ukládán, pokud to bylo možné ověřit, za situace, kdy mu předcházelo jiné odsouzení v posledních 3 letech. I okresními soudy v obvodu Krajského soudu v Ostravě byl tento trest ukládán ve zkoumaném období v podstatě zásadně za situace, že obviněný byl v posledních 3 letech před vyhlášením rozsudku, jímž byl uložen trest domácího vězení, pravomocně odsouzen.

Tuto praxi je třeba hodnotit kladně, neboť trest domácího vězení byl v těchto případech použit jako alternativa k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.

U některých soudů, jež uložily tento trest, však byl trest domácího vězení ukládán i osobám, které nebyly pravomocně odsouzené v posledních 3 letech před vyhlášením rozsudku, ani nevykonávaly uložený trest. Pokud byly splněny podmínky pro jeho uložení ve smyslu § 60 odst. 1 tr. zákoníku, nelze ani k této praxi mít podstatnější výhrady.

***D. Průměrná výměra trestu domácího vězení, jaký minimální a jaký maximální trest domácího vězení byl v roce 2010 a v roce 2011 uložen.***

Trest domácího vězení je ukládán v celém rozmezí trestní sazby od 1 měsíce až do 2 let, i když převážně je tomu v rozmezí od 4 do 12 měsíců (např. u Obvodního soudu pro Prahu 2 to bylo ve třech případech v rozmezí od 6 měsíců do 10 měsíců, u Okresního soudu v Děčíně od šesti do dvanácti měsíců – průměr v roce 2010 – 9 měsíců a v roce 2011 – 9,33 měsíce). Trest domácího vězení v trvání 3 měsíců byl uložen jednou v roce 2010 u Obvodního soudu pro Prahu 9, přičemž v roce 2011 byl u tohoto soudu uložen dvakrát ve výměře 4 měsíců. U Obvodního soudu pro Prahu 10 byl uložen v roce 2010 trest domácího vězení na 1 měsíc (průměr v tomto roce byl 6,5 měsíce) a v roce 2011 i na maximální možnou dobu 24 měsíců (průměr v tomto roce byl 18,3 měsíce). Nad jeden rok je ukládán spíše výjimečně – jednou u Okresního soudu v Litoměřicích v trvání 16 měsíců (viz odpověď pod písm. A. shora), u Obvodního soudu pro Prahu 6 také jednou v trvání 15 měsíců.

V obvodu Krajského soudu v Brně a Krajského soudu v Českých Budějovicích byl trest domácího vězení ukládán v rozmezí trestní sazby minimálně od 3 měsíců až do 2 let. Průměrná výměra tohoto trestu u soudů v obvodu Krajského soudu v Brně činila cca 9 měsíců, u soudů v obvodu Krajského soudu v Českých Budějovicích však jen 6 měsíců, přičemž v obvodu tohoto soudu byl trest domácího vězení uložen nejvýše ve výměře 18 měsíců.

V plzeňském kraji byla v roce 2010 minimální výměra tohoto trestu 6 měsíců, max. 12 měsíců. V roce 2011 to bylo 5 měsíců jako minimum a 24 měsíců jako maximum. Průměrná výměra tohoto trestu je 8,7 měsíců. V obvodu Krajského soudu v Ostravě činila minimální výměra trestu domácího vězení 2 měsíce a maximální 20 měsíců. Průměrná výměra trestu domácího vězení činila 7,44 měsíců.

Z této v zásadě správné praxe vyvolává pochybnosti z hlediska účelu trestu zejména trest domácího vězení uložený Obvodním soudem pro Prahu 10 na 1 měsíc, byť to zákon nevyklučuje. Jinak se nelze k praxi blíže vyjádřit, a to zejména vzhledem k malému počtu ukládaných trestů domácího vězení.

***E. Jak často soudy využívají možnost uložit přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti podle § 60 odst. 5 tr. zákoníku, v kolika rozsudcích byly takové omezení či povinnosti uloženy a jaké takové omezení nebo povinnosti se nejčastěji ukládají.***

U většiny soudů, které uložily trest domácího vězení, není ukládání přiměřených omezení nebo přiměřených povinností využíváno, což nelze považovat za vyhovující. Například u Okresního soudu v Olomouci bylo takové omezení uloženo za dva roky jen v jednom případě (ze šesti uložených trestů domácího vězení), dále u Okresních soudů v Kroměříži a ve Strakonici nebylo ve sledovaném období této možnosti využito ani v jednom případě (tyto soudy ovšem uložily trest domácího vězení jen ve 3 případech u Okresního soudu v Kroměříži, resp. ve 2 případech u Okresního soudu

ve Strakonících). Rovněž ostatní soudy v obvodu Krajského soudu v Brně a Krajského soudu v Českých Budějovicích ukládají přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti jen výjimečně. Ze zprávy Krajského soudu v Plzni plyne, že přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti se v těchto případech ukládají přibližně v 1/3 případů. Obdobně tomu bylo např. u Okresního soudu ve Frýdku – Místku.

Také podle zprávy Okresního soudu ve Svitavách soudci využívají tuto možnost minimálně, neboť mají pochybnosti o možnostech a kapacitách Probační a mediační služby kontrolovat dodržování přiměřených omezení a přiměřených povinností. Takové tvrzení však vyvolává pochybnosti, neboť vesměs všechny soudy hodnotí práci Probační a mediční služby jako velmi dobrou až výbornou.

Správná praxe byla zjištěna u Okresního soudu v Litoměřicích, kde bylo ve dvou věcech (ze čtyř uložených trestů domácího vězení) uloženo odsouzenému zdržet se požívání jakýchkoli omamných a psychotropních látek a dále mu bylo uloženo, aby se podrobil namátkovému testu na přítomnost těchto látek na výzvu soudu či Probační a mediační služby (blíže viz odpověď na otázku pod písm. A. shora).

V obvodu Městského soudu v Praze nebylo uloženo ve vztahu k trestu domácího vězení v letech 2010 a 2011 žádné přiměřené omezení nebo přiměřená povinnost, což jistě nesvědčí o dobré praxi v tomto směru, neboť jde o důležitý prvek individualizace tohoto trestu, byť je třeba v té souvislosti opětovně zdůraznit celkově malý počet uložených trestů domácího vězení.

Přitom je třeba zdůraznit, že uložení přiměřených omezení nebo přiměřených povinností ve vztahu k trestu domácího vězení (§ 60 odst. 5, 6 tr. zákoníku) představuje důležitý prvek individualizace tohoto trestu.

Pokud soudy pachateli uložily tato omezení či povinnosti ve vztahu k trestu domácího vězení, tak spočívaly zejména:

- v povinnosti nahradit podle svých sil způsobenou škodu (např. Okresní soud v Pelhřimově),
- v povinnosti nahradit podle svých sil náklady trestního řízení (např. Okresní soud ve Znojmě),
- v povinnosti nahradit dle svých sil dlužné výživné a platit běžné výživné (např. Okresní soud v Českém Krumlově),
- v zákazu navštěvovat herny a restaurace za účelem konzumace alkoholických nápojů (např. Okresní soud v Pelhřimově),
- v zákazu nadměrné konzumace alkoholických nápojů (např. Okresní soud ve Znojmě) či v zákazu požívání jakýchkoli omamných a psychotropních látek (např. Okresní soud v Litoměřicích),
- v povinnosti podrobit se léčení závislosti na alkoholu,
- v povinnosti podrobit se testu na přítomnost alkoholu nebo drog při kontrole ze strany Probační a mediační služby (např. Okresní soud ve Zlíně),
- v zákazu styku s určitými osobami (Okresní soud v Břeclavi ve věci mladistvého pod sp. zn. 21 Tm 1/2011),

- v povinnosti vést řádný život, zejména nedopustit se trestné činnosti (např. Okresní soud v Českém Krumlově).

***F. Jak soudy aplikují ustanovení o soudní konkretizaci a individualizaci trestu domácího vězení (nově v § 60 odst. 4 tr. zákoníku) a jaké problémy v souvislosti s jeho aplikací vyvstaly.***

Před novelizací § 60 odst. 3, 4 tr. zákoníku zák. č. 330/2011 Sb. (účinnost 1. 12. 2011) bylo využívána možnost konkretizace časového období jen zcela výjimečně (v ojedinělých případech). Po uvedené novelizaci bylo např. u Okresního soudu v Chomutově v roce 2011 využito ustanovení § 60 odst. 4 tr. zákoníku v jednom případě, přičemž bylo stanoveno, že mladistvý je povinen zdržovat se v místě svého bydliště ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celý den a v ostatních dnech v době od 20.00 hodin do 05.00 hodin, nebrání-li mu v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání nebo povolání nebo poskytnutí zdravotní péče ve zdravotnickém zařízení v důsledku jeho onemocnění. Podmínky byly porušeny, došlo k nařízení náhradního trestního opatření odnětí svobody.

Soudy, u kterých byl proveden průzkum, jen v minimální míře využívají možnosti individualizace uloženého trestu domácího vězení a v rozhodnutích stanoví standardní rozsah zdržování se pachatele v určeném obydlí vyplývající v podstatě z úpravy před provedenou novelizací § 60 odst. 3, 4 tr. zákoníku. Tato praxe ukazuje na nepromyšlenost a zbytečnost novelizace původního znění ustanovení § 60 odst. 3 tr. zákoníku provedené zákonem č. 330/2011 Sb., která byla kritizována i v literatuře.\*

Jinak soudy, u kterých byl proveden průzkum, žádné problémy s novelizovaným ustanovením § 60 odst. 4 tr. zákoníku ve svých zprávách nesignalizovaly. Tak např. v rozhodnutích Okresního soudu v Ústí nad Orlicí je trest domácího vězení konkretizován např. tak, že pachatel je povinen se zdržovat v určeném obydlí v pracovních dnech v době od 19.00 hodin (či od 20.00 hodin) do 05.00 hodin následujícího dne a ve dnech pracovního klidu a volna po celou dobu. Také podle Okresního soudu ve Svitavách konkretizace a individualizace trestu domácího vězení se projevuje zejména v úpravě doby, po kterou je odsouzený povinen se zdržovat v určeném obydlí. Problémy s aplikací tohoto ustanovení nejsou. Soudy většinou vychází z doporučení Probační a mediační služby, naráží na problémy zejména u osob s nerovnoměrně rozvrženou pracovní dobou a současně k jistému specifiku kraje patří fakt, že zejména v pohraničních okresech se může jednat o obviněného pracujícího v cizině. Probační služba s ohledem na prošetření poměrů obviněného ve své zprávě také navrhuje adekvátní výměru trestu.

Jako zvláštní případ konkretizace trestu domácího vězení lze uvést věc Okresního soudu ve Zlíně, který pachateli působícímu jako trenér mládežnického sportovního týmu umožnil vést 1x týdně trénink a 3x do měsíce o víkendu doprovázet tým na

\* Srov. Ščerba, F. Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb. Trestněprávní revue, 2012, č. 1, s. 2 až 3.

utkání. Tyto příklady mohou posloužit jako určitý vzor pro případnou konkretizaci v dalších vhodných případech.

Některé soudy v obvodech Krajského soudu v Brně a Krajského soudu v Českých Budějovicích poukázaly v určitých případech na praktické problémy výkonu trestu domácího vězení u pachatelů, kteří pracují ve vícesměnném provozu, u pachatelů, kteří se účastní vícedenního školení mimo bydliště, a na vztah trestu domácího vězení k úpravě styku odsouzeného s nezletilými dětmi. Soudy by měly velice pečlivě zvažovat uložení trestu domácího vězení i s ohledem na povahu zaměstnání pachatele (např. byl signalizován případ, kdy trest domácího vězení byl uložen zaměstnanci cirkusu, který koná turné po celém území České republiky) a přistoupit k uložení jiného alternativního trestu.

Pokud se ze strany některých soudů (např. Okresního soudu v Karviné) poukazuje na problémy, jež mohou vyvstat v případě, že dojde k zásadní změně poměrů v době výkonu trestu domácího vězení, v důsledku níž nemůže odsouzený vykonávat trest v rozsahu stanoveném rozsudkem, a je vhodné trest, resp. jeho rozsah, specifikovat jinak, s tím, že tato situace údajně není zákonem řešena, pak s tímto názorem Nejvyšší soud nemůže souhlasit. Podle § 334e odst. 1 tr. ř. totiž na návrh odsouzeného, státního zástupce nebo probačního úředníka nebo i bez takového návrhu rozhodne předseda senátu z důležitých důvodů o změně místa výkonu trestu domácího vězení, doby, kdy se zde má odsouzený zdržovat, a přiměřených omezení a přiměřených povinností stanovených odsouzenému; přitom nesmí v neprospěch odsouzeného změnit počet hodin v týdnu, po které se má odsouzený zdržovat v obydlí, a rozsah přiměřených omezení a přiměřených povinností. O změně trestu domácího vězení rozhodne předseda senátu bez zbytečného odkladu i po vykazání ze společného obydlí podle jiného právního předpisu. Je proto třeba využívat toto ustanovení právě v případech, na které poukazuje Okresní soud v Karviné, a neprodleně rozhodnout o změně trestu domácího vězení usnesením, proti kterému je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek (srov. § 334e odst. 2 tr. ř.).

***G. Jak je ze strany soudu hodnocena spolupráce s Probační a mediační službou při rozhodování uložení trestu domácího vězení a při jeho výkonu; jak tato služba zvládá kontrolu výkonu tohoto trestu.***

Všechny soudy, u kterých byl proveden průzkum a které uložily trest domácího vězení, hodnotí spolupráci s Probační a mediační službou jako bezproblémovou či velmi dobrou. Například Okresní soud v Chomutově uvedl, že v případě, ve kterém byl uložen trest domácího vězení, lze hodnotit spolupráci velmi kladně, Probační a mediační služba pravidelně informovala o svých zjištěních po nařízení trestu domácího vězení, středisko kontrolu výkonu trestu zvládalo. Některé soudy ji označily dokonce jako výbornou (např. Obvodní soud pro Prahu 2), přičemž uváděly, že Probační a mediační služba zvládá dobře také kontrolu výkonu tohoto trestu, což lze přičíst i faktu, že trest domácího vězení není nijak masově ukládán, takže kontrola



i bez elektronického sledování formou namátkové kontroly je zatím zvládnutelná. Krajský soud v Plzni podotýká jako určité negativum, že není vždy možné ve stanovených případech zajistit kontrolu požití alkoholického nápoje, zřejmě pokud bylo uloženo přiměřené omezení podle § 48 odst. 4 písm. h) tr. zákoníku (ve spojení s § 60 odst. 5 tr. zákoníku) zdržet se požívání alkoholických nápojů, neboť jinak toto omezení z vlastního výkonu domácího vězení nevyplývá.

Podle Okresního soudu v Jičíně je spolupráce s Probační a mediační službou hodnocena jako dobrá a její přístup jako aktivní. Jsou pořádány pravidelné meziresortní porady, na nichž je problematika domácího vězení vyhodnocována. I přes ochotu k aktivní spolupráci však zůstává otázkou, zda personální obsazení a materiální vybavení Probační a mediační služby je dostačující k tomu, aby byla schopna zvládnout výkon vyššího počtu uložených trestů domácího vězení (z pohledu Okresního soudu v Jičíně asi v počtu 15 a více), a to za situace, kdy je tento druh trestu preferován z pohledu vývoje trestní represe a z hlediska ukládání jednotlivých druhů trestů. Vzhledem k malému počtu dosud uložených trestů domácího vězení uložených zmíněným soudem však nenastaly žádné problémy s výkonem trestu domácího vězení. Rovněž Okresní soud v Semilech uvádí, že spolupráce soudu s Probační a mediační službou při ukládání trestu domácího vězení je bezproblémová, probační úředník před rozhodováním o tomto trestu podrobně prověří poměry obviněného (bydliště, rodinné vztahy, zaměstnání, sociální poměry atd.) a vytipuje možná rizika problémů, které by mohly nastat při výkonu trestu. Probační úředník kontroluje výkon trestu domácího vězení namátkově několikrát týdně v různých denních dobách. Kontroly jsou prováděny v maximální možné míře, takže Probační a mediační službě nelze z tohoto pohledu nic vytknout. Jedná se ale pouze o kontroly namátkové, které v žádném případě nemohou být nikdy důsledné a nemohou pokrýt celou dobu, po kterou se obviněný má zdržovat ve svém bydlišti. Navíc tento způsob kontroly umožňuje odsouzeným uplatňovat účelová tvrzení, kterými vysvětlují svou nepřítomnost v bydlišti v době návštěvy probačního úředníka (např. tím, že „tvrdě jsem spal a neslyšel jsem zvonek“, „byl jsem na záchodě a než jsem doběhl, byl probační úředník pryč“ atd.).

***H. Nejčastější důvody přeměny trestu (trestního opatření) domácího vězení (§ 61 tr. zákoníku); kolik procent z trestů domácího vězení pravomocně uložených v jednotlivých zkoumaných letech bylo přeměněno na trest odnětí svobody.***

K přeměně trestu domácího vězení (§ 61 tr. zákoníku), resp. nařízení náhradního trestu odnětí svobody (před novelizací zákonem č. 330/2011 Sb. – účinnost 1. 12. 2011) došlo ve věcech, ve kterých byl uložen trest domácího vězení, jen výjimečně či ojediněle (např. u Okresního soudu v Litoměřicích, Okresního soudu v Lounech nebo Obvodního soudu pro Prahu 9 byly všechny uložené tresty řádně vykonány, byl mezi jednotlivými soudy existují významné rozdíly). Například u Okresního soudu ve Znojmě nebo u Okresního soudu ve Strakonici nedošlo k žádné přeměně;



naproti tomu u Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou došlo v k přeměně celé jedné čtvrtiny uložených trestů domácího vězení (tj. z 12 uložených trestů domácího vězení v roce 2010 byly 3 přeměněny v nepodmíněný trest odnětí svobody). U Okresního soudu v Českém Krumlově byl v roce 2010 nařízen náhradní trest odnětí svobody dokonce ve 4 případech z 9 uložených trestů domácího vězení, v roce 2011 se tak stalo ve 4 případech ze 14 uložených trestů domácího vězení. U soudů v obvodech Krajského soudu v Ostravě a Krajského soudu v Plzni došlo ve sledovaných letech k přeměně asi v 25 % případů uložených trestů domácího vězení.

V některých případech (např. u Obvodního soudu pro Prahu 6) byly tresty domácího vězení amnestovány i na základě amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 č. 1/2013 Sb. (srov. čl. IV odst. 2).

K přeměně trestu, resp. k nařízení náhradního trestu odnětí svobody, došlo z důvodu nedodržení podmínek domácího vězení, a to zpravidla proto, že odsouzený se nezdržoval ve stanovené době v určeném obydlí nebo došlo ke zjištění požití alkoholu (opakovaný pozitivní test na alkohol). Prokázání opakovaného požívání alkoholu odsouzeným v době výkonu trestu domácího vězení je však možno podle názoru Nejvyššího soudu považovat za důvod přeměny pro porušení sjednaných podmínek výkonu trestu domácího vězení jen tehdy, bylo-li omezení zdržet se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek uloženo odsouzenému jako přiměřené omezení ve smyslu § 48 odst. 4 písm. h) tr. zákoníku ve spojení s § 60 odst. 5 tr. zákoníku. Jinak by nadměrné požívání alkoholických nápojů bylo možno považovat za jiné maření výkonu tohoto trestu, pokud by bylo spojeno s dalším deliktním jednáním odsouzeného.

K nařízení náhradního trestu odnětí svobody došlo např. u Okresního soudu v Chomutově v jediné věci, a to z důvodu nedodržení podmínek domácího vězení, mladistvý nebyl ve sledované době opakovaně v místě bydliště a řídil pod vlivem alkoholu. V jednom případě byl v podstatě ze stejných důvodů nařízen náhradní trest odnětí svobody i u Obvodního soudu pro Prahu 2 a ve dvou případech u Obvodního soudu pro Prahu (1 v roce 2010 a 1 v roce 2011).

### ***I. Jak se promítlo zákonem č. 330/2011 Sb. novelizované znění § 61 tr. zákoníku na ukládání a výkon trestu domácího vězení.***

Provedeným průzkumem to nebylo možno v potřebném rozsahu zjistit, neboť průzkum byl prováděn v letech 2010 a 2011 a novelizace § 61 tr. zákoníku byla provedena zákonem č. 330/2011 Sb. s účinností od 1. 12. 2011.

K novelizovanému znění § 61 tr. zákoníku Okresní soud ve Frýdku – Místku podotkl, že předchozí právní úprava byla z hlediska aplikace jednoznačnější, neboť nebyla vázána na zjišťování rozsahu trestu, který má být přeměněn na trest odnětí svobody. Za současně úpravy je otázka, jak vyhodnotit období mezi zjištěným porušením podmínek trestu domácího vězení a konáním veřejného zasedání o eventuální přeměně trestu, pokud v tomto období již odsouzený opětovně trest

řádně vykonává, což je potvrzeno i kontrolami Probační a mediační služby. Zda případně nepřichází v úvahu započtení tohoto období do doby výkonu trestu apod. V souvislosti se změnou právní úpravy se nabízí větší množství různých situací, které mohou nastat a s nimiž se soud bude muset vypořádat při posuzování rozsahu vykonaného trestu domácího vězení (k řešení srov. i následující bod K.). Předchozí právní úprava byla jednoznačná a takovéto problémy nepřinášela. Z tohoto pohledu se novelizace § 61 tr. zákoníku jeví jako nekoncepční a problematická.

***K. Jaké jsou nejčastější právní problémy, s nimiž se soudci při aplikaci trestu (trestního opatření) domácího vězení ve své praxi setkávají, resp. které řeší.***

Obecně soudy konstatovaly nad rámec uložených dotazů k tomuto druhu trestu, že většímu využití tohoto trestu brání

- okolnost, že stále více osob nemá stálé bydliště,
- větší procento osob není ochotno se tomuto typu trestu podrobit a volí raději „anonymní trest“ odnětí svobody nepodmíněně vykonávaný mimo bydliště než trest vedoucí podle jejich názoru k dehonestaci v jejich bydlišti,
- z hlediska soudů nedostatečná možnost kontroly jeho výkonu.

Podle Krajského soudu v Praze trest domácího vězení stále nepatří mezi častěji využívané, a to nejen pro hlavní obecně tradovaný důvod, jímž je dosavadní nezavedení elektronické kontroly odsouzených, pro něž se soudy obávají tento trest uložit. Zdůraznit je naopak třeba, že si je většina soudců vědoma využitelnosti tohoto druhu trestu jako alternativy k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, avšak s tím, že pro jeho uložení musí být splněno daleko více podmínek, jejichž existence u řady osob není doložena. Nejenom, že je třeba nejprve eliminovat nezbytnost nepodmíněného trestu odnětí svobody, ale vedle toho je nutné, aby obviněný měl stálé bydliště a aby jeho chování nebylo do té míry asociální, že by bylo předem prakticky vyloučeno očekávat dodržení podmínek domácího vězení. Současně je zpravidla předpokladem pro výkon tohoto trestu i to, že daná osoba má zaměstnání. Kromě toho je pochopitelně třeba vážít i řadu dalších skutečností, jejichž splnění zvyšuje pravděpodobnost, že by trest mohl být úspěšně vykonán a mohl mít na pachatele i požadovaný výchovný dopad. U řady z nich nicméně lze tušit, že po prvotní úlevě, vyvolané neuložením nepodmíněného trestu odnětí svobody, vůle k výkonu trestu domácího vězení postupně klesá. Lze tedy zobecnit, že ani středočeskými okresními soudy není tento trest příliš využíván, jakkoli je vcelku shodně konstatováno, že spolupráce s Probační a mediační službou při kontrole jeho výkonu je na dobré úrovni, i když některé soudy si uvědomují, že by tato úroveň nepochybně klesala, byl-li by uvedený trest ukládán častěji.

Některé soudy upozornily i na konkrétní sporné problémy. Tak podle Okresního soudu v Jičíně pro případ, že by bylo třeba přistoupit k přeměně trestu domácího vězení v nepodmíněný trest odnětí svobody, je sporné, od kterého okamžiku stanovit počátek přepočtu podle § 61 tr. zákoníku, a to zejména tehdy, když sice odsouzený

zavdal svým chováním příčinu k přeměně tohoto trestu v trest odnětí svobody, ale zároveň následně, byť nepravidelně, se podrobuje výkonu trestu domácího vězení, přičemž každý i jen započatý jeden den nevykonaného trestu domácího vězení se počítá za jeden den odnětí svobody. Podle názoru Nejvyššího soudu při přeměně trestu domácího vězení na trest odnětí svobody je třeba počátek přepočtu stanovit k okamžiku vyhlášení usnesení soudu prvního stupně, který rozhodl o přeměně trestu domácího vězení na trest odnětí svobody, neboť do tohoto rozhodnutí odsouzený stále vykonává trest domácího vězení, když není ani vyloučeno, že soud i přes splnění některé z podmínek uvedených v § 61 tr. zákoníku k přeměně domácího vězení nepřistoupí a ponechá ho v platnosti (srov. § 334g tr. ř.). Po vyhlášení usnesení o přeměně, byť je možno proti němu podat stížnost (§ 334g odst. 2 tr. ř.), již odsouzený trest domácího vězení nevykonává, o čemž je třeba ho v usnesení poučit (jinak by mu byla dána možnost oddálit přeměnu domácího vězení, což by zejména ke konci výkonu tohoto trestu mohlo vést k tomu, že by již nebylo možno na nevykonávání tohoto trestu, maření jeho výkonu či porušení jeho podmínek adekvátně reagovat). Pokud by došlo k zrušení usnesení o přeměně trestu domácího vězení stížnostním soudem s tím, že odsouzený má i nadále trest domácího vězení vykonávat, pokračovalo by se ve výkonu trestu domácího vězení od právní moci tohoto usnesení (viz však jiný názor v Šámal, P. a kol. Trestní řád III. § 315 až 471. Komentář. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 3869 až 3870).

V té souvislosti považuje Nejvyšší soud za nutné poukázat na nevýhodnost novelizované úpravy poměrné přeměny trestu domácího vězení v trest odnětí svobody, oproti předchozí úpravě, podle níž stanovil soud při ukládání trestu domácího vězení náhradní trest odnětí svobody až na jeden rok a v případě nedodržení jeho podmínek rozhodl o výkonu celého náhradního trestu (srov. § 61 odst. 1, 2 tr. zákoníku před novelizací zák. č. 330/2011 Sb.). Proto je třeba podle názoru Nejvyššího soudu zvážit buď návrat k předchozí úpravě § 61 tr. zákoníku, anebo novelizovat znění § 61 tr. zákoníku tak, aby nevyvolávalo tyto otázky a problémy.

Jako další právní problém související s výkonem trestu domácího vězení některé soudy (např. Okresní soud v Táboře) uvádí, že důvodem pro přeměnu trestu domácího vězení v nepodmíněný trest odnětí svobody není skutečnost, že odsouzený v době výkonu tohoto trestu nevedl řádný život (např. se v průběhu výkonu trestu domácího vězení dopustil trestné činnosti), ačkoli jinak plnil podmínky výkonu tohoto trestu, a v tomto směru se domáhají doplnění zákonné úpravy. Jiné soudy (např. Okresní soud v Českém Krumlově) ukládají povinnost vést řádný život a nepáchat trestnou činnost v době výkonu trestu domácího vězení jako přiměřenou povinnost ve smyslu § 60 odst. 5 tr. zákoníku. K tomu Nejvyšší soud zdůrazňuje, že z podstaty trestu domácího vězení jako alternativního trestu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a ze zásad pro ukládání trestů a jejich účelu vyplývá, že vedení řádného způsobu života je nezbytnou součástí těch alternativních trestů, které spočívají v tom, že odsouzený je po určitou dobu povinen plnit zákonem nebo soudem stanovené

povinnosti, a proto mu také není ukládán nepodmíněný trest odnětí svobody. I když u trestu domácího vězení není v zákoně výslovně stanoveno, že nevedení řádného života je důvodem jeho přeměny v nepodmíněný trest odnětí svobody (na rozdíl např. od ustanovení § 65 odst. 2 tr. zákoníku vztahující se k výkonu trestu obecně prospěšných prací), tak vedení řádného života je nezbytným předpokladem i řádného vykonávání trestu domácího vězení. Ostatně existenci této povinnosti lze vyvodit i z ustanovení § 60 odst. 5 tr. zákoníku, a proto je nadbytečné, aby ji soud ukládal ve svém rozhodnutí o uložení trestu domácího vězení. Navíc soud může přeměnit trest domácího vězení nebo jeho zbytek v trest odnětí svobody a rozhodnout zároveň o způsobu jeho výkonu, také jestliže pachatel v době po odsouzení „jinak maří výkon tohoto trestu“ (srov. § 61 tr. zákoníku). Za takové „jiné maření“ je třeba podle názoru Nejvyššího soudu považovat i spáchání další trestné činnosti, neboť součástí vedení řádného života v průběhu výkonu trestu domácího vězení je i skutečnost, že se odsouzený nedopustil žádného trestného činu. Tomu odpovídá i praxe u Krajského soudu v Ostravě, který jako důvod přeměny trestu domácího vězení ve smyslu § 61 tr. zákoníku uvádí právě následnou trestnou činnost odsouzeného.

Okresní soud v Rychnově nad Kněžnou upozornil na spornou skutečnost, že je otázkou, zda případný poznatek Probační a mediační služby o porušení podmínek výkonu trestu domácího vězení představuje dostatečný důvod k přeměně tohoto trestu na trest odnětí svobody. V návaznosti na to považuje Nejvyšší soud za potřebné uvést, že v případě poznatku Probační a mediační služby o porušení podmínek výkonu trestu domácího vězení dává zákon probačnímu úředníkovi Probační a mediační služby oprávnění podat podle § 334g odst. 1 tr. ř. návrh na přeměnu trestu domácího vězení v trest odnětí svobody, o kterém rozhoduje předseda senátu soudu, který ve věci rozhodoval v prvním stupni, ve veřejném zasedání (srov. § 334g odst. 1 tr. ř. ve spojení s § 315 odst. 2, 3 tr. ř.). Probační úředník je povinen každé porušení podmínek výkonu trestu domácího vězení prověřit a každé prokázané maření výkonu tohoto trestu (v případech, kdy odsouzený hodnověrně nedoloží svoji nepřítomnost v místě výkonu trestu, nebo jím uváděné důvody nejsou relevantní) a neplnění uložených přiměřených povinností či nedodržení přiměřených omezení soudu sdělit, kopii sdělení zasílá též odsouzenému. Má-li probační úředník za to, že je na místě s ohledem na závažnost porušení podmínek výkonu trestu, resp. na důvody uváděné odsouzeným, rozhodnout o přeměně trestu domácího vězení v trest odnětí svobody, podá soudu takový návrh, jímž současně (v odůvodnění návrhu) soudu sděluje, že k porušení podmínek výkonu trestu došlo, k návrhu přiloží též příslušné listinné důkazy. Pokud by probační úředník takový návrh nepodal, může ovšem pouze na základě oznámení porušení podmínek výkonu trestu domácího vězení soud sám z vlastní iniciativy nařídit veřejné zasedání k rozhodnutí o přeměně tohoto trestu v trest odnětí svobody.

Předseda senátu tu samozřejmě zvažuje důvod a délku, byť přechodného, nevykonávání trestu domácího vězení, popř. závažnost maření jeho výkonu (např.

povahu odmítání kontroly ze strany probačního úředníka či neposkytování potřebné součinnosti, popř. zda došlo k spáchání dalšího trestného činu či přestupku) nebo porušení jeho podmínek (např. porušování uložených přiměřených omezení nebo přiměřených povinností).

### III. Zhodnocení ve vztahu k trestu (trestnímu opatření) obecně prospěšných prací

#### A. *Za jaké přečiny (provinění) byl tento trest v roce 2010 a v roce 2011 ukládán.*

Tresty obecně prospěšných prací jsou ukládány především za majetkové trestné činy, a to zejména za přečiny krádeže podle § 205 odst. 1, 2 tr. zákoníku, dále zpronevěry podle § 206 odst. 1 tr. zákoníku, neoprávněného užívání cizí věci podle § 207 odst. 1 tr. zákoníku, podvodu podle § 209 odst. 1, 2 tr. zákoníku, pojistného podvodu podle § 210 odst. 1, 2 tr. zákoníku, úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1, 2 tr. zákoníku, podílnictví podle § 214 odst. 1 tr. zákoníku, zatažení věci podle § 219 odst. 1 tr. zákoníku, poškození cizí věci podle § 228 odst. 1 tr. zákoníku, dále za trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, zvláště za přečin násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 tr. zákoníku, přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 tr. zákoníku, přečin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 odst. 1, 2 tr. zákoníku, přečin padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 odst. 1 tr. zákoníku, nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku, nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 tr. zákoníku a výtržnictví podle § 358 tr. zákoníku a také za trestné činy proti rodině a dětem, zejména za přečin zanedbání povinné výživy podle § 196 tr. zákoníku, dále též za přečin ohrožování výchovy dětí podle § 201 tr. zákoníku, přečin svádění k pohlavnímu styku podle § 202 tr. zákoníku a podávání alkoholu dítěti podle § 204 tr. zákoníku. Z trestných činů obecně nebezpečných byl významněji zastoupen jen přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 tr. zákoníku, přečin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku a dále přečin nedovoleného ozbrojování podle § 279 tr. zákoníku. Nejvíce jsou zastoupeny přečiny krádeže podle § 205 odst. 1, 2 tr. zákoníku, zanedbání povinné výživy podle § 196 tr. zákoníku, ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 tr. zákoníku a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 tr. zákoníku.

Méně jsou zastoupeny trestné činy hospodářské, kde byly v podstatě zastoupeny jen přečin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku, přečin udávání padělaných a pozměněných peněz podle § 235 tr. zákoníku a přečin neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry podle § 252 tr. zákoníku, a dále trestné činy proti životu a zdraví, kde je v podstatě zastoupen jen přečin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku,

dále za přečin usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1 tr. zákoníku, přečin ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a odst. 1 tr. zákoníku a přečin rvačky podle § 158 tr. zákoníku. Jen ojediněle byl uložen trest obecně prospěšných prací za trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství (přečin omezení osobní svobody podle § 171 odst. 1 tr. zákoníku, přečin vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, přečin porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku a přečin poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 tr. zákoníku) nebo za trestné činy proti lidskosti, proti míru a válené zločiny (v podstatě jen za přečiny založení, podpory a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka podle § 403 odst. 1 tr. zákoníku a projevu sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka podle § 404 tr. zákoníku, např. u Obvodního soudu pro Prahu 10).

Velmi ilustrativní je situace opět u Obvodního soudu pro Prahu 1, kde byla provedena tato zjištění:

*Rok 2010:*

Trest obecně prospěšných prací byl uložen v celkem 11 případech.

a) Přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), písm. b) tr. zákoníku:

Celkem 1x:

sp. zn. 2 T 11/2010 – výměra: 300 hodin, přeměna na NEPO trest OS.

b) Přečin krádeže podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku:

Celkem 5x:

sp. zn. 1 T 96/2010 – výměra: 300 hodin, přeměna na NEPO trest OS,

sp. zn. 5 T 27/2010 – výměra: 200 hodin, přeměna na NEPO trest OS,

sp. zn. 5 T 139/2010 – výměra: 200 hodin, zrušeno souhrnným trestem,

sp. zn. 9 T 25/2010 – výměra: 200 hodin, přeměna na NEPO trest OS,

sp. zn. 9 T 36/2010 – výměra: 200 hodin, zrušeno souhrnným trestem.

c) Přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), odst. 2 tr. zákoníku:

Celkem 1x:

sp. zn. 5 T 25/2010 – výměra: 300 hodin, zrušeno souhrnným trestem.

d) Přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku:

Celkem 1x:

sp. zn. 5 T 23/2010 – výměra: 300 hodin, zrušeno souhrnným trestem.

e) Přečin zpronevěry podle § 206 odst. 1 tr. zákoníku:

Celkem 1x:

sp. zn. 5 T 26/2010 – výměra: 150 hodin, upuštěno od výkonu trestu.

f) Přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku:

Celkem 1x:

sp. zn. 5 T 98/2010 – výměra: 50 hodin, trest nevykonán, amnestován k 1. 1. 2013.

g) Přečin podílnictví podle § 214 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku:

Celkem 1x:

sp. zn. 44 T 24/2010 – výměra: 100 hodin, přeměna na NEPO trest OS.

h) Přečin porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, odst. 2 tr. zákoníku:

Celkem 1x:

sp. zn. 2 T 11/2010 – výměra: 300 hodin, jako úhrnný trest k § 205 odst. 1 písm. a), písm. b) tr. zákoníku – ad a).

*Rok 2011:*

Trest obecně prospěšných prací byl uložen v celkem 14 případech:

a) Přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), písm. d) tr. zákoníku:

Celkem 1x:

sp. zn. 9 T 142/2011 – výměra: 250 hodin, trest vykonán.

b) Přečin krádeže podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku:

Celkem 4x:

sp. zn. 1 T 10/2011 – výměra 50 hodin, přeměna na NEPO trest OS,

sp. zn. 1 T 79/2011 – výměra 200 hodin, trest nevykonán, amnestován k 1. 1. 2013,

sp. zn. 44 T 37/2011 – výměra 100 hodin, přeměna na NEPO trest OS,

sp. zn. 44 T 60/2011 – výměra 100 hodin, trest nevykonán, odsouzený zemřel.

c) Přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku:

Celkem 4x:

sp. zn. 5 T 60/2011 – 2 odsouzení, oba výměra 100 hodin, trest nevykonán, amnestován k 1. 1. 2013,

sp. zn. 7 T 7/2011 – výměra 150 hodin, zrušeno souhrnným trestem,

sp. zn. 9 T 132/2011 – výměra 250 hodin, jako trest úhrnný k § 146 odst. 1 tr. zákoníku.

d) Přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku:

Celkem 2x:

sp. zn. 9 T 40/2011 – výměra 200 hodin, trest vykonán,

sp. zn. 9 T 52/2011 – výměra 200 hodin, trest nevykonán, amnestován k 1. 1. 2013.

e) Přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku:

Celkem 1x:

sp. zn. 7 T 82/2011 – výměra 250 hodin, trest nevykonán, amnestován k 1. 1. 2013.

f) Přečin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku:

Celkem 2x:

sp. zn. 9 T 78/2011 – výměra 200 hodin, trest nevykonán, amnestován k 1. 1. 2013,

sp. zn. 44 T 5/2011 – výměra 100 hodin, zrušeno souhrnným trestem.

g) Přečin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku:

Celkem 1x:

sp. zn. 9 T 132/2011 – výměra 250 hodin, trest vykonán.

h) Přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku:



Celkem 1x:

sp. zn. 9 T 142/2011 – výměra 250 hodin, jako trest úhrnný k § 205 odst. 1 písm. a), d) tr. zákoníku – ad a).

i) Přečin neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku:

Celkem 1x:

sp. zn. 9 T 142/2011 – výměra 250 hodin, jako trest úhrnný k § 205 odst. 1 písm. a), d) tr. zákoníku – ad a).

***B. Jaký je procentní podíl úmyslných a nedbalostních přečinů (provinění) za rok 2010 a rok 2011, za něž byl uložen trest obecně prospěšných prací.***

U většiny soudů, u kterých byl proveden tento průzkum, byl trest obecně prospěšných prací ukládán jen za úmyslné trestné činy. Tak tomu bylo např. u Okresního soudu v Chomutově, Obvodního soudu pro Prahu 1, Obvodního soudu pro Prahu 4, Obvodního soudu pro Prahu 7, Obvodního soudu pro Prahu 8, Obvodního soudu pro Prahu 9 nebo Obvodního soudu pro Prahu 10 (100 % úmyslných trestných činů).

Podíl úmyslných trestných činů, za které byl uložen tento trest, se u soudů v obvodu Krajského soudu v Brně se pohyboval mezi 90 až 100 % (např. u Okresního soudu v Blansku to bylo 90 %, u Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou šlo o 100 %) a obdobně je tomu též u soudů v obvodu Krajského soudu v Plzni, v obvodu Krajského soudu v Ostravě a v obvodu Krajského soudu v Českých Budějovicích, i když u některých soudů je trest obecně prospěšných prací v určitém počtu případů ukládán též za nedbalostní trestné činy (např. u Okresního soudu v Pelhřimově v roce 2011 až ve 20 % případů).

Ze soudů v obvodu Městského soudu v Praze, u kterých byl proveden tento průzkum, jen u Obvodního soudu pro Prahu 6 byl uložen tento trest za úmyslné trestné činy v 81 % případů a za nedbalostní trestné činy v 19 % případů a u Obvodního soudu pro Prahu 8 šlo v roce 2010 v 99 % případů o úmyslné trestné činy a v 1 % případů o nedbalostní trestné činy (v roce 2011 šlo už ve 100 % o úmyslné trestné činy).

***C. V kolika případech byl trest obecně prospěšných prací uložen osobě, které byl tento trest uložen ve třech letech předcházejících ukládanému trestu a přeměněn na trest odnětí svobody.***

Trest obecně prospěšných prací zásadně soudy není ukládán osobám, kterým byl tento trest uložen v posledních třech letech předcházejících ukládanému trestu a přeměněn na trest odnětí svobody, čímž respektují záměr zákonodárce vyjádřený v ustanovení § 62 odst. 2 tr. zákoníku. Ze soudů, u kterých byl proveden tento průzkum, nebyl uložen trest obecně prospěšných prací žádnému takovému odsouzenému např. u Okresního soudu v Chomutově, Obvodního soudu pro Prahu 1, Obvodního soudu



pro Prahu 4, Obvodního soudu pro Prahu 6, Obvodního soudu pro Prahu 7, Obvodního soudu pro Prahu 8, Obvodního soudu pro Prahu 9 nebo Obvodního soudu pro Prahu 10. Také u soudů v obvodu Krajského soudu v Českých Budějovicích nebyl uložen trest obecně prospěšných prací žádnému takovému odsouzenému.

Také v obvodech Krajského soudu v Plzni a Krajského soudu v Ostravě soudy trest obecně prospěšných prací zásadně neukládají osobám, kterým byl tento trest uložen v posledních 3 letech předcházejících ukládanému trestu a přeměněn na trest odnětí svobody, i když výjimečně může k takové situaci dojít, např. Krajský soud v Plzni uvádí, že k tomu došlo ve dvou případech.

***D. Průměrná výměra trestu obecně prospěšných prací, jaký minimální a jaký maximální trest obecně prospěšných prací byl uložen v roce 2010 a 2011.***

Výměra ukládaných trestů obecně prospěšných prací jednotlivými soudy je značně rozdílná, když u většiny soudů se blíží horní hranici možného rozmezí 50 až 300 hodin, zatímco u několika jiných je hluboko v dolní polovině. Např. u Okresního soudu v Pelhřimově činila v roce 2010 průměrná výměra trestu obecně prospěšných prací 204 hodiny, v roce 2011 to bylo 200 hodin; u Okresního soudu ve Zlíně činila v roce 2010 průměrná výměra trestu obecně prospěšných prací dokonce 230 hodin, u Okresního soudu ve Vyškově v roce 2010 to bylo až 234 hodiny a v roce 2011 činila 230 hodin. Na těchto vysokých průměrech výše trestu obecně prospěšných prací se může promítat skutečnost, že některé soudy v obvodu Krajského soudu v Brně, Krajského soudu v Českých Budějovicích, Krajského soudu v Plzni, Krajského soudu v Ostravě a Městského soudu v Praze nesprávně ukládaly trest obecně prospěšných prací až ve výši 400 hodin – např. Okresní soud v Českém Krumlově, Okresní soud ve Strakonici, Okresní soud v Žďáru nad Sázavou, Obvodní soud pro Prahu 3, Obvodní soud pro Prahu 4 nebo Obvodní soud pro Prahu 9, ač praxe v tomto směru byla usměrněna usnesením Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2011, sp. zn. 7 Tdo 474/2011. Naproti tomu u Okresního soudu v Břeclavi činila v roce 2010 průměrná výměra tohoto trestu 150 hodin. Celkově např. u soudů v obvodu Krajského soudu v Brně činila výměra trestu obecně prospěšných prací v roce 2010 v průměru 177 hodin, v roce 2011 byl průměr 159 hodin, což obecně lze pokládat za příznivou tendenci v ukládání tohoto druhu trestu. Nepříliš dobrá byla zjištěná praxe soudů v obvodech Krajského soudu v Plzni, kde průměrná výměra tohoto trestu byla v roce 2010 – 220 hodin a v roce 2011 – 230 hodin, a Krajského soudu v Ostravě, u kterého se průměrná výměra tohoto trestu v obou letech pohybovala od 230 do 250 hodin, tedy výrazně v horní polovině sazby tohoto trestu uvedené v § 63 odst. 1 tr. zákoníku (od 50 do 300 hodin).

Většina soudů využívala celého zákonného rozpětí trestní sazby, tj. ukládaly trest obecně prospěšných prací v rozmezí od 50 do 300 hodin – s výše již konstatovanou výjimkou nesprávně uložených trestů obecně prospěšných prací až ve výši 400 hodin.

V obvodu Městského soudu v Praze byla např. u Obvodního soudu pro Prahu 7 v roce 2010 průměrná výměra 256 hodin (nejnižší 200 hodin) a v roce 2011 pak činila průměrná výměra 250 hodin (nejnižší 150 hodin), u Obvodního soudu pro Prahu 4 byla v roce 2010 průměrná výměra 250 hodin (nejnižší 50 hodin) a v roce 2011 pak činila průměrná výměra 220 hodin (nejnižší 50 hodin), u Obvodního soudu pro Prahu 10 byla v roce 2010 průměrná výměra 240 hodin (nejnižší 50 hodin) a v roce 2011 pak činila průměrná výměra 220 hodin (nejnižší 60 hodin), u Obvodního soudu pro Prahu 3 byla v roce 2010 průměrná výměra 231,25 hodin (nejnižší 100 hodin) a v roce 2011 pak činila průměrná výměra 200 hodin (nejnižší 80 hodin), u Obvodního soudu pro Prahu 6 byla v roce 2010 průměrná výměra 225 hodin (nejnižší 150 hodin) a v roce 2011 pak činila průměrná výměra 210 hodin (nejnižší 80 hodin). U Obvodního soudu pro Prahu 2 je trest obecně prospěšných prací ukládán nejčastěji ve výměře 200 nebo 300 hodin. U některých těchto soudů byl vyměřen tento trest v nejnižší výměře. Praxe těchto soudů, kde trest obecně prospěšných prací je zpravidla vyměřován mezi 200 až 300 hodinami, tedy výrazně v horní polovině, svědčí o nesprávné praxi ukládání tohoto trestu ve většině případů při horní hranici zákonné trestní sazby, což ukazuje na to, že soudy dostatečně nezohledňují konkrétní okolnosti případu a osobu pachatele, zvláště když ještě určité procento tvoří trestní opatření obecně prospěšných prací ukládaná mladistvým, kde horní hranice je snížena na polovinu (srov. § 26 odst. 1 z. s. m.). Pozitivně lze hodnotit pouze to, že v roce 2011 byla průměrná výměra trestu obecně prospěšných prací v zásadě vždy nižší než v roce 2010. Tuto pozitivní tendenci, jež nasvědčuje větší diferenciaci při ukládání tohoto trestu, je třeba přivítat a je nutno v ní v další praxi u těchto soudů pokračovat.

Podstatně lépe je třeba hodnotit praxi těch soudů, kde průměrná výměra se pohybuje okolo poloviny trestní sazby, např. u Obvodního soudu pro Prahu 1 byla v roce 2010 průměrná výměra 200 hodin (nejnižší 50 hodin) a v roce 2011 pak činila průměrná výměra 155 hodin (nejnižší 50 hodin, ale maximální 250 hodin), u Obvodního soudu pro Prahu 8, kde byla v roce 2010 průměrná výměra 183 hodin (nejnižší 50 hodin) a v roce 2011 pak činila průměrná výměra 163 hodin (nejnižší 50 hodin), u Obvodního soudu pro Prahu 9 byla v roce 2010 průměrná výměra 186,45 hodin (nejnižší 60 hodin) a v roce 2011 pak činila průměrná výměra 190 hodin (nejnižší 70 hodin). Přitom u těchto soudů je rovněž využívána celá trestní sazba, pokud jde o horní hranici trestní sazby, takže byly uloženy tresty obecně prospěšných prací i ve výměře 300 hodin (např. u Obvodního soudu pro Prahu 8 nebo u Obvodního soudu pro Prahu 9). Podobná je i situace u Okresního soudu v Chomutově, kde průměrná délka trestu obecně prospěšných prací je 170 hodin. Tento soud však ve své zprávě vykázal jako nejnižší uložený trest v délce 40 hodin, což je v rozporu s § 63 odst. 1 tr. zákoníku, který stanoví spodní hranici trestní sazby na 50 hodin.

Pozitivně lze hodnotit i praxi soudů, pokud u mladistvých zohledňují osobu pachatele a konkrétní okolnosti případu, jako např. Obvodní soud pro Prahu 9, u něhož

průměrná délka uloženého trestního opatření obecně prospěšných prací mladistvému činí 78 hodin (minimální uložené trestní opatření 50 hodin a maximální 100 hodin, oproti horní hranici 150 hodin).

***E. V kolika případech soudy využily možnost uložit přiměřené omezení nebo přiměřenou povinnost podle § 63 odst. 2 tr. zákoníku; resp. výchovná opatření (§ 26 odst. 1, § 15 odst. 2 zák. č. 218/2003 Sb.); jaká přiměřená omezení, resp. výchovná opatření jsou v těchto případech nejčastěji ukládána.***

Jak vyplývá z provedeného průzkumu, některé soudy využívají možnosti ukládání přiměřených omezení a přiměřených povinností. Tak např. Obvodní soud pro Prahu 3 je uložil v 5 případech. Zejména je v praxi využíváno v případě trestu obecně prospěšných prací za přečin zanedbání povinné výživy ukládání přiměřené povinnosti uhradit po dobu výkonu trestu podle svých sil dlužné výživné a hradit běžné výživné (viz např. zprávu Obvodního soudu pro Prahu 3, Obvodního soudu pro Prahu 9 nebo Obvodního soudu pro Prahu 10); dále je také v některých případech ukládána povinnost nahradit podle svých sil způsobenou škodu (např. Obvodní soud pro Prahu 4, Obvodní soud pro Prahu 6, Obvodní soud pro Prahu 7 nebo Obvodní soud pro Prahu 10).

Jako přiměřené omezení či přiměřená povinnost je v praxi využíváno

- stanovení povinnosti uhradit po dobu výkonu trestu podle svých sil dlužné výživné a hradit běžné výživné (např. Okresní soud v Pelhřimově v případě odsouzení za trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 196 tr. zákoníku),
- povinnost nahradit podle svých sil způsobenou škodu (např. Okresní soud ve Vyškově),
- zdržet se nadměrné konzumace alkoholických nápojů (např. Okresní soud ve Znojmě, Okresní soud ve Strakonici),
- zákaz styku s konkrétně určenými osobami (Okresní soud v Břeclavi ve věci mladistvého – sp. zn. 1 Tm 5/2010).

Přístup těchto soudů je v těchto případech nepochybně pozitivní, ale v následujícím období je třeba se zaměřit nejen na zvýšení celkového počtu ukládaných přiměřených omezení a přiměřených povinností, ale i na další jejich druhy ve smyslu § 48 odst. 4 tr. zákoníku. Naproti tomu některé soudy neuložily v průběhu let 2010 až 2011 ani jedno přiměřené omezení nebo přiměřenou povinnost ve smyslu § 63 odst. 2 tr. zákoníku (např. Obvodní soud pro Prahu 1 nebo Okresní soud v Třebíči), což jistě nelze hodnotit kladně. Je tedy praxe soudů velmi nevyrovnaná, a to spíše v neprospěch využívání těchto opatření. Tak např. Okresní soud ve Znojmě je uložil ve sledovaném období ve 4 případech (trest obecně prospěšných prací přitom uložil 181 osobě), naproti tomu srovnatelný Okresní soud ve Vyškově uložil taková omezení či povinnosti v roce 2010 ve 12 případech a v roce 2011 ve 13 případech. Okresní soud ve Strakonici je ukládal v roce 2010 a 2011 vždy jen v jednom případě.

Pokud jde o mladistvé, některé soudy obdobně nevyužívají možnost ukládat výchovná opatření (např. Obvodní soud pro Prahu 2). U Okresního soudu v Chomutově bylo ve 12 případech mladistvých uloženo některé z výchovných opatření, včetně dohledu probačního úředníka. Také tuto praxi je třeba hodnotit kladně, neboť přispívá k větší individualizaci uloženého trestního opatření obecně prospěšných prací u mladistvých.

***F. Jak soudy hodnotí spolupráci s Probační a mediační službou při ukládání trestu obecně prospěšných prací (trestního opatření obecně prospěšných prací) a při zajišťování a kontrole jejich výkonu.***

Všechny soudy, u kterých byl proveden průzkum, hodnotí spolupráci s Probační a mediační službou jako bezproblémovou či velmi dobrou. Například Obvodní soud pro Prahu 1 uvedl, že jak v roce 2010, tak i v roce 2011 byla spolupráce s příslušnými středisky Probační a mediační služby dobrá, a to jak v oblasti vzájemné komunikace a výměny informací, podávání zpráv ohledně výkonu trestu odnětí svobody, případně podání návrhu na přeměnu trestu obecně prospěšných prací na nepodmíněný trest odnětí svobody, tak i v oblasti např. změny místa výkonu trestu obecně prospěšných prací nebo opatření zpráv týkajících se situace a poměrů odsouzeného k rozhodnutí např. o upuštění od výkonu trestu obecně prospěšných prací (obdobně i Obvodní soud pro Prahu 3). Některé soudy označily spolupráci s Probační a mediační službou dokonce jako výbornou (např. Obvodní soud pro Prahu 2) či vynikající (např. Obvodní soud pro Prahu 4 nebo Obvodní soud pro Prahu 9). Rovněž v obvodu Krajského soudu v Praze, Krajského soudu v Českých Budějovicích a Krajského soudu v Brně je spolupráce s Probační a mediační službou hodnocena dobře, přičemž některé okresní soudy zdůrazňují, že se zásadně podílí jak na opatrování podkladů před rozhodnutím o uložení trestu obecně prospěšných prací, tak i na úkonech souvisejících s jeho výkonem. Ani tato dobrá, mnohdy i velice dobrá spolupráce však nemůže zabránit tomu, aby nedocházelo k přeměnám tohoto trestu, a to především v trest odnětí svobody (přeměna v domácí vězení je spíše výjimečná). Viz k tomu následující bod G.

Některé soudy však upozornily na problém s novelizovaným ustanovením § 314e odst. 3 tr. ř. Například Obvodní soud pro Prahu 5 k tomu uvedl, že v případě trestů obecně prospěšných prací se naprosto neosvědčila úprava, že v případě ukládání tohoto trestu trestním příkazem je nezbytné vyžádat nejprve zprávu Probační a mediační služby obsahující stanovisko obviněného. V důsledku této úpravy nebyl uložen tento druh trestu u zdejšího soudu trestním příkazem, neboť soud rovnou ke zjištění tohoto stanoviska nařídí a projedná věc v hlavním líčení, což je podle názoru tohoto soudu rychlejší a hospodárnější postup. Podobně Okresní soud v Hodoníně poukázal na to, že v případě trestů obecně prospěšných prací se neosvědčila úprava, podle níž v případě ukládání tohoto trestu trestním příkazem je nezbytné vyžádat nejprve zprávu Probační a mediační služby obsahující stanovisko obviněného.

V důsledku této úpravy také tento soud pokládá za efektivnější zjištění tohoto stanoviska v hlavním líčení a tedy projednání věci před soudem.

Naproti tomu u Okresního soudu v Semilech zpočátku někteří soudci nelibě vnímali povinnost „přijednávání“ tohoto trestu s Probační a mediační službou (§ 314e odst. 3 tr. ř.), tuto praxi však nyní hodnotí jako přínosnou, neboť po zavedení uvedené povinnosti klesl výrazným způsobem počet nevykonaných trestů obecně prospěšných prací, resp. počet přeměn tohoto trestu na trest odnětí svobody. Spolupráce s Probační a mediační službou u jmenovaného soudu funguje i na neformální úrovni, případné problémy řeší okamžitě s využitím elektronické komunikace nebo telefonicky.

***G. Nejčastější důvody přeměny trestu (trestního opatření) obecně prospěšných prací podle § 65 odst. 2 tr. zákoníku; procento přeměněných trestů, resp. trestních opatření obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody nebo trest domácího vězení.***

Nejčastějšími důvody přeměny trestu obecně prospěšných prací jsou zaviněné nevykonání trestu odsouzeným, jež zpravidla spočívalo ve vyhýbání se nástupu či výkonu nařízeného trestu obecně prospěšných prací (odsouzení zpravidla namítají, že na výkon trestu nemají čas, tj. že upřednostní placenou brigádní činnost, anebo doznávají laxní přístup a neochotu k výkonu trestu – viz zpráva Obvodního soudu pro Prahu 4), nebo spáchání další trestné činnosti po jeho uložení (viz zprávy Obvodního soudu pro Prahu 3, Obvodního soudu pro Prahu 6, Obvodního soudu pro Prahu 7, Obvodního soudu pro Prahu 9 a také zpráva Krajského soudu v Praze), nesplnění podmínky vedení řádného života (obvodní soud pro Prahu 8) anebo neuhrazení škody způsobené trestným činem (viz zpráva Obvodního soudu pro Prahu 3). Například u Městského soudu v Brně bylo ve sledovaném období až 27 % uložených trestů obecně prospěšných prací přeměněno v nepodmíněný trest odnětí svobody, což je třeba považovat za příliš velké množství přeměněných trestů obecně prospěšných prací.

U Obvodního soudu pro Prahu 1 byla zjištěna tato situace:

Za rok 2010 bylo přeměněno 45,54 % trestů obecně prospěšných prací na nepodmíněný trest odnětí svobody, přeměna trestu obecně prospěšných prací na trest domácího vězení nebyla žádána. Dále 36,3 % trestů obecně prospěšných prací bylo zrušeno v důsledku uložení souhrnného trestu v jiné trestní věci. Ostatní byly vykonány.

Za rok 2011 bylo přeměněno 14,28 % trestů obecně prospěšných prací na nepodmíněný trest odnětí svobody, přeměna trestu obecně prospěšných prací na trest domácího vězení nebyla žádána. Dále 14,28 % trestů obecně prospěšných prací bylo zrušeno v důsledku uložení souhrnného trestu v jiné trestní věci, 50 % trestů obecně prospěšných prací bylo amnestováno k 1. 1. 2013. Celkem 0,14 % trestů obecně prospěšných prací nebylo vykonáno v důsledku úmrtí odsouzeného. Ostatní tresty obecně prospěšných prací byly vykonány.

Tato praxe z hlediska množství přeměněných trestů obecně prospěšných prací nesvědčí o dobrém a uvážlivém přístupu k ukládání trestů obecně prospěšných prací, zvláště když u jiných soudů je situace zcela jiná.

Například u Okresního soudu v Chomutově byl trest obecně prospěšných prací přeměněn na trest odnětí svobody v šesti případech, tj. ve 3 % případů z celkového počtu uložených trestů (200 trestů obecně prospěšných prací). U obvodního soudu pro Prahu 8 bylo v roce 2010 přeměněno na NEPO trest OS jen 1 % uložených trestů obecně prospěšných prací a v roce 2011.

V obvodu Krajského soudu v Plzni došlo k přeměně trestu obecně prospěšných prací v roce 2010 u 15 % uložených trestů, v roce 2011 u 10 % trestů. Soudy v tomto kraji, ale i v obvodu Krajského soudu v Ostravě poukazují na komplikace, které působí nová úprava výkonu trestu obecně prospěšných prací, zejména prodloužení maximální doby pro výkon tohoto trestu, resp. možnosti dodatečného výkonu trestu obecně prospěšných prací při prodloužení doby při jeho výkonu.

U Obvodního soudu pro Prahu 9 bylo zjištěno, že:

v roce 2010 bylo přeměněno 19 % (v jednom případě na trest domácího vězení) = 21 trestů a

v roce 2011 bylo přeměněno 13 % = 10 trestů;

naproti tomu u mladistvých nebyl přeměněn žádné uložené trestní opatření obecně prospěšných prací (přeměna 0 %).

U Obvodního soudu pro Prahu 10 bylo zjištěno, že:

v roce 2010 bylo přeměněno 15 % = 9 trestů obecně prospěšných prací a

v roce 2011 bylo přeměněno 16,5 % = 11 trestů obecně prospěšných prací.

V té souvislosti je třeba konstatovat, že řada dosud nevykonaných trestů obecně prospěšných prací uložených v roce 2010 až 2011 byla amnestována na základě amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013, č. 1/2013 Sb. (čl. IV odst. 2).

Průzkumem v podstatě nebyly zjištěny přeměny trestu obecně prospěšných prací na trest domácího vězení, a to až na zcela ojedinělé případy (např. u Obvodního soudu pro Prahu 9 – viz následující bod H.).

#### ***H. Dopad novelizace § 65 odst. 2 tr. zákoníku na ukládání a výkon trestu obecně prospěšných prací.***

Podle provedeného průzkumu nebylo v letech 2010 a 2011, ale ani v pozdější době, novelizované ustanovení § 65 odst. 2 tr. zákoníku soudy, u kterých byl proveden průzkum, zatím využíváno. Určitými výjimkami byl jeden případ u Obvodního soudu pro Prahu 9 a tři případy v obvodu Krajského soudu v Brně (1x u Okresního soudu ve Vyškově a 2x u Okresního soudu v Prostějově), v nichž byly nevykonané tresty obecně prospěšných prací přeměněny na trest domácího vězení.

V budoucnu je třeba při maření nebo nevykonávání trestu obecně prospěšných prací přeměňovat tento trest podle § 65 odst. 2 písm. a) a b) tr. zákoníku více v peněžitý trest nebo trest domácího vězení než v nepodmíněný trest odnětí svobody.

Přeměna trestu obecně prospěšných prací v domácí vězení nebo peněžitý trest by měla mít zásadně přednost před přeměnou v nepodmíněný trest odnětí svobody, což je v souladu s obecným trendem nahrazovat krátkodobé nepodmíněné tresty alternativními sankcemi (obdobně je tomu i při přeměně peněžitého trestu v trest obecně prospěšných prací nebo v trest domácího vězení – srov. § 69 odst. 2 tr. zákoníku).

#### **IV. Zhodnocení ve vztahu k trestu (trestnímu opatření) zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce**

##### ***A. Kolika osobám byl tento trest (trestní opatření) uložen a za jaké trestné činy (provinění).***

V obvodu Krajského soudu v Ústí nad Labem byl u soudů, u nichž byl průzkum proveden, zjištěn jen jeden případ, ve kterém byl trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce uložen (u Okresního soudu v Teplicích byl uložen v roce 2010 jedné osobě, a to ve věci sp. zn. 7 T 128/2009). U některých soudů bylo jako důvod uváděno, že se v obvodu jejich soudů zpravidla nekonají takové akce, kde by docházelo k páčání trestné činnosti, za níž by uložení tohoto trestu přicházelo v úvahu (např. Okresní soud v Lounech).

V obvodu Krajského soudu v Brně byl tento druh trestu uložen v roce 2010 ve 4 případech. Ze zprávy tohoto soudu vyplývá, že v jednom případě byl uložen za trestný čin ublížení na zdraví podle § 146 tr. zákoníku. V roce 2011 byl tento trest uložen ve dvou případech, v jednom případě při odsouzení za trestný čin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 tr. zákoníku. V obvodu Krajského soudu v Českých Budějovicích byl za sledované období tento trest uložen pouze v jednom případě Okresním soudem v Táboře.

V obvodě Krajského soudu v Plzni nebyl trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce ve sledovaném období vůbec uložen. V obvodě Krajského soudu v Ostravě byl v roce 2010 tento trest uložen 3 osobám, a to za trestný čin výtržnictví podle § 358 tr. zákoníku a za trestný čin násilí proti úřední osobě podle § 325 tr. zákoníku. V roce 2011 byl uložen 21 osobám opět především pro trestný čin výtržnictví a pro trestný čin násilí vůči úřední osobě. V jednom případě pro ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 tr. zákoníku a v jednom případě pro trestný čin ublížení na zdraví podle § 146 tr. zákoníku.

Krajský soud v Praze k tomu sdělil, že s ohledem na specifiku Středočeského kraje zatím trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce byl ukládán naprosto ojediněle (podle poskytnutých podkladů pouze Okresními soudy v Mladé Boleslavi a Příbrami, a to v celkovém počtu 7 takových trestů).

Také v obvodu Městského soudu v Praze byl trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce uložen jen ojediněle, např. byl uložen u Obvodního soudu pro Prahu 2 pouze třem obžalovaným rozsudkem ze dne 2. 5. 2012, sp. zn.



3T 52/2012 (v právní moci dne 18. 9. 2012); trest byl uložen za zvlášť závažný zločin loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, byl uložen vedle dalšího trestu, tedy nešlo o samostatný trest. Spolupráce s Probační a mediační službou je výborná. U Obvodního soudu pro Prahu 3 byl tento trest také uložen jen v jednom případě, a to mladistvému; spolupráce s Probační a mediační službou je výborná, začala už před uložením trestního opatření, Probační a mediační služba je schopna velmi dobře zpracovat podklady nezbytné pro vymezení konkrétního rozsahu trestního opatření. Obdobně tomu bylo u Obvodního soudu pro Prahu 9, kde byl tento trest uložen také jen v jednom případě v roce 2011 za přečin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku; ukládán byl trest souhrnný, tento trest byl převzat z rozhodnutí jiného soudu. U Obvodního soudu pro Prahu 10 byl tento trest v roce 2010 uložen jen jednomu odsouzenému v délce 1 roku pro přečin násilí proti úřední osobě podle § 325 tr. zákoníku, a to vedle trestu obecně prospěšných prací, a v roce 2011 byl uložen také jen jednomu obviněnému v délce jednoho roku pro přečiny násilí proti úřední osobě podle § 325 tr. zákoníku a výtržnictví podle § 358 tr. zákoníku, a to vedle podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody. Spolupráce s Probační a mediační službou při výkonu těchto trestů byla tímto soudem hodnocena jako dobrá a výkon trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce byl bez problémů.

Zcela rozdílná praxe byla zjištěna u Obvodního soudu pro Prahu 7, který ukládal trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce v podstatně větším počtu případů. Tento soud uložil uvedený trest:

- v roce 2010 jen 1 odsouzenému pro přečin projevu sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod podle § 404 tr. zákoníku.

- v roce 2011 už 19 odsouzeným pro přečiny výtržnictví podle § 358 tr. zákoníku, násilí proti úřední osobě podle § 325 tr. zákoníku a poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení podle § 276 tr. zákoníku.

Vzhledem k tomu je možno u tohoto soudu odpovědět i na další otázky týkající se trestu (trestního opatření) zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce (viz níže).

### ***B. V kolika procentech byl tento trest (trestní opatření) uložen za přečin.***

U většiny soudů, u kterých byl proveden průzkum a uložil tento trest, byl trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce uložen ve 100 % případů za přečin (např. v obvodě Krajského soudu v Ostravě). Bližší údaje zpravidla nebylo možné zjistit, nicméně je zřejmé, že přinejmenším v jedné věci v roce 2011 byl tento trest ukládán i za zločin (při odsouzení za trestný čin podle § 145 tr. zákoníku), a to vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody.

### ***C. Kolika osobám byl tento trest (trestní opatření) uložen jako trest samostatný.***



U Obvodního soudu pro Prahu 7 byl trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce uložen jako samostatný

- v roce 2010: 1x,
- v roce 2011: 5x.

V obvodu Krajského soudu v Brně nebyl tento trest jako samostatný uložen. V roce 2010 byl ve 3 případech uložen vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody a v roce 2011 byl v obou věcech uložen vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody.

V obvodu Krajského soudu v Ostravě nebyl v roce 2010 tento trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce uložen jako samostatný ani jednou, v roce 2011 byl uložen jako samostatný třem osobám.

***D. Kolika osobám byl uložen vedle jiného trestu (trestní opatření) s výjimkou nepodmíněného trestu odnětí svobody.***

U Obvodního soudu pro Prahu 7 byl trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce uložen vedle jiného alternativního trestu:

- v roce 2010: 0,
- v roce 2011: 14x.

V obvodu Krajského soudu v Brně byl takto trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce uložen:

- v roce 2010: 1x,
- v roce 2011: 0.

V obvodu Krajského soudu v Ostravě v roce 2010 byl trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce vedle jiného alternativního trestu uložen třem osobám a v roce 2011 osmnácti osobám.

***E. Jaká je průměrná výměra tohoto trestu a jaká byla minimální a maximální jeho výměra:***

U Obvodního soudu pro Prahu 7 byla průměrná délka uloženého trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce – 2 roky.

Nejkratší výměra uloženého trestu byla 1 rok.

Nejvyšší výměra uloženého trestu byla 5 let.

V obvodu Krajského soudu v Brně byla průměrná délka uloženého trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce v roce 2010 – 21 měsíc a v roce 2011 – 3 roky.

Nejkratší výměra uloženého trestu byla 1 rok.

Nejvyšší výměra uloženého trestu byla 3 roky.

V obvodu Krajského soudu v Ostravě byla v roce 2010 průměrná výměra trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce 30 měsíců, maximální výměra činila 48 měsíců a minimální 6 měsíců. V roce 2011 byla průměrná výměra 23 měsíců, maximální výměra byla 48 měsíců a minimální byla 12 měsíců.

### ***F. Jak soudy hodnotí práci Probační a mediační služby při zajišťování výkonu tohoto trestu.***

Spolupráci s Probační a mediační službou hodnotil Obvodní soud pro Prahu 7 jako dobrou, neboť byla zcela bez problémů. U dalších soudů v obvodu Městského soudu v Praze nebyl uložen žádný trest (trestní opatření) zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce (např. u Obvodního soudu pro Prahu 4, Obvodního soudu pro Prahu 5, Obvodního soudu pro Prahu 6, Obvodního soudu pro Prahu 8). Tuto praxi i s přihlédnutím ke zkušenostem Obvodního soudu pro Prahu 7, které by bylo možno využít ve vztahu k dalším soudům působícím v zejména v obvodu Městského soudu v Praze, ale i dalším soudům v celé České republice, nelze považovat za vyhovující, a proto je třeba, aby se i další soudy zaměřily na ukládání tohoto trestu ve vhodných případech, a to nejenom vzhledem k okolnostem spáchání předmětného trestného činu, ale i k osobě jeho pachatele.

## **V. Zhodnocení ve vztahu k peněžitému trestu (peněžitému opatření)**

### ***A. Kolika pachatelům celkově byl peněžitý trest uložen.***

Na základě provedeného průzkumu Nejvyšší soud konstatuje, že praxe soudů je velmi nevyrovnaná a počty uložených peněžitých trestů u jednotlivých soudů jsou velmi rozdílné, a to i s přihlédnutím k celkovému nápadu a rozdílné skladbě trestních věcí i obžalovaných osob u jednotlivých soudů, u kterých byly uloženy peněžitý tresty přezkoumány.

Z údajů poskytnutých Krajským soudem v Brně vyplývá, že peněžitý trest byl v roce 2010 uložen celkem 1692 osobám a v roce 2011 byl uložen 1407 osobám. V kolika případech byl uložen jako samostatný trest, nelze z dostupných zpráv zjistit. Tento soud ovšem připomíná, že zpravidla je peněžitý trest ukládán vedle jiného druhu trestu (např. vedle trestu zákazu činnosti).

U soudů v obvodu Krajského soudu v Plzni byl v roce 2010 tento trest uložen 179 pachatelům a v roce 2011 byl tento trest uložen 138 pachatelům. Soudy v obvodu Krajského soudu v Ostravě uložily v roce 2010 peněžitý trest 530 osobám a v roce 2011 ho uložily 791 osobě.

Ilustrativní je v tomto směru situace u soudů v obvodu Městského soudu v Praze. Tak u Obvodního soudu pro Prahu 1 byl peněžitý trest uložen v roce 2010 celkem 22 odsouzeným a v roce 2011 celkem 63 odsouzeným.

U Obvodního soudu pro Prahu 3 nebyl uložen žádný peněžitý trest.

U Obvodního soudu pro Prahu 4 byl peněžitý trest uložen v roce 2010 celkem 8 odsouzeným a v roce 2011 celkem 8 odsouzeným.

U Obvodního soudu pro Prahu 5 byl peněžitý trest uložen v roce 2010 celkem 14 odsouzeným a v roce 2011 celkem 13 odsouzeným.

U Obvodního soudu pro Prahu 7 byl peněžitý trest uložen v roce 2010 celkem 15 odsouzeným a v roce 2011 celkem 15 odsouzeným.

U Obvodního soudu pro Prahu 9 byl peněžitý trest uložen v roce 2010 celkem 37 odsouzeným a v roce 2011 celkem 64 odsouzeným.

U Obvodního soudu pro Prahu 10 byl peněžitý trest uložen v roce 2010 celkem 13 odsouzeným a v roce 2011 celkem 28 odsouzeným.

Zhodnotí-li se tyto výsledky, alarmující situace je zejména u Obvodního soudu pro Prahu 3, u kterého v letech 2010 a 2011 nebyl uložen žádný peněžitý trest. Velmi málo peněžitých trestů bylo uloženo i u Obvodního soudu pro Prahu 4, Obvodního soudu pro Prahu 5 a Obvodního soudu pro Prahu 7. Zejména tyto soudy by se měly v souladu s příslušnými ustanoveními trestního zákoníku zaměřit na využívání tohoto trestu. Za pozitivní trend je třeba považovat obecně zvyšující se počet ukládaných peněžitých trestů, což se projevilo zvláště u Obvodního soudu pro Prahu 1, Obvodního soudu pro Prahu 9 a Obvodního soudu pro Prahu 10. V tom je třeba spatřovat i vliv nového ustanovení § 39 odst. 7 tr. zákoníku, byť soudy spíše obecně uvádějí, že jeho vliv na praxi se dosud výrazněji neprojevil (např. i v obvodech Krajského soudu v Českých Budějovicích a Krajského soudu v Brně). Tomu odpovídá i praxe převážně většiny soudů, u nichž byl proveden tento průzkum, a proto je třeba v budoucnu při ukládání trestů konkrétním pachatelům více přihlížet k tomuto ustanovení, podle něhož, jestliže pachatel získal nebo se snažil získat trestným činem majetkový prospěch, je soud povinen k tomu přihlídnout při stanovení druhu trestu a jeho výměry; jestliže to nevylučují jeho majetkové nebo osobní poměry, uloží mu vždy s přihlédnutím k výši takového majetkového prospěchu některý z trestů, který ho postihne na majetku (§ 66 až 72 tr. zákoníku), a to jako trest samostatný nebo vedle jiného trestu (blíže viz zjištění pod písm. D. níže).

Nedostatečně je využíváno peněžitě opatření a peněžitě opatření s podmíněným odkladem u mladistvých, byť se na tom samozřejmě podílí logicky majetkové poměry mladistvých, kteří se zpravidla teprve připravují na své zaměstnání, a také jejich osobní a rodinné poměry. Je tedy třeba se v další praxi soudů zaměřit na možnosti využívání ukládání těchto opatření mladistvým.

### **B. Kolika z nich byl peněžitý trest uložen podle § 67 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku.**

V praxi přezkoumávaných soudů je velmi málo je využíváno ustanovení § 67 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, tedy ukládání peněžitého trestu za přečin, v případě, že vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele se nepodmíněný trest odnětí svobody současně neukládá. Soudy tedy nevyužívají zákonem předpokládané možnosti ukládání peněžitého trestu za méně závažné činy jako alternativy k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Např. ze zprávy Okresního soudu v Českém Krumlově vyplývá, že uložil peněžitý trest podle § 67 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku v roce 2010 ve 2 případech. Okresní soud v Pelhřimově aplikuje toto ustanovení přibližně ve 3 % případů.

Nesprávná praxe vyplývá zejména z údajů poskytnutých těmito soudy:

Obvodní soud pro Prahu 1 – neuložen žádný peněžitý trest podle § 67 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku.

Obvodní soud pro Prahu 6 – neuložen žádný peněžitý trest podle § 67 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku (při celkem 27 v letech 2010 a 2011 uložených peněžitých trestech).

Naproti tomu u jiných soudů je situace značně lepší, což ukazuje, že je možno přes obvykle tvrzenou nemajetnost pachatelů, ohledy na vymáhání nároků poškozeného či nákladů trestního řízení atd. (viz zjištění pod písm. D. níže) uložit peněžitý trest podle § 67 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku jako alternativní opatření k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.

V tomto směru je možno poukázat zejména na praxi u Obvodního soudu pro Prahu 9 (při celkovém počtu peněžitých trestů v roce 2010 – 37 a v roce 2011 – 64) byl uložen peněžitý trest podle § 67 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku v roce 2010 u 23 odsouzených a v roce 2011 u 61 odsouzených nebo u Okresního soudu v Chomutově, kde byl uložen peněžitý trest podle § 67 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku v letech 2010 a 2011 celkem 31 odsouzeným. Poněkud méně bylo toto ustanovení využíváno u Obvodního soudu pro Prahu 4 (při celkovém počtu peněžitých trestů v roce 2010 – 8 a v roce 2011 – 8), kde byl uložen peněžitý trest podle § 67 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku v roce 2010 u 7 odsouzených a v roce 2011 u 4 odsouzených. U Obvodního soudu pro Prahu 7 (při celkovém počtu peněžitých trestů v roce 2010 – 15 a v roce 2011 – 15) byl uložen peněžitý trest podle § 67 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku v roce 2010 u 3 odsouzených a v roce 2011 u 5 odsouzených. U Okresního soudu v Děčíně (při celkovém počtu peněžitých trestů v roce 2010 – 21 a v roce 2011 – 14) bylo takto postupováno v roce 2010 ve 3 případech a v roce 2011 ve 4 případech.

V případě Krajského soudu v Plzni a jemu podřízených soudů byl v souvislosti s aplikací § 67 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku uložen v roce 2010 peněžitý trest 49 pachatelům a v roce 2011 dalším 40 pachatelům.

Z toho vyplývá, že pokud se soudy zaměří na využívání ustanovení § 67 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, lze dosáhnout i přes tvrzené obtíže podstatného zlepšení využívání uvedeného ustanovení. Takovou praxi je třeba podpořit.

### ***C. Kolika pachatelům byl uložen peněžitý trest jako samostatný trest.***

Také v tomto směru byla praxe u přezkoumávaných soudů velmi rozdílná, např. v obvodu Městského soudu v Praze lze pro srovnání např. uvést tyto soudy:

- u Obvodního soudu pro Prahu 1 byl peněžitý trest jako samostatný uložen v roce 2010 celkem 8 odsouzeným a v roce 2011 celkem 29 odsouzeným,
- u Obvodního soudu pro Prahu 4 byl peněžitý trest jako samostatný uložen v roce 2010 celkem 8 odsouzeným a v roce 2011 celkem 5 odsouzeným,
- u Obvodního soudu pro Prahu 6 byl samostatný peněžitý trest uložen v letech 2010 a 2011 jen 8 odsouzeným,
- u Obvodního soudu pro Prahu 7 byl peněžitý trest jako samostatný uložen v roce 2010 celkem 4 odsouzeným a v roce 2011 celkem 5 odsouzeným,

- u Obvodního soudu pro Prahu 8 nebyl v roce 2010 peněžitý trest jako samostatný uložen v žádném případě, a to celkem z 8 uložených peněžitých trestů (za rok 2011 tento soud neprovedl potřebná zjištění),

- u Obvodního soudu pro Prahu 9 byl peněžitý trest uložen jako samostatný v roce 2010 celkem 35 odsouzeným a v roce 2011 celkem 59 odsouzeným,

- u Obvodního soudu pro Prahu 10 byl peněžitý trest uložen v roce 2010 celkem 8 odsouzeným a v roce 2011 celkem 18 odsouzeným.

Některé soudy výslovně uvádí, že samostatný peněžitý trest ve sledovaném období vůbec neuložily (např. Okresní soud v Českém Krumlově), jiné soudy jej ojediněle uložily (např. Okresní soud ve Strakonici uložil samostatný peněžitý trest v roce 2010 ve 4 případech, v roce 2011 jej uložil 9 pachatelům). Okresní soud v Pelhřimově uvádí, že samostatný peněžitý trest ukládal ve sledovaném období přibližně v 10 % případů.

V obvodu Krajského soudu v Plzni byl v roce 2010 uložen samostatný peněžitý trest soudy 31 osobě, v roce 2011 dalším 20 osobám. U soudů v obvodu Krajského soudu v Ostravě počet samostatných peněžitých trestů kolísá, když některé soudy uložily např. pouze dva samostatné peněžitě tresty a jiné několik desítek samostatných peněžitých trestů (např. Okresní soud v Karvině uložil samostatný peněžitý trest 33 odsouzeným). Většinou však soudy konstatují, že převážně se tento trest ukládá současně s dalším trestem, např. zákazem činnosti.

***D. Jaký je dopad principu zakotveného v § 39 odst. 7 tr. zákoníku na rozhodování o uložení tohoto druhu trestu. Vedla tato úprava ke zvýšení počtu trestů postihujících majetek pachatele.***

Jak vyplývá z provedeného průzkumu, ustanovení § 39 odst. 7 tr. zákoníku není v soudní praxi příliš využíváno, a to především s ohledem na konkrétní okolnosti dané trestní věci a možnosti a poměry obžalovaného (nemajetní obžalovaní, kteří jsou bez jakéhokoli nebo alespoň bez pravidelného výdělku, takže případný peněžitý trest by byl nedobytný) včetně možnosti případné vykonatelnosti konkrétní uložené trestní sankce (zejména peněžitého trestu) postihující pachatele na jeho majetku (srov. např. zprávu Krajského soudu v Praze nebo Okresního soudu v Semilech). Dalším důvodem je i skutečnost, že uložení peněžitého trestu by bylo na úkor zajištění nároku poškozených či vymození nákladů trestního řízení.

Krajský soud v Plzni poukázal na fakt, že dochází vlastně k poklesu ukládání peněžitého trestu, a domnívá se, že je to důsledek ekonomické situace pachatelů, když z hlediska soudců nedošlo k výrazným personálním změnám a nelze předpokládat, že by tentýž soudce bezdůvodně razantně měnil rozhodovací praxi. Poukazuje se např. na to, že u některých okresních soudů, např. v Karlových Varech, poklesl počet ukládaných peněžitých trestů oproti roku 2009 ve sledovaném období na pětinu, přičemž k radikálnímu poklesu došlo také u největšího soudu v kraji, kterým je Okresní soud Plzeň – město. V tomto kraji jsou i soudy, které nevykázaly ani jeden

peněžitý trest (např. Okresní soud v Tachově). Také soudy v obvodu Krajského soudu v Ostravě konstatují, že princip zakotvený v § 39 odst. 7 tr. zákoníku prakticky nepřinesl změnu v počtu trestu postihujících majetek. Obecně konstatují, že celková vymahatelnost výkonu peněžitého trestu je od 1. 1. 2010 komplikovanější a zdoluhavější v důsledku zavedení povinnosti k vymáhání peněžitých trestů podle § 343 tr. ř. Odsouzení se vymáhání peněžitého trestu nebojí, vědí, že mohou prakticky beztrestně oddalovat výkon tohoto trestu a zaplatit až na poslední chvíli.

Pokud jde o ukládání peněžitého trestu vedle jiných druhů trestů, je charakteristická situace např. u Obvodního soudu pro Prahu 1:

Nejčastěji je vedle peněžitého trestu ukládán trest zákazu činnosti, a to zákazu spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu, neboť nejpočetněji zastoupeným přečinem, za který je ukládán peněžitý trest (ať již v kombinaci s podmíněným trestem odnětí svobody nebo trestem zákazu činnosti), je přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku (např. v roce 2011 se jednalo o celkem 14 přečinů maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku).

V roce 2010 byl uložen peněžitý trest + trest propadnutí věci pouze v celkem 5 případech:

- sp. zn. 2 T 27/2010,
- sp. zn. 5 T 96/2010 (+ podmíněný trest odnětí svobody),
- sp. zn. 9 T 42/2010,
- sp. zn. 44 T 16/2010,
- sp. zn. 44 T 43/2010.

V roce 2011 byl uložen peněžitý trest + trest propadnutí věci pouze v celkem 4 případech:

- sp. zn. 5 T 102/2011,
- sp. zn. 8 T 6/2011,
- sp. zn. 67 T 39/2011,
- sp. zn. 67 T 81/2011.

Závěrem lze tedy konstatovat, že úprava obsažená v ustanovení § 39 odst. 7 tr. zákoníku u Obvodního soudu pro Prahu 1, ale ani u dalších soudů (např. u Okresního soudu v Chomutově, u Okresního soudu v Děčíně, u Obvodního soudu pro Prahu 2, u Obvodního soudu pro Prahu 8, u Obvodního soudu pro Prahu 9 nebo u Obvodního soudu pro Prahu 10), nevedla ke zvýšení počtu trestů postihujících majetek pachatele. Z toho vyplývá, že v praxi soudů není dostatečně přihlášeno k ustanovení § 39 odst. 7 tr. zákoníku, podle něhož, získal-li nebo snažil-li se získat pachatel trestným činem majetkový prospěch, přihlédne k tomu soud při stanovení druhu trestu a jeho výměry; jestliže to nevylučují jeho majetkové nebo osobní poměry, uloží mu s přihlédnutím k výši takového majetkového prospěchu některý z trestů, který ho postihne na majetku (§ 66 až 72 tr. zákoníku), a to jako trest samostatný nebo vedle jiného trestu. V tomto směru je proto nutné praxi soudů změnit a ustanovení § 39 odst. 7

tr. zákoníku začít náležitě využívat tak, že ve všech vhodných případech bude uložen pachateli trestného činu majetkové povahy uložen s přihlédnutím k výši majetkového prospěchu některý z trestů, který ho postihne na majetku (§ 66 až 72 tr. zákoníku). Přitom je třeba se zaměřit nejen na peněžitý trest, ale i na jiné majetkové tresty, které případně u konkrétního obviněného by mohly vést k splnění účelu ustanovení § 39 odst. 7 tr. zákoníku (propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, kde zmíněná praxe např. Obvodního soudu pro Prahu 1 již vykazuje určité výsledky, popř. za splnění zákonných podmínek i propadnutí majetku, a to příp. i jeho části).

K lepšímu využívání ustanovení § 39 odst. 7 tr. zákoníku by mohla přispět i zvýšená aktivita státních zástupců při navrhování uložení přiměřeného trestu majetkové povahy ve všech vhodných případech. Přitom již v přípravném řízení by měly policejní orgány, a to i k pokynu státního zástupce ve smyslu § 174 odst. 2 písm. a) tr. ř. (příp i § 157 odst. 2 tr. ř.), opatřovat podklady pro ukládání trestů majetkové povahy, včetně zjištění majetkových poměrů obviněného (srov. § 39 odst. 1 tr. zákoníku). Státní zástupce by měl také již v přípravném řízení více využívat vhodných zajišťovacích institutů, např. zajištění peněžních prostředků na účtu u banky (srov. § 79a tr. ř.), zajištění peněžních prostředků na účtu u spořitelního a úvěrního družstva nebo jiných subjektů, které vedou účet pro jiného, blokaci peněžních prostředků penzijního připojištění se státním příspěvkem, blokaci čerpání finančního úvěru a blokaci finančního pronájmu (§ 79b tr. ř.), zajištění zaknihovaných cenných papírů (§ 79c tr. ř.), zajištění nemovitosti (§ 79d tr. ř.), zajištění jiné majetkové hodnoty (§ 79e tr. ř.) a zajištění náhradní hodnoty (§ 79f tr. ř.), jakož i zajištění výkonu trestu propadnutí majetku podle § 347 a násl. tr. ř. V neposlední řadě by státní zástupci měli k naplnění smyslu ustanovení § 39 odst. 7 tr. ř. více využívat i opravných prostředků, pokud jejich návrhu na uložení přiměřeného majetkového trestu nebylo vyhověno.

### ***E. Jaké jsou zkušenosti s aplikací § 68 odst. 4 tr. zákoníku.***

Jak vyplývá již z předchozích bodů, je praxe soudů při ukládání peněžitých trestů značně rozdílná, což se logicky týká i zkušeností s aplikací ustanovení § 68 odst. 4 tr. zákoníku, podle kterého může soud příjmy pachatele, jeho majetek a výnosy z něj, jakož i jiné podklady pro určení výše denní sazby stanovit odhadem. Tak některé soudy uvádí, že toto ustanovení zatím vůbec neaplikovaly (např. Okresní soud v Českém Krumlově, Obvodní soud pro Prahu 2 nebo Obvodní soud pro Prahu 3) nebo že zkušenosti jsou jen ojedinělé, neboť příjmy obviněného lze dovodit z jeho osobních poměrů a z pracovního postavení (např. Obvodní soud pro Prahu 2 nebo Obvodní soud pro Prahu 8), ze zpráv zaměstnavatelů nebo z dostupných evidencí, např. z katastru nemovitostí, registru motorových vozidel, příp. z informací, které uvedl sám obviněný apod. (viz zprávu Okresního soudu v Semilech a celkovou zprávu Krajského soudu v Hradci Králové). Okresní soud v Jičíně pak v této souvislosti upozornil na skutečnost, že zůstává problémem stanovení (prokázání)



příjmů a majetku pachatele za účelem objektivního posouzení možnosti uložení a výše peněžitého trestu (jde však spíše o otázku důkazní), která v přípravném řízení bývá v převážném počtu případů neobjasněna, přenáší se pak na soud a může to vést k prodloužení délky trestního řízení před soudem.

Některé soudy naopak toto ustanovení hodnotí pozitivně. Například Obvodní soud pro Prahu 1 k tomu ve své zprávě uvedl, že při rozhodování o určení výše peněžitého trestu v konkrétní trestní věci je vždy přihlíženo k osobě pachatele a především k jeho majetkovým a sociálním poměrům, přičemž se vychází z toho, zda pachatel je zaměstnán či osobou samostatně výdělečně činnou, případně bez zaměstnání, ale s trvalým pravidelným příjmem (rentiéri), k výši měsíčního výdělku, pokud je uveden, k jeho majetkovým poměrům (zda vlastní nemovitosti a jaké, motorová vozidla a jakých značek) apod., a na základě takovýchto zjištění lze pak odhadnout životní a majetkovou úroveň pachatele a určit konkrétní výši peněžitého trestu. Pokud uvedené skutečnosti nevyplývají z provedeného dokazování a nelze je zjistit ani výslechem pachatele, pak lze vycházet z obsahu celého spisového materiálu, zejména ze zjištění týkajících se osoby pachatele a např. jeho pověsti a chování v místě bydliště a na základě toho odhadnout majetkové poměry pachatele a určit výši peněžitého trestu, samozřejmě i z hlediska povahy a závažnosti trestného činu, pro který je daný pachatel v dané trestní věci stíhán. Okresní soud v Táboře toto ustanovení využívá poměrně často. Podobně se vyjádřil Obvodní soud pro Prahu 6, který uvedl, že při stanovení výše příjmů bývá zpravidla vycházeno z výpovědi obžalovaného a listinných důkazů – daňové přiznání, potvrzení zaměstnavatele, zpráva ČSSZ atd. (obdobně se vyjádřil i Obvodní soud pro Prahu 7). Také Okresní soud v Sokolově považuje tento institut za praktický zejména v případech, že přichází v úvahu vydání trestního příkazu a podklady ve spisu nejsou dostatečné.

Závěrem je možno uvést, že výše uložených peněžitých trestů je ve většině případů určena právě odhadem soudu a zkušenosti s ustanovením § 68 odst. 4 tr. zákoníku lze hodnotit v zásadě pozitivně. Proto lze konstatovat, že aplikace tohoto ustanovení při jeho správném pochopení a využití jeho výhod nečiní v praxi potíže a soudům napomáhá při rozhodování o určení konkrétní výše peněžitého trestu, zvláště v případech, kdy jsou údaje o majetkových poměrech pachatele kusé anebo pachatelem úmyslně zatajené.

#### ***F. Jak působí zvýšení výměry náhradního trestu odnětí svobody na 4 roky na ukládání a vymahatelnost výkonu tohoto trestu.***

Hodnocení soudů ve vztahu k účinnosti zvýšení výměry náhradního trestu odnětí svobody ve smyslu § 69 odst. 1 tr. zákoníku bylo i v obvodech jednoho krajského soudu značně rozdílné (příkladem zde může být hodnocení praxe v obvodu Městského soudu v Praze). Přestože podle důvodové zprávy k trestnímu zákoníku nebylo prioritním důvodem zvýšení sazby náhradního trestu, neboť k němu došlo s ohledem na zvýšení horní hranice peněžitého trestu (srov. důvodovou zprávu k § 67



až § 69 i. f. tr. zákoníku), některé soudy hodnotily zvýšení výměry náhradního trestu odnětí svobody na 4 roky velmi pozitivně, poněvadž hrozba vyššího náhradního trestu odnětí svobody je nepochybně motivačním prvkem k výkonu trestu, protože není-li peněžitý trest zaplacen dobrovolně, je vymahatelnost nulová (např. Obvodní soud pro Prahu 4 nebo Obvodní soud pro Prahu 9). Jiné soudy uvedly, že nepůsobí nijak zásadně, přičemž v praxi lze velmi obtížně ověřit, co přimělo odsouzeného k zaplacení peněžitého trestu (např. Obvodní soud pro Prahu 8).

Některé soudy konstatovaly, že pro krátkost působení této úpravy to nelze zatím posoudit (např. Obvodní soud pro Prahu 3 nebo Obvodní soud pro Prahu 6).

Podle Okresního soudu v Ústí nad Orlicí i dalších okresních soudů v obvodu Krajského soudu v Hradci Králové nebylo zaznamenáno, že by zvýšení výměry náhradního trestu odnětí svobody na 4 roky mělo bezprostřední vliv ať již při ukládání, ale zejména při vymáhání tohoto trestu. Soudy v obvodu Krajského soudu v Brně hodnotily zvýšení výměry náhradního trestu odnětí svobody na 4 roky zdrženlivě s tím, že tento posun nijak neovlivnil ukládání peněžitého trestu ani jeho vymahatelnost. Mají za to, že původní výše náhradního trestu byla dostačující i s ohledem na výši v praxi ukládaných peněžitých trestů, zejména u okresních soudů.

Konečně některými soudy bylo konstatováno, že zvýšení výměry náhradního trestu odnětí svobody na 4 roky nepůsobí ve vztahu k ukládání a vymahatelnosti výkonu peněžitého trestu, neboť nemá žádný významný efekt ani účinek vůči pachateli spočívající ve zvýšené motivaci pachatele peněžitý trest uhradit v určené výši a následně stanovené lhůtě (např. Obvodní soud pro Prahu 1, Obvodní soud pro Prahu 7 nebo Obvodní soud pro Prahu 10 a rovněž i většina soudů v obvodech Krajského soudu v Plzni a Krajského soudu v Ostravě).

V této souvislosti též některé soudy upozornily, že nová úprava vymáhání peněžitého trestu (§ 343 tr. ř.), kdy je nutné peněžitý trest nejprve vymáhat a teprve poté může soud rozhodnout o přeměně, vede k situacím, kdy se tresty přeměňují s velkým časovým odstupem od jejich uložení (např. Obvodní soud pro Prahu 5 nebo Obvodní soud pro Prahu 10).

## VI. Zhodnocení ve vztahu k podmíněnému odsouzení

**A. *Nakolik ovlivnilo rozšíření možnosti podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody na trest nepřevyšující 3 roky poměr ukládaných podmíněných trestů a nepodmíněných trestů odnětí svobody.***

Podle důvodové zprávy k § 81 tr. zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) se podmíněné odsouzení upravené v zákoně č. 140/1961 Sb., trestní zákon, lišilo od podmíněného odsouzení s dohledem i délkou trestu, který mohl být podmíněně odložen (dva oproti třem rokům), což v praxi v některých případech vedlo k tomu, že bylo použito podmíněné odsouzení s dohledem i u prvotrestaných pachatelů, kteří s ohledem na svou nízkou „rizikovost“ („risk assessment“) výkon dohledu nevyžadovali, ale

zejména s ohledem na okolnosti případu a právní kvalifikaci jim nemohl být uložen podmíněný trest odnětí svobody nepřevyšující dva roky, a proto jim bylo uloženo podmíněné odsouzení s dohledem, což však vedlo k tomu, že výkon dohledu byl zcela formální a navíc nadbytečně zatěžoval Probační a mediační službu. Proto byla v návrhu i ve schváleném trestním zákoníku doba trvání podmíněně odkládaného trestu odnětí svobody sjednocena a rozdíl mezi těmito dvěma instituty zůstal jen v podmínkách, které vyžadují uložení dohledu. Touto změnou bylo v trestním zákoníku sledováno zvýšení efektivity ukládání a výkonu podmíněného odsouzení s dohledem.

Přestože tedy podle citované důvodové zprávy k trestnímu zákoníku nebylo primárním smyslem této nové úpravy ovlivnit poměr ukládaných podmíněných trestů a nepodmíněných trestů odnětí svobody, podle závěrů převážné většiny soudů k tomu došlo. Tak např. Obvodní soud pro Prahu 1 k tomu uvedl: „Zvýšil se počet trestních věcí, ve kterých byl namísto nepodmíněného trestu odnětí svobody uložen podmíněný trest odnětí svobody ve výměře převyšující 2 roky, a to počínaje od 26 měsíců do 36 měsíců, čímž se snížil počet trestních věcí, ve kterých byl uložen rovnou nepodmíněný trest odnětí svobody, a dále se i rozšířil okruh trestných činů, u kterých bylo přistoupeno k uložení podmíněného trestu odnětí svobody právě díky zvýšení trestní sazby podmíněného trestu odnětí svobody až na 3 roky namísto toho, aby u těchto trestných činů byl rovnou uložen nepodmíněný trest odnětí svobody.“ V podstatě ke stejnému závěru dospěl i Obvodní soud pro Prahu 8, který uvedl, že se zvýšil počet podmíněných odsouzení na úkor krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody. Pozitivně tuto úpravu hodnotily i Obvodní soud pro Prahu 6. Tento přístup uvedených soudů, který vedl k omezení ukládání krátkodobých nepodmíněných trestů, je třeba hodnotit velmi kladně, a to i z hlediska § 55 odst. 2 (srov. k tomu i zjištění pod bodem I. písm. F. shora). Vesměs pozitivně hodnotily rozšíření možnosti podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody na trest nepřevyšující tři roky také soudy v obvodu Krajského soudu v Brně a Krajského soudu v Českých Budějovicích, nicméně současně konstatovaly, že v jejich praxi v důsledku této změny nedošlo ke zvýšení počtu ukládaných podmíněných trestů odnětí svobody a ani nedošlo k většímu ovlivnění posuzovaného poměru podmíněných a nepodmíněných trestů odnětí svobody. Naproti tomu Krajský soud v Plzni uvedl, že tato změna pozitivně ovlivnila počet ukládaných trestů odnětí svobody s podmíněným odkladem jeho výkonu.

Některé soudy uvedly, že v jejich praxi nedošlo k ovlivnění tohoto poměru nebo byl vliv jen minimální, neboť před uvedenou změnou (§ 81 odst. 1 tr. zákoníku) byl u trestů odnětí svobody nad 2 roky do 3 let ukládán podmíněný trest s dohledem (např. Obvodní soud pro Prahu 3, Obvodní soud pro Prahu 4, Obvodní soud pro Prahu 7, Obvodní soud pro Prahu 9 nebo Obvodní soud pro Prahu 10). Z toho vyplývá, že v každém případě uvedenou změnou došlo k splnění uvedeného záměru zákonodárce, aby nebylo v takových případech ukládáno nadbytečně podmíněné

odsouzení s dohledem pachatelům, u kterých výkon dohledu není třeba, v důsledku čehož je pak výkon dohledu jen zcela formální a navíc zbytečně zatěžuje Probační a mediační službu, která ho před účinností trestního zákoníku musela vykonávat. Podobně tomu bylo i v obvodu Krajského soudu v Praze a Krajského soudu v Ostravě.

Nejvyšší soud proto konstatuje, že v tomto směru došlo po nabytí účinnosti k pozitivní změně soudní praxe při využívání podmíněného odsouzení.

***B. Jak často soudy využívají možnost uložit přiměřená omezení a přiměřené povinnosti (§ 82 odst. 2 tr. zákoníku) při povolování podmíněného odkladu výkonu trestu (trestního opatření).***

Na základě provedeného zhodnocení je třeba konstatovat, že praxe u většiny soudů v celé republice není dobrá, neboť soudy ukládání přiměřených omezení a přiměřených povinností dostatečně nevyužívají, a to snad jen s výjimkou trestného činu zanedbání povinné výživy a některých majetkových trestných činů. To vyplývá z předložených zpráv Krajského soudu v Brně a Krajského soudu v Českých Budějovicích, ve kterých se uvádí, že se obecně poměrně málo využívá možnost uložení přiměřených omezení a přiměřených povinností.

V obvodech Krajského soudu v Ústí nad Labem a Městského soudu v Praze se ukládají přiměřená omezení a přiměřené povinnosti zpravidla u trestných činů, u kterých pachatel způsobil majetkovou škodu poškozenému, a vzhledem k osobě, poměrům pachatele a okolnostem dané trestní věci je uložení takovéto přiměřené povinnosti nebo omezení podle § 82 odst. 2 tr. zákoníku na místě (např. u přečinů zanedbání povinné výživy, poškození věci, krádeže; srov. k tomu i zprávy Krajského soudu v Plzni a Krajského soudu v Ostravě).

Pokud jde o obvod Městského soudu v Praze, přiměřená omezení a přiměřené povinnosti nejsou zatím využívána v praxi Obvodního soudu pro Prahu 1, a to vzhledem ke specifikům trestné činnosti v obvodu Prahy 1 a dále vzhledem k neúčelnosti uložení tohoto přiměřeného omezení nebo povinnosti vzhledem k osobě pachatele a povaze konkrétní trestné činnosti v konkrétní trestní věci. Poněkud lepší situace byla zjištěna např. u Obvodního soudu pro Prahu 3, kde byla uložena některá přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti ve 109 případech při celkovém počtu 490 podmíněných odsouzení a 60 podmíněných odsouzení s dohledem.

Naproti tomu u Obvodního soudu pro Prahu 4 jsou přiměřená omezení využívána velmi často, neboť v případě uložení podmíněného trestu za trestný čin zanedbání povinné výživy je vždy uloženo přiměřené omezení hradit po dobu výkonu trestu podle svých sil běžné výživné a výživné dlužné (srov. č. 11/1984-s. 94 Sb. rozh. tr.). Je-li rozhodováno o náhradě škody, podle okolností případu je účinek trestu zesílen povinností nahradit podle svých sil způsobenou škodu (srov. č. IV/1968, č. 47/2007 a č. 8/2010 Sb. rozh. tr.). Vyskytují se i přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti spočívající v podrobení se psychologickému poradenství nebo v případě

povinnosti zdržení se vyhledávání poškozené(ho), kontaktování telefonicky, sms i elektronickým způsobem. Taková praxe svědčí o správném přístupu k ukládání přiměřených omezení a přiměřených povinností a je třeba ji podpořit. U Obvodního soudu pro Prahu 10 je využíváno zejména při ukládání podmíněného trestu odnětí svobody pachateli přečinu zanedbání povinné výživy podle § 196 tr. zákoníku téměř ve 100 % přiměřené omezení hradit po dobu výkonu trestu běžné výživné a také postupně uhradit dlužné výživné a dále u majetkové trestné činnosti, kde k uhrazení vzniklé škody k datu rozhodnutí nedošlo, je v asi 75 % podmíněného odsouzení s dohledem ukládána přiměřená povinnost podle § 85 odst. 2 tr. zákoníku uhradit ve zkušební době podle svých sil škodu.

Dále jsou u tohoto soudu ukládána i další přiměřená omezení a povinnosti, jako např. podrobit se rekvalifikaci za účelem nalezení vhodného zaměstnání, zdržet se během zkušební doby podmíněného odsouzení požívání alkoholických nápojů, podrobit se programu psychologické pomoci, jež by odsouzenému pomohla se lépe vyrovnat s projevy své osobnostní poruchy, atd.

Podobně je tomu např. i u Obvodního soudu pro Prahu 7, u kterého je v 80 % případů, kde to přichází v úvahu, uloženo nahradit způsobenou škodu a splácet dlužné výživné (stejně je tomu u Obvodního soudu pro Prahu 8, dále u Okresního soudu v Chomutově nebo Okresního soudu v Lounech). Za zprávy Okresního soudu v Pelhřimově se pak podává, že tento soud využívá této možnosti u více jak poloviny uložených podmíněných trestů.

Obecně platí, že nejčastější omezení v praxi přezkoumávaných soudů je v souladu s judikaturou právě povinnost hradit po dobu výkonu trestu běžné výživné a také uhradit dlužné výživné (srov. č. 11/1984-s. 94 Sb. rozh. tr.). Je-li rozhodováno o náhradě škody, pak je podle okolností případu účinek trestu zesílen zpravidla povinností nahradit podle svých sil způsobenou škodu (srov. č. IV/1968, č. 47/2007 a č. 8/2010 Sb. rozh. tr.), např. v obvodu Krajského soudu v Brně tato povinnost představuje zhruba dvě třetiny ukládaných přiměřených omezení a povinností. Dále se ukládá:

- zákaz návštěv heren, popřípadě zákaz účastnit se hazardních her, sázek či hraní na výherních automatech,
- zákaz konzumace alkoholických nápojů,
- povinnost podrobit se testu prováděnému probačním úředníkem na přítomnost návykových látek,
- povinnost podrobit se léčbě závislosti na návykových látkách (např. u Okresního soudu v Českém Krumlově a Okresního soudu v Hodoníně),
- u mladistvého byla ukládána jako výchovná povinnost vykonat bezplatně ve volném čase společensky prospěšnou činnost v rozsahu 30 hodin (např. u Okresního soudu v Břeclavi pod sp. zn. 21 Tm 16/2011).

Proto je třeba se v praxi těchto soudů zaměřit i na další přiměřená omezení a přiměřené povinnosti ve smyslu § 48 odst. 4 a 5 tr. zákoníku.

Ukládání přiměřených omezení a přiměřených povinností je významným institutem směřující k individualizaci a diferenciaci podmíněného odsouzení (srov. č. II/1967, č. IV/1968 a č. 11/1984-s. 94 Sb. rozh. tr.). Pomocí přiměřených omezení a přiměřených povinností má být pachateli usnadněno dosáhnout korekce jeho chování a vedení života bez páčání trestných činů. Jejich podstatnou funkcí je tedy speciální preventivní působení na odsouzeného. Výkon některých z nich je pro pachatele spojen s újmou podobnou trestu (např. povinnost poskytnout poškozenému přiměřené zadostiučinění, které může spočívat v zaplacení určité peněžní částky, ve vynaložení práce k obnově poškozené věci apod.). V tomto smyslu jde o opatření přispívající ke zvýšení punitivity uloženého trestu.

Nejvyšší soud ve snaze o zlepšení praxe soudů především zdůrazňuje, že podstatou přiměřených omezení a přiměřených povinností, které mohou být pachateli uloženy za tím účelem, aby vedl řádný život, jsou určité zásahy do svobody jednání a rozhodování pachatele ve zkušební době, toto má význam zvláště u podmíněného odsouzení. Omezení mohou mít formu zákazů určitého konání (tedy formu povinnosti zdržet se určitého – nežádoucího – konání), povinnosti pak formu příkazů k pozitivnímu konání (tj. formu povinnosti něco vykonat). Pachateli lze zakázat jak konání, které je jinak nedovolené (zakázané právním řádem nebo rozhodnutím příslušného orgánu veřejné moci), tak konání, které je jinak právním řádem dovolené. Stejně tak předmětem příkazů může být jednak konání, které je obsahem povinnosti, kterou odsouzený již má (na základě právní normy, rozhodnutí orgánu veřejné moci nebo jiné právní skutečnosti), a jednak konání, k němuž jinak pachatel není povinen.

Přiměřená omezení a přiměřené povinnosti mohou být stanoveny na celou zkušební dobu nebo jen na její část. Jestliže uložené omezení a povinnosti nebyly v rozsudku časově ohraničeny, vztahují se zásadně na celou zkušební dobu, pokud z povahy konkrétního přiměřeného omezení nebo přiměřené povinnosti nevyplyvá opak.

Jde-li o jednorázové opatření, může být bližší termín splnění takového omezení nebo povinnosti určen i ve vykonávacím řízení, nestalo-li se tak již v rozsudku. Pachateli lze ovšem uložit přiměřená omezení a přiměřené povinnosti jen na časový úsek, po který trvá zkušební doba, nikoli na období po jejím uplynutí.

Omezení a povinnosti ve všech formách lze ukládat pachateli jen tak, aby byly přiměřené. Přiměřenost se musí vztahovat především k zákonnému účelu takových omezení a povinností, tj. musí směřovat k tomu, aby odsouzený vedl řádný život. Omezeními a povinnostmi nelze sledovat jiný účel (působení na jiné občany nebo jejich zastrašení, vliv na rodinné příslušníky pachatele apod.). Půjde především o taková opatření, která umožní odstranění příčin, podmínek nebo příležitostí k opětovnému spáchání trestného činu, jehož se odsouzený už dopustil. Působí tedy na odstranění kriminogenních faktorů ze života pachatele, které byly překážkou k tomu, aby vedl řádný život.

Omezení a povinnosti musí být přiměřené též povaze podmíněného odsouzení, jehož jsou integrální součástí. Nejsou přípustná omezení a povinnosti, které by přesahovaly rámec podmíněného odsouzení a byly by v rozporu s podstatou jeho režimu, tedy s působením na pachatele v podmínkách jeho života na svobodě, bez izolace od společnosti. Z tohoto hlediska by byl nepřiměřený např. příkaz, aby se odsouzený ve zkušební lhůtě hlásil u orgánu policie, aby neměnil bydliště, aby změnil zaměstnání, aby byl vůbec zaměstnán, má-li dostatečný a legální zdroj příjmů. Přiměřeným omezením nebo přiměřenou povinností nelze nahrazovat obsah jiného druhu trestu, např. trestu zákazu činnosti (srov. č. 32/1964-I. Sb. rozh. tr.) nebo trestu obecně prospěšných prací (viz však nyní formulaci povinnosti podle § 48 odst. 4 písm. e/ tr. zákoníku a trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce podle § 76 a § 77 tr. zákoníku). Nelze jimi nahrazovat ani absenci zákonných podmínek pro uložení ochranného léčení či některého jiného ochranného opatření (srov. č. 56/2013 Sb. rozh. tr.). Přiměřenými omezeními a přiměřenými povinnostmi nelze nahrazovat ani (probační) dohled, který je samostatným institutem podle § 49 až § 51 tr. zákoníku. Uložení dohledu je však možné i dodatečným rozhodnutím podle § 83 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

Konečně musí být omezení a povinnosti přiměřené ve vztahu k trestnému činu, jímž byl pachatel uznán vinným. Za nepřiměřené by v tomto smyslu bylo možno považovat takové omezení nebo povinnost, které by neměly nic společného s trestným činem, za nějž se jako součást podmíněného odsouzení ukládají, nebo omezení a povinnosti, které by svou závažností nebyly úměrné povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, možnostem nápravy a osobním poměrům pachatele (§ 38 odst. 1, § 39 odst. 1 tr. zákoníku). Omezení a povinnosti, které nemají žádný vztah ke spáchanému trestnému činu, nelze uložit, ani kdyby jinak mohly přispět k působení na pachatele.

Pokud jde o jednotlivé konkrétní příkazy a zákazy, které lze uložit podmíněně odsouzenému v rámci přiměřených omezení a přiměřených povinností, uplatní se zde jejich obsah a okruh podle § 48 odst. 4 tr. zákoníku, tj. stejně jako v případě podmíněného upuštění od potrestání s dohledem. I když ustanovení § 82 odst. 2 tr. zákoníku odkazuje jen na přiměřená omezení a přiměřené povinnosti „uvedené v § 48 odst. 4 tr. zákoníku“, nelze z toho dovodit, že by snad soud nemohl uložit pachateli – podmíněně odsouzenému i jiná omezení nebo jiné povinnosti za splnění výše uvedených podmínek jejich přiměřenosti, vztahu ke spáchanému trestnému činu, určitosti a kontrolovatelnosti, protože výčet v ustanovení § 48 odst. 4 tr. zákoníku je jen demonstrativní (viz rozhodnutí pod č. T 1431. v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, sešit 80/2011, C. H. Beck).

Přesné vymezení uloženého přiměřeného omezení nebo přiměřené povinnosti musí být obsaženo ve výroku rozsudku, neboť jen výrok je po právní moci rozsudku vykonatelný, proto by konkretizace přiměřeného omezení nebo přiměřené povinnosti jen v odůvodnění rozsudku, nebo dokonce až ve vykonávacím řízení nepostačovala. Navíc bez přesného vymezení uložených přiměřených omezení nebo přiměřených

povinností ve výroku by rozsudek nebyl přezkoumatelný v případném řízení o opravných prostředcích.

Uložená přiměřená omezení a přiměřené povinnosti musí být formulovány tak, aby byly určité. Soud má kromě toho volit jen taková omezení a povinnosti, které jsou kontrolovatelné prostředky, jež má k dispozici. Omezení a povinnosti mohou mít totiž význam jen tehdy, když je pachatel plní nebo respektuje a když lze z jejich neplnění či nerespektování vyvozovat důsledky. Význam pouhých zákazů a příkazů při působení na pachatele však nelze přeceňovat. Při kontrole dodržování přiměřených omezení a přiměřených povinností by měla mít nezastupitelnou roli součinnost soudu s příslušným probačním úředníkem (§ 27b tr. ř., § 329 odst. 1 tr. ř.).

Předpokladem uložení správně zvolených přiměřených omezení a přiměřených povinností je úplné zjištění všech okolností týkajících se osoby pachatele, jeho poměrů a příčin jím spáchané trestné činnosti.

Pokud jde o uložení povinnosti odsouzenému, aby podle svých sil nahradil škodu, považuje Nejvyšší soud za potřebné upozornit na to, že ustanovení § 82 odst. 2, část věty za středníkem, tr. zákoníku, stejně jako další obdobná ustanovení (§ 48 odst. 3, § 60 odst. 5, § 63 odst. 2, § 75 odst. 3, § 85 odst. 2 a § 89 odst. 2 tr. zákoníku), doznalo změny novelou provedenou zákonem č. 181/2011 Sb., která zavedla možnost, aby soud v adhezním řízení rozhodl o uplatněném nároku poškozeného nejen na náhradu majetkové škody, ale též na odčinění nemajetkové újmy v penězích a na vydání bezdůvodného obohacení (viz zejména § 43 odst. 3 tr. ř., § 228 a § 229 odst. 1 tr. ř. ve znění po citované novele). Totéž tedy nyní platí o povinnosti pachatele, aby ve zkušební době, resp. v době výkonu trestů domácího vězení, obecně prospěšných prací a zákazu pobytu, podle svých sil nahradil škodu nebo odčinil nemajetkovou újmu způsobenou trestným činem nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem.

Soud má tedy podmíněně odsouzenému zpravidla uložit povinnost, aby podle svých sil nahradil škodu nebo odčinil nemajetkovou újmu, kterou způsobil trestným činem, resp. aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem. Nevyslovení takové povinnosti by mělo být jen výjimečné, jsou-li k tomu zvláštní důvody, které musí soud v odůvodnění rozsudku uvést. Tímto důvodem může být např. skutečnost, že způsobená škoda již byla uhrazena či nemajetková újma již byla odčiněna, resp. bezdůvodné obohacení již bylo vydáno před rozhodnutím soudu, nebo že se poškozený výslovně vzdal nároku na náhradu škody či na odčinění nemajetkové újmy, resp. na vydání bezdůvodného obohacení, anebo že nárok na náhradu škody či na odčinění nemajetkové újmy, resp. na vydání bezdůvodného obohacení, byl zajištěn na majetku obviněného (§ 47 odst. 1 tr. ř.).

Uložení povinnosti podle § 82 odst. 2, části věty za středníkem, tr. zákoníku nebrání skutečnost, že soud současně rozhodne o nároku poškozeného na náhradu škody, na odčinění nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení podle § 228 tr. ř., protože výrok podle § 82 odst. 1, části věty za středníkem, tr. zákoníku má jinou funkci než výrok podle § 228 tr. ř. Zatímco primárním účelem výroku podle



§ 228 tr. ř. je jednoznačně formulovat obsah a rozsah nároku poškozeného, a tím i obsah a rozsah povinnosti obviněného k náhradě škody, k odčinění nemajetkové újmy nebo k vydání bezdůvodného obohacení, má výrok podle § 82 odst. 2, části věty za středníkem, tr. zákoníku v první řadě zesílit účinek působení podmíněného odsouzení na pachatele tím, že pod pohrůzkou nařízení výkonu trestu odnětí svobody podněcuje pachatele k dobrovolné náhradě škody či k odčinění nemajetkové újmy, kterou způsobil trestným činem, nebo k vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem, vyžaduje od něj aktivní úsilí o nápravu nebo odčinění škodlivých následků trestného činu, a vede jej tak k uznání a respektování zájmů dotčených trestným činem. Povinnost, aby pachatel podle svých sil nahradil způsobenou škodu, odčinil nemajetkovou újmu nebo vydal bezdůvodné obohacení, se tak stává důležitým prostředkem nápravy a resocializace podmíněně odsouzeného, protože nepostačuje pouze uznání nároku poškozeného, ale nutí pachatele ke skutečné náhradě škody či k odčinění nemajetkové újmy způsobené trestným činem, resp. ke skutečnému vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem.

Ustanovení § 82 odst. 2 tr. zákoníku se přiměřeně uplatní též v případě podmíněného odsouzení u mladistvého, ovšem s odchylkou spočívající v tom, že mladistvému lze uložit na zkušební dobu podle § 33 odst. 1, věty druhé, z. s. m. výchovná opatření podle § 15 až 20 z. s. m., nikoli přiměřená omezení a přiměřené povinnosti ve smyslu § 48 odst. 4 a § 82 odst. 2 tr. zákoníku, byť některá z výchovných opatření mají stejný obsah (viz zejména výchovné povinnosti podle § 18 z. s. m. a výchovná omezení podle § 19 z. s. m.). Výchovná opatření uložená mladistvému totiž nahrazují přiměřená omezení a přiměřené povinnosti ukládané dospělým pachatelům (§ 2 odst. 2 písm. b/, část věty za středníkem, z. s. m.).

Podle provedeného průzkumu je zde situace obdobná jako ohledně ukládání přiměřených omezení a přiměřených povinností podle trestního zákoníku u dospělých pachatelů. Např. u Okresního soudu v Lounech je mladistvým odsouzeným pro majetkové trestné činy běžně ukládána povinnost nahradit škodu. Poměrně často je u mladistvých ukládána povinnost zdržet se užívání návykových látek, povinnost dodržovat školní docházku apod. Dále je u mladistvých ve větším počtu případů využíván dohled.

***C. Jak je u pachatelů blízkých věku mladistvých využívána možnost předpokládaná § 82 odst. 3 tr. zákoníku, včetně možnosti uložit některá z výchovných opatření uvedených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže.***

U většiny soudů není vůbec u odsouzených blízkých věku mladistvých využívána možnost uložit jim samostatně nebo vedle přiměřených omezení a přiměřených povinností některé z výchovných opatření uvedených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže (srov. § 15 až 20 z. s. m.). Tak je tomu např. u Okresního soudu v Chomutově, Obvodního soudu pro Prahu 1, Obvodního soudu pro Prahu 3, Obvodního soudu pro Prahu 6, Obvodního soudu pro Prahu 7, Obvodního soudu pro Prahu 9 nebo Obvodního soudu pro Prahu 10. Stejně je tomu i u naprosté



většiny soudů v obvodech Krajského soudu v Brně a Krajského soudu v Českých Budějovicích. Také v obvodech Krajského soudu v Plzni a Krajského soudu v Ostravě je tento postup zcela výjimečný. Tuto praxi nelze považovat za uspokojivou a je třeba ji v dalším období zlepšit a rovněž tento institut ve vhodných případech využívat.

***D. Celkový počet osob podmíněně odsouzených a celkový počet osob podmíněně odsouzených s dohledem.***

Podle provedeného průzkumu je počet podmíněných odsouzení a podmíněných odsouzení s dohledem, a to i ve vztahu k využívání dalších alternativních trestů (zejména obecně prospěšných prací nebo peněžitého trestu) v praxi soudů stále poměrně vysoký. Jak vyplývá ze statistických údajů Ministerstva spravedlnosti, počet podmíněných odsouzení v posledních letech znovu roste zejména na úkor trestu obecně prospěšných prací; počet peněžitých trestů je oproti praxi v zahraničí stále velmi nízký. Například u Okresního soudu v Chomutově bylo v letech 2010 a 2011 uloženo podmíněné odsouzení celkem 2490 osobám a podmíněné odsouzení s dohledem celkem 565 osobám. Tento nikoli chvályhodný trend rostoucího počtu podmíněných odsouzení v zásadě potvrzují i níže uvedená zjištění u jednotlivých soudů, u kterých byl proveden tento průzkum.

Například soudy v obvodu Krajského soudu v Brně uložily v roce 2010 podmíněné odsouzení celkem 6589 osobám a z toho podmíněné odsouzení s dohledem 422 osobám; v roce 2011 podmíněné odsouzení uložily celkem 6497 osobám, a z toho s dohledem 488 osobám. Z toho vyplývá, že u soudů v obvodu Krajského soudu v Brně činí podíl podmíněného odsouzení s dohledem přibližně 7 % na celkovém počtu uložených podmíněných odsouzení. Naproti tomu u Okresního soudu v Českém Krumlově bylo v roce 2011 uloženo podmíněné odsouzení celkem 341 osobě a z toho s dohledem 92 osobám (tj. téměř ve 27 %); u Okresního soudu v Pelhřimově bylo v roce 2010 uloženo podmíněné odsouzení celkem 162 osobám a z toho 26 osobám s dohledem (tj. více než v 15 % případů). Z toho je navíc zřejmé, že mezi jednotlivými soudy jsou značné rozdíly v ukládání podmíněného odsouzení a podmíněného odsouzení s dohledem.

Soudy v obvodu Krajského soudu v Ostravě uložily v roce 2010 dle nového trestního zákoníku 3583 podmíněných trestů odnětí svobody, z nichž bylo 168 uloženo s dohledem. V roce 2011 uložily 6892 podmíněných trestů odnětí svobody, z nichž bylo 384 trestů s dohledem. Soudy v obvodu Krajského soudu v Plzni v roce 2010 celkově uložily 2853 podmíněných trestů odnětí svobody, z toho bylo s dohledem 178 trestů. V roce 2011 uložily celkově 3190 podmíněných trestů odnětí svobody, z toho 240 s dohledem.

Ilustrativní je také např. praxe u Obvodního soudu pro Prahu 1, který uvádí nejen celkový počet osob podmíněně odsouzených a celkový počet osob podmíněně odsouzených s dohledem, ale provedl i zajímavé srovnání praxe v jednotlivých senátech tohoto soudu při ukládání podmíněného odsouzení s dohledem:

*Rok 2010:*

*Podmíněné odsouzení*

Celkem 523 osob v celkem 523 věcech.

*Podmíněné odsouzení s dohledem*

Celkem 63 osob v celkem 63 věcech.

Přehled jednotlivých senátů a počet věcí, ve kterých bylo uloženo podmíněné odsouzení s dohledem:

1 T: 12 věcí,

2 T: 10 věcí,

3 T: 2 věcí,

4 T: 4 věcí,

5 T: 11 věcí,

6 T: 2 věcí,

7 T: 2 věcí,

8 T: 10 věcí,

9 T: 10 věcí,

*Rok 2011:*

*Podmíněné odsouzení*

Celkem 620 osob v celkem 620 věcech.

*Podmíněné odsouzení s dohledem*

Celkem 69 osob v celkem 69 věcech.

Přehled jednotlivých senátů a počet věcí, ve kterých bylo uloženo podmíněné odsouzení s dohledem:

1 T: 10 věcí,

2 T: 12 věcí,

3 T: 8 věcí,

5 T: 8 věcí,

6 T: 6 věcí,

7 T: 2 věcí,

8 T: 8 věcí,

9 T: 10 věcí,

10 T: 1 věc,

44 T: 1 věc,

67 T: 3 věcí,

U Obvodního soudu pro Prahu 4 byl zjištěn tento stav:

*V roce 2010:*

Podmíněné odsouzení – 653 osob.

Podmíněné odsouzení s dohledem – 48 osob.

*V roce 2011:*

Podmíněné odsouzení – 746 osob.

Podmíněné odsouzení s dohledem – 83 osob.

U Obvodního soudu pro Prahu 5 bylo učiněno následující zjištění:

*V roce 2010:*

Podmíněné odsouzení – 509 osob.

Podmíněné odsouzení s dohledem – 105 osob.

*V roce 2011:*

Podmíněné odsouzení – 556 osob.

Podmíněné odsouzení s dohledem – 115 osob.

U Obvodního soudu pro Prahu 7 byl zjištěn tento stav:

*V roce 2010:*

Podmíněné odsouzení – 274 osob.

Podmíněné odsouzení s dohledem – 28 osob.

*V roce 2011:*

Podmíněné odsouzení – 365 osob.

Podmíněné odsouzení s dohledem – 46 osob.

U Obvodního soudu pro Prahu 8 bylo zjištěno:

*V roce 2010:*

Podmíněné odsouzení – 315 osob.

Podmíněné odsouzení s dohledem – 32 osob.

*V roce 2011:*

Podmíněné odsouzení – 400 osob.

Podmíněné odsouzení s dohledem – 29 osob.

U Obvodního soudu pro Prahu 10 byl zjištěn tento stav:

*V roce 2010:*

Podmíněné odsouzení – 474 osob.

Podmíněné odsouzení s dohledem – 22 osob.

*Mladiství* podmíněně odsouzení – 2 osoby.

*Mladiství* podmíněně odsouzení s dohledem – 8 osob.

*V roce 2011:*

Podmíněné odsouzení – 556 osob.

Podmíněné odsouzení s dohledem – 45 osob.

*Mladiství* podmíněně odsouzení – 3 osoby.

*Mladiství* podmíněně odsouzení s dohledem – 7 osob.

Výjimkou ze zvyšujícího se počtu podmíněných odsouzení je např. Okresní soud v Děčíně, u kterého bylo učiněno následující zjištění:

*V roce 2010:*

Podmíněné odsouzení – 764 osob.

Podmíněné odsouzení s dohledem – 12 osob.

*V roce 2011:*

Podmíněné odsouzení – 629 osob.

Podmíněné odsouzení s dohledem – 12 osob.

***E. V případech, pokud byl uložen podmíněný trest odnětí svobody s dohledem, v jakém procentu pachatelů soudy využily možnost uložit přiměřené omezení nebo přiměřenou povinnost podle § 85 odst. 2 tr. zákoníku a u pachatelů blízkých věku mladistvých i podle § 85 odst. 3 tr. zákoníku.***

Praxe u jednotlivých soudů v České republice není vyhovující ani při ukládání přiměřených omezení a přiměřených povinností u podmíněného trestu odnětí svobody s dohledem, neboť u některých soudů nebylo ve zkoumaném období let 2010 a 2011 uloženo žádné takové přiměřené omezení nebo přiměřená povinnost (např. u Okresního soudu v Děčíně, Obvodního soudu pro Prahu 1).

Poněkud lepší je v tomto směru praxe u Obvodního soudu pro Prahu 3, kde bylo alespoň v 10 případech uloženo přiměřené omezení nebo přiměřená povinnost podle § 85 odst. 2 tr. zákoníku (nebylo však uloženo žádné výchovné opatření podle § 85 odst. 3 tr. zákoníku odsouzenému ve věku blízkém věku mladistvých ve smyslu zákona o soudnictví ve věcech mládeže). V praxi Obvodního soudu pro Prahu 4 je v případě uložení podmíněného trestu s dohledem za trestný čin zanedbání povinné výživy vždy uloženo přiměřené omezení hradit po dobu výkonu trestu podle svých sil běžné výživné a výživné dlužné. Je-li rozhodováno o náhradě škody, podle okolností případu je účinek trestu zesílen povinností nahradit podle svých sil způsobenou škodu. Lze uvést, že v případě ztížení uložení podmíněného trestu vyslovením dohledu je u tohoto soudu důsledně využíváno možností podle § 85 odst. 2 tr. zákoníku. Obvodní soud pro Prahu 7 a Obvodní soud pro Prahu 8 uvádějí, že v 80 % případů bylo uloženo přiměřené omezení nebo přiměřená povinnost podle § 85 odst. 2 tr. zákoníku (zpravidla nahradit způsobenou škodu nebo splácet dlužné výživné). U Obvodního soudu pro Prahu 9 bylo uloženo přiměřené omezení nebo přiměřená povinnost podle § 85 odst. 2 tr. zákoníku v roce 2010 ve 45 % případů a v roce 2011 v 46,6 % případů (uloženo přiměřené omezení podle svých sil uhradit dlužné výživné a dále řádně platit běžné výživné, přiměřené omezení podle svých sil nahradit způsobenou škodu, přiměřené omezení zdržet se styku a zasahování do práv poškozené, přiměřené omezení zdržet se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek, přiměřené omezení podrobit se programu sociálního vycviků a převýchovy v oblasti sebekontroly a sebeovládání).

Poměrně dobrá je praxe při využívání možnosti uložení přiměřeného omezení nebo přiměřené povinnosti podle § 85 odst. 2 tr. zákoníku v obvodu Krajského soudu v Českých Budějovicích, např. u Okresního soudu v Českém Krumlově, který taková opatření uložil v roce 2010 celkem 46 osobám (tj. v 73 % uložených podmíněných odsouzeních s dohledem) a v této praxi pokračoval i v roce 2011, kdy je uložil 64 odsouzeným, tj. v 70 % případů podmíněného odsouzení s dohledem. V obvodu Krajského soudu v Brně bylo této možnosti využíváno zhruba u poloviny podmíněně odsouzených s dohledem, i když i zde jsou mezi soudy značné rozdíly. Například Okresní soud v Blansku uložil taková opatření pouze v 5 % případů podmíněného odsouzení s dohledem; naproti tomu Okresní soud v Hodoníně takto

postupoval u 75 % odsouzených a obdobně Okresní soud v Prostějově uvádí až 80 % podmíněně odsouzených s dohledem, jímž bylo uloženo přiměřené omezení nebo přiměřená povinnost. Obdobně je tomu u soudů v obvodech Krajského soudu v Plzni a Krajského soudu v Ostravě, kde podle zpráv některých soudů, které tyto údaje zjišťovaly, vyplynulo, že k naznačenému postupu docházelo v 53 % případů.

Využití možnosti uložení přiměřeného omezení nebo přiměřené povinnosti u pachatelů ve věku blízkém věku mladistvým podle § 85 odst. 3 tr. zákoníku je u soudů v celé České republice zcela výjimečné.

Blíže k ukládání přiměřených omezení a přiměřených povinností srov. výklad pod písm. B. shora.

### ***F. Jak soudy hodnotí spolupráci s PMS při ukládání a výkonu tohoto trestu.***

V zásadě všechny soudy, u kterých byl proveden průzkum, hodnotí spolupráci s Probační a mediační službou jako bezproblémovou či velmi dobrou, přičemž je oceňována možnost řešit problémy velice operativně. Například Obvodní soud pro Prahu 1 uvedl, že spolupráce s Probační a mediační službou zejména při výkonu trestu odnětí svobody podmíněně odloženého na zkušební dobu za současného vyslovení dohledu lze hodnotit jako velmi dobrou. Probační a mediační služba v podstatě neprodleně reaguje na jakékoli změny zjištěné na straně pachatele a podává o tom soudu zprávu tak, aby mohlo být případně bezodkladně rozhodnuto ve věci (např. nařízení výkonu trestu odnětí svobody z důvodu hrubého porušování podmínek a povinnosti uloženého dohledu, nerespektování či nepodrobení se výkonu uloženého dohledu, nespolupráce pachatele s probačním úředníkem apod.). Stejně tak je nutno hodnotit i spolupráci s Probační a mediační službou v případech, kdy si soud vyžádá nějakou konkrétní zprávu týkající se pachatele mimo pravidelných zpráv o průběhu výkonu dohledu (obdobně i Obvodní soud pro Prahu 3, Obvodní soud pro Prahu 6, Obvodní soud pro Prahu 7 nebo Obvodní soud pro Prahu 10).

Některé soudy označily spolupráci s Probační a mediační službou dokonce jako výbornou (např. Obvodní soud pro Prahu 2) či vynikající, jako např. Obvodní soud pro Prahu 4, který uvedl, že *spolupráce a komunikace s Probační a mediační službou je charakterizována ochotou a zájmem o naplnění účelu trestu při výkonu alternativních trestů* (obdobně Obvodní soud pro Prahu 9).

## **VII. Zhodnocení ve vztahu k podmíněnému zastavení trestního stíhání a schválení narovnání**

### ***A. Došlo po nabytí účinnosti trestního zákoníku k nárůstu počtu těchto odklonů.***

Rovněž u odklonů není situace u jednotlivých soudů, u kterých byl proveden průzkum, stejná. Tak Krajský soud v Ostravě ve své zprávě uvádí, že zhruba polovina okresních soudů uvádí, že ke změnám nedošlo, kdežto druhá polovina konstatuje, že

dochází ke zvýšenému využití těchto institutů. Dále např. Okresní soud v Chomutově uvádí, že k nárůstu počtu podmíněných zastavení trestního stíhání a narovnání nedošlo (stejně Obvodní soud pro Prahu 4). Obdobně tomu bylo u Obvodního soudu pro Prahu 3, který uvedl, že o podmíněném zastavení trestního stíhání bylo rozhodnuto v roce 2009 v 6 případech, zatímco v letech 2010 a 2011 tomu tak bylo vždy ve 4 případech (o schválení narovnání nebylo v letech 2010 a 2011 rozhodnuto v žádném případě). Stejně tomu bylo u soudů v obvodu Krajského soudu v Praze.

Na základě průzkumu u soudů v obvodech Krajského soudu v Brně a Krajského soudu v Českých Budějovicích je zřejmé, že v letech 2010 až 2011 rozhodně nedošlo k nárůstu narovnání a s výjimkou několika soudů (např. Okresního soudu ve Strakonici nebo Okresního soudu v Břeclavi) nebyl zaznamenán ani nárůst podmíněného zastavení trestního stíhání.

Naproti tomu Obvodní soud pro Prahu 1 ve své zprávě uvedl, že v případě *podmíněného zastavení trestního stíhání* došlo v roce 2011 k nárůstu počtu trestních věcí vyřešených použitím institutu podmíněného zastavení trestního stíhání podle § 307 a násl. tr. ř., a to o celkem 9 trestních věcí více oproti roku 2010, kdy bylo celkem 34 trestních věcí vyřešených použitím institutu podmíněného zastavení trestního stíhání. Obdobně tomu bylo v obvodu Krajského soudu v Plzni, kde oproti roku 2010, kdy došlo k podmíněnému zastavení u 82 osob, došlo v roce 2011 k takovému zastavení u 102 osob (přes tento dvacetiprocentní nárůst je ve zprávě paradoxně konstatováno, že aplikace trestního zákoníku nevedla k nárůstu odklonů). V případě *narovnání* došlo u tohoto soudu v roce 2011 k nárůstu počtu trestních věcí vyřešených použitím institutu narovnání podle § 309 a násl. tr. ř., a to celkem o 1 trestní věc oproti roku 2010, kdy nebyla žádná trestní věc vyřešena použitím institutu narovnání. K mírnému nárůstu podmíněných zastavení trestního stíhání došlo také u Obvodního soudu pro Prahu 6.

### ***B. Uvést počty podmíněného zastavení trestního stíhání ve sledovaných letech 2010 a 2011.***

Počty věcí, ve kterých bylo trestní stíhání soudem podmíněně zastaveno, jsou u jednotlivých soudů, a to i se srovnatelným nápadem trestních věcí, dosti rozdílné. Např. u Okresního soudu ve Strakonici bylo v roce 2011 podmíněně zastaveno trestní stíhání u 20 osob, naproti tomu u Okresního soudu v Českém Krumlově bylo v roce 2010 podmíněně zastaveno trestní stíhání u 58 osob a v roce 2011 u 64 osob. U soudů v obvodu Krajského soudu v Brně není využívání institutu podmíněného zastavení příliš časté, neboť v roce 2010 u všech soudů v jeho obvodu bylo podmíněně zastaveno trestní stíhání jen u 171 osoby a v roce 2011 u 185 osob. Např. u Okresního soudu ve Vyškově v roce 2010 a 2011 jen u 3 osob; u Okresního soudu v Prostějově v roce 2010 u 7 osob a v roce 2011 u 6 osob; u Okresního soudu v Hodoníně v roce 2011 jen u 8 osob, když naproti tomu u Okresního soudu v Třebíči, který je z hlediska nápadu věcí srovnatelný, v roce 2011 u 15 osob.

Pokud jde o Krajský soud v Plzni, lze odkázat na výše uvedenou odpověď pod bodem A. shora. U soudů v obvodu Krajského soudu v Ostravě bylo v roce 2010 podmíněně zastaveno trestní stíhání ve vztahu k 376 osobám a v roce 2011 ve vztahu k 366 osobám.

Alarmující je situace u Obvodního soudu pro Prahu 10, kde nebylo v letech 2010 a 2011 rozhodnuto o žádném podmíněném zastavení trestního stíhání.

U Obvodního soudu pro Prahu 1 bylo:

v roce 2010 celkem 34 podmíněných zastavení trestního stíhání,

v roce 2011 celkem 43 podmíněných zastavení trestního stíhání.

Obdobná je situace u Obvodního soudu pro Prahu 6, kde došlo v letech 2010 a 2011 k 34 podmíněným zastavením trestního stíhání.

U Obvodního soudu pro Prahu 3 bylo:

v roce 2010 celkem 4 podmíněná zastavení trestního stíhání,

v roce 2011 celkem 4 podmíněná zastavení trestního stíhání.

U Obvodního soudu pro Prahu 7 bylo:

v roce 2010 celkem 2 podmíněná zastavení trestního stíhání,

v roce 2011 celkem 7 podmíněných zastavení trestního stíhání.

U Obvodního soudu pro Prahu 8 bylo:

v roce 2010 celkem 7 podmíněných zastavení trestního stíhání,

v roce 2011 celkem 7 podmíněných zastavení trestního stíhání.

U Obvodního soudu pro Prahu 9 bylo:

v roce 2010 celkem 14 podmíněných zastavení trestního stíhání,

v roce 2011 celkem 15 podmíněných zastavení trestního stíhání.

Naproti větší počet podmíněných zastavení trestního stíhání byl zjištěn u Obvodního soudu pro Prahu 4, a to:

v roce 2010 celkem 138 podmíněných zastavení trestního stíhání,

v roce 2011 celkem 128 podmíněných zastavení trestního stíhání.

Velký počet případů podmíněného zastavení trestního stíhání je tradičně vzhledem k specializaci na agendu dopravních trestných činů u Obvodního soudu pro Prahu 2, kde bylo v letech 2010 a 2011 rozhodnuto o podmíněném zastavení trestního stíhání v 309 případech. Tomu odpovídají i zprávy dalších soudů, u kterých byl proveden průzkum, tak např. podle zprávy Krajského soudu v Praze je podmíněné zastavení trestního stíhání využíváno především u přečinů v dopravě.

**C. U kterých druhů trestných činů (proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sex. oblasti, majetkové, hospodářské atd., tedy podle jednotlivých hlav trestního zákoníku) je podmíněně zastavení trestního stíhání využíváno; pokud je využíváno ve zvýšené míře u určitých konkrétních přečinů (např. u ublížení na zdraví z nedbalosti) je třeba to také uvést.**

Podmíněné zastavení trestního stíhání se nejvíce uplatňuje u majetkových trestných činů (zejména přečiny krádeže podle § 205 tr. zákoníku, zpronevěry



podle § 206 tr. zákoníku, podvodu podle § 209 tr. zákoníku, podílnictví podle § 214 a § 215 tr. zákoníku, legalizace výnosů z trestné činnosti a zatajení věci podle § 217 tr. zákoníku, zatajení věci podle § 219 tr. zákoníku atd.) a u trestných činů proti pořádku ve věcech veřejných (zejména přečiny násilí proti úřední osobě podle § 325 tr. zákoníku, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 tr. zákoníku, křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 tr. zákoníku, padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 tr. zákoníku a přečin výtržnictví podle § 358 tr. zákoníku atd.). Dále se uplatňuje u trestných činů proti životu a zdraví zejména spáchaných v dopravě (těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 tr. zákoníku a ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 tr. zákoníku), ojediněle se uplatňuje u úmyslného přečinu ublížení na zdraví podle § 146 tr. zákoníku, dále u trestných činů hospodářských (přečin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 tr. zákoníku), trestných činů obecně nebezpečných (přečiny ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 tr. zákoníku, nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 tr. zákoníku, přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 tr. zákoníku). Prakticky vůbec se podmíněně zastavení trestního stíhání nevyskytuje u trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, trestných činů proti rodině a dětem, trestných činů proti životnímu prostředí, trestných činů proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci, trestných činů proti branné povinnosti, trestných činů vojenských a trestných činů proti lidskosti, proti míru a válečných trestných činů, a to vzhledem k jejich povaze.

Pro ilustraci je možno opět uvést situaci u Obvodního soudu pro Prahu 1:

Trestné činy proti životu a zdraví:

*Rok 2010:*

Celkem 1 věc:

§ 146 tr. zákoníku – přečin ublížení na zdraví,  
sp. zn. 8 T 16/2010 – § 146 odst. 1 tr. zákoník.

*Rok 2011:*

Celkem 1 věc:

§ 146 tr. zákoníku – přečin ublížení na zdraví,  
sp. zn. 9 T 81/2011 – § 146 odst. 1 tr. zákoníku.

Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství:

*Rok 2010:*

Celkem 0 věcí.

*Rok 2011:*

Celkem 0 věcí.

Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti:

*Rok 2010:*

Celkem 0 věcí.

*Rok 2011:*

Celkem 0 věcí.

Trestné činy proti rodině a dětem:

*Rok 2010:*

Celkem 0 věcí.

*Rok 2011:*

Celkem 0 věcí.

Trestné činy proti majetku:

*Rok 2010:*

Celkem 20 věcí:

§ 205 odst. 1 tr. zákoníku – přečin krádeže - celkem 7 věcí:

sp. zn. 1 T 85/2010 - § 205 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku,

sp. zn. 2 T 106/2010 - § 205 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku,

sp. zn. 3 T 16/2010 - § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku = 3 osoby,

sp. zn. 4 T 41/2010 - § 205 odst. 1 písm. c), písm. d) tr. zákoníku,

sp. zn. 6 Z 4/2010 - § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku,

sp. zn. 9 T 30/2010 - § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku,

sp. zn. 9 T 46/2010 - § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

§ 206 tr. zákoníku – přečin zpronevěry – celkem 3 věcí:

sp. zn. 1 T 19/2010 - § 206 odst. 1, odst. 2 tr. zákoníku,

sp. zn. 5 T 127/2010 - § 206 odst. 1, odst. 2 tr. zákoníku,

sp. zn. 9 T 70/2010 - § 206 odst. 2 tr. zákoníku.

§ 209 tr. zákoníku – přečin podvodu – celkem 2 věcí:

sp. zn. 8 T 48/2010 - § 209 odst. 1 tr. zákoníku,

sp. zn. 9 T 11/2010 - § 206 odst. 1, odst. 2 tr. zákoníku,

§ 214 tr. zákoníku – přečin podílnictví – celkem 1 věc:

sp. zn. 8 T 114/2010 - § 214 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

§ 215 tr. zákoníku – přečin podílnictví z nedbalosti – celkem 2 věcí:

sp. zn. 7 T 34/2010 - § 215 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku,

sp. zn. 8 T 127/2010 - § 219 odst. 2 tr. zákoníku.

§ 217 tr. zákoníku – přečin legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti – celkem 1 věc:

sp. zn. 8 T 151/2010 - § 217 odst. 1 tr. zákoníku.

§ 219 tr. zákoníku – přečin zatajení věci – celkem 2 věcí:

sp. zn. 5 T 155/2010 - § 219 odst. 1 tr. zákoníku,

sp. zn. 6 T 43/2010 - § 219 odst. 1 tr. zákoníku.

§ 228 tr. zákoníku – přečin poškození cizí věci – celkem 2 věcí:

sp. zn. 7 T 41/2010 - § 228 odst. 1, odst. 2 tr. zákoníku = 2 osoby,

sp. zn. 8 T 41/2010 - § 228 odst. 1 tr. zákoníku.

*Rok 2011:*

Celkem 24 věcí:

**Č. 9**

§ 205 odst. 1 tr. zákoníku – přečin krádeže - celkem 3 věci:

sp. zn.8 T 104/2011 - § 205 odst. 1 písm. a), písm. b) tr. zákoníku = celkem 3 osoby,

sp. zn. 10 T 11/2011 - § 205 odst. 1 písm. a), písm. b) tr. zákoníku,

sp. zn. 10 T 24/2011 - § 205 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku.

§ 206 tr. zákoníku – přečin zpronevěry – celkem 1 věc:

sp. zn. 6 T 51/2011 - § 206 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku.

§ 207 tr. zákoníku – přečin neoprávněné užívání cizí věci – celkem 1 věc:

sp. zn. 3 T 40/2011 - § 207 odst. 1 tr. zákoníku = celkem 2 osoby.

§ 209 tr. zákoníku – přečin podvodu – celkem 4 věci:

sp. zn. 1 T 149/2011 - § 209 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku,

sp. zn. 5 T 92/2011 - § 209 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku,

sp. zn. 5 T 37/2011 - § 209 odst. 1 tr. zákoníku,

sp. zn. 10 T 1/2011 - § 209 odst. 1 tr. zákoníku.

§ 211 tr. zákoníku – přečin úvěrového podvodu – celkem 1 věc:

sp. zn. 9 T 45/2011 - § 211 odst. 1, odst. 4 tr. zákoníku.

§ 215 tr. zákoníku – přečin podílnictví z nedbalosti – celkem 1 věc:

sp. zn. 5 T 53/2011 - § 215 odst. 1 tr. zákoníku.

§ 217 tr. zákoníku – přečin legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti – celkem 1 věc:

sp. zn. 8 T 33/2011 - § 217 odst. 1 tr. zákoníku.

§ 219 tr. zákoníku – přečin zatajení věci – celkem 4 věci:

sp. zn. 1 T 165/2011 - § 219 odst. 1 tr. zákoníku,

sp. zn. 2 T 102/2011 - § 219 odst. 1 tr. zákoníku,

sp. zn. 3 T 14/2011 - § 219 odst. 1 tr. zákoníku,

sp. zn. 3 T 19/2011 - § 219 odst. 1 tr. zákoníku.

§ 228 tr. zákoníku – přečin poškození cizí věci – celkem 5 věcí:

sp. zn. 6 T 88/2011 - § 228 odst. 1 tr. zákoníku,

sp. zn. 7 T 37/2011 - § 228 odst. 1 tr. zákoníku,

sp. zn. 44 T 7/2011 - § 228 odst. 1 tr. zákoníku,

sp. zn. 67 T 59/2011 - § 228 odst. 1 tr. zákoníku,

sp. zn. 67 T 61/2011 - § 228 odst. 1 tr. zákoníku.

§ 230 tr. zákoníku – přečin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací – celkem 1 věc:

sp. zn. 1 T 149/2011 - § 230 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku.

Trestné činy hospodářské:

*Rok 2010:*

Celkem 1 věc:

§ 234 tr. zákoníku – přečin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku – celkem 1 věc:

sp. zn. 9 T 37/2010 - § 234 odst. 1 tr. zákoníku.

*Rok 2011:*

Celkem 1 věc:

§ 234 tr. zákoníku – přečin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku – celkem 1 věc:

sp. zn. 8 T 146/2011 - § 234 odst. 1 tr. zákoníku.

Trestné činy obecně nebezpečné:

*Rok 2010:*

Celkem 2 věci:

§ 274 tr. zákoníku – přečin ohrožení pod vlivem návykové látky – celkem 1 věc:

sp. zn. 1 T 85/2010 - § 274 odst. 1 tr. zákoníku.

§ 283 tr. zákoníku – přečin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy – celkem 1 věc:

sp. zn. 9 T 3/2010 - § 283 odst. 1 tr. zákoníku.

*Rok 2011:*

Celkem 1 věc:

§ 284 tr. zákoníku – přečin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu – celkem 1 věc:

sp. zn. 8 T 26/2011 - § 284 odst. 2 tr. zákoníku.

Trestné činy proti životnímu prostředí:

*Rok 2010:*

Celkem 0 věcí.

*Rok 2011:*

Celkem 0 věcí.

Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci:

*Rok 2010:*

Celkem 0 věcí.

*Rok 2011:*

Celkem 0 věcí.

Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných:

*Rok 2010:*

Celkem 11 věcí:

§ 325 tr. zákoníku – přečin násilí proti úřední osobě – celkem 1 věc:

sp. zn. 2 T 12/2010 - § 325 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku.

§ 330 tr. zákoníku – přečin maření úkolu úřední osoby z nedbalosti – celkem 1 věc:

sp. zn. 2 T 112/2010 - § 330 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

§ 337 tr. zákoníku – přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání – celkem 2 věci:

sp. zn. 2 T 122/2010 - § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku,

sp. zn. 7 T 62/2010 - § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

§ 348 tr. zákoníku – přečin padělání a pozměnění veřejné listiny – celkem 3 věci:

sp. zn. 7 T 5/2010 - § 348 odst. 1 tr. zákoníku,

sp. zn. 7 T 20/2010 - § 348 odst. 1 tr. zákoníku,

sp. zn. 9 T 52/2010 - § 348 odst. 1 tr. zákoníku.

§ 358 tr. zákoníku – přečin výtržnictví – celkem 4 věci:

sp. zn. 2 T 12/2010 - § 358 odst. 1 tr. zákoníku,  
 sp. zn. 4 T 4/2010 - § 358 odst. 1 tr. zákoníku,  
 sp. zn. 5 T 13/2010 - § 358 odst. 1 tr. zákoníku,  
 sp. zn. 5 T 36/2010 - § 358 odst. 1 tr. zákoníku.

*Rok 2011:*

Celkem 14 věcí:

§ 337 tr. zákoníku – přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání – celkem 1 věc:

sp. zn. 6 T 66/2011 - § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

§ 345 tr. zákoníku – přečin křivé obvinění – celkem 1 věc:

sp. zn. 5 T 117/2011 - § 345 odst. 1 tr. zákoníku.

§ 346 tr. zákoníku – přečin křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek – celkem 3 věci (5 osob):

sp. zn. 6 T 77/2011 - § 346 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku = 2 osoby,

sp. zn. 44 T 53/2011 - § 346 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku = 2 osoby,

sp. zn. 1 T 99/2011 - § 346 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku.

§ 348 tr. zákoníku – přečin padělání a pozměnění veřejné listiny – celkem 2 věci:

sp. zn. 8 T 91/2011 - § 348 odst. 1 tr. zákoníku,

sp. zn. 44 T 47/2011 - § 348 odst. 1 tr. zákoníku.

§ 358 tr. zákoníku – přečin výtržnictví – celkem 6 věcí:

sp. zn. 2 T 37/2011 - § 358 odst. 1 tr. zákoníku = 3 osoby,

sp. zn. 6 T 88/2011 - § 358 odst. 1 tr. zákoníku,

sp. zn. 8 T 127/2011 - § 358 odst. 1 tr. zákoníku,

sp. zn. 44 T 35/2011 - § 358 odst. 1 tr. zákoníku,

sp. zn. 67 T 61/2011 - § 358 odst. 1 tr. zákoníku,

sp. zn. 9 T 81/2011 - § 358 odst. 1 tr. zákoníku.

§ 366 tr. zákoníku – přečin nadřizování – celkem 1 věc:

sp. zn. 6 T 77/2011 - § 366 odst. 1 tr. zákoníku = 2 osoby.

Trestné činy proti branné povinnosti:

*Rok 2010:*

Celkem 0 věcí.

*Rok 2011:*

Celkem 0 věcí.

Trestné činy vojenské:

*Rok 2010:*

Celkem 0 věcí.

*Rok 2011:*

Celkem 0 věcí.

Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy:

*Rok 2010:*

Celkem 0 věcí.

Rok 2011:

Celkem 0 věcí.

Č. 9

### ***D. Co brání většímu využívání podmíněného zastavení trestního stíhání.***

Jednotlivými soudy jsou uváděny rozdílné důvody nevyužívání institutu podmíněného zastavení trestního stíhání. Soudy většinou poukazují na absenci doznání obviněných, na jejich špatnou finanční situaci, a to v souvislosti s mnohdy neúměrně vysokými požadavky poškozených na náhradu škody, dále na negativní postoj poškozených k tomuto způsobu projednání věci, jakož i na větší využívání tohoto postupu již v rámci přípravného řízení. Dále např. Obvodní soud pro Prahu 3 uvedl, že návrhy na potrestání a obžaloby se ve větším počtu případů týkají osob s trestní minulostí, kdy není splněn předpoklad, že by takové rozhodnutí bylo možné považovat za dostačující, a když už se jedná o osobu například netrestanou, zase není splněna některá z podmínek § 307 odst. 1 písm. a), b) či c) tr. ř. (obviněný se obvykle nedoznal nebo nenahradil škodu ani neučinil opatření k její náhradě). Okresní soud v Trutnově pak k tomu konstatuje, že k podmíněnému zastavení trestního stíhání nejsou zjišťovány předpoklady již v přípravném řízení a následně nejsou splněny zákonné podmínky pro jeho použití.

Je zde rovněž neinformovanost obviněných o možnosti využití tohoto odklonu. Soudy v obvodech Krajského soudu v Plzni a Krajského soudu v Ostravě uvádějí také jako příčinu bránící širší aplikaci podmíněného zastavení, ale i narovnání v řízení po podání obžaloby některé subjektivní podmínky, např. nedostatečná iniciativa stran trestního řízení (ale i soudu), dále absence zákonných podmínek a zejména objektivní okolnost, že často je takto věc řešena již státním zástupcem. U narovnání k tomu přistupuje fakt, že se často nepovede nalézt shodu mezi nároky poškozených a možnostmi obviněných.

Obvodní soud pro Prahu 1 rozdělil důvody do dvou skupin:

a) postoje poškozených, kteří nejsou ochotni uzavřít s obviněným dohodu o náhradě škody nebo o způsobu náhrady škody a často požadují podstatně vyšší náhradu škody, než v jaké výši byla skutečná škoda způsobena, což nechce zase akceptovat pachatel (např. byla způsobena škoda 8000 Kč, poškozený požaduje po obviněném jako náhradu škody částku 100 000 Kč), čímž nedojde k uzavření dohody o náhradě škody nebo způsobu její náhrady, často ani ve spolupráci s probačním úředníkem vystupujícím v takových případech jako mediátor,

b) postoje státního zástupce, který nesouhlasí s postupem soudu podle § 307 tr. ř. a požaduje „klasické“ odsouzení obžalovaného a uložení trestu a podává proti usnesení soudu o podmíněném zastavení trestního stíhání obviněného stížnost, a to i přesto, že byly splněny všechny zákonné podmínky ustanovení § 307 odst. 1 tr. ř.; odvolací soudy pak spíše vyhoví podané stížnosti a usnesení soudu I. stupně o podmíněném zastavení trestního stíhání ruší a věc vrací soudu I. stupně k novému projednání a rozhodnutí.

V souladu s tím i Městský soud v Brně zmiňuje nesouhlasný postoj státních zástupců k jeho aplikaci v řízení před soudem.

### ***E. Uvést počty narovnání ve sledovaných letech 2010 a 2011.***

Narovnání ve smyslu § 309 a násl. tr. ř. se u soudů v celé České republice uplatňuje jen zcela ojediněle. Např. v rámci obvodu celého Krajského soudu v Brně bylo v roce 2010 schváleno jen 7 narovnání a v roce 2011 bylo takto rozhodnuto dokonce jen ve 4 případech. U naprosté většiny okresních soudů nebyl v roce 2010 a 2011 institut narovnání využit ani v jediném případě (např. Okresní soud ve Znojmě, Okresní soud ve Zlíně, Okresní soud ve Strakonici). Naproti tomu jen u samotného Okresního soudu v Českém Krumlově (ve srovnání s obvodem celého Krajského soudu v Brně), bylo v roce 2011 narovnání schváleno u 3 osob.

V obvodu Krajského soudu v Plzni bylo narovnání využito v roce 2010 v 1 věci u dvou osob a v roce 2011 u 5 věcí a 5 osob. Šlo o přečiny těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku. V obvodu Krajského soudu v Ostravě bylo narovnání aplikováno v roce 2010 u 15 osob a v roce 2011 u 11 osob.

Také u Obvodního soudu pro Prahu 1 nebylo v roce 2010 schváleno žádné narovnání a v roce 2011 jen jedno narovnání (sp. zn. 5 T 92/2011) pro přečin podvodu podle § 209 odst. 1, 3 tr. zákoníku. Jedno narovnání bylo v letech 2010 a 2011 schváleno i u Obvodního soudu pro Prahu 6, u Obvodního soudu pro Prahu 7 (v roce 2011) a u Obvodního soudu pro Prahu 10 (v roce 2010).

U Obvodního soudu pro Prahu 3 nebylo v letech 2010 a 2011 schváleno žádné narovnání. Stejně tak u Obvodního soudu pro Prahu 4, Obvodního soudu pro Prahu 8, Obvodního soudu pro Prahu 9.

V obvodu Krajského soudu v Hradci Králové vykazuje poměrně vyšší počet narovnání Okresní soud v Náchodě, u něhož bylo v roce 2010 rozhodnuto o schválení narovnání v 5 případech a v roce 2011 v 8 případech. Tuto praxi je třeba přivítat a podpořit.

Podle zprávy Krajského soudu v Praze se narovnání vyskytuje naprosto výjimečně (řada okresních soudů v jeho obvodu uvádí, že takový institut ve sledované době vůbec nebyl využit), přičemž soudy zpravidla stran této problematiky odkazují na komplikovanost procedury s narovnáním. Navíc uvádějí, že málokterý z obviněných, u nichž by podmínky pro jeho využití v zásadě byly dány, disponuje takovými finančními prostředky, aby byl jeho návrh akceptovatelný.

***F. U kterých druhů trestných činů (proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, majetkové, hospodářské atd., tedy podle jednotlivých hlav trestního zákoníku) je narovnání využíváno; pokud je využíváno ve zvýšené míře u určitých konkrétních přečinech (např. u ublížení na zdraví z nedbalosti), je třeba to také uvést.***

S ohledem na nízké počty schválených narovnání je obtížné uvést údaje vztahující se k druhu trestné činnosti. Z průzkumu bylo zjištěno, že ke schválení narovnání došlo v případě majetkové trestné činnosti, dále při řešení trestné činnosti v dopravě u trestných činů proti životu a zdraví, u přečinu výtržnictví podle § 358 tr. zákoníku a u přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1, 2 tr. zákoníku.

U Obvodního soudu pro Prahu 1 bylo schváleno jen jedno narovnání (sp. zn. 5 T 92/2011) v roce 2011 pro přečin podvodu podle § 209 odst. 1, 3 tr. zákoníku. Jinak není institut narovnání u Obvodního soudu pro Prahu 1 využíván především pro nevhodnost jeho aplikace na konkrétní trestní věc z hlediska jejích okolností, podmínek, osoby pachatele a nevhodnosti aplikace narovnání a dále odpověď (viz písm. G. níže).

U Obvodního soudu pro Prahu 10 bylo schváleno narovnání u přečinu poškození cizí věci podle § 228 tr. zákoníku.

### **G. Co brání většímu využívání narovnání.**

Většímu využívání narovnání podle zpráv převážné většiny soudů brání nesplnění zákonných podmínek podle § 309 odst. 1 tr. ř., zejména je to neochota obviněných hradit kromě škody způsobené poškozenému ještě částku k obecně prospěšným účelům (po novele provedené zákonem č. 193/2012 Sb. s účinností od 1. 9. 2012 je to již jen složení peněžitě částky určené státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti) a dále i postoj poškozeného spočívající v nesouhlasu s postupem podle § 309 tr. ř. (poškozený má za to, že se obviněný tzv. vyplatil z trestní odpovědnosti), neboť požaduje, aby obviněný (pachatel) byl spravedlivě a přísně potrestán a institut narovnání nepovažuje za adekvátní a odpovídající kompenzaci újmy, která mu byla způsobena jednáním obviněného (např. Obvodní soud pro Prahu 6, Obvodní soud pro Prahu 7, Obvodní soud pro Prahu 8 nebo Obvodní soud pro Prahu 9; viz též zprávy Krajského soudu v Plzni a Krajského soudu v Ostravě); v neposlední řadě je důvodem nevyužívání narovnání též finanční situace obviněného, který nemá dostatek finančních prostředků nejen k odškodnění poškozeného, ale též k zaplacení další částky k obecně prospěšným účelům, resp. na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti, významnou roli hraje i rozdíl v náhledu obviněného a poškozeného na výši odškodnění. Některé soudy též zmiňují procesní náročnost při uplatňování tohoto institutu, jakož i plnění filtrační role odklonů ze strany státních zástupců. Dále např. Obvodní soud pro Prahu 3 uvedl, že návrhy na potrestání a obžaloby se ve větším počtu případů týkají osob s trestní minulostí, u kterých není splněn předpoklad, že by takové rozhodnutí bylo možné považovat za dostačující, a když už se jedná o osobu například netrestanou, zase nejsou splněny některé z podmínek § 309 odst. 1 písm. a), b), c) nebo d) tr. ř. Obvodní soud pro Prahu 10 uvedl, že většímu využívání institutu narovnání brání zejména neochota poškozených účastnit se jednání a neochota obviněného hradit škodu a ještě finančně přispět na účet státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti.



V obvodu Krajského soudu v Hradci Králové např. Okresní soud v Semilech k tomu konstatuje, že o schválení narovnání nemají obvinění zájem. Podle jeho názoru naprostá většina obviněných patří do takové sociální skupiny, která si vedle náhrady škody nemůže dovolit složit další finanční prostředky na konto pomoci obětem trestné činnosti. Zájem o tento postup není ani ze strany poškozených, jejichž souhlas je ze zákona nutný ke schválení narovnání. Pracovníci střediska Probační a mediační služby v rámci mediace již v přípravném řízení ve spolupráci s policií a státním zastupitelstvím vyhledávají případy vhodné k odklonu. Podle zkušeností uvedeného soudu však poškození většinou nemají zájem o osobní jednání, jde jim jen o to, aby jim byla nahrazena škoda a aby nemuseli nikam chodit a nic říkat (z tohoto důvodu také velká skupina poškozených ani neuplatňuje nároky na náhradu škody). Okresní soud ve Svitavách k tomu dodává, že zde chybí souhlas poškozeného a narovnání neumožňují finanční poměry obviněného.

**VIII. Ve vztahu ke všem výše uvedeným okruhům je třeba uvést, jaké jsou nejčastější právní problémy, s nimiž se při aplikaci výše uvedených sankcí soudy potýkají, setkávají, nebo které řeší.**

Většina soudů neuvedla žádné další údaje ani problémy, s nimiž se u uvedených alternativních sankcí setkávají nebo řeší.

V podstatě všechny soudy požadují v souvislosti s výkonem trestu domácího vězení urychleně zavést elektronickou kontrolu jeho výkonu, která je nezbytná pro účinný a bezproblémový výkon uloženého trestu domácího vězení.

Některé soudy nepokládají za správné prodloužení doby pro vykonání trestu obecně prospěšných prací na dva roky, přičemž poukazují na praxi údajně vyžadující vyčerpání celé doby dvou let, než se přistoupí k přeměně tohoto trestu (např. Okresní soud v Jihlavě). Podle názoru Nejvyššího soudu zákon v žádném ustanovení nevyžaduje nutnost vyčkat uplynutí celé doby dvou let, aby bylo možno přistoupit k přeměně tohoto trestu. Naopak ustanovení § 65 odst. 2 tr. zákoníku výslovně stanoví, že soud „může přeměnit, a to i během doby stanovené pro jeho výkon, trest obecně prospěšných prací nebo jeho zbytek ...“.

Podle názoru většiny soudů je zejména k efektivnějšímu výkonu alternativních trestů nutné personálně posílit Probační a mediační službu.

Obvodní soud pro Prahu 1 navíc upozornil na skutečnost, že nepodmíněné tresty do jednoho roku, tresty domácího vězení, tresty obecně prospěšných prací, podmíněně odsouzení do dvou let ukládané v letech 2010 a 2011, pokud nebyly vykonány do 31. 12. 2012, byly plně amnestovány s tím, že na odsouzené se hledí jako by nebyli odsouzeni. V případech peněžitých trestů, pokud tyto již byly přeměny na nepodmíněný trest odnětí svobody a nebyly vykonány, byla také použita příslušná ustanovení o amnestii. Podle jeho názoru, tak byl vliv nové právní úpravy na aplikační činnost soudů v otázce účinnosti trestů do značné míry anulován.

Ze zpráv některých soudů se též podává, že jednou z příčin nižšího využívání alternativních trestů je i nedostatečná prevence a právní výchova. Na ukládání krátkodobých nepodmíněných trestů může mít vliv i trestní politika státního zastupitelství, které místo alternativních trestů navrhuje nepodmíněné tresty odnětí svobody.

## IX. Závěry

Přestože má **nepodmíněný trest odnětí svobody v Evropě i ve světě dlouholetou tradici**, pevné zakotvení v právním vědomí veřejnosti i v kulturní historii společnosti, přičemž je veřejnosti srozumitelný a v justiční praxi zaběhnutý, potřeba zvýšit účinnost boje s trestnou činností vede k jeho kritice a **hledání alternativních právních prostředků, které by poskytly nové formy a způsoby zacházení s pachateli trestných činů**, a to zejména v kategorii přečinů. Vysoký počet pachatelů odsouzeným ke krátkodobým nepodmíněným trestům odnětí svobody přepĺňuje kapacitu vězeňských zařízení, znesnadňuje sociální rehabilitaci vězňů a přináší podle zkušeností z našich vězení i další problémy, např. nedostatek pracovních příležitostí pro vězně, nedostatek kvalitního personálu ve věznicích apod. **Krátkodobé nepodmíněné tresty** přes jejich určitý odstrašující účinek neposkytují dostatek času k převýchově odsouzeného, a proto **jsou z hlediska individuální a generální prevence často kontraproduktivní**. Nezřídka jsou také projevem určité diskriminace, neboť jsou ukládány i pachatelům, kterým nemohl být uložen některý majetkový trest, popř. jiný alternativní trest (zejména obecně prospěšné práce či domácí vězení). Navíc podle opakovaných výzkumů z oblasti vězeňství je izolace ve vězení samostatný a významný kriminogenní činitel, což dokazuje, že u určitých skupin vězňů přináší trest odnětí svobody zejména při nedostatečné resocializační roli výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody opačné účinky, než jsou obecně předpokládány. Samostatnou kapitolou jsou pak vysoké finanční náklady na vězeňství a dlouhodobě trvající neutěšené poměry v našich věznicích plynoucí rovněž z jejich přepĺněnosti, které se proto v posledních letech jen pomalu daří zlepšovat.

**Hlavními přednostmi alternativních sankcí a alternativních procesních přístupů (tzv. odklonů)** jsou zejména:

- zpravidla zachování pozitivních (někdy však i negativních) vazeb v rodině a v sociální komunitě, ve které odsouzený žije,
- u pracujících odsouzených udržení zaměstnání a tím i sociální soběstačnosti,
- větší zapojení veřejnosti do nápravného procesu a resocializace odsouzeného a jeho následného znovu začlenění do společnosti,
- vytváření pocitu odpovědnosti za činnost trestní justice ve společnosti a tím i zvyšující se zájem občanů o způsoby zacházení s odsouzenými,
- uvolnění místa ve věznicích pro těžší zločince a
- snížení nákladů na výkon trestu odnětí svobody.

Z těchto důvodů se hledání vhodných alternativ ke krátkodobým nepodmíněným trestům odnětí svobody stalo v posledních desetiletích předmětem zájmu nejen vědeckých a nevládních organizací, ale i příslušných vládních orgánů ve většině evropských zemí, jakož i nadnárodních institucí. Významnou roli zde sehrála a stále sehrává Rada Evropy, která v četných rezolucích, studiích a dalších materiálech iniciativně upozorňovala na možnost a účelnost nahrazení trestu odnětí svobody jinými druhy trestu. Obdobné úsilí vyvíjí i Evropská unie a v celosvětovém měřítku v rámci OSN Výbor pro prevenci a kontrolu zločinnosti a Hospodářská a sociální rada.\*

Jak vyplynulo z provedeného průzkumu ohledně vybraných trestních sankcí, podle názoru Nejvyššího soudu je **škála odklonů i alternativních trestních sankcí dostatečně široká** (trestní zákoník rozšířil alternativní sankce zejména o domácí vězení, ale i zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce), aby mohlo dojít ke snížení ukládaných krátkodobých trestů odnětí svobody a tím i k snížení počtu osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Tím je splněn základní předpoklad pro to, aby se Česká republika nejprve alespoň přiblížila a posléze i zařadila k vyspělým demokratickým zemím s podstatně nižším počtem odsouzených vykonávajících nepodmíněný trest odnětí svobody na 100 000 obyvatel. V tomto směru je třeba se mimo preventivních opatření zaměřit i na praxi soudů a státních zastupitelství, kde by mělo dojít k podstatnému zlepšení stávajícího přístupu k alternativním sankcím a dalším procesním postupům (tzv. odklonům), které umožňují zcela jiný přístup k pachatelům méně závažné trestné činnosti, jenž je založen na restorativní justici (obnovují spravedlnosti).

Aby bylo dosaženo uvedených cílů, **trestní kolegium Nejvyššího soudu dospělo po vyhodnocení provedeného průzkumu k těmto závěrům:**

## 1. K praxi soudů:

### A. *Ke krátkodobým nepodmíněným trestům odnětí svobody.*

U **krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody** ve výměře do jednoho roku je třeba setrvat na praxi, kdy jsou tyto tresty **ukládány spíše výjimečně**, zvláště jen recidivistům, kteří se dopustili nového trestného činu krátce po výkonu předchozího nepodmíněného trestu odnětí svobody nebo u nichž byly předchozí alternativní tresty neúčinné či nevykonatelné. Ukládání alternativního trestu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody je třeba zvláště zvažovat v těch případech,

\* Např. 12. Kongres OSN o prevenci kriminality a trestní justici, konaný ve dnech 12. až 19. dubna 2010 v Salvadoru, Brazílie, v tzv. Salvadorské deklaraci (E/CN.15/2010/11) v bodě 51. zdůraznil potřebu posilovat alternativy k uvěznění, jež mohou zahrnovat trest obecně prospěšných prací, restorativní justici a elektronické sledování a podpůrné nápravné a reintegrační programy, jako jsou programy na nápravu kriminálního chování, programy vzdělávání a programy přípravy na budoucí povolání vězně (v České republice dostupné v publikaci 12. Kongres OSN o prevenci kriminality a trestní justici, Praha: IKSP, 2010, zejména s. 15).

ve kterých soud uvažuje o nepodmíněném trestu odnětí svobody ve výměře do 3 měsíců, resp. do 6 měsíců.

U těch soudů, které uložily takový trest v poměrně velkém počtu případů (až okolo 20 % osob) prvotrestaným osobám, je třeba tuto praxi změnit a napříště ukládat tento trest jen výjimečně, a to jen za splnění podmínek uvedených v § 55 odst. 2 tr. zákoníku. Prvotrestaným osobám by totiž měly být zásadně ukládány především alternativní tresty.

**V odůvodnění výroku o trestu**, kterým byl uložen krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody, je třeba, aby se **soudy vždy vypořádaly výslovně i s ustanovením § 55 odst. 2 tr. zákoníku**, které je třeba v odůvodnění (pokud nešlo o zjednodušený rozsudek ve smyslu § 129 odst. 2 tr. ř.) konkrétně z hlediska splnění jeho podmínek rozebrat. Tento postup vyžaduje i ustanovení § 125 odst. 1, poslední věta, tr. ř., ve kterém se uvádí, že ukládá-li soud nepodmíněný trest za trestný čin uvedený v § 55 odst. 2 tr. zákoníku, vyloží, jakými úvahami byl veden při tomto rozhodnutí, a proč nebylo možno uložit trest přímo nespojený s odnětím svobody.

### *B. K trestu domácího vězení.*

**Trest domácího vězení je ukládán jen v nepatrném množství případů.** Některými okresními soudy nebyl tento trest ve sledovaném období uložen vůbec, ostatními zpravidla jen ve velmi malém počtu případů (někdy jen v počtu kolem 1 až 2 ročně). Přestože trestní kolegium Nejvyššího soudu chápe potíže s jeho ukládáním i výkonem způsobené **nezavedením elektronického kontrolního systému**, což je třeba považovat za **zásadní omezující faktor**, jakož i častými spíše nešťastnými novelizacemi, které jeho ukládání dále omezily, je třeba se na jeho využívání v praxi soudů jako alternativy k nepodmíněnému trestu odnětí svobody u přečinů zaměřit a **pokusit se ve spolupráci s Probační a mediační službou zvýšit četnost jeho ukládání**, aby došlo k dalšímu omezení ukládání krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody.

Domácí vězení je třeba **ukládáním přiměřených omezení a přiměřených povinností podle § 60 odst. 5 tr. zákoníku** náležitě diferencovat a individualizovat ve vztahu k osobě konkrétního pachatele, jeho poměrům a možnostem nápravy.

### *C. K trestu obecně prospěšných prací.*

Vzhledem k tomu, že platná a účinná **právní úprava trestu obecně prospěšných prací** a všech souvisejících otázek se jeví být na podkladě provedeného průzkumu vyvážená a dostatečná, je třeba se v praxi soudů **zaměřit na její náležité využívání**. V tomto směru považuje trestní kolegium Nejvyššího soudu upozornit na potřebu **ukládání tohoto trestu v celém rozpětí trestní sazby**, neboť u některých soudů je tento trest ukládán převážně v horní polovině trestní sazby nebo dokonce při/na horní hranici rozpětí od 50 do 300 hodin, a to i v případech, v nichž to nevyžadují okolnosti případu, osoba a poměry pachatele nebo možnosti jeho nápravy. Proto je

třeba, aby v případech méně závažných přečinů byl tento trest vyměřován i v dolní polovině sazby uvedené v § 63 odst. 1 tr. zákoníku, zvláště když jde např. o pachatele blízkého věku mladistvých (srov. i sníženou sazbu u mladistvých podle § 26 odst. 1 z. s. m. – 50 až 150 hodin). Více je třeba také u tohoto trestu využívat možnosti ukládání přiměřených omezení a přiměřených povinností podle § 63 odst. 2 tr. zákoníku, aby byl i tento trest náležitě diferencován a individualizován ve vztahu k osobě konkrétního pachatele, jeho poměrům a možnostem nápravy.

Dále je třeba více používat novelizované ustanovení § 65 odst. 2 tr. zákoníku, podle kterého je možno **přeměnit trest obecně prospěšných prací** nejen v nepodmíněný trest odnětí svobody, ale i v **peněžitý trest nebo trest domácího vězení**. Tyto alternativy by měly mít zásadně přednost před přeměnou v nepodmíněný trest odnětí svobody.

Za nesprávnou je třeba označit praxi těch soudů, které s ohledem na novelizované ustanovení § 314e odst. 3 tr. ř. neukládají tento trest **trestním příkazem**, neboť je nezbytné **vyžádat nejprve zprávu Probační a mediační služby** obsahující stanovisko obviněného, a přistupují proto hned k projednání věci v hlavním líčení. Podle názoru Nejvyššího soudu je třeba zajistit ve vhodných případech vyžádání zprávy Probační a mediační služby obsahující stanovisko obviněného ihned nebo v krátké době po podání návrhu na potrestání (obžaloby) tak, aby po jeho doručení bylo možno využít trestního příkazu, což se jeví být hospodárnějším než nařízení a provedení hlavního líčení. Vyžádání zprávy Probační a mediační služby v těchto případech vede podle zkušeností těch soudů, které v tomto směru náležitě spolupracují s Probační a mediační službou, k výraznému poklesu počtu nevykonaných trestů obecně prospěšných prací, resp. počtu přeměn tohoto trestu na trest odnětí svobody.

#### *D. K trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.*

Větší pozornost je třeba věnovat také **ukládání nově zavedeného trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce**, který může být **velmi účinným prostředkem, a to jak ve smyslu individuální a generální prevence** zejména u trestných činů výtržnictví podle § 358 tr. zákoníku, ale i násilí proti orgánu veřejné moci podle 323 tr. zákoníku, násilí proti úřední osobě podle § 325 tr. zákoníku, vyhrožování s cílem působit na úřední osobu podle § 326 tr. zákoníku, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 352 tr. zákoníku, hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355 tr. zákoníku, podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 tr. zákoníku. projevu sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka podle § 404 tr. zákoníku nebo popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 404 tr. zákoníku apod.

Jak vyplynulo z provedeného průzkumu, není zatím jeho využívání na potřebné úrovni, neboť je ukládán spíše ojediněle, a proto je třeba se na jeho **ukládání ve vhodných případech** při splnění zákonných podmínek pro jeho vyměření soustředit.

### *E. K peněžitému trestu.*

**Ukládání peněžitého trestu**, jako základního trestu majetkové povahy, věnuje Nejvyšší soud ve své sjednocovací činnosti stálou pozornost, přičemž se stávající praxí soudů v České republice nemůže vyslovit spokojenost. **Soudy, které tento trest neukládají nebo ho ukládají jen ojediněle, by měly proto svou praxi změnit** tak, aby byla v souladu s ustanovením § 39 odst. 7 tr. zákoníku, neboť jde o nejdůležitější **majetkový trest**, který je možno ukládat jak **samostatně**, tak i **vedle jiného trestu**, ve smyslu § 55 tr. zákoníku, a to i když trestní zákoník na některý trestný čin takový trest nestanoví (srov. i § 67 tr. zákoníku). V té souvislosti považuje trestní kolegium Nejvyššího soudu za nutné upozornit i na ustanovení § 67 odst. 3 tr. zákoníku, podle kterého, jako samostatný trest může být peněžitý trest uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.

Zejména **u přečinů** jde rovněž o **významnou alternativu zejména k nepodmíněnému trestu odnětí svobody**, což vyplývá i z ustanovení § 67 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, které je podle provedeného průzkumu jen velmi málo využíváno a podle něhož je možno ho uložit za přečin v každém případě (bez podmínek odst. 1 § 67 tr. zákoníku), v němž vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele nepodmíněný trest odnětí svobody současně neukládá (není zde tedy nutné, aby pachatel takovým přečinem pro sebe nebo pro jiného úmyslným trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch).

Trestní kolegium Nejvyššího soudu považuje za nutné upozornit na potřebnost **využívání celého rozsahu možné výměry peněžitého trestu** ve smyslu § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku, když podle provedeného průzkumu jsou vyšší peněžitě tresty ukládány spíše výjimečně, což se projevilo i v nevyužívání trestním zákoníkem zvýšené výměry náhradního trestu až na čtyři léta. Vyšší peněžitě tresty přicházení v úvahu zejména u rozsáhlé hospodářské a majetkové trestné činnosti, kde lze využívat i ustanovení § 68 odst. 4 tr. zákoníku o možnosti stanovení příjmů pachatele, jeho majetku a výnosů z něj, jakož i jiných podklady pro určení výše denní sazby, odhadem soudu.

### *F. K podmíněnému odsouzení k trestu odnětí svobody.*

Podle provedeného průzkumu je **počet podmíněných odsouzení a podmíněných odsouzení s dohledem**, a to i ve vztahu k využívání dalších alternativních trestů (zejména obecně prospěšných prací, nebo peněžitého trestu), v praxi soudů stále **poměrně vysoký**. Jak vyplývá ze statistických údajů Ministerstva spravedlnosti, počet podmíněných odsouzení v posledních letech znovu roste zejména **na úkor trestu obecně prospěšných prací a zejména peněžitých trestů**, jichž je stále velmi málo. Je proto třeba se zaměřit na ukládání dalších alternativních trestů, a to mimo již uvedených zvláště na trest domácího vězení.

Vzhledem k tomu, že podle provedeného průzkumu praxe převážné většiny soudů v celé České republice při **ukládání přiměřených omezení a přiměřených povinností** (§ 82 odst. 2 a § 85 odst. 2 tr. zákoníku) a **výchovných opatření u osob blízkých věku mladistvých** (§ 82 odst. 3 a § 85 odst. 3 tr. zákoníku) není dobrá, neboť soudy taková omezení dostatečně nevyužívají, je třeba jich podstatně více využívat, neboť jde o významný institut směřující k individualizaci a diferenciaci podmíněného odsouzení (srov. č. II/1967, č. IV/1968 a č. 11/1984-s. 94 Sb. rozh. tr.). Výjimkou je jen povinnost *hradit po dobu výkonu trestu běžné výživné a také uhradit dlužné výživné* u podmíněného trestu za trestný čin zanedbání povinné výživy (srov. č. 11/1984-s. 94 Sb. rozh. tr.) a povinnost, aby podle svých sil nahradil škodu u podmíněného odsouzení za některé majetkové trestné činy (srov. č. IV/1968, č. 47/2007 a č. 8/2010 Sb. rozh. tr.). V té souvislosti považuje Nejvyšší soud za potřebné upozornit, že po novele provedené zákonem č. 181/2011 Sb. lze podmíněně odsouzenému uložit i povinnost, aby podle svých sil odčinil nemajetkovou újmu, kterou trestným činem způsobil, nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem. Samozřejmým předpokladem uložení správně zvolených přiměřených omezení a přiměřených povinností je ovšem **úplné zjištění všech okolností týkajících se osoby pachatele, jeho poměrů a příčin jím spáchané trestné činnosti**, a proto je třeba ve vhodných případech i na tyto okolnosti zaměřit dokazování v hlavním líčení.

#### *G. K podmíněnému zastavení trestního stíhání a k schválení narovnání.*

Také agendě odklonů je třeba v praxi soudů věnovat zvýšenou pozornost. Přestože si je trestní kolegium Nejvyššího soudu vědomo skutečnosti, že tyto instituty jsou v poměrně velkém počtu případů využívány již státními zástupci v přípravném řízení, je třeba aby i jednotlivé **soudy odpovědně zvažovaly ve vhodných případech přechínů vyřízení věci buď podmíněným zastavením trestního stíhání** za splnění podmínek § 307 odst. 1, 2 tr., ř. nebo **schválením narovnání** podle § 309 odst. 1 tr. ř. Důležitá je zde i činnost odvolacích soudů, které navíc mají po novele provedené zákonem č. 193/2012 Sb. (s účinností od 1. 9. 2012) též možnost podle § 257 odst. 1 písm. d) tr. ř. po zrušení rozsudku nalézacího soudu trestní stíhání podmíněně zastavit nebo rozhodnout o schválení narovnání, shledá-li okolnosti uvedené v § 307 odst. 1 nebo 2 nebo § 309 odst. 1 tr. ř. (neuplatní se zde již rozhodnutí pod č. 16/2012 Sb. rozh. tr., podle něhož nebylo možné, aby odvolací soud v rámci odvolacího řízení podmíněně zastavil trestní stíhání obžalovaného).

## **2. K praxi státních zastupitelství:**

Obecně je třeba konstatovat, že je nesporné, že na ukládání krátkodobých nepodmíněných trestů a používání alternativních sankcí a způsobů řízení má vliv i **přístup státních zástupců**, kteří by se také měli ve své praxi ve vhodných případech **zaměřit na využívání alternativních trestů a odklonů** tak, aby ukládání



krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody bylo pokud možno výjimečně a aby bylo vždy odůvodněno splněním podmínky ve smyslu § 55 odst. 2 tr. zákoníku, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život.

Na základě provedeného průzkumu by bylo vhodné, aby se státní zástupci v rámci svého návrhového oprávnění zaměřili i na **ukládání nových trestů zavedených trestním zákoníkem**, a to zejména na **domácí vězení** a také **zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce**. Tyto tresty nejsou soudy dostatečně využívány, což se podle názoru trestního kolegia Nejvyššího soudu jeví být i důsledkem praxe státních zástupců, kteří jejich uložení nenavrhují ve všech vhodných případech **v závěrečném návrhu v hlavním líčení**. Při případném neuložení těchto navrhovaných trestů by měli státní zástupci za splnění zákonných podmínek pro jejich uložení podávat opravné prostředky.

K lepšímu využívání ustanovení § 39 odst. 7 tr. zákoníku by mohla přispět i zvýšená aktivita státních zástupců při **navrhování uložení přiměřeného trestu majetkové povahy ve všech vhodných případech**. Přitom již v přípravném řízení by měly policejní orgány, a to i k pokynu státního zástupce ve smyslu § 174 odst. 2 písm. a) tr. ř. (příp. i § 157 odst. 2 tr. ř.), opatřovat podklady pro ukládání trestů majetkové povahy, včetně **objasňování majetkových poměrů obviněného** (srov. § 39 odst. 1 tr. zákoníku), což je základním předpokladem pro uložení peněžitého trestu, ale i ostatních trestů majetkové povahy. Státní zástupci by měli také již v přípravném řízení více **využívat vhodných zajišťovacích institutů**, zejména zajištění peněžních prostředků na účtu u banky (srov. § 79a tr. ř.), zajištění peněžních prostředků na účtu u spořitelního a úvěrního družstva nebo jiných subjektů, které vedou účet pro jiného, blokaci peněžních prostředků penzijního připojištění se státním příspěvkem, blokaci čerpání finančního úvěru a blokaci finančního pronájmu (§ 79b tr. ř.), zajištění zaknihovaných cenných papírů (§ 79c tr. ř.), zajištění nemovitosti (§ 79d tr. ř.), zajištění jiné majetkové hodnoty (§ 79e tr. ř.) a zajištění náhradní hodnoty (§ 79f tr. ř.), jakož i zajištění výkonu trestu propadnutí majetku podle § 347 a násl. tr. ř. Také v těchto případech by bylo podle názoru trestního kolegia Nejvyššího soudu vhodné, aby státní zástupci k naplnění smyslu ustanovení § 39 odst. 7 tr. zákoníku více za splnění zákonných podmínek **využívali i opravných prostředků**, pokud jejich návrhu na uložení přiměřeného majetkového trestu nebylo vyhověno.

V neposlední řadě je třeba se v praxi státních zastupitelství zaměřit v souvislosti s vyměřováním trestů nespojených s bezprostředním odnětí svobody (zejména u podmíněného odsouzení a domácího vězení) na **navrhování přiměřených omezení a přiměřených povinností** (§ 82 odst. 2 a § 85 odst. 2 tr. zákoníku a § 65 odst. 5 tr. zákoníku) a **výchovných opatření u osob blízkých věku mladistvých** (§ 82 odst. 3 a § 85 odst. 3 tr. zákoníku a § 65 odst. 6 tr. zákoníku).

Při **aplikaci institutů podmíněného zastavení trestního stíhání a narovnání** v řízení před soudem, by měli státními zástupci za splnění zákonných podmínek



vymezených v § 307 odst. 1, 2 tr. ř. nebo v § 309 odst. 1 tr. ř. **přispívat k uplatnění těchto odklonů**, které jsou významnou alternativou k potrestání obviněných v souladu s principy restorativní justice.

### 3. Legislativní návrhy a další související opatření:

#### A. *K trestu domácího vězení.*

Poznatky z provedeného průzkumu ukázaly na **nepromyšlenost a zbytečnost novelizace provedené zákonem č. 330/2011 Sb.**, kdy bylo vypuštěno původního znění ustanovení § 60 odst. 3 tr. zákoníku a nahrazeno povinností soudu podle § 60 odst. 4 tr. zákoníku stanovit časové období, ve kterém je odsouzený povinen se zdržovat v určeném obydlí nebo jeho části, a to v pracovních dnech, ve dnech pracovního klidu a pracovního volna.

Jak bylo zjištěno, soudy, u kterých byl proveden průzkum, jen v minimální míře využívají možnosti individualizace uloženého trestu domácího vězení a v rozhodnutích stanoví standardní rozsah zdržování se pachatele v určeném obydlí vyplývající v podstatě z úpravy před provedenou novelizací § 60 odst. 3, 4 tr. zákoníku.

Vzhledem k tomu, že tato novelizace je kritizována i ze strany teorie, trestní kolegium Nejvyššího soudu navrhuje, aby **při nejbližší novelizaci trestního zákoníku** bylo do § 60 odst. 4 tr. zákoníku mimo kritérií, k nimž je třeba při stanovení výměry trestu domácího vězení přihlídnout, **doplněna věta:**

„Nestanoví-li soud v rozsudku jinak, trest domácího vězení spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se v určeném obydlí ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celý den a v ostatních dnech v době od 20.00 hodin do 05.00 hodin, nebrání-li mu v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání nebo povolání nebo poskytnutí zdravotní péče ve zdravotnickém zařízení v důsledku jeho onemocnění; zdravotnické zařízení je povinno na vyžádání orgánu činného v trestním řízení mu tuto skutečnost sdělit.“

Vzhledem k shora popsaným potížím spojeným s přeměnou trestu domácího vězení v trest odnětí svobody trestní kolegium Nejvyššího soudu navrhuje, aby při nejbližší novelizaci trestního zákoníku bylo přistoupeno ke **změně stávajícího znění § 61 tr. zákoníku** a opětovnému **zavedení náhradního trestu odnětí svobody**, který je podstatně vhodnější než poměrná přeměna podle platné a účinné úpravy:

„§ 61

#### **Náhradní trest odnětí svobody**

(1) Ukládá-li soud trest domácího vězení, stanoví pro případ, že pachatel v době od odsouzení do skončení výkonu trestu domácího vězení nepovede řádný život, bude se vyhýbat nástupu výkonu trestu, bez závažného důvodu bude porušovat podmínky výkonu trestu domácího vězení nebo jinak mařit výkon tohoto trestu, náhradní trest odnětí svobody až na jeden rok.

(2) V případě maření výkonu trestu domácího vězení soud rozhodne o výkonu celého náhradního trestu odnětí svobody a zároveň stanoví i způsob jeho výkonu.“

K účinnému ukládání a zejména výkonu trestu domácího vězení je třeba **urychleně zavést elektronickou kontrolu odsouzených**, jejíž neexistence je hlavním limitujícím důvodem pro častější ukládání trestu domácího vězení, přičemž u některých soudů jde o tak zásadní nedostatek, že se pro něj tyto soudy obávají tento trest uložit, v důsledku něhož není tento trest některými soudy vůbec ukládán. Podle názoru trestního kolegia je skutečně neomluvitelné, pokud je zavedení elektronického kontrolního systému z různých důvodů stále odkládáno, a to přesto, že s ním počítá ustanovení § 334b tr. ř. Domníváme se, že doba již téměř pěti let od zavedení tohoto nového alternativního trestu byla zcela dostatečná k tomu, aby došlo i v tomto směru k naplnění účelu zákona.

### ***B. K podmíněnému zastavení trestního stíhání a k schválení narovnání.***

**Legislativní úprava narovnání není z hlediska potřeb praxe vyhovující**, neboť základní podmínky (řízení o přečinu, uhrazení škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení) jsou stejné jako u podmíněného zastavení trestního stíhání. Proto je třeba narovnání upravit specificky tak, aby jeho uplatnění jako odklonu bylo přínosné pro orgány činné v trestním řízení a zároveň i pro obviněného a poškozeného.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu tedy navrhuje, aby **narovnání** bylo upraveno tak, aby se **vztahovalo na konkrétně vymezené trestné činy**, a to zejména takové, které mají povahu konfliktu mezi obviněným a poškozeným, přičemž se nemusí jednat jen o přečiny, ale může jít i o méně závažné zločiny. Dále by měly být od sebe **odděleny výroky o schválení narovnání a o zastavení trestního stíhání**, tak aby mohla být rozšířena škála opatření, které bude moci obviněný použít k odčinění újmy poškozeného a k zajištění obecně prospěšných účelů (nejen složení peněžní částky na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti, ale i např. závazek odpracování určitého počtu hodin prací ve prospěch obcí, státních nebo jiných obecně prospěšných institucí, závazek zdržet se řízení motorových vozidel spojený s odevzdáním řidičského oprávnění na určitou dobu, zdržování se po určitou dobu ve svém obydlí apod.). **Schválení narovnání by bylo spojeno s přerušением trestního stíhání** a k zastavení trestního stíhání by došlo až po splnění podmínek, ke kterým se obviněný zavázal (např. až po náhradě škody, zaplacení peněžité částky na pomoc obětem trestné činnosti, uplynutí doby, po níž se obviněný zavázal zdržet řízení motorových vozidel, odpracování příslušných prací apod.).

V neposlední řadě je třeba podle názoru trestního kolegia Nejvyššího soudu **posílit personálně a materiálně Probační a mediační službu** tak, aby byla i v budoucnu schopna plnit náročné úkoly v oblasti odklonů v trestním řízení, ale i alternativních sankcí.

K naplnění těchto cílů trestní kolegium Nejvyššího soudu zamýšlí **provádět obdobný průzkum pravidelně, nejméně v pětiletém cyklu**. Proto je třeba

přizpůsobit i evidence a statistiky skončených trestních věcí, a to jak u jednotlivých soudů, tak i u Ministerstva spravedlnosti, aby bylo možno při následujícím průzkumu podstatně lépe sledovat a vyhodnocovat potřebná data, která by měla mít náležitou vypovídací hodnotu z hlediska dynamiky vývoje v oblasti alternativních sankcí i odklonů.





ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,  
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Není-li předmětem žaloby na ochranu osobnosti právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích, činí soudní poplatek z této žaloby částku 2000 Kč (položka 4 bodu 6. Sazebníku soudních poplatků), bez zřetele k tomu, kolik žalobních návrhů vzešlo ze skutku tvrzeného žalobcem (v mezích § 13 odst. 1 obč. zák.).

Je-li předmětem žaloby na ochranu osobnosti právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích, vybere se soudní poplatek jen podle položky 3 Sazebníku soudních poplatků, bez zřetele k tomu, zda se žalobce domáhá také ochrany dle § 13 odst. 1 obč. zák.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013,  
sp. zn. 30 Cdo 1215/2013)

Žalobce se žalobou podanou dne 21. 11. 2011 domáhal ochrany osobnosti v souvislosti s uveřejněním článku Mgr. M. S. L. na webových stránkách prvního žalovaného [www.profem.cz](http://www.profem.cz).

M ě s t s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 4. 1. 2012 výrokem I. zastavil řízení, výrokem II. rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, výrokem III. rozhodl, že po právní moci výroku I. vrátí soud žalobci soudní poplatek ve výši 3000 Kč, a výrokem IV. vyzval žalobce, aby ve lhůtě tří dnů od právní moci třetího výroku písemně sdělil bankovní spojení pro vrácení soudního poplatku. V odůvodnění tohoto rozhodnutí soud prvního stupně odkázal na skutečnost, že žalobce podal dne 21. 11. 2011 žalobu o ochranu osobnosti v souvislosti s uveřejněním již zmíněného článku. Soudní poplatek současně s podáním této žaloby zaplacen nebyl, proto soud žalobce vyzval usnesením ze dne 2. 12. 2011 k jeho zaplacení v celkové výši 13 000 Kč ve lhůtě pěti dnů od doručení výzvy. Soud prvního stupně dále uvedl, z jakých položek Sazebníku soudních poplatků, jenž tvoří přílohu zákona o soudních poplatcích, výši soudního poplatku určil. Konkrétně konstatoval, že se jedná o soudní poplatek za žalobní návrh 1. ve výši 2000 Kč, za žalobní návrh 2. ve výši 2x 2000 Kč, za žalobní návrh 3. ve výši 2000 Kč, za žalobní návrh 4. ve výši 2000 Kč a za žalobní návrh 5. ve výši 3000 Kč. Soudní poplatek je tvořen součtem poplatkových položek za jednotlivé žalobní návrhy s odvoláním na ustanovení § 6a odst. 2 zákona o soudních poplatcích, podle kterého jsou-li pro řízení podle jeho předmětu stanoveny v sazebníku rozdílné sazby poplatku, poplatky těchto sazeb se sčítají. Soud dále poukázal na to, že zástupci žalobce byla výzva k zaplacení soudního poplatku doručena dne 7. 12. 2011, protože však žalobce ve stanovené lhůtě pěti dnů soudní poplatek nezaplatil, soud mu pak poskytl ještě další lhůtu tří dnů, v níž žalobce zaplatil dne 21. 12. 2011 na soudním poplatku pouze částku ve výši 3000 Kč. K dalšímu připsu soudu žalobce sdělil, že má za to, že



poplatek zaplatil v řádné výši. Vzhledem však k tomu, že lhůta určená k zaplacení poplatku marně uplynula a žalobce se vyjádřil, že více než 3000 Kč na soudním poplatku platit nehodlá, soud prvního stupně s odkazem na ustanovení § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích řízení v celém rozsahu zastavil.

K odvolání žalobce v r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 25. 1. 2013 usnesení soudu prvního stupně jako správné ve výroku I. a II. podle ustanovení § 219 o. s. ř. potvrdil a současně rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud dovodil, že soud prvního stupně postupoval správně podle ustanovení § 6 odst. 2 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a správně aplikoval i Sazebník soudních poplatků, který tvoří přílohu k uvedenému zákonu. Vrchní soud se pro stručnost plně odvolal na odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně, které se vztahuje k napadenému rozhodnutí o zastavení řízení podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích (nesprávně uvedeno „o. s. ř.“), když (před tím) řádně upozornil žalobce na následky nezaplacení soudního poplatku v požadované výši.

Usnesení odvolacího soudu bylo doručeno zástupci žalobce dne 14. 2. 2013 a téhož dne nabylo právní moci.

Proti tomuto usnesení podal žalobce dne 12. 4. 2013 včasné dovolání, jehož přípustnost dokládá odkazem na ustanovení § 237 o. s. ř. s tím, že má za to, že rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, která nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena. Poukazuje na to, že při určení výše poplatku soud k částce podle položky č. 3 písm. b) Sazebníku připočítal také poplatek za každý z bodů žalobního petitu, kterými se žalobce domáhal, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do jeho práva na ochranu osobnosti a aby mu bylo dáno přiměřené zadostiučinění ve formě omluvy. Podle důvodů uvedených v napadeném usnesení tak učinil proto, že předmětný soudní poplatek má být „tvořen součtem poplatkových položek za jednotlivé žalobní návrhy, a to s odvoláním na ustanovení § 6a odst. 2 zákona o soudních poplatcích, podle kterého jsou-li pro řízení podle jeho předmětu stanoveny v sazebníku rozdílné sazby poplatku, poplatky podle těchto sazeb se sčítají“. Žalobce je naopak přesvědčen, že § 6a zákona o soudních poplatcích na tento případ aplikovat nelze, neboť řízení o návrhu na zahájení řízení s návrhem na náhradu nemajetkové újmy v penězích není řízením, pro které jsou stanoveny v Sazebníku rozdílné sazby poplatku. Řízení má jediný předmět, a sice ochranu osobnosti žalobce. Jednotlivé body žalobního petitu nejsou samostatnými předměty řízení, ale jedná se pouze o projevy jediné ochrany osobnosti.

Žalobce uzavřel, že podle jeho názoru zákon o soudních poplatcích stanoví soudní poplatky za řízení o ochraně osobnosti tak, že

- buď předpokládá řízení společně s náhradou nemajetkové újmy v penězích, a pak i soudní poplatky ve výši dle položky 3 Sazebníku,
- nebo řízení bez náhrady nemajetkové újmy v penězích, a pak je namístě s přihlédnutím k odstavci 6 položky 4 Sazebníku vyměření poplatku podle položky 4

bodů 1 písmene c) tohoto Sazebníku. Postup, kdy byl žalobci vyměřen poplatek jak podle položky 3 Sazebníku, tak podle jeho položky 4 odst. 1 písm. c), nemá oporu v zákoně. Dovolatel proto navrhl, aby jak dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu, tak i jemu předcházející usnesení soudu prvního stupně, byla zrušena, a aby věc byla vrácena k dalšímu řízení.

K dovolání nebylo podáno vyjádření.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně ve vymezeném rozsahu k dalšímu řízení.

### Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud přihlédl k čl. II bodu 7. zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a vyšel tak ze znění tohoto procesního předpisu účinného od 1. 1. 2013.

Konstatuje, že dovolání v této věci je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť otázka zpoplatnění žaloby na ochranu osobnosti nebyla (s ohledem na předchozí odlišnou úpravu přípustnosti dovolání účinnou do 31. prosince 2012) dosud dovolacím soudem řešena.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) poté usnesení Vrchního soudu v Praze přezkoumal v souladu s ustanovením § 242 odst. 1 až 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Z ustanovení § 242 o. s. ř. vyplývá, že právní úprava institutu dovolání obecně vychází ze zásady vázanosti dovolacího soudu podaným dovoláním. Dovolací soud je přitom nejen vázán rozsahem dovolacího návrhu, ale i uplatněným dovolacím důvodem. Současně je však v případech, je-li dovolání přípustné, povinen přihlednout i k vadám uvedeným v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí; po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví.

V položce 3 Sazebníku poplatků, tvořícího přílohu zákona o soudních poplatcích, ve znění účinném v době podání žaloby, činí poplatek za návrh na zahájení řízení s návrhem na náhradu nemajetkové újmy v penězích a) do částky 200 000 Kč včetně 2000 Kč, b) v částce vyšší než 200 000 Kč 1 % z této částky.

Podle bodu 6. položky 4 citovaného Sazebníku za návrh na zahájení řízení o rozvod manželství, za návrh na zahájení řízení na určení neplatnosti nebo neexistence manželství, za návrh na zahájení řízení o zrušení, neplatnosti nebo neexistenci partnerství, za návrh na zahájení řízení na ochranu osobnosti bez návrhu na náhradu nemajetkové újmy nebo za návrh na zahájení řízení na ochranu dobré pověsti práv-

nické osoby bez návrhu na náhradu nemajetkové újmy se vybere poplatek podle bodu 1 písmene c), tj. není-li dále stanoveno jinak 2000 Kč.

Podle ustanovení § 13 odst. 1 obč. zák. má fyzická osoba právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění. Podle ustanovení § 13 odst. 2 obč. zák. pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odstavce 1 zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích.

Jak již bylo uvedeno, žalobce se ochrany osobnosti domáhal v souvislosti s tvrzeným dotčením jeho osobnostních práv uveřejněním článku Mgr. M. S. L. na webových stránkách prvního žalovaného [www.profem.cz](http://www.profem.cz). Žalobou směřující proti dvěma žalovaným využil jak eventualitu ochrany ve smyslu ustanovení § 13 odst. 1 obč. zák., tak požadavek přisouzení relutární satisfakce podle ustanovení § 13 odst. 2 obč. zák. Vrchním soudem potvrzeným usnesením ze dne 4. 1. 2012 Městský soud v Praze toto řízení zastavil s přihlédnutím k ustanovení § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích a s poukazem na to, že žalobce nezaplatil soudní poplatek za dané řízení v plné výši 13 000 Kč, neboť na soudním poplatku uhradil pouze 3000 Kč. Soud tak přihlédl k usnesení téhož soudu ze dne 2. 12. 2011, kterým byl žalobce vyzván k zaplacení soudního poplatku v uvedené výši. Soudy obou stupňů však při úvahách o výši poplatku za dané řízení (nadto zčásti ani ne zcela přehledných), které nakonec vedly k zastavení tohoto řízení pro (soudy dovozované) nezaplacení soudního poplatku za řízení v plném rozsahu, zcela zřetelně nepostupovaly správně a braly tak v úvahu částku představující soudní poplatek za toto řízení, který neodpovídá úpravě zákona o soudních poplatcích.

Je nepochybné, že žaloba ve smyslu ustanovení § 13 odst. 1 a 2 obč. zák. směřuje proti dvěma žalovaným. Bylo tedy na soudech, aby se nejprve vypořádaly se zásadou, podle níž žalobu ve věci ochrany osobnosti směřující proti dvěma žalovaným, z nichž každý by se podle obsahu žaloby měl dopustit odlišného neoprávněného zásahu do práv chráněných ustanovením § 11 násl. obč. zák., nelze považovat za jeden poplatný úkon z hlediska ustanovení § 4 odst. 1 písm. a) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (srovnej např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 10. 1997, sp. zn. 2 Co 51/97\*).

Zpoplatnění žaloby na ochranu osobnosti, pokud není současně uplatňována náhrada nemajetkové újmy v penězích, je nutno posuzovat podle položky 4 bodu 6. Sazebníku poplatků. Právo na ochranu osobnosti je chápáno jako jednotné právo, jehož porušení spočívající ve vzniku nemajetkové újmy vyžaduje, aby neoprávněný zásah představovaný porušením nebo pouhým ohrožením osobnosti dotčené fyzické osoby byl pro původce tohoto zásahu spojen s nepříznivými právními následky ve

\* Jde o rozhodnutí uveřejněné v časopise Soudní rozhledy číslo 7, ročník 1998, str. 172.

formě zvláštních občanskoprávních sankcí. Ustanovení § 13 proto zakotvuje triádu právních prostředků obrany spočívající v požadavku upuštění od neoprávněných zásahů, odstranění nepříznivých následků, resp. protiprávního – závadného stavu a poskytnutí přiměřeného zadostiučinění. Uplatnění těchto nároků (nebo jen některých z nich) při nezměněném skutkovém stavu v jedné žalobě je nutno hodnotit jako realizaci integrálního nároku na ochranu osobnosti, aniž by bylo namístě konstruovat kumulaci nepeněžitých plnění s následky vyplývajících z ustanovení § 6 odst. 5 zákona o soudních poplatcích ve spojení s ustanovením § 6 odst. 2 téhož zákona.

Jestliže je však současně s návrhem podle ustanovení § 13 odst. 1 obč. zák. spojen též návrh na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle ustanovení § 13 odst. 2 obč. zák., pak takovouto žalobu je nutno zpoplatnit podle položky 3 Sazebníku poplatků. To je třeba dovodit jak ze znění této položky, které je nutno interpretovat tak, že v případě, že návrh na zahájení řízení (v daném případě na ochranu osobnosti) obsahuje (mimo jiné též) návrh na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle ustanovení § 13 odst. 2 obč. zák., tak i z již zmíněného bodu 6. položky 4.

S ohledem na uvedené skutečnosti má proto dovolací soud za to, že dovoláním napadené rozhodnutí Vrchního soudu v Praze nelze pokládat za správné, neboť tento soud (stejně jako soud prvního stupně) vyloženým způsobem tuto otázku zcela zřejmě nehodnotil. Nemohl tak správně posoudit existenci splnění předpokladů pro zastavení řízení podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích. Nejvyšší soud proto toto rozhodnutí včetně výroku o náhradě nákladů řízení zrušil. Protože tytéž důvody platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, bylo zrušeno i toto usnesení v odpovídajících výrocích I. a II. a věc byla vrácena posledně zmíněnému soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2, věta první a druhá, o. s. ř.). K projednání věci nebylo nařízeno jednání (243a odst. 1, věta první, o. s. ř.).

**Doručení rozhodčího nálezu vyvěšením na úřední desce rozhodce nenahrazuje zákonem předpokládané vyvěšení na úřední desce soudu (§ 50l o. s. ř.).**

(Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. 7. 2012,  
sp. zn. 10 Co 628/2012)

Usnesením ze dne 10. 4. 2012 **O k r e s n í s o u d** v Opavě nařídil exekuci na majetek povinné podle rozhodčího nálezu a jejím provedením pověřil soudního exekutora JUDr. Z. Z., Exekutorský úřad P.

Povinná napadla uvedené usnesení včasným odvoláním a domáhala se jeho změny tak, že se návrh na nařízení exekuce zamítá. Namítala přitom, že rozhodčí nález, podle něhož byla exekuce nařízena, povinné nebyl doposud účinně doručen. Z uvedeného důvodu se nemohl stát pravomocným a vykonatelným. Rozhodce doručoval povinné písemnosti na adresu trvalého pobytu, na které se však povinná nezdržovala (jedná se o adresu tzv. ohlašovny – obecního úřadu). Rozhodce následně nedodržel postup předpokládaný v ustanovení § 49 o. s. ř., tj. vyvěšení písemnosti na úřední desce soudu.

Oprávněná se k odvolání nevyjádřila.

**K r a j s k ý s o u d** v Ostravě usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že návrh na nařízení exekuce zamítl.

**Z o d ů v o d ě n í :**

Krajský soud přezkoumal napadené usnesení i řízení, které předcházelo jeho vydání, a aniž bylo třeba ve smyslu § 254 odst. 8 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, nařídít jednání, dospěl k závěru, že odvolání je důvodné.

Podle ustanovení § 37 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (dále jen ex. ř.), oprávněný může podat návrh na nařízení exekuce podle tohoto zákona, nesplní-li povinný dobrovolně to, co mu ukládá exekuční titul podle tohoto zákona.

Podle § 44 odst. 3 ex. ř. soud usnesením nařídí exekuci a jejím provedením pověří exekutora do patnácti dnů, jestliže jsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro nařízení exekuce, jinak návrh zamítne. Soud nařídí exekuci, aniž by stanovil, jakým způsobem má být exekuce provedena.

Podle ustanovení § 44 odst. 7, věty první a druhé, ex. ř. proti usnesení o nařízení exekuce je přípustné odvolání, v němž nelze namítat jiné skutečnosti než ty, jež jsou rozhodné pro nařízení exekuce; k ostatním soud nepřihlédne a nařízení exekuce potvrdí. Neobsahuje-li odvolání skutečnosti rozhodné pro nařízení exekuce nebo neobsahuje-li žádné skutečnosti, soud usnesením odvolání odmítne.

Vedle obecných podmínek řízení je předpokladem pro nařízení exekuce existence návrhu na nařízení exekuce (§ 37 odst. 1 ex. ř.), existence exekučního titulu (§ 40 odst. 1 ex. ř.) a jeho formální a materiální vykonatelnost (§ 37 odst. 2 ex. ř.) a věcná legitimace účastníků řízení (§ 36 ex. ř.).

Povinná zpochybnila existenci předpokladů pro nařízení exekuce tvrzením o nedostatku účinného doručení exekučního titulu.

Exekučním titulem v této věci je rozhodčí nález vydaný rozhodcem JUDr. M. T. dne 28. 6. 2011. Z obsahu rozhodčího spisu se podává, že předmětný rozhodčí nález byl povinné doručován na adresu O., Z. 859/23, a na adresu O., D. 1149/33. Obě zásilky se vrátily rozhodci s poznámkou pošty, že adresátka je na uvedené adrese neznámá (a to dne 25. 7. 2011 a 27. 7. 2011). Rozhodčí nález byl následně vyvěšen na úřední desce rozhodce dne 28. 7. 2011 a je opatřen potvrzením o právní moci nastalé dne 9. 8. 2011 a vykonatelnosti dne 13. 8. 2011.

Z výpisu z centrální evidence obyvatel odvolací soud zjistil, že povinná byla v době od 28. 12. 2010 do 25. 8. 2011 hlášena k trvalému pobytu na adrese H. 791/3, O. H. Ze zprávy pošty vyplývá, že na uvedené adrese sídlí úřad městského obvodu a povinná na uvedené adrese nemá schránku.

Dle ustanovení § 28 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen r. ř.), písemné vyhotovení rozhodčího nálezu musí být doručeno stranám a po doručení opatřeno doložkou o právní moci.

Dle ustanovení § 30 r. ř. nestanoví-li zákon jinak, užijí se na řízení před rozhodci přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.

Podle § 46b písm. a) o. s. ř., neuvedl-li adresát ve svém podání nebo jiném úkonu učiněném vůči soudu adresu místa v České republice, na kterou mu mají nebo mohou být doručovány písemnosti, je adresou pro doručování u písemnosti doručované prostřednictvím doručujícího orgánu, účastníka řízení nebo jeho zástupce u fyzické osoby adresa evidovaná v informačním systému evidence obyvatel, na kterou jí mají být doručovány písemnosti; není-li taková adresa evidována, adresa místa trvalého pobytu vedená podle zvláštního právního předpisu.

Dle ustanovení § 49 odst. 2 o. s. ř. (ve znění platném v době doručování rozhodčího nálezu) nezastihl-li doručující orgán adresáta písemnosti, písemnost uloží a adresátu zanechá vhodným způsobem písemnou výzvu, aby si písemnost vyzvedl. Nelze-li zanechat výzvu v místě doručování, vrátí doručující orgán písemnost odesílajícímu soudu a uvede, ve který den nebyl adresát zastížen. Odesílající soud vyvěsí na úřední desce výzvu k vyzvednutí písemnosti u soudu.

Dle ustanovení § 49 odst. 4 o. s. ř., nevyzvedne-li si adresát písemnost ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byla připravena k vyzvednutí, považuje se písemnost posledním dnem této lhůty za doručitou, i když se adresát o uložení nedozvěděl. Doručující orgán po marném uplynutí této lhůty vhodí písemnost do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky, ledaže soud i bez návrhu vyloučí vložení písemnosti do

schránky. Není-li takové schránky, písemnost se vrátí odesílajícímu soudu a vyvěší se o tom sdělení na úřední desce soudu.

Lze tedy uzavřít, že rozhodce při doručování rozhodčího nálezu nepostupoval podle § 49 a násl. o. s. ř. a rozhodčí nález nebyl doposud povinně účinně doručen a z uvedeného důvodu nemohl nabýt právní moci a vykonatelnosti.

Dle názoru odvolacího soudu, doručení rozhodčího nálezu (resp. výzvy k vyzvednutí písemnosti) vyvěšením na úřední desce rozhodce nenahrazuje zákonem předpokládané vyvěšení na úřední desce soudu. Z žádného právního předpisu totiž nelze dovodit oprávnění rozhodce zřizovat vlastní úřední desku a ani tomu odpovídající povinnost umožnit, aby se každý mohl seznámit s jejím obsahem způsobem umožňujícím dálkový přístup. Soudní praxe se ustálila potud, že postup při doručování nemůže být účastníky rozhodčího řízení sjednán odchýlně od pravidel stanovených pro doručování v občanském soudním řízení. Mají-li být podle procesních pravidel výzvy vyvěšeny na úřední desce soudu (§ 50l o. s. ř.), pak se jedná jen a pouze o úřední desku soudu (event. za určitých podmínek úřední desku soudního exekutora), nikoliv rozhodce jako osoby soukromé, která není součástí žádného předvídatelného institucionálního systému.

Odvolací soud proto napadené usnesení podle § 220 odst. 1 o. s. ř. změnil a návrh na nařízení exekuce zamítl.

S ohledem na změnu napadeného rozhodnutí vedoucí k zamítnutí návrhu na nařízení exekuce je nezbytné vypořádat se i s nárokem na náhradu nákladů řízení mezi účastníky a nárokem soudního exekutora na náklady exekuce v důsledku jeho pověření provedením exekuce v této věci.

V obou případech lze vycházet z principu zavinění, a to podle § 142 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 52 odst. 1 ex. ř. ve vztahu k náhradě nákladů mezi účastníky a analogicky podle § 89, věty první, ex. ř. ve vztahu k nákladům exekuce náležejících soudnímu exekutorovi.

Soudní praxe při rozhodování o nákladech exekuce a nákladech řízení mezi účastníky vycházela z principu objektivní odpovědnosti oprávněného za vykonatelnost exekučního titulu. Tento princip však byl prolomen judikaturou Ústavního soudu ČR (srovnej nález ze dne 14. 5. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2696/08, případně nález ze dne 10. 2. 2011, sp. zn. III. ÚS 2888/10), který opakovaně vyslovil názor, že soud je povinen mít vždy na zřeteli účel soudního řízení, jímž je poskytování soudní ochrany právům, v tomto kontextu zvážit i dosah překážky vykonatelnosti exekučního titulu, která nebyla způsobena oprávněným, jestliže se spolehl na správnost vyznačené doložky vykonatelnosti k exekuci předkládaného titulu. Nelze bez dalšího dát oprávněnému k tíži, že se rozhodl využít svých práv zaručených mu ústavním pořádkem a uplatnit svůj nárok u soudu. Přitom nelze na druhé straně přehlížet, že obdobné záruky je namísto vztáhnout i k osobě povinného, pakliže též on nezpůsobil, že doložka vykonatelnosti byla soudem vyznačena vadně.

V dané věci se oprávněná domáhala nařízení exekuce podle rozhodčího nálezu, který rozhodce nesprávně opatřil doložkou právní moci a vykonatelnosti a uvedená skutečnost byla zjištěna až po nařízení exekuce. Oprávněné nelze přičíst zavinění ve vztahu ke vzniku nákladů na nařízení exekuce a nelze je přičíst ani povinné, která nesprávné vyznačení doložky právní moci a vykonatelnosti nezpůsobila. Odvolací soud proto soudnímu exekutorovi náhradu nákladů exekuce nepřiznal.

Nepřiznání náhrady nákladů soudnímu exekutorovi není porušením zásady úplatnosti vyplývající z ustanovení § 3 ex. ř. V této souvislosti odkazuje odvolací soud na nálezy Ústavního soudu ČR ze dne 9. 10. 2008, sp. zn. III. ÚS 1226/08, podle něhož stav, kdy nebudou uspokojeny všechny nároky exekutora, není protiústavní. Toto riziko, které exekutor nese, je odůvodněno a do značné míry kompenzováno jeho v podstatě monopolním postavením při provádění exekucí. Ústavní soud se v této souvislosti opírá o rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (Van der Mussele proti Belgii), v němž bylo zdůrazněno, že rizika podstupována v souvislosti s výkonem určité profese (v citované věci advokáta), kam spadá i riziko neuhrazení odměny za uvedenou práci, jsou vyvažována výhodami souvisejícími s touto profesí (v citované věci profesní monopol v obhajování a zastupování). Tyto závěry lze vztáhnout bez dalšího i na činnost postavení exekutora. Osoba zapsaná do seznamu exekutorů svým návrhem na zápis a provedení zápisu do seznamu dala souhlas k provádění exekuční činnosti exekutora a s tím spojenými riziky, k nimž náleží i riziko, že ne ve všech případech dosáhne exekutor uspokojení svých zákonných nároků.

Pokud jde o náklady řízení mezi účastníky před soudem prvního stupně, odvolací soud rovněž vycházejí z judikatury Ústavního soudu nepřiznal žádnému z nich právo na jejich náhradu právě z důvodů absence zavinění ve vztahu k jejich vzniku.



**Pravidla počítání času podle § 57 o. s. ř. platí i pro běh lhůty u doručování do datových schránek.**

(Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 7. 2013,  
sp. zn. 11 Co 393/2013)

Usnesením O k r e s n í h o s o u d u v Ostravě ze dne 26. 4. 2013, ve znění opravného usnesení ze dne 10. 6. 2013, bylo v předmětné věci odvolání žalovaného proti usnesení Okresního soudu v Ostravě ze dne 20. 3. 2013 odmítnuto.

Žalovaný podal v zákonné lhůtě odvolání a navrhoval, aby odvolací soud usnesení okresního soudu změnil tak, že usnesení Okresního soudu v Ostravě ze dne 20. 3. 2013 se neodmítá. V odůvodnění podaného odvolání uvedl, že dle jeho názoru nedošlo k doručení usnesení ze dne 20. 3. 2013 fikcí dne 1. 4. 2013, ale bylo mu doručeno až dne 2. 4. 2013. Ve věci došlo k tomu, že se právní zástupce žalovaného přihlásil do své datové schránky dne 22. 3. 2013 brzy odpoledne, poté se z datové schránky odhlásil a po odhlášení z datové schránky do ní došlo dne 22. 3. 2013 právě usnesení ze dne 20. 3. 2013. Toto usnesení tak bylo dodáno do datové schránky dne 22. 3. 2013. Dále uvedl, že zákon č. 300/2008 Sb. nemá žádné ustanovení o běhu lhůt a počítání času. Doručování písemností v občanském soudním řízení zástupci účastníka se řídí ustanovením § 50b a § 47 o. s. ř., kdy z ustanovení § 47 odst. 1 o. s. ř. vyplývá, že při doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky se postupuje podle zvláštního právního předpisu, tedy dle zákona č. 300/2008 Sb. Za situace, kdy zákon č. 300/2008 Sb. neupravuje běh lhůt a způsob počítání času, je žalovaný přesvědčen, že platí úprava občanského soudního řádu v ustanovení § 57 odst. 2, větě druhé, ze které vyplývá, že případně-li konec lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Občanský soudní řád je obecný právní předpis pro úpravu průběhu občanského soudního řízení. Zákon č. 300/2008 Sb. upravuje pouze délku lhůty, po které je písemnost dodána soudem do datové schránky považována za doručenou fikcí. Toto však neznamená, že by se na počátek běhu této lhůty a její skončení nevztahovala ustanovení občanského soudního řádu. Den 1. 4. 2013 byl svátkem, neboť se jednalo o Velikonoční pondělí.

Jestliže byla datová zpráva s rozhodnutím ze dne 20. 3. 2013 dodána do datové schránky právního zástupce žalovaného dne 22. 3. 2013 a desátý den od tohoto dne připadl na den 1. 4. 2013, skončila tato lhůta pro doručení rozhodnutí fikcí až následující pracovní den, kterým byl den 2. 4. 2013. Odvolání podané dne 17. 4. 2013 u soudu tak nebylo podáno opožděně.

K r a j s k ý s o u d v Ostravě usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že odvolání žalovaného se neodmítá.

## Z o d ů v o d n ě n í :

Vzhledem k podanému odvolání přezkoumal odvolací soud napadené usnesení v souladu s ustanovením § 212a odst. 6 o. s. ř. a dospěl k závěru, že odvolání je důvodné.

Rozsudkem Okresního soudu v Ostravě ze dne 20. 9. 2012 byl žalovaný povinen zaplatit žalobci částku 520 345 Kč do 31. 12. 2012 (výrok I.). Žaloba v části, jíž se žalobce po žalovaném domáhal úroku z prodlení z částky 520 345 Kč od 18. 10. 2011 do zaplacení, byla zamítnuta (výrok II.). O nákladech řízení bylo rozhodnuto tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok III.). Rozsudek byl napaden odvoláním v celém rozsahu. Usnesením okresního soudu ze dne 20. 3. 2013 nebylo žalovanému přiznáno osvobození od placení soudních poplatků. Toto usnesení bylo doručeno zástupci žalovaného do datové schránky 22. 3. 2013 v 13:36:14 hod. V potvrzení o dodání a doručení do datové schránky je nesprávně uvedeno, že doručovaná písemnost je doručena fikcí 1. 4. 2013 v 13:36:14 hod. Odvolání žalovaného proti usnesení okresního soudu ze dne 20. 3. 2013 bylo podáno u soudu dne 17. 4. 2013.

Podle § 17 odst. 4 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů, nepřihlásí-li se do datové schránky osoba podle odstavce 3 ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručенý posledním dnem této lhůty; to neplatí, vylučuje-li jiný právní předpis náhradní doručení.

Podle § 17 odst. 3 výše citovaného zákona dokument, který byl dodán do datové schránky, je doručen okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu.

Analogické znění jako ve výše citovaném ustanovení § 17 odst. 4 je upraveno ohledně doručování písemností do vlastních rukou v ustanovení § 49 odst. 4 o. s. ř. Odvolací soud se v celém rozsahu ztotožňuje s právní argumentací uvedenou v podaném odvolání ohledně počítání běhu lhůt s odkazem na ustanovení § 57 o. s. ř. V předmětné věci byl dokument (usnesení) dodán do datové schránky dne 22. 3. 2013. Desátý den připadl na 1. 4. 2013 (Velikonoční pondělí) a s odkazem na ustanovení § 57 odst. 2, věta druhá, o. s. ř. připadl konec lhůty na následující pracovní den, tj. 2. 4. 2013. Odvolání tak bylo podáno poslední den odvolací patnáctidenní lhůty.

Odvolací soud v souladu s ustanovením § 220 odst. 1 písm. a) o. s. ř. usnesení okresního soudu změnil tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

**Ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2013, je zvláštním ustanovením, které umožňuje změnit místní příslušnost soudu poté, co byla založena ve smyslu § 11 odst. 1, věty druhé, o. s. ř. Předpokladem přenesení příslušnosti je změna okolností významných pro určení místní příslušnosti ve smyslu § 88 písm. c) o. s. ř. a zároveň respektování zájmu nezletilého dítěte. Tato zvláštní (speciální) úprava má přednost před ustanovením § 12 odst. 2 o. s. ř., které tudíž ve věcech péče o nezletilé zásadně nelze použít.**

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2013,  
sp. zn. 29 Nd 292/2013)

V řízení o úpravu práv a povinností k nezletilé podala matka nezletilé návrh na přikázání věci Okresnímu soudu v Karviné. Návrh odůvodnila tím, že se od 27. 2. 2013 i s nezletilou zdržuje v Karviné a vzhledem ke vzdálenosti z Karviné do Prahy, finanční náročnosti cestování a komplikované možnosti zajištění hlídání nezletilé, je pro ni náročné jezdit k Obvodnímu soudu pro Prahu 5.

Otec nezletilé s přikázáním věci jinému soudu prvního stupně nesouhlasí, s tím, že tímto návrhem se matka nezletilé snaží ztížit situaci otce a oddálit meritorní rozhodnutí soudu prvního stupně. Poukazuje též na ustanovení § 177 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu.

Opatrovník nezletilé s návrhem na přikázání věci souhlasil.

N e j v y š š í s o u d věc Okresnímu soudu v Karviné nepřikázal.

### Z o d ů v o d ň ě n í :

Nejvyšší soud jako soud nejbližše společně nadřízený příslušnému soudu (Obvodnímu soudu pro Prahu 5) a Okresnímu soudu v Karviné, jemuž má být věc přikázána (§ 12 odst. 3 o. s. ř.), dospěl k závěru, že nejsou splněny podmínky pro přikázání věci jinému soudu z důvodu vhodnosti podle ustanovení § 12 odst. 2 o. s. ř.

Důvod vhodnosti pro přikázání věci jinému soudu téhož stupně ve smyslu ustanovení § 12 odst. 2 o. s. ř. představují takové okolnosti, které umožní hospodárnější, rychlejší nebo zejména po skutkové stránce spolehlivější a důkladnější projednání věci jiným než příslušným soudem. Přitom je ale třeba mít na zřeteli, že obecná místní příslušnost soudu, který má podle zákona věc projednat, je základní zásadou, a že případná delegace této příslušnosti jinému soudu je toliko výjimkou z této zásady, kterou je nutno – právě proto, že jde o výjimku – vykládat restriktivně (srov. např. nález Ústavního soudu České republiky ze dne 15. 11. 2001, sp. zn. I. ÚS 144/2000, uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazku 24, ročníku 2001, části I., pod pořadovým číslem 172).

V posuzované věci jsou úvahy o restriktivním přístupu k institutu přikázání věci jinému soudu z důvodu vhodnosti posíleny i tím, že by šlo o prolomení výlučné

místní příslušnosti soudu založené bydlištěm nezletilé (srov. § 88 písm. c/ o. s. ř.) a tím, že otec nezletilé s návrhem nesouhlasí.

Nadto podle ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř. platí, že změní-li se okolnosti, podle nichž se posuzuje příslušnost, může příslušný soud přenést svou příslušnost na jiný soud, jestliže je to v zájmu nezletilého. Jestliže soud, na nějž byla příslušnost přenesena, s přenesením nesouhlasí, předloží věc k rozhodnutí, pokud otázka přenesení příslušnosti nebyla již rozhodnuta odvolacím soudem, svému nadřízenému soudu; rozhodnutím tohoto soudu je vázán i soud, který příslušnost přenesl.

Ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř. je zvláštním ustanovením, které umožňuje změnit místní příslušnost soudu poté, co byla založena ve smyslu § 11 odst. 1, věty druhé, o. s. ř. Předpokladem přenesení příslušnosti je změna okolností významných pro určení místní příslušnosti ve smyslu § 88 písm. c) o. s. ř. a zároveň respektování zájmu nezletilého dítěte. Tato zvláštní (speciální) úprava má přednost před ustanovením § 12 odst. 2 o. s. ř., které tudíž ve věcech péče o nezletilé zásadně nelze použít. Srov. např. již rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 1970, sp. zn. Nd 127/70, uveřejněné pod číslem 85/1970 Sbírky soudních rozhodnutí nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2010, sp. zn. 4 Nd 416/2010, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. 26 Nd 66/2006 (dostupná na webových stránkách Nejvyššího soudu).

Nejvyšší soud proto návrhu matky nezletilé na přikázání věci Okresnímu soudu v Karviné nevyhověl.

**Skutečnost, že Ústavní soud s účinností od 1. 4. 2011 zrušil ustanovení § 220 odst. 3 o. s. ř., nebrání odvolacímu soudu v tom, aby po uvedeném datu případně změnil usnesení soudu prvního stupně, jež není usnesením ve věci samé.**

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2013,  
sp. zn. 23 Cdo 251/2012)

K r a j s k ý s o u d v Brně usnesením ze dne 29. 4. 2011 nevyhověl návrhu žalobce, aby namísto původního žalobce v tomto řízení (J. H.) vstoupil účastník: Občanské sdružení PTN.

Své rozhodnutí odůvodnil tak, že vzhledem k neexistenci veřejně přístupného rejstříku občanských sdružení nelze bez dalšího zjistit statusové otázky týkající se konkrétního občanského sdružení, tedy zda sdružení v rozhodné době existuje, kdo je za sdružení oprávněn jednat a jakým způsobem či kdo je statutárním orgánem sdružení a v návaznosti na to hodnotit konkrétní úkony občanského sdružení (v poměrech souzené věci smlouvu o postoupení pohledávky ze dne 5. 4. 2011 a generální plnou moc ze dne 4. 4. 2011, souhlas nového účastníka se vstupem do řízení). Žalobce tyto skutečnosti žádným způsobem nedoložil, soud tedy neměl tyto skutečnosti za osvědčené. Přitom se jedná o skutečnosti, které soudu brání v tom, aby mohl rozhodnout kladně o návrhu dle ustanovení § 107a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu.

K odvolání žalobce V r c h n í s o u d v Olomouci usnesením ze dne 18. 8. 2011 usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že se připoustí vstup Občanského sdružení PTN na místo dosavadního žalobce.

Za důvodnou považoval námitku žalobce, že soud prvního stupně zamítl návrh na procesní nástupnictví z jiných důvodů, než které formuloval ve své výzvě. Výzvou ze dne 19. 4. 2011 totiž neuložil nově nastupujícímu subjektu, případně žalobci, doložit listiny prokazující právní subjektivitu nově navrhovaného žalobce. Výpisem dat z informačního systému občanských sdružení v ARES a z výpisu registru ekonomických subjektů Českého statistického úřadu v ARES žalobce prokázal registraci nově navrhovaného žalobce a současně doložil jeho Ministerstvem vnitra ČR ověřené stanovy. Těmito listinami žalobce řádně doložil právní subjektivitu nově navrhovaného vstupujícího subjektu do řízení na straně žalobce. Žalobce doložil právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práva, neboť doložil smlouvu o postoupení pohledávky ze dne 5. 4. 2011, uzavřenou mezi J. H. a Občanským sdružením PTN, doložil originál plné moci, kterou nově nastupující sdružení udělilo JUDr. R. A., advokátovi, který za dosavadního i nově nastupujícího žalobce podal návrh na změnu žalobce dle ustanovení § 107a o. s. ř., z čehož lze nepochybně dovodit souhlas toho, kdo vstupuje do řízení na místo dosavadního žalobce. Odvolací

soud tedy uzavřel, že byly splněny zákonné předpoklady pro připuštění procesního nástupnictví podle ustanovení § 107a odst. 1 a 2 o. s. ř. a napadené rozhodnutí podle ustanovení § 220 odst. 1 písm. b) o. s. ř. změnil.

Proti usnesení odvolacího soudu, v celém jeho rozsahu, podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost odvozuje z ustanovení § 239 odst. 2 písm. b) o. s. ř., uplatňujíc dovolací důvody dle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř., tedy že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a že napadené rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Podstatnou vadu řízení vedeného u Vrchního soudu v Olomouci spatřuje dovolatelka v tom, že napadeným rozhodnutím podle ustanovení § 220 odst. 1 písm. b) o. s. ř. (které cituje) změnil usnesení soudu prvního stupně, ačkoliv k takovému postupu nebyl oprávněn. Upozorňuje, že citované ustanovení zcela zřetelně dopadá výlučně na ta usnesení, jimiž bylo rozhodnuto ve věci samé. V projednávané věci se však o takový druh usnesení nejedná. Připomíná, že na usnesení, jimiž nebylo rozhodováno ve věci samé, pamatovalo ustanovení § 220 odst. 3 o. s. ř., které však bylo s účinností od 1. 4. 2011 zrušeno nálezem Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 16/09, publikovaným ve Sbírce zákonů pod č. 48/2010 Sb. V době vydání napadeného usnesení tedy neexistovalo žádné zákonné ustanovení, jež by umožňovalo odvolacímu soudu změnit usnesení, kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé.

K druhému vymezenému dovolacímu důvodu dovolatelka uvádí, že z dokumentů předložených žalobcem v řízení před soudem prvního stupně, ani z obsahu stanov občanského sdružení (které původní žalobce přiložil ke svému odvolání), není dle jejího mínění možné ověřit, kdo je statutárním orgánem občanského sdružení, tedy kdo je oprávněn jménem tohoto sdružení jednat. Údaj o tom, která konkrétní fyzická osoba je statutárním orgánem občanského sdružení, nelze zjistit ze žádné veřejně přístupné databáze. Nelze tedy s jistotou uzavřít, zda plnou moc udělenou JUDr. R. A., advokátovi, podepsala jménem občanského sdružení k tomu oprávněná osoba. Vznikají tedy pochybnosti, zda úkony učiněné tímto advokátem skutečně představují projev vůle občanského sdružení. Tyto pak mají zásadní vliv na posuzování existence smluvního vztahu (smlouvy o postoupení pohledávky) mezi původním a novým žalobcem.

Otázku existence smlouvy o postoupení pohledávky považuje za otázku odlišnou od žalobcem i odvolacím soudem zdůrazňovaných rozhodnutí Nejvyššího soudu (rozhodnutí uveřejněné pod č. 31/2004 a 61/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu), týkajících se posuzování platnosti smlouvy, jež má vést k připuštění procesního nástupnictví. V projednávané věci totiž nevznikly pochybnosti jen o platnosti smlouvy o postoupení pohledávky, ale pochybnosti o tom, zda občanské sdružení smlouvu o postoupení pohledávky vůbec uzavřelo.

Dovolatelka je rovněž názoru, že nebyla splněna ani další podmínka procesního nástupnictví, a to souhlas nového žalobce se vstupem do řízení. Nelze totiž přihlížet

k prohlášení JUDr. R. A., advokáta, že nový žalobce souhlasí se svým vstupem do řízení, když oprávnění M. K. (který svým jménem podepsal občanským sdružením udělenou plnou moc advokátovi) k jednání za nového žalobce nebylo soudem prokázáno.

Dále žalovaná nesouhlasí s tím, jak odvolací soud právně posoudil výzvu soudu prvního stupně ze dne 19. dubna 2011. Naopak se ztotožňuje s tím, že soud prvního stupně měl za to, že žalobce této výzvě nevyhověl.

Další pochybení odvolacího soudu pak žalovaná spatřuje v tom, že právní subjektivitu nového žalobce měl za prokázanou výpisem z informačního systému ARES. Podle jejího názoru mají tyto výpisy toliko informativní charakter a nemohou nahradit povinnost účastníka řízení prokázat právní existenci dotčeného subjektu.

S ohledem na výše uvedené dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud napadené usnesení odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalobce se k dovolání žalované vyjádřil tak, že považuje výklad předestřený žalovanou v dovolání za nesprávný. Cituje nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 16/09 uvádí, že jakkoliv sice Ústavní soud zrušil celé ustanovení § 220 odst. 3 o. s. ř., tak z výroku jeho nálezu i celého odůvodnění se podává, že Ústavní soud nepochybně připustil změnu procesních rozhodnutí odvolacím soudem. Ze skutečnosti, že ustanovení § 220 odst. 3 o. s. ř. bylo Ústavním soudem zrušeno en bloc nelze dovodit nepřipustnost toho, aby odvolací soud změnil procesní rozhodnutí soudu prvního stupně. Je toho názoru, že umožňuje-li o. s. ř. odvolacímu soudu změnit meritorní rozhodnutí, které je nepochybně vážnější než rozhodnutí procesní, nutno argumentací a maiori ad minus dospět k závěru, že odvolací soud může změnit i rozhodnutí procesní.

Co se týče rozsahu a kvality dokazování v případě rozhodování o procesním nástupnictví upozorňuje na rozsáhlou a konstantní judikaturu Nejvyššího soudu, na níž poukázal již ve svém odvolání.

Nesouhlasí dále s argumentací žalované týkající se výzvy soudu prvního stupně ze dne 19. 4. 2011. Odkazuje přitom na judikaturu nejvyšších soudních instancí, dle níž případné výzvy směřující k účastníkům řízení musí být srozumitelné a určité.

Se zřetelem k době vydání usnesení odvolacího soudu se uplatní pro dovolací řízení – v souladu s bodem 7. čl. II přechodných ustanovení části první zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – občanský soudní řád ve znění účinném do 31. 12. 2012.

N e j v y š š í s o u d usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

#### Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.), po zjištění, že dovolání bylo podáno včas a osobou k tomu oprávněnou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle ustanovení § 239 odst. 2 písm. b) o. s. ř. a opí-

rá se o způsobilé dovolací důvody dle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř.

Žalovaná předně namítá vadu řízení spočívající v tom, že odvolací soud napadeným rozhodnutím podle ustanovení § 220 odst. 1 písm. b) o. s. ř. změnil usnesení soudu prvního stupně, ačkoliv k takovému postupu neměl zákonnou oporu.

Podle ustanovení § 220 odst. 1 písm. b) o. s. ř. odvolací soud změnil rozsudek nebo usnesení, jímž bylo rozhodnuto ve věci samé, jestliže nejsou splněny podmínky pro jejich potvrzení (§ 219) nebo zrušení (§ 219a) a jestliže po doplnění nebo zopakování dokazování je skutkový stav věci zjištěn tak, že je možné o věci rozhodnout. Pojem „věc sama“ je v právní teorii i v soudní praxi vykládán jednotně jako věc, která je tím předmětem, pro něž se řízení vede; v řízení, v němž má být rozhodnut spor o právo mezi účastníky, kteří stojí proti sobě v postavení žalobce a žalovaného, je tedy věcí samou nárok uplatněný žalobou, o němž má být v příslušném řízení věcně rozhodnuto (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 1997, sp. zn. 2 Cdon 774/97, publikované pod číslem 61/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, případně usnesení téhož soudu ze dne 28. 8. 1997, sp. zn. 2 Cdon 484/97, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 11/1997 pod poř. č. 88).

Rozhodnutí o návrhu na připuštění, aby do řízení namísto dosavadního žalobce vstoupil nový účastník podle ustanovení § 107a o. s. ř., je rozhodnutím výlučně procesní povahy, které věcně neřeší práva a povinnosti účastníků uplatněná žalobou, a není tedy rozhodnutím ve věci samé.

Občanský soudní řád ve znění účinném do 31. 3. 2011 připouštěl i změnu (odvolacím soudem) usnesení, kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé, a to v ustanovení § 220 odst. 3. Podle tohoto ustanovení, ve znění účinném do 31. 3. 2011, platilo, že nejsou-li podmínky pro potvrzení usnesení, jímž bylo rozhodnuto o předběžném opatření, nebo jiného usnesení, kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé, nebo pro jejich zrušení podle § 219a odst. 1, odvolací soud je změnil.

Citované ustanovení bylo s účinností dnem 1. 4. 2011 zrušeno nálezem Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 16/09, publikovaným ve Sbírce zákonů pod čl. 48/2010 Sb.

Důvody zrušení ustanovení § 220 odst. 3 o. s. ř. nálezem ze dne 19. 1. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 16/09, publikovaným ve Sbírce zákonů pod čl. 48/2010 Sb. vztáhl Ústavní soud přitom jen na případy, v nichž odvolání směřuje proti usnesení soudu prvního stupně, kdy byl návrh na nařízení předběžného opatření zamítnut nebo odmítnut nebo kterým bylo řízení o návrhu zastaveno, a odvolací soud dospěje k názoru, že toto usnesení má být změněno tak, že se návrhu alespoň částečně vyhová.

Skutečnost, že Ústavní soud s účinností od 1. 4. 2011 zrušil ustanovení § 220 odst. 3 o. s. ř., nebrání odvolacímu soudu v tom, aby po uvedeném datu případně změnil (jinak než tak, že sám nařídí předběžné opatření) usnesení soudu prvního stupně, jež není usnesením ve věci samé.



Ústavní soud k uvedené otázce navíc v poslední době např. v usnesení ze dne 8. 8. 2013, sp. zn. II. ÚS 1493/13, dovodil, že je pravda, že po zrušení § 220 odst. 3 o. s. ř. není možnost změny usnesení, které nebylo vydáno ve věci samé, výslovně uvedena v zákoně. Na druhou stranu, dodává Ústavní soud, jestliže soud nemůže postupovat podle § 219 ani podle § 219a o. s. ř., nelze, i vzhledem k dalším okolnostem případu, který Ústavní soud projednával a v němž odvolací soud změnil procesní rozhodnutí soudu prvního stupně, a při dodržení zásady rovnosti účastníků, považovat tamní postup odvolacího soudu (založen na jinak nežádoucí analogii) za zásah do ústavně zaručených práv stěžovatelky. Ústavní soud přitom rozhodoval ve věci, v níž bylo rozhodnuto soudem prvního stupně o předběžném opatření, tedy typově o nároku, kterého se týkal samotný nálezný Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 16/09, jímž bylo ustanovení § 220 odst. 3 o. s. ř. zrušeno.

Dovolací námitka, že odvolací soud změnou usnesení soudu prvního stupně, rozhodujícího o procesním nástupnictví podle § 107a o. s. ř., zatížil řízení vadou, která by sama o sobě mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci podle § 241a odst. 3 o. s. ř., je proto nedůvodná.

Dalšími námitkami potom dovolatelka zpochybňuje odvolacím soudem učiněné právní posouzení otázky, zda byly splněny zákonné podmínky pro připuštění vstupu nového žalobce do řízení na místo žalobce dosavadního podle ustanovení § 107a o. s. ř.

Dovolatelce nelze přisvědčit, zpochybňuje-li prokázání právní subjektivity postupníka. Právní subjektivita navrhovaného nového žalobce byla dostatečně prokázána stanovami občanského sdružení s doložkou registrace, vyznačenou Ministerstvem vnitra České republiky.

Stejně tak je nedůvodnou námitka dovolatelky, že odvolací soud dospěl k nesprávnému právnímu závěru o zamítnutí návrhu na procesní nástupnictví soudem prvního stupně z jiného důvodu, než které formuloval ve své výzvě. Soud prvního stupně vyzval žalobce, aby ve stanovené lhůtě předložil soudu úplné podklady pro rozhodnutí o jeho návrhu na změnu žalobce, zejména aby předložil plnou moc nabyvatele práv (postupníka) a dále pak originál smlouvy o postoupení pohledávky ze dne 5. 4. 2011 včetně všech příloh k této smlouvě. Usnesení o nevyhovění návrhu žalobce dle ustanovení § 107a o. s. ř. však soud prvního stupně odůvodnil tak, že žalobce žádným způsobem nedoložil, zda sdružení v rozhodné době existuje, kdo je za sdružení oprávněn jednat a jakým způsobem či kdo je statutárním orgánem sdružení, a s ohledem na to nemá soud tyto skutečnosti za osvědčené.

Jestliže měl soud prvního stupně pochybnosti o právní subjektivitě nově navrhovaného žalobce – Občanského sdružení PTN a o tom, zda M. K. (v plné moci označen jako jednatel sdružení) je oprávněn jednat jménem Občanského sdružení PTN, tedy zda je oprávněn za uvedené sdružení zmocnit advokáta k zastupování v daném soudním řízení, bylo namístě, aby vůči právnické osobě (sdružení) učinil dotaz, ze kterého bude vyplývat, oč se soudu jedná. Je přitom porušením účelu občanského

soudního řízení, nejsou-li jeho účastníci vyčerpávajícím způsobem soudem uvědomováni o povaze jeho dotazů, v důsledku čehož netuší, jakými úvahami je soud veden, a nemohou tak předvídat jeho další postup v řízení (srov. nález Ústavního soudu ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 283/03). Je proto správný závěr odvolacího soudu, že soud prvního stupně zamítl návrh na procesní nástupnictví z jiného důvodu, než který formuloval ve své výživě.

Příléhavou však dovolací soud shledává námitku dovolatelky, že z dokumentů předložených žalobcem v řízení před soudem prvního stupně, ani z obsahu stanov Občanského sdružení PTN, není možno ověřit, kdo je statutárním orgánem tohoto sdružení, čímž vznikají pochybnosti, zda plnou moc udělenou JUDr. R. A., advokátovi, podepsala jménem občanského sdružení k tomu oprávněná osoba a zda tedy úkony učiněné tímto advokátem skutečně představují projev vůle občanského sdružení.

Jestliže odvolací soud nevyzval Občanské sdružení PTN postupem dle ustanovení § 104 odst. 2 o. s. ř. k odstranění nedostatku průkazu k jednání za právnickou osobu, zatížil řízení procesní vadou, která za následek nesprávné rozhodnutí ve věci mít mohla (§ 241a odst. 2 o. s. ř.).

Vzhledem k naplněné dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 o. s. ř., když odvolací soud nevyzval Občanské sdružení PTN postupem dle ustanovení § 104 odst. 2 o. s. ř. k odstranění nedostatku průkazu k jednání za právnickou osobu, nezbylo Nejvyššímu soudu než usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušit a věc vrátit tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta první, o. s. ř.).

**Věřitel může za podmínek uvedených v ustanovení § 42a obč. zák. odporovat právnímu úkonu, kterým zástavní věřitel uplatnil právo na uspokojení své pohledávky ze zástavy, k níž vzniklo zástavní právo na základě smlouvy o zřízení zástavního práva uzavřené mezi dlužníkem a zástavním věřitelem; samotná smlouva o zřízení zástavního práva není odporovatelným právním úkonem.**

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2013,  
sp. zn. 21 Cdo 2041/2012)

Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu v Příbrami dne 4. 6. 2007 domáhal, aby bylo určeno, že žalovaný „nemá zástavní právo k nemovitostem – domu č. p. 51 v obci S. J., k. ú. D., postavenému na st. 95, a pozemkům st. 95 zast. plocha a nádvoří, parc. č. 84/2 a 84/3 zahrady, podle dvou zástavních smluv ze dne 15. 3. 2006, vložených do katastru nemovitostí rozhodnutím V 1567/2006 s právními účinky ke dni 16. 3. 2006 a rozhodnutím V 1858/2006 s právními účinky ke dni 29. 3. 2006“, eventuálně že „zástavní právo k nemovitostem – domu č. p. 51 v obci S. J., k. ú. D., postavenému na st. 95, a pozemkům st. 95 zast. plocha a nádvoří, parc. č. 84/2 a 84/3 zahrady, podle dvou zástavních smluv ze dne 15. 3. 2006, vložených do katastru nemovitostí rozhodnutím V 1567/2006 s právními účinky ke dni 16. 3. 2006 a rozhodnutím V 1858/2006 s právními účinky ke dni 29. 3. 2006, není vůči žalobci právně účinné“. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že soudním smírem, schváleným usnesením Okresního soudu v Příbrami ze dne 24. 1. 2006, bylo zrušeno podílové spoluvlastnictví A. M. a žalobce k předmětným (a dalším) nemovitostem a nemovitosti byly přikázány do vlastnictví A. M., která se zavázala zaplatit žalobci „na vypořádání spoluvlastnického podílu“ 600 000 Kč a na náhradě nákladů řízení 29 425 Kč, vše do tří měsíců od právní moci usnesení; usnesení nabylo právní moci dnem 7. 2. 2006. Vnuk A. M., J. N., který k dluhu A. M. přistoupil prohlášením ze dne 24. 1. 2006, „získal“ od A. M. „plnou moc, resp. několik plných mocí, týkajících se nakládání a zatěžování nemovitostí“; kupní smlouvou ze dne 8. 3. 2006 prodal (jako „zástupce A. M.“) část nemovitostí žalovanému a předmětné nemovitosti dal žalovanému do zástavy, a to jednak k zajištění půjčky od žalovaného, kterou A. M. „nikdy neobdržela“, jednak k zajištění doplatku kupní ceny ve výši 300 000 Kč na terénní automobil, který měl J. N. od žalovaného koupit. Zastavené nemovitosti byly poté předmětem kupní smlouvy ze dne 27. 6. 2006, návrh na vklad vlastnického práva podle této smlouvy byl však katastrálním úřadem zamítnut a vůči J. N. je vedeno trestní stíhání pro trestný čin poškozování věřitele; žalovaný si podle názoru žalobce „musel být vědom nejpozději v době uzavírání zástavních smluv, že zde dochází k poškozování žalobce jako věřitele“. Protože A. M. ani J. N. nezaplatili dluh vůči žalobci, byla nařízena exekuce (exekučním příkazem ze dne 25. 7. 2006

byla nařízena exekuce prodejem předmětných nemovitostí) a usnesením Okresního soudu v Příbrami ze dne 14. 7. 2006 bylo vydáno předběžné opatření, kterým bylo A. M. uloženo zdržet se nakládání s předmětnými nemovitostmi. Zástavní smlouvy ze dne 15. 3. 2006 jsou podle názoru žalobce „absolutně neplatné“, a to jednak z důvodu, že jimi „došlo ke spáchání trestného činu ke škodě žalobce“, jednak z důvodu „neplatnosti hlavního zajišťovacího závazku“, neboť zástupce A. M., J. N., jednal „v evidentním rozporu s jejím zmocněním“, A. M. neobdržela žádné prostředky z půjčky, koupě osobního automobilu J. N. proběhla bez jejího vědomí a J. N. prostředky použil pro svoji potřebu a nikoliv k úhradě dluhu vůči žalobci. Naléhavý právní zájem na určení „neexistence zástavních práv“ spatřuje žalobce v tom, že „existence těchto zástavních práv v katastru nemovitostí podstatným způsobem znehodnocuje předmětné nemovitosti, je na překážku průběhu exekuce na nemovitosti A. M. a podstatně zhoršuje situaci žalobce jakožto věřitele a oprávněného“. Pro případ, že by se „nejednalo o absolutní neplatnost“, žalobce zástavním smlouvám ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák. odporuje, neboť „šlo evidentně o úmysl zkrátit věřitele a tento úmysl musel být druhé straně (žalovanému) znám“.

Okresní soud v Příbrami rozsudkem ze dne 27. 2. 2008 určil, že žalovaný „nemá zástavní právo k nemovitostem – domu č. p. 51 v obci S. J., k. ú. D., postavenému na st. 95, a pozemkům st. 95 zast. plocha a nádvoří, parc. č. 84/2 a 84/3 zahrady, podle dvou zástavních smluv ze dne 15. 3. 2006, vložených do katastru nemovitostí rozhodnutím Katastrálního úřadu pro Středočeský kraj, Katastrální pracoviště P., č. V 1567/2006 s právními účinky ke dni 16. 3. 2006 a rozhodnutím č. V 1858/2006 s právními účinky ke dni 29. 3. 2006“, a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit „ČR na účet Okresního soudu v Příbrami“ soudní poplatek ve výši 6000 Kč, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 35 224 Kč „na účet právního zástupce žalobce“ a že žalovaný je povinen zaplatit „ČR na účet Okresního soudu v Příbrami“ náklady řízení 52 Kč. Poté, co dovodil, že žalobce má na požadovaném určení naléhavý právní zájem, neboť „navrhované soudní rozhodnutí má být podkladem pro změnu zápisu v katastru nemovitostí“, z výsledků dokazování zjistil, že vnuk A. M., J. N., přistoupil dne 24. 1. 2006 k dluhu A. M. ve výši 600 000 Kč, který se zavázala zaplatit žalobci „na vypořádání spoluvlastnického podílu“ na nemovitostech, které byly přikázány do jejího vlastnictví soudním smírem, schváleným usnesením Okresního soudu v Příbrami ze dne 24. 1. 2006, a že dne 20. 6. 2006 dluh písemně uznal co do důvodu a výše. A. M. dne 7. 3. 2006 zmocnila J. N. k zastupování „při jednání, uzavírání a podpisu kupních smluv a ve všech úkonech týkajících se převodu a správy předmětných nemovitostí“. Na základě této plné moci uzavřel J. N. dne 15. 3. 2006 ve prospěch žalovaného jednak zástavní smlouvu k nemovitostem k zajištění jeho pohledávky na doplatku kupní ceny ve výši 300 000 Kč za osobní terénní automobil, který koupil od žalovaného, jednak zástavní smlouvu, sepsanou do notářského zápisu JUDr. M. R., k zajištění pohledávky z půjčky, kterou žalovaný poskytl ve výši 350 000 Kč A. M., zastoupené J. N., a jejíž

převzetí J. N. potvrdil jako její zmocněnec. J. N. jako zmocněnec A. M. uzavřel dne 27. 6. 2006 se žalovaným kupní smlouvu na předmětné nemovitosti, podle níž měla být kupní cena ve výši 1 000 000 Kč uhrazena započtením pohledávek žalovaného proti A. M. a J. N.; rozsudkem Okresního soudu v Příbrami ze dne 21. 11. 2007 byl J. N. uznán vinným trestným činem poškozování věřitele podle ustanovení § 256 odst. 2 písm. a) a odst. 3 tr. zák. ve stadiu pokusu, neboť jeho jednání bezprostředně směřovalo ke zmaření uspokojení věřitele tím, že zcizí část majetku dlužníka. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že „zástavní smlouva, kterou uzavřel J. N. jménem A. M. a kterou byly zajištěny závazky J. N. vůči žalovanému ve výši 300 000 Kč, je absolutně neplatná“, neboť A. M. nezmocnila J. N. v plné moci ze dne 7. 3. 2006 k zatížení nemovitostí zástavní smlouvou k těmto nemovitostem pro dluhy J. N., ale k prodeji nemovitostí a k vyplacení žalobce. Plnou moc ze dne 15. 3. 2006, kterou udělila J. N. k uzavření smlouvy o půjčce a k uzavření zástavní smlouvy za účelem zajištění této půjčky, A. M. „podepisovala v nemocnici, po operaci tlustého střeva, kdy jí odpojili od přístrojů a vezli jí na chodbu a kdy byla ve špatném zdravotním stavu“. Smlouvu o půjčce a zástavní smlouvu je třeba hodnotit „jako tzv. „naoko“ uzavřené smlouvy (simulované právní úkony), kterými je zastřen jiný právní úkon, tj. smlouva o půjčce mezi žalovaným a J. N., nikoliv mezi žalovaným a A. M.“ (žalovaný výslovně vypověděl, že částku 350 000 Kč půjčil J. N., nikoliv A. M.), „pro nedostatek vůle paní M. uzavřít simulovaný úkon je tento právní úkon neplatný“ a neplatná je i navazující zástavní smlouva. Protože obě zástavní smlouvy jsou neplatné, žalovaný nemá zástavní právo k předmětným nemovitostem; právem žalobce odporovat předmětným zástavním smlouvám podle ustanovení § 42a obč. zák. se soud prvního stupně za tohoto stavu věci nezabýval.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 19. 3. 2009 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že zamítl žalobu o určení, že žalovaný „nemá zástavní právo k nemovitostem – domu č. p. 51 v obci S. J. n, k. ú. D., na st. p. č. 95 a pozemkům st. p. č. 95 zast. plocha a nádvoří, parc. č. 84/2 a 84/3 zahrady, podle zástavních smluv ze dne 15. 3. 2006, vložených do katastru nemovitostí rozhodnutím Katastrálního úřadu pro Středočeský kraj, Katastrální pracoviště P., č.j. V 1567/2006 a č.j. V 1858/2006“, zrušil rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích o náhradě nákladů řízení a o povinnosti žalovaného zaplatit soudní poplatek a věc v tomto rozsahu a „v rozsahu předmětu řízení o určení neúčinnosti zástavních smluv ze dne 15. 3. 2006, vložených do katastru nemovitostí rozhodnutími Katastrálního úřadu pro Středočeský kraj, Katastrální pracoviště P., č. j. V 1567/2006 a č.j. V 1858/2006“, vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Odvolací soud nejprve provedl důkaz pravomocným rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 7. 11. 2008, jímž byl opatrovníku žalobce udělen souhlas k podání této žaloby a „k vedení řízení“, a souhlasil se soudem prvního stupně v tom, že žalobce má na požadovaném určení naléhavý právní zájem. Při posuzování platnosti zástavní smlouvy ze dne 15. 3. 2006, zajišťující pohledávku z kupní ceny za osobní automo-

bil ve výši 300 000 Kč, odvolací soud dovodil, že J. N. jednal za A. M. na základě plné moci ze dne 7. 3. 2006, kterou byl „zmocněn k řadě právních úkonů ohledně předmětných nemovitostí, nebyl však výslovně touto plnou mocí zmocněn k jejich zatížení zástavním právem“, a že tedy udělenou plnou moc překročil; tímto překročením plné moci je však A. M. vázána, neboť žalovanému neoznámila bez zbytečného odkladu svůj nesouhlas, a ve smyslu ustanovení § 33 odst. 1, věty druhé, obč. zák. platí nevyvratitelná právní domněnka, že překročení schválila. Zástavní smlouva ze dne 15. 3. 2006 zajišťující pohledávku z půjčky ve výši 350 000 Kč byla J. N. uzavřena podle plné moci udělené mu A. M. dne 15. 3. 2006, která ho zmocňovala k uzavření smlouvy o půjčce ve výši 350 000 Kč s žalovaným, k převzetí půjčené částky, k uzavření zástavní smlouvy k nemovitostem k zajištění půjčky a ke svolení k vykonatelnosti notářského zápisu a „za neplatné nelze smlouvu o půjčce a zástavní smlouvu považovat ani podle ustanovení § 41a odst. 2 obč. zák. jako simulované úkony, neboť k základním předpokladům patří i totožnost subjektů obou smluv (simulované i zastřené) a jejich vůle uzavřít zastřený právní úkon, a o takový případ nejde, neboť simulovány měly být právní úkony J. N. se žalovaným a zastřenými jsou právní úkony A. M. s žalovaným“. Podle odvolacího soudu „neplatnou není zástavní smlouva jako akcesorický závazek ani pro neexistenci hlavního závazku ze smlouvy o půjčce, neboť smlouva o půjčce byla uzavřena za A. M. J. N. na základě plné moci a na základě téže plné moci J. N. za A. M. půjčenou částku od žalovaného také převzal“ a nerozhodné je také to, že A. M. byla při podpisu plné moci ve špatném zdravotním stavu a že si ji případně nepřčetla. Neplatné nemohou být obě zástavní smlouvy ani pro tvrzené spáchání trestného činu J. N., neboť ten byl odsouzen za trestný čin, jehož se dopustil uzavřením kupní smlouvy se žalovaným, nikoliv uzavřením zástavních smluv. Ke tvrzení žalobce o tom, že žalovaný „měl na protiprávním jednání J. N. vědomou a aktivní účast“, odvolací soud nepřihlédl s odůvodněním, že s ním žalobce „přichází až v odvolacím řízení, ač se mu před soudem prvního stupně dostalo poučení podle ustanovení § 119a o. s. ř.“. Protože se žalobce v případě neúspěchu žaloby o určení, že nemovitosti nejsou zatíženy zástavním právem, domáhal „právní neúčinnosti zástavních smluv vůči žalovanému“, vrátil odvolací soud věc v tomto rozsahu soudu prvního stupně k dalšímu řízení a v té souvislosti zrušil výroky rozsudku soudu prvního stupně o náhradě nákladů řízení a o povinnosti žalovaného zaplatit soudní poplatek.

Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 10. 8. 2011 zamítl dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu. Shledal správným závěr odvolacího soudu, že vzhledem k tomu, že zmocnitelka A. M. žalovanému (zástavnímu věřiteli) neoznámila svůj nesouhlas se zástavní smlouvou ze dne 15. 3. 2006, kterou byla zajištěna pohledávka žalovaného z doplatku kupní ceny ve výši 300 000 Kč a při jejímž uzavření za zástavkyni J. N. vybočil z mezí plné moci, kterou mu zmocnitelka udělila, platí, že překročení plné moci zmocněncem J. N. při uzavření zástavní smlouvy schválila (§ 33 odst. 1 obč. zák.). Dovolací soud souhlasil s odvolacím soudem i v tom, že

odsouzení J. N. za trestný čin poškozování věřitele nemá souvislost s uzavřením zástavních smluv ze dne 15. 3. 2006 a že tedy z tohoto jeho jednání nelze činit žádné závěry o zatížení nemovitostí zástavními právy, zřízenými podle těchto zástavních smluv. Dovolací soud nepřisvědčil názoru žalobce, že smlouva o půjčce ve výši 350 000 Kč uzavřená mezi A. M. a žalovaným byla simulovaným právním úkonem; zdůraznil, že pro platnost smlouvy o půjčce a zástavní smlouvy, kterou bylo zřízeno zástavní právo k zajištění pohledávky z půjčky, nemá význam, jak J. N. s půjčenými penězi, které převzal jako zmocněnec A. M., dále naložil. Důvodnou neshledal dovolací soud ani námitku žalobce, že odvolací soud nevzal v úvahu „skutečné okolnosti podpisu plných mocí z hlediska věku a aktuálního zdravotního stavu zmocnitelky A. M.“, neboť za řízení před soudy nebylo zjištěno (a ani tvrzeno), že by A. M. nebyla způsobilá k právním úkonům nebo že by některý právní úkon učinila v duševní poruše, která by ji činila neschopnou k tomuto právnímu úkonu. Dovolací soud uzavřel, že odvolací soud v souladu se zákonem nepřihlédl k tvrzení žalobce, že žalovaný měl „na protiprávním jednání J. N. vědomou a aktivní účast“, neboť toto tvrzení žalobce uvedl teprve za odvolacího řízení.

O k r e s n í s o u d v Příbrami poté rozsudkem ze dne 16. 11. 2011 určil, že „zástavní právo k nemovitostem – domu č. p. 51 v obci S. J., k. ú. D., postaveném na st. p. č. 95, a k pozemkům st. p. č. 95 – zastavěná plocha a nádvoří, parc. č. 94/2 – zahrada a p. č. 84/3 - zahrada, podle zástavních smluv ze dne 15. 3. 2006 vložených do katastru nemovitostí rozhodnutími Katastrálního úřadu pro Středočeský kraj, Katastrální pracoviště P., č.j. V 1567/2006 a č.j. V 1858/2006, s právními účinky vkladu ke dni 29. 3. 2006, není vůči žalobci právně účinné“; současně rozhodl, že žalovaný je povinen „nahradit žalobci na účet právního zástupce žalobce“ náklady řízení ve výši 103 176,84 Kč. Dospěl k závěru, že ve věci byly prokázány všechny podmínky odporovatelnosti obou zástavních smluv podle ustanovení § 42a obč. zák. (které se vztahuje „na všechna právní jednání bez rozdílu jejich druhu, tj. i na zřízení zástavního práva“), protože žaloba byla podána ve lhůtě stanovené zákonem, protože žalovaný je pasivně legitimován, neboť „je osobou, v jejíž prospěch bylo právní jednání (uzavření zástavních smluv ze dne 15. 3. 2006) učiněno“, a protože žalovaný v době uzavírání zástavních smluv věděl, že „uzavřením těchto smluv dochází ke zkrácení vymahatelné pohledávky věřitele (žalobce)“ a že A. M. ani J. N. „nemají jiný majetek“.

K odvolání žalovaného K r a j s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 8. 3. 2012 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že se zamítá žaloba o určení, že „zástavní smlouvy k nemovitostem – domu č. p. 51 postaveném na st. p. č. 95 a pozemkům st. p. č. 95 – zastavěná plocha a nádvoří, p. č. 84/2 – zahrada a p. č. 84/3 – zahrada, vše v obci S. J. a v k. ú. D., podle zástavních smluv ze dne 15. 3. 2006, vložených do katastru nemovitostí rozhodnutími Katastrálního úřadu pro Středočeský kraj, Katastrální pracoviště P., č.j. V 1567/2006 a č.j. V 1858/2006, jsou vůči žalobci právně neúčinné“; současně rozhodl, že žalobce je povinen „nahradit žalo-



vanému“ na nákladech řízení před soudem prvního stupně 69 590,50 Kč a na nákladech odvolacího řízení 29 720 Kč k rukám advokáta Mgr. J. D. Dospěl k závěru, že vyslovení právní neúčinnosti zástavních smluv uzavřených mezi A. M. a žalovaným nemůže představovat podklad pro výkon rozhodnutí (exekuci), jehož potřebám institut odporovatelnosti podle ustanovení § 42a obč. zák. „slouží a je určen“, který by umožnil žalobci „domoci se v exekuci proti žalovanému“ uspokojení své pohledávky z majetku, jenž by „ušel dlužníkovi v důsledku jeho odporovaného úkonu“, neboť uzavření zástavních smluv nevedlo ke zmenšení majetku dlužníka, a tedy ani nemohlo dojít ke zkrácení uspokojení pohledávky žalobce. Souhlasil se soudem prvního stupně v tom, že v projednávané věci „byla splněna aktivní i pasivní legitimace účastníků“, že žaloba byla podána v zákonné lhůtě, že žalobce měl vůči A. M. vymahatelnou pohledávku a že A. M. neměla jiný majetek než nemovitosti zatížené zástavními právy ve prospěch žalovaného. Nepřisvědčil názoru žalovaného, že k majetku dlužnice A. M. je třeba „připočíst“ majetek J. N., který přistoupil k jejímu závazku vůči žalobci, neboť dovodil, že přistoupení J. N. k závazku A. M. zaplatit žalobci 629 425 Kč na základě písemného ujednání se žalobcem je neplatné, protože J. N. k tomuto závazku A. M. přistoupil v době, kdy ještě nevznikl (před právní mocí usnesení soudu o schválení smíru, v němž byl tento závazek A. M. obsažen), a protože tento právní úkon nepodepsal zákonný zástupce žalobce (jeho opatrovník). Žalobě by však podle názoru odvolacího soudu nebylo možné vyhovět, i kdyby bylo možné odporovat zástavní smlouvě, neboť v řízení nebylo prokázáno, že by úmyslem A. M. bylo zkrátit žalobce jako svého věřitele; to, že takový úmysl měl její zmocněnec J. N., nelze přičítat samotné A. M., která naopak podle zjištění soudů udělila J. N. plné moci „právě proto, aby zajistil vyplacení žalobce“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítá, že není správný závěr odvolacího soudu o tom, že zástavní smlouvě „v podstatě nelze odporovat“, neboť v takovém případě by žalobce neměl „žádný legitimní prostředek“ k ochraně a vymožení svého práva na uspokojení vymahatelné pohledávky a kterýkoli dlužník by mohl „ochránit svůj majetek před exekucí“ tím, že jej zatíží zástavním právem. Dovolatel nesouhlasí ani se závěrem odvolacího soudu o vzniku závazku A. M. vůči žalobci teprve dnem nabytí právní moci usnesení soudu o schválení smíru, neboť „smír má účinky nejen procesní, ale i hmotněprávní“, a „právní moc usnesení o schválení smíru neznamena vznik závazku, ale má význam toliko pro jeho vymahatelnost“. Dovolatel brojí i proti závěru odvolacího soudu, že úmysl zkrátit žalobce jako věřitele měl J. N., nikoliv však A. M., neboť „není možno upřít žalobci právní ochranu proto, že zmocněnec překročil meze svého oprávnění a zmocnitelka mu neoznámila včas svůj nesouhlas“. Žalobce dále namítal, že odvolací soud přiznal žalovanému proti žalobci náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů ve výši, která je pro žalobce „doslova likvidační“, aniž by se zabýval existencí důvodů hodných zvláštního zřetele, pro které soud podle ustanovení § 150 o. s. ř. výjimečně nemusí náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti přiznat a které jsou v daném pří-



padě „prokázány mimo jakoukoliv pochybnost“. Žalobce navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a aby věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího osudu „potvrdil“ a dovolání žalobce zamítl, neboť rozsudek odvolacího soudu spočívá na správném právním posouzení věci.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl, ve výrocích o náhradě nákladů řízení bylo dovolání odmítnuto.

### Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2012, neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán před 1. 1. 2013 (srov. čl. II bod 7. zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Z obsahu dovolání je zřejmé, že žalobce dovoláním napadá rovněž výroky rozsudku odvolacího soudu, jimiž bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení. Z ustanovení § 237 až 239 o. s. ř. ovšem vyplývá, že dovolání proti výroku rozsudku odvolacího soudu o nákladech řízení není přípustné, a to bez zřetele k povaze takového výroku, tedy bez ohledu na to, zda jde např. o měnící nebo potvrzující rozhodnutí o nákladech řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2002, sp. zn. 29 Odo 874/2001, uveřejněné pod č. 88 v časopise Soudní judikatura, ročník 2002). Protože dovolání v této části směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není tento mimořádný opravný prostředek přípustný, Nejvyšší soud dovolání žalobce proti výrokům rozsudku odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení podle ustanovení § 243b odst. 5, věty první, a § 218 písm. c) o. s. ř. odmítl.

Dovolání proti rozsudku odvolacího soudu ve výroku, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé, je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. přípustné. Nejvyšší soud přezkoumal rozsudek odvolacího soudu v této části bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci zjištěno (správnost skutkových zjištění v tomto směru dovolatel nenapadá), že žalobce a A. M. byli podílovými spoluvlastníky nemovitostí (každý v rozsahu ideální jedné poloviny), a to domu č. p. 51 postaveného na pozemku p. č. st. 95 – zastavěná plocha a nádvoří, pozemků p. č. st. 95 – zastavěná plocha a nádvoří, p. č. 84/2 – zahrada a p. č. 84/3 – zahrada, a pozemků ve zjednodušené evidenci dle původního pozemkového katastru (PK)

č. kat. 606 a 608, vše zapsáno v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem pro Středočeský kraj, Katastrální pracoviště P., na LV č. 176 pro obec S. J. k. ú. D., a dále pozemků p. č. 196, p. č. 197/1, p. č. 198 a p. č. 199 a pozemků ve zjednodušené evidenci dle původního pozemkového katastru (PK) č. kat. 204 a 205, zapsaných v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem pro Středočeský kraj, Katastrální pracoviště P., na LV č. 680 pro obec S. J. a katastrální území S. n S. J. Usnesením Okresního soudu v Příbrami ze dne 24. 1. 2006, které nabylo právní moci dne 7. 2. 2006, byl schválen smír, jímž bylo zrušeno podílové spoluvlastnictví žalobce a A. M. k uvedeným nemovitostem a jímž byly tyto nemovitosti přikázány do výlučného vlastnictví A. M., která se zavázala zaplatit žalobci na vypořádání spoluvlastnického podílu částku 600 000 Kč do tří měsíců od právní moci rozhodnutí. Písemným prohlášením ze dne 24. 1. 2006 přistoupil k závazku A. M. i J. N.; zástupce žalobce JUDr. J. L. pod textem prohlášení uvedl, že je „v zastoupení žalobce bere na vědomí a souhlasí“. Kupní smlouvou ze dne 8. 3. 2006 prodala A. M. zastoupená J. N. žalovanému pozemky p. č. 196, p. č. 197/1, p. č. 198 a p. č. 199 a pozemky ve zjednodušené evidenci dle původního pozemkového katastru (PK) č. kat. 204 a 205 v katastrálním území S. u S. J. a pozemky ve zjednodušené evidenci dle původního pozemkového katastru (PK) č. kat. 606 a 608 v k. ú. D. za kupní cenu 25 000 Kč. Dne 15. 3. 2006 uzavřela A. M. zastoupená J. N. na základě plné moci, kterou mu udělila téhož dne, se žalovaným smlouvu o půjčce ve výši 350 000 Kč splatné dne 15. 7. 2006, kterou od žalovaného převzal J. N.; k zajištění pohledávky žalovaného z této smlouvy bylo zároveň zřízeno zástavní právo k nemovitostem, a to k rodinnému domu č. p. 51, postavenému na pozemku p. č. st. 95, k pozemku p. č. st. 95 – zastavěná plocha a nádvoří, k pozemku p. č. 84/2 – zahrada a k pozemku p. č. 84/3 – zahrada v k. ú. D. (dále též „předmětné nemovitosti“); právní účinky vkladu zástavního práva vznikly dnem 16. 3. 2006. Téhož dne uzavřel J. N. na základě plné moci udělené mu A. M. dne 7. 3. 2006, v níž byl uveden rozsah zmocněncova oprávnění (zastupování „při jednání, uzavírání a podpisu kupních smluv, podávání daňových přiznání, řízení u katastrálního úřadu“ a „ve všech úkonech týkajících se převodu a správy nemovitostí“ označených v plné moci), se žalovaným další zástavní smlouvu, kterou bylo zřízeno zástavní právo k předmětným nemovitostem k zajištění pohledávky žalovaného z doplatku kupní ceny za osobní terénní automobil ve výši 300 000 Kč podle kupní smlouvy uzavřené mezi J. N. a žalovaným dne 15. 3. 2006; právní účinky vkladu zástavního práva vznikly dnem 29. 3. 2006. Dne 27. 6. 2006 uzavřela A. M. se žalovaným za „vedlejšího účastníka“ J. N. kupní smlouvu, kterou prodala předmětné nemovitosti žalovanému za kupní cenu 1 000 000 Kč, která byla započtena na závazky J. N. a A. M. vůči žalovanému. Rozsudkem Okresního soudu v Příbrami ze dne 21. 11. 2007 byl J. N. pravomocně uznán vinným spácháním trestného činu poškozování věřitele podle ustanovení § 256 odst. 2 písm. a) a odst. 3 tr. zák. ve stadiu pokusu podle ustanovení § 8 odst. 1 tr. zák., kterého se dopustil tím, že poté, co dne 24. 1. 2006 přistoupil

k závazku A. M. zaplatit žalobci částku 629 425 Kč, uzavřel „jako vedlejší účastník“ dne 27. 6. 2006 kupní smlouvu se žalovaným o prodeji předmětných nemovitostí za kupní cenu 1 000 000 Kč, která měla být uhrazena započtením pohledávek žalovaného za A. M. a J. N., ačkoliv věděl, že sám je nemajetný a že tímto způsobem může odstranit jediný majetek A. M. jako dlužníka a znemožnit tak žalobci dosáhnout uspokojení své splatné pohledávky ve výši 629 425 Kč.

Podle ustanovení § 42a odst. 1 obč. zák. se věřitel může domáhat, aby soud určil, že dlužníkovy právní úkony, pokud zkracují uspokojení jeho vymahatelné pohledávky, jsou vůči němu právně neúčinné. Toto právo má věřitel i tehdy, je-li nárok proti dlužníkovi z jeho odporovatelného úkonu již vymahatelný anebo byl-li již uspokojen.

Podle ustanovení § 42a odst. 2 obč. zák. odporovat je možné právním úkonům, které dlužník učinil v posledních třech letech v úmyslu zkrátit své věřitele, musel-li být tento úmysl druhé straně znám, a právním úkonům, kterými byli věřitelé dlužníka zkráceni a k nimž došlo v posledních třech letech mezi dlužníkem a osobami jemu blízkými (§ 116 a § 117 obč. zák.), nebo které dlužník učinil v uvedeném čase ve prospěch těchto osob, s výjimkou případu, když druhá strana tehdy dlužníkům úmysl zkrátit věřitele i při náležité pečlivosti nemohla poznat.

Podle ustanovení § 42a odst. 3 obč. zák. právo odporovat právním úkonům lze uplatnit vůči osobě, v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn, nebo které vznikl z odporovatelného úkonu dlužníka prospěch.

Podle ustanovení § 42a odst. 4 obč. zák. právní úkon, kterému věřitel s úspěchem odporoval, je vůči němu neúčinný potud, že věřitel může požadovat uspokojení své pohledávky z toho, co odporovatelným právním úkonem ušlo z dlužníkovy majetku; není-li to dobře možné, má právo na náhradu vůči tomu, kdo měl z tohoto úkonu prospěch.

Smyslem žaloby podle ustanovení § 42a obč. zák. (odpůrčí žaloby) je – uvažováno z pohledu žalujícího věřitele – dosáhnout rozhodnutí soudu, kterým by bylo určeno, že je vůči němu neúčinný dlužníkem učiněný právní úkon. Rozhodnutí soudu, kterým bylo odpůrčí žalobě vyhověno, představuje – jak vyplývá z ustálené judikatury soudů (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 1999, sp. zn. 31 Cdo 1704/98, který byl uveřejněn pod č. 27 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2000, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1703/96, který byl uveřejněn pod č. 26 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2000) – podklad k tomu, aby se věřitel mohl na základě titulu způsobitého k výkonu rozhodnutí (exekučního titulu), vydaného proti dlužníku, domáhat nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) postižením toho, co odporovaným (právně neúčinným) právním úkonem ušlo z dlužníkovy majetku, a to nikoliv proti dlužníku, ale vůči osobě, v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn. V případě, že uspokojení věřitele z tohoto majetku není dobře možné (např. proto, že osobě, v jejíž prospěch dlužník odporovaný právní úkon učinil, již takto nabyté majetkové hodno-

ty nepatří), může se věřitel – místo určení neúčinnosti právního úkonu – domáhat, aby mu ten, komu z odporovatelného právního úkonu dlužníka vznikl prospěch, vydal takto získané plnění.

Odpůrčí žaloba je tedy právním prostředkem sloužícím k uspokojení vymahatelné pohledávky věřitele v řízení o výkon rozhodnutí (v exekučním řízení), a to postižením věci nebo jiných majetkových hodnot, které odporovaným právním úkonem ušly z dlužníkovy majetku, popřípadě vymožením peněžité náhrady ve výši odpovídající prospěchu získanému z odporovatelného právního úkonu.

K odpůrčí žalobě je aktivně věcně legitimován (srov. § 42a odst. 1 obč. zák.) věřitel, jehož pohledávka za dlužníkem je vymahatelná. Vymahatelnou se rozumí taková pohledávka, jejíž splnění lze vynutit cestou výkonu rozhodnutí (exekuce), tj. pohledávka, která byla věřiteli přiznána vykonatelným rozhodnutím nebo jiným titulem, podle kterého lze nařídít výkon rozhodnutí (exekuci); k tomu, aby žalující věřitel byl věcně legitimován, postačuje, aby jeho pohledávka za dlužníkem byla vymahatelnou alespoň v době rozhodnutí soudu o jím podané odpůrčí žalobě (srov. též již zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 1999, sp. zn. 31 Cdo 1704/98, který byl uveřejněn pod č. 27 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2000).

Pasivní věcná legitimace k odpůrčí žalobě je upravena v ustanovení § 42a odst. 3 obč. zák. Žaloba o určení, že dlužníkům právní úkon je vůči věřiteli neúčinný, může být úspěšná jen tehdy, byla-li podána vůči osobě, s níž nebo v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn.

Žaloba o zaplacení peněžité náhrady, která je opodstatněná – jak plyne z ustanovení § 42a odst. 4 obč. zák. – tehdy, není-li dobře možné uspokojení věřitele z toho, co odporovatelným právním úkonem ušlo z dlužníkovy majetku (například proto, že osobě, v jejíž prospěch dlužník odporovaný právní úkon učinil, již takto nabyté věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty nepatří), musí směřovat vůči osobě, které vznikl z odporovatelného právního úkonu dlužníka prospěch.

Podmínky, za nichž věřitel může odporovat právním úkonům dlužníka, uvádí ustanovení § 42a odst. 2 obč. zák. Odporovatelným je takový právní úkon dlužníka, který učinil v posledních třech letech v úmyslu zkrátit své věřitele, musel-li být tento úmysl druhé straně znám. Úmysl dlužníka cum animo fraudandi není podmínkou odporovatelnosti tehdy, jestliže druhou stranou jsou osoby dlužníkovi blízké; úmysl dlužníka zkrátit jeho věřitele v takovémto případě zákon předpokládá a je na osobách dlužníkovi blízkých, aby prokázaly opak (tj. že úmysl dlužníka zkrátit věřitele nemohly i při náležité pečlivosti poznat).

O úmysl zkrátit věřitele se jedná zejména tehdy, jestliže dlužník právním úkonem chtěl zkrátit své věřitele nebo jestliže věděl, že právním úkonem může zkrátit své věřitele, a pro případ, že je skutečně zkrátí, s tím byl srozuměn. Rozhodující také je, že odporovaný úkon (objektivně) zkracuje věřitele dlužníka (a že je s tím dlužník alespoň srozuměn); případný motiv, pohnutka dlužníka pro takový úkon či to, že tímto úkonem plní nějaký jiný svůj závazek, přitom nejsou rozhodné. Rovněž

v případě, že dlužník plní uzavřením smlouvy se třetí osobou svůj morální nebo právní závazek, může uzavřením smlouvy sledovat úmysl zkrátit své věřitele (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2006, sp. zn. 30 Cdo 653/2006).

Dlužníkovy právní úkony zkracují uspokojení pohledávky věřitele zejména tehdy, jestliže vedou ke zmenšení majetku dlužníka a jestliže v důsledku nich nastalé zmenšení majetku má současně za následek, že věřitel nemůže dosáhnout uspokojení své pohledávky z majetku dlužníka, ačkoliv – nebýt těchto úkonů – by se z majetku dlužníka alespoň zčásti uspokojil (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2002, sp. zn. 21 Cdo 549/2001, který byl uveřejněn pod č. 64 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2002). Ke zkrácení uspokojení vymahatelné pohledávky věřitele tedy nemůže dojít, zmenší-li se sice majetek dlužníka, avšak vlastní-li dlužník navzdory odporovanému právnímu úkonu a dalším svým dluhům takový majetek, který sám o sobě postačuje k tomu, aby se z něho věřitel uspokojil.

V posuzovaném případě jsou odporovanými právními úkony zástavní smlouva uzavřená mezi dlužnicí A. M. (zastoupenou J. N.) a žalovaným dne 15. 3. 2006, kterou bylo zřízeno zástavní právo k předmětným nemovitostem ve vlastnictví dlužnice k zajištění pohledávky žalovaného vůči dlužnici ze smlouvy o půjčce ve výši 350 000 Kč, a zástavní smlouva uzavřená mezi dlužnicí A. M. (zastoupenou J. N.) a žalovaným téhož dne, kterou bylo zřízeno zástavní právo k předmětným nemovitostem k zajištění pohledávky žalovaného vůči J. N. z doplatku kupní ceny za osobní terénní automobil ve výši 300 000 Kč.

Zástavní právo je definováno jako právní institut, který slouží k zajištění pohledávky pro případ, že dluh, který jí odpovídá, nebude včas splněn s tím, že v tomto případě lze dosáhnout uspokojení z výtěžku zpeněžení zástavy (srov. § 152 obč. zák.); zástavní právo se vztahuje i na příslušenství této pohledávky (srov. § 155 odst. 1, větu druhou, obč. zák.). Zástavou může být věc movitá nebo nemovitá, podnik nebo jiná věc hromadná, soubor věcí, pohledávka nebo jiné majetkové právo, pokud to jeho povaha připouští, byt nebo nebytový prostor ve vlastnictví podle zákona č. 72/1994 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), obchodní podíl, cenný papír nebo předmět průmyslového vlastnictví (srov. § 153 odst. 1 obč. zák.). Zástavní právo vzniká na základě písemné smlouvy, rozhodnutí soudu o schválení dohody o vypořádání dědictví, rozhodnutí soudu nebo správního úřadu za podmínek stanovených zákonem nebo ze zákona (srov. § 156 odst. 1 obč. zák.). Není-li pohledávka zajištěná zástavním právem včas splněna nebo byla-li splněna po své splatnosti jen částečně anebo nebylo-li splněno příslušenství pohledávky, má zástavní věřitel právo na uspokojení své pohledávky (zbytku pohledávky nebo příslušenství) z výtěžku zpeněžení zástavy (srov. § 165 odst. 1 obč. zák.). Zástavu lze zpeněžit na návrh zástavního věřitele buď ve veřejné dražbě, nebo soudním prodejem zástavy (srov. § 165a odst. 1 obč. zák.). Zástavní věřitel může právo na uspokojení své vymahatelné pohledávky (tj. pohledávky, která mu byla přiznána rozhodnutím, smírem nebo jiným titulem uvedeným v ustanovení § 274 o. s. ř.) zajištěné zástavním právem

uplatnit též v řízení o výkon rozhodnutí (v exekučním řízení) např. prodejem movitých věcí, nemovitostí nebo podniku, k nimž bylo zřízeno zástavní právo.

Z uvedeného vyplývá, že zástavní právo má v první řadě funkci zajišťovací; zabezpečuje pohledávku zástavního věřitele již od okamžiku svého vzniku, vede (motivuje) dlužníka k tomu, aby pohledávku zástavního věřitele dobrovolně splnil, a zástavnímu věřiteli poskytuje jistotu, že se bude moci uspokojit ze zástavy, nebude-li jeho pohledávka včas splněna. Nebyla-li pohledávka zástavního věřitele včas splněna, uplatní se uhrazovací funkce zástavního práva; zástavní věřitel je oprávněn uspokojit se ze zástavy, aniž by musel spoléhat na to, že se domůže úhrady své pohledávky z majetku dlužníka.

Vznik zástavního práva na základě písemné smlouvy uzavřené mezi dlužníkem a zástavním věřitelem nemá sám o sobě za následek zmenšení majetku dlužníka, neboť dlužník zůstává i po vzniku zástavního práva nositelem vlastnického nebo jiného práva k zástavě, která proto z jeho majetku neuchází. Věřitel, jehož pohledávka vůči dlužníkovi není zajištěna zástavním právem, se proto může na základě titulu způsobilého k výkonu rozhodnutí (exekučního titulu), vydaného proti dlužníku, domáhat proti dlužníkovi nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) postižením zástavy bez ohledu na to, že k zástavě bylo zřízeno zástavní právo k zajištění pohledávky jiného věřitele. Protože odpůří žaloba je – jak bylo uvedeno výše – právním prostředkem sloužícím k uspokojení vymahatelné pohledávky věřitele v řízení o výkon rozhodnutí (v exekučním řízení) postižením věcí nebo jiných majetkových hodnot, které odporovaným právním úkonem ušly z dlužníkovy majetku, popřípadě vymožením peněžité náhrady ve výši odpovídající prospěchu získanému z odporovatelného právního úkonu, vedeném proti osobě, v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn, nemůže být tato žaloba věřitelem úspěšně uplatněna vůči zástavnímu věřiteli, který uzavřel s dlužníkem zástavní smlouvu k zajištění své pohledávky, jestliže zástavní věřitel neučinil žádné kroky směřující k tomu, aby se uspokojil ze zástavy, a vedoucí tím ke zmenšení majetku dlužníka, a jestliže proto zástavní právo vzniklé na základě uzavřené smlouvy plní (zatím) jen zajišťovací funkci.

Jiná situace z pohledu věřitele nastává v případě, kdy zástavní věřitel, jehož pohledávka nebyla včas splněna, přikročí k tomu, aby svou pohledávku uspokojil ze zástavy, a kdy se tedy již uplatní i uhrazovací funkce zástavního práva.

Zpeněžuje-li se zástava ve veřejné nedobrovolné dražbě, uspokojují se z jejího výtěžku jen přihlášené pohledávky dražebních věřitelů, kterými jsou osoby, jejichž pohledávky jsou zajištěny zástavním právem k předmětu dražby, včetně soudcovského zástavního práva; pohledávky jiných věřitelů z výtěžku dražby uspokojeny být nemohou (srov. § 36 odst. 3, § 59 a § 60 zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů). Jestliže se zástava, která je movitou věcí, zpeněžuje prodejem zástavy podle vykonatelného usnesení soudu o nařízení prodeje zástavy vydaného v řízení o žalobě zástavního věřitele proti zástavnímu dlužníku podle ustanovení § 200y – 200za o. s. ř., mohou v řízení o výkon tohoto rozhodnutí

přihlásit své vymahatelné pohledávky (tj. pohledávky, která jim byly přiznány rozhodnutím, smírem nebo jiným titulem uvedeným v ustanovení § 274 o. s. ř.) vůči zástavnímu dlužníku též věřitelé, jejichž pohledávky nejsou zajištěny zástavním ani jiným právem k prodávané movité věci; jejich pohledávky však mohou být z výtěžku zpeněžení věci uspokojeny až po uspokojení pohledávky zástavního věřitele, který podal návrh na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem zástavy (srov. § 338a odst. 1, § 328b odst. 4 písm. g/, § 331a odst. 1 a § 332 o. s. ř.). Zpeněžuje-li se zástava, která je nemovitostí nebo podnikem, mohou být v řízení o výkon rozhodnutí o nařízení prodeje zástavy přihlášeny pohledávky dalších věřitelů jen v případě, že jsou zajištěny prodávanou zástavou (srov. § 338a odst. 1 a 3 a § 338zr o. s. ř.). Při výkonu rozhodnutí (exekuci) prodejem movitých věcí a nemovitostí ve vlastnictví povinného a prodejem podniku, který je majetkem povinného, se pohledávky zajištěné zástavním právem, které vzniklo před zahájením řízení o výkon rozhodnutí (exekučního řízení), uspokojují z výtěžku zpeněžení movité věci nebo z rozdělované podstaty po provedení dražby nemovitostí nebo podniku před nezajištěnými pohledávkami oprávněného, který podal návrh na nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce), dalšího oprávněného, který přistoupil do řízení, a dalších přihlášených věřitelů (srov. § 331a odst. 1, § 332, § 337c a § 338ze o. s. ř. a § 69 a § 71 exekučního řádu). Výhodnější postavení než věřitelé, jejichž pohledávky nejsou zajištěny zástavním právem, má zástavní věřitel – je-li zástavou pohledávka – i v řízení o výkon rozhodnutí (exekuci) přikázáním pohledávky (srov. § 309a o. s. ř. a § 65 exekučního řádu).

Z uvedeného vyplývá, že uplatnění práva zástavního věřitele na uspokojení jeho pohledávky ze zástavy na základě smlouvy o zřízení zástavního práva, uzavřené mezi ním a dlužníkem, zkracuje možnost věřitele uspokojit svou vymahatelnou pohledávku ze zastaveného majetku dlužníka. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že uplatnění práva zástavního věřitele na uspokojení jeho pohledávky ze zástavy, k níž vzniklo zástavní právo na základě zástavní smlouvy uzavřené mezi dlužníkem a zástavním věřitelem, může věřitel za podmínek uvedených v ustanovení § 42a obč. zák. odporovat. Odporovatelným právním úkonem tu však nemůže být smlouva o zřízení zástavního práva, která sama o sobě – jak vyplývá z výše uvedeného – nevede ke zmenšení majetku dlužníka, nýbrž právní úkon, kterým zástavní věřitel na základě smlouvy o zřízení zástavního práva uzavřené mezi ním a dlužníkem uplatňuje právo na uspokojení své pohledávky ze zástavy (např. návrh na zpeněžení zástavy ve veřejné dražbě nebo soudním prodejem zástavy, návrh na výkon rozhodnutí prodejem zastavené movité věci, nemovitosti nebo podniku, přihláška pohledávky do zahájeného řízení o výkon rozhodnutí prodejem zastavené movité věci, nemovitosti nebo podniku). Rozhodnutí soudu, jímž by bylo určeno, že právní úkon, kterým zástavní věřitel na základě zástavní smlouvy uzavřené s dlužníkem uplatnil právo na uspokojení své pohledávky ze zástavy v řízení o výkon rozhodnutí prodejem zastavené movité věci, nemovitosti nebo podniku, popřípadě v exekučním řízení, je vůči věřiteli právně neúčinný, by v takovém případě představovalo podklad k tomu, aby



se věřitel mohl domáhat uspokojení své vymahatelné pohledávky v řízení o výkon rozhodnutí (v exekučním řízení) postižením zastaveného majetku dlužníka, aniž by se při tomto výkonu rozhodnutí (exekuci) ve vztahu mezi věřitelem a zástavním věřitelem přihlíželo k lepšímu pořadí zástavního věřitele při uspokojování pohledávek, které zástavní věřitel získal uzavřením zástavní smlouvy na úkor věřitele a které by věřitel, jehož odpůrčí žalobě bylo vyhověno, mohl úspěšně popřít tzv. odporovou žalobou podle ustanovení § 267a o. s. ř. podanou proti zástavnímu věřiteli. Jestliže by zástavní věřitel uplatnil právo na uspokojení své pohledávky ze zástavy návrhem na zpeněžení zástavy ve veřejné dražbě nebo soudním prodejem zástavy a jestliže by byly splněny podmínky, za nichž lze tomuto právnímu úkonu odporovat, mohl by se věřitel – místo určení právní neúčinnosti právního úkonu – ve smyslu ustanovení § 42a odst. 4, části věty za středníkem, obč. zák. domáhat, aby mu zástavní věřitel vydal získaný výtěžek dražby nebo soudního prodeje zástavy až do výše vymahatelné pohledávky věřitele.

V projednávané věci nebylo dokazováním zjištěno, že by žalovaný jako zástavní věřitel přikročil k uplatnění práva na uspokojení svých pohledávek z výtěžku zpeněžení předmětných nemovitostí ve vlastnictví dlužnice A. M., k nimž bylo na základě zástavních smluv uzavřených mezi dlužnicí a žalovaným dne 15. 3. 2006 zřízeno zástavní právo k zajištění pohledávek žalovaného. Protože tyto smlouvy o zřízení zástavního práva samy o sobě – jak vyplývá z výše uvedeného – nevedly (nemohly vést) ke zmenšení majetku dlužnice, nemohly mít za následek zkrácení uspokojení pohledávky žalobce vůči dlužnici; žaloba o určení právní neúčinnosti zástavních smluv vůči žalobci proto nemůže být důvodná, i kdyby dlužnice tyto smlouvy vskutku uzavřela v úmyslu zkrátit žalobce jako svého věřitele a i kdyby byly splněny i všechny ostatní podmínky odporovatelnosti uvedené v ustanovení § 42a obč. zák.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu ve věci samé je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelem tvrzeno), že by byl postižen některou z vad, uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu ve věci samé podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.



**Pravomocné soudní rozhodnutí, kterým bylo povinné osobě uloženo, aby uzavřela s oprávněnou osobou dohodu o vydání nemovitosti podle zákona č. 87/1991 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), je listinou (rozhodnutím státního orgánu o nabytí vlastnictví ve smyslu ustanovení § 132 obč. zák.), podle níž katastrální úřad zapíše do katastru nemovitostí vlastnické právo oprávněné osoby k vydávané nemovitosti záznamem podle ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb. (ve znění pozdějších předpisů).**

(Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia  
Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2013, sp. zn. 31 Cdo 2060/2010)

Žalobci podali dne 7. 12. 2006 u Katastrálního úřadu pro hl. m. Prahu, Katastrálního pracoviště P., návrh, kterým se domáhali, aby byl v jejich prospěch povolen vklad vlastnického práva podle dohody o vydání nemovitostí ze dne 18. 10. 2006, u níž byl projev vůle J. P. a účastnice 2) nahrazen rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 29. 1. 2004, který byl potvrzen rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 23. 3. 2005 a který nabyl právní moci dnem 3. 5. 2005.

Katastrální úřad pro hl. m. Prahu, Katastrální pracoviště P., rozhodnutím ze dne 25. 4. 2007 návrh žalobců na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí podle „dohody o vydání nemovitostí ze dne 18. 10. 2006“ zamítl.

Dovodil, že předmět převodu není v dohodě o vydání nemovitostí vymezen v souladu s ustanovením § 5 odst. 1 písm. c) zákona č. 344/1992 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), neboť převáděná budova nebyla označena rovněž označením pozemku, na němž je postavena. Návrhu na vklad vlastnického práva proto nemohlo být vzhledem k ustanovení § 5 odst. 1 písm. c) zákona č. 265/1992 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) vyhověno.

Žalobou podanou u Městského soudu v Praze dne 4. 7. 2007 se žalobci domáhali, aby jejich návrhu na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí bylo vyhověno „s právními účinky vkladu práva ke dni 7. 12. 2006“. Uvedli, že „rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 29. 1. 2004, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 22. 3. 2004 a ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 23. 3. 2005“ byla J. P. a účastnici 2) uložena povinnost uzavřít se žalobci dohodu o vydání nemovitostí podle zákona č. 87/1991 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), jejíž znění bylo uvedeno ve výroku rozhodnutí soudu, a že „tento rozsudek se stal listinou“, která je „podkladem pro zápis do katastru nemovitostí“. Nesouhlasí se závěrem katastrálního úřadu, že by „označení budovy (předmětu dohody o vydání) v soudním rozhodnutí nebylo dostatečně určité“; i když (podle původního znění výroku rozhodnutí před jeho opravou) nebyla budova (dům čp. 1572) „označena také pozemkem, na němž je postavena“, byla označena číslem popisným, uve-

dením katastrálního území M., v němž se nachází, a uvedením čísla listu vlastnictví 2178 pro uvedené katastrální území, na němž jiná budova, nežli předmětná, zapsána není. V dohodě o vydání je rovněž označen nabývací titul vydávajících účastníků budově. Předmět dohody o vydání je proto označen dostatečně určitě; není zde rozhodné, že jeho označení neodpovídá ustanovení § 5 odst. 1 zákona č. 344/1992 Sb. (ve znění pozdějších předpisů).

**M ě s t s k ý s o u d** v Praze rozsudkem ze dne 3. 3. 2008 rozhodl, že se „povoluje vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí k domu čp. 1572 na pozemku parc. č. 3052, zapsaného na LV č. 2178, pro katastrální území M., obec P., vedeného u Katastrálního úřadu pro hl. m. Prahu, Katastrální pracoviště P.“ (dále též „předmětná budova“), a to pro každého ze žalobců „k jedné čtvrtině“, že „účinky vkladu nastávají ke dni 7. 12. 2006“ a že tímto rozsudkem „se nahrazuje rozhodnutí Katastrálního úřadu pro hl. m. Prahu, Katastrální pracoviště P. ze dne 25. 4. 2007“; současně rozhodl, že J. P. a účastnice 2) jsou povinny zaplatit žalobcům na náhradu nákladů řízení 11 306 Kč k rukám advokáta JUDr. T. J. Uzavřel, že návrh na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí k předmětné budově ve prospěch žalobců byl předložen spolu s „dohodou o vydání nemovitosti podle zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, v níž jako oprávněné osoby vystupují“ žalobci a povinnými osobami jsou účastnice J. P. a J. F., že tato dohoda byla dne 18. 10. 2006 podepsána oprávněnými osobami „a je nedílně spojena s pravomocným rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 29. 1. 2004, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 22. 3. 2004, a ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 23. 3. 2005“, jimiž bylo rozhodnuto o povinnosti účastnic J. P. a J. F. uzavřít dohodu o vydání věci – předmětné budovy se žalobci ve znění totožném se zněním dohody „podepsané dne 18. 10. 2006 žalobci, nedílně spojené s uvedenými rozsudky“. Podle soudu prvního stupně bylo uvedenými rozhodnutími ve smyslu ustanovení § 161 odst. 3 o. s. ř. „nahrazeno prohlášení vůle povinných osob a nedílným spojením dohody o vydání nemovitosti podepsané oprávněnými osobami došlo k uzavření dohody o vydání nemovitosti“, čímž však „nedošlo ještě k převodu vlastnického práva, neboť vlastnické právo k nemovitostem se nabývá teprve vkladem do katastru nemovitostí“. Označení předmětné budovy v dohodě soud prvního stupně považoval za dostatečně určité, když „určitost označení budovy je v daném případě zcela naplněna uvedením listu vlastnictví, na němž je nemovitost vedena, jakož i označením katastrálního území, ve kterém se nachází“; tyto údaje představují takové identifikační znaky, kterými je „předmětná nemovitost dostatečně identifikována tak, že její záměna s jinou nemovitostí nepřichází v úvahu“, a „formální lpění na splnění všech náležitostí označení budovy“ uvedených v ustanovení § 5 odst. 1 písm. c) zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), „by v tomto případě znamenalo nenaplnění smyslu soudního řízení o uplatněném restitučním nároku“.

K odvolání J. P. a účastnice 2) V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 18. 9. 2008 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl, že J. P. a účastnice 2) jsou povinny společně a nerozdílně zaplatit žalobcům „oprávněným rovněž společně a nerozdílně“ na náhradě nákladů odvolacího řízení 3332 Kč k rukám advokáta JUDr. T. J. Na základě zjištění soudu prvního stupně uzavřel, že soud prvního stupně správně posuzoval určitost označení předmětné budovy ve smyslu obecných hledisek občanského práva a, byla-li předmětná budova identifikována „číslem popisným, údajem o čísle listu vlastnictví 2178 pro katastrální území M., jakož i údajem o příslušném katastrálním úřadu, je dostatečně identifikována, nelze ji zaměnit“. S odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2006, sp. zn. 22 Cdo 3148/2005, odvolací soud dále dovodil, že „pravomocný rozsudek, jímž soud vyhověl žalobě o uložení povinnosti uzavřít s oprávněnou osobou dohodu o vydání věci ve smyslu restitučních zákonů, nahrazuje projev vůle povinné osoby směřující k uzavření této dohody v navrženém znění“, a že rozsudek ukládající povinnost uzavřít „přesně označenou smlouvu má za následek“, že dnem právní moci rozsudku je smlouva uzavřena. Námitky odvolatelek o „formulační nepřesnosti“ soudních rozhodnutí nahrazujících jejich projevy vůle odvolací soud odmítl s odůvodněním, že by šlo „o nepřipustný formalismus, který by zcela negoval výsledek soudního řízení“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podaly J. P. a účastnice 2) dovolání. Namítají, že předmětná budova nebyla označena pro účely řízení o vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí v rozsudku, ukládajícím jim povinnost uzavřít dohodu o vydání, dostatečně určitě, když žalobcům „nic nebránilo“ splnit povinnost budovu již v žalobě v uvedeném řízení označit v souladu s požadavky ustanovení § 5 odst. 1 písm. c) zákona č. 344/1992 Sb. (ve znění pozdějších předpisů). Údaje, které jsou „nutně zákonem vyžadovány“ pro vklad práva do katastru nemovitostí (v dané věci identifikace budovy), „byly od samého počátku žalobcům známe“. Dovolatelky současně (s odkazem na „nález Ústavního soudu IV. ÚS 702/2000“) namítají, že, kdyby mělo být rozhodnutí soudů „považováno za nahrazení vůle povinné osoby, bylo by nutné, aby výrok byl takto formulován, tj. že se vůle stran nahrazuje dohodou ve znění, které bude výrok rozsudku obsahovat“. Rozhodnutí soudů o uložení povinnosti účastnicím uzavřít se žalobci dohodu o vydání jsou tedy „pouze titulem pro uzavření dohody o vydání nemovitosti, vůle stran nenahrazují, a nemohou být tedy podkladem pro vklad práva do katastru nemovitostí“. Připustnost dovolání dovolatelky dovozují z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a navrhuji, aby odvolací soud zrušil napadený rozsudek a aby věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Po vydání rozsudku odvolacího soudu účastnice J. P. dne 7. 8. 2012 zemřela a pravomocným usnesením Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2013 bylo rozhodnuto, že na jejím místě bude v řízení pokračováno s účastnicí 2) a s J. P.

N e j v ý š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

## Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 30. 6. 2009, neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán před 1. 7. 2009 (srov. čl. II bod 12 zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnými osobami (účastníci řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Dovolatelky napadají rozsudek odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci samé nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo odvolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže

dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Odvolací soud v napadeném rozsudku dospěl – jak vyplývá z jeho odůvodnění – se soudem prvního stupně ke shodnému právnímu závěru v tom, že pravomocným rozhodnutím soudu, kterým by byla povinné osobě uložena povinnost uzavřít s oprávněnou osobou podle zákona č. 87/1991 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) dohodu o vydání věci, je ve smyslu ustanovení § 161 odst. 3 o. s. ř. nahrazen projev vůle povinné osoby směřující k uzavření takové dohody, a že proto, jde-li o vydání nemovitosti evidované v Katastru nemovitostí ČR (srov. § 2 zákona č. 344/1992 Sb. /ve znění pozdějších předpisů/), dochází k nabytí vlastnictví na základě pravomocného rozhodnutí soudu ukládajícího tímto způsobem prohlášení vůle vkladem vlastnického práva oprávněné osoby do katastru nemovitostí (§ 133 odst. 2 obč. zák.), neboť právním titulem nabytí vlastnictví je zde dohoda o vydání věci, v níž byl projev vůle povinné osoby „nahrazen“ pravomocným rozhodnutím soudu, a způsobem (modem) jeho nabytí je vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí. Dovolatelky v této souvislosti namítají, že pravomocné rozhodnutí soudu ukládající povinnost uzavřít dohodu o vydání věci podle zákona č. 87/1991 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) je „pouze titulem pro uzavření dohody o vydání nemovitosti, vůli stran nenahrazuje a nemůže být podkladem pro vklad práva do katastru nemovitostí“.

V podstatě stejný právní názor jako odvolací soud zaujal již dříve Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 9. 1. 2002, sp. zn. 22 Cdo 812/2000, v rozsudku ze dne 11. 12. 2006, sp. zn. 22 Cdo 3148/2005, a v dalších rozhodnutích, v nichž dospěl k závěru, že „nahrazení vůle povinné osoby v dohodě o vydání věci podle zákona č. 87/1991 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) nemá za následek nabytí vlastnictví k vydávané věci“, a že „k tomu je zapotřebí vkladu do katastru nemovitostí“. Vzhledem k tomu, že soudní oddělení (senát) 21 Cdo Nejvyššího soudu, jež mělo podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání v této věci projednat a rozhodnout o něm, dospělo k odlišnému právnímu názoru, než jaký byl zaujat ve výše uvedených rozhodnutích, a že uvedená právní otázka je v rozhodování odvolacích soudů posuzována rozdílně (srov. například právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2010, sp. zn. 21 Cdo 530/2009), dospěl dovolací soud k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a že dovolání proti tomuto rozsudku přísluší projednat a rozhodnout o něm ve smyslu ustanovení § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

V projednávané věci bylo soudy (z pohledu uplatněných dovolacích důvodů) mimo jiné zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů dovolatelky nezpochybňují – srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.), že pravomocným rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 29. 1. 2004, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 22. 3. 2004, potvrzeným rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 23. 3. 2005, byla J. P. a účastníci 2) jako povinným osobám uložena podle zákona č. 87/1991 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) povinnost uzavřít se žalobci jako oprávněnými osobami dohodu o vydání věci, jejíž obsah byl blíže vymezen ve výroku rozsudku; předmět vydání byl označen jako „dům č. p. 1572 zapsaný na LV č. 2178, vedený u Katastrálního úřadu P. – m., katastrální území M.“ (dovolání povinných osob proti rozsudku městského soudu Nejvyšší soud usnesením ze dne 31. 5. 2006 odmítl). Na návrh žalobců, podaný po zahájení řízení o vklad práva do katastru nemovitostí (dne 25. 5. 2007), Obvodní soud pro Prahu 4 usnesením ze dne 11. 12. 2007 opravil svůj rozsudek ze dne 29. 1. 2004 tak, že za předmět vydání označil „dům č. p. 1572 na pozemku č. parc. 3052“, který je zapsán „na LV č. 2178, vedeném u Katastrálního úřadu P. – m., katastrální území M.“; opravné usnesení bylo potvrzeno usnesením Městského soudu v Praze ze dne 13. 3. 2008 a dovolání podané povinnými osobami proti tomuto usnesení městského soudu Nejvyšší soud usnesením ze dne 21. 5. 2009 odmítl.

K nemovitostem evidovaným v Katastru nemovitostí České republiky se zapisuje vlastnické právo, zástavní právo, právo odpovídající věcnému břemeni, předkupní právo s účinky věcného práva, jakož i další práva, pokud to stanoví zvláštní zákon (srov. § 1 odst. 1 a 2 zákona č. 265/1992 Sb. /ve znění pozdějších předpisů/); zápisem se rozumí vklad, záznam, poznámka nebo jejich výmaz (srov. § 1 odst. 3 zákona č. 265/1992 Sb. /ve znění pozdějších předpisů/).

Vlastnické právo, zástavní právo, právo odpovídající věcnému břemeni a předkupní právo s účinky věcného práva se zapisují do katastru nemovitostí zápisem vkladu práva nebo výmazu vkladu práva, pokud tento zákon nestanoví jinak (srov. § 2 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb. /ve znění pozdějších předpisů/), a vznikají, mění se nebo zanikají dnem vkladu do katastru nemovitostí, pokud občanský zákoník nebo jiný zákon nestanoví jinak (srov. § 2 odst. 2 zákona č. 265/1992 Sb. /ve znění pozdějších předpisů/). Právní účinky vkladu vznikají na základě pravomocného rozhodnutí o jeho povolení ke dni, kdy návrh na vklad byl doručen katastrálnímu úřadu (srov. § 2 odst. 3, věta první, zákona č. 265/1992 Sb. /ve znění pozdějších předpisů/).

Vlastnické právo, zástavní právo, právo odpovídající věcnému břemeni a předkupní právo s účinky věcného práva, která vznikla, změnila se nebo zanikla ze zákona, rozhodnutím státního orgánu, příklepem licitátora na veřejné dražbě, vydržením, přírůstkem a zpracováním, se zapisují do katastru nemovitostí záznamem údajů na základě listin vyhotovených státními orgány a jiných listin, které podle zvláštních předpisů potvrzují nebo osvědčují právní vztahy (srov. § 7 odst. 1, věta první, zákona č. 265/1992 Sb. /ve znění pozdějších předpisů/).

Povinná osoba, která byla včas vyzvána podle zákona č. 87/1991 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) k vydání věci, uzavře s oprávněnou osobou dohodu o vydání věci a věc jí vydá nejpozději do třiceti dnů po uplynutí lhůty uvedené v ustanovení § 5 odst. 2 zákona č. 87/1991 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) (srov. § 5 odst. 3, věta první, zákona č. 87/1991 Sb. /ve znění pozdějších předpisů/); nevyhoví-li povinná osoba výzvě, může oprávněná osoba uplatnit své nároky u soudu ve lhůtě jednoho roku (srov. § 5 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb. /ve znění pozdějších předpisů/).

Vlastnictví věci lze nabýt kupní, darovací nebo jinou smlouvou, děděním, rozhodnutím státního orgánu nebo na základě jiných skutečností stanovených zákonem (§ 132 odst. 1 obč. zák.). Nabývá-li se vlastnictví rozhodnutím státního orgánu, nabývá se vlastnictví dnem v něm určeným, a není-li určen, dnem právní moci rozhodnutí (srov. § 132 odst. 2 obč. zák.).

Převádí-li se nemovitá věc na základě smlouvy, nabývá se vlastnictví vkladem do katastru nemovitostí podle zvláštních předpisů, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak (§ 133 odst. 2 obč. zák.); totéž platí, uzavře-li povinná osoba s oprávněnou osobou dohodu o vydání věci podle zákona č. 87/1991 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) a je-li předmětem dohody nemovitost (srov. § 5 odst. 3, větu druhou, zákona č. 87/1991 Sb. /ve znění pozdějších předpisů/).

Smyslem právní úpravy obsažené v zákoně č. 87/1991 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) je zmírnění následků některých majetkových a jiných křivd vzniklých občanskoprávními a pracovněprávními úkony a správními akty, učiněnými v období od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990, které spočívá ve vydání věci nebo v poskytnutí finanční náhrady nebo ve zrušení některých správních aktů, popřípadě v úpravách v oblasti sociálního zabezpečení (srov. § 1 odst. 1 a § 2 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. /ve znění pozdějších předpisů/).

Vydáním věci oprávněné osobě dochází k obnově (restituci) vlastnického práva. Byla-li předmětem restituce nemovitost a došlo-li mezi oprávněnou a povinnou osobou k „dobrovolnému“ uzavření písemné dohody o vydání věci, obnovuje se vlastnické právo bez ingerence soudu na základě právního úkonu; právní skutečnosti restituce vlastnictví tu je tedy dohoda (dvoustranný právní úkon) a k obnově vlastnictví tu dochází – jak bez pochybností vyplývá z ustanovení § 5 odst. 3, věty druhé, zákona č. 87/1991 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) – na základě vkladu práva do katastru nemovitostí.

V případě, že povinná osoba nevyhověla výzvě oprávněné osoby k vydání věci a že tedy s ní „dobrovolně“ neuzavřela písemnou dohodu o vydání věci, může se oprávněná osoba – jak vyplývá zejména z ustanovení § 5 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) – domáhat svých nároků proti povinné osobě u soudu žalobou o vydání věci. Pravomocné rozhodnutí soudu, kterým bylo takové žalobě vyhověno, je veřejnou listinou dokládající právní opodstatněnost obnovy (restituce) práv vlastníka věci; pravomocné rozhodnutí, jímž soud uloží povinné osobě povinnost vydat nemovitost, je – jak dovodila již ustálená judikatura soudů



– jednak titulem, který navrácí vlastnictví oprávněné osobě a na základě kterého příslušný katastrální úřad provede v její prospěch záznam vlastnického práva do katastru nemovitostí, jednak podkladem pro nařízení a provedení výkonu rozhodnutí (exekuce) vyklizením této nemovitosti (srov. například stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 1993, sp. zn. Cpjn 50/93, které bylo uveřejněno pod č. 34 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1993, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1361/97, který byl uveřejněn pod č. 24 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1999).

Soudní a právní praxe nebyla dlouho jednotná, jakým způsobem (prostřednictvím jakých právních nástrojů) může oprávněná osoba uplatnit u soudu své „restituční nároky“. Judikatura soudů posléze připustila, že oprávněná osoba se obnovy vlastnického práva (uspokojení svého „restitučního nároku“) může úspěšně domáhat jak žalobou o vydání věci, tak i žalobou o uložení povinnosti povinné osobě uzavřít s oprávněnou osobou dohodu o vydání věci (o určitém obsahu), a dovodila, že v obou těchto případech jde o uspokojení „restitučního nároku“ prostřednictvím ingerence soudu (na základě rozhodnutí soudu) zásadně rovnocenným (adekvátním) způsobem, neboť rozlišování mezi nimi by zakládalo neodůvodněnou nerovnost mezi oprávněnými osobami z hlediska postupu při obnově jejich vlastnických práv cestou rozhodování soudu (srov. například stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 1993, sp. zn. Cpjn 50/93, které bylo uveřejněno pod č. 34 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1993).

Z uvedeného mimo jiné vyplývá, že tu není žádný rozumný důvod k tomu, aby při obnovení vlastnického práva oprávněné osoby podle zákona č. 87/1991 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) mělo pravomocné rozhodnutí soudu, jímž by bylo povinné osobě uloženo uzavřít s oprávněnou osobou dohodu o vydání nemovitosti, jiné právní účinky než pravomocné rozhodnutí soudu, kterým by bylo povinné osobě uloženo vydat oprávněné osobě nemovitost. V obou případech jde o obnovu (restituci) vlastnického práva oprávněné osoby na základě pravomocného rozhodnutí soudu a je zřejmé, že v obou případech se má vlastnictví oprávněné osoby obnovit jen na základě účinků právní moci soudního rozhodnutí, aniž by tu měla být jakkoliv významná „formálně procesní“ formulace žalobního petitu a výroku rozhodnutí soudu. Pravomocné rozhodnutí soudu o vydání nemovitosti a pravomocné rozhodnutí soudu o uložení povinnosti uzavřít dohodu o vydání věci shodně představují způsob nabytí vlastnictví k vydávané věci na základě právní skutečnosti – rozhodnutí státního orgánu, kdy se (obecně) vlastnictví nabyvá dnem v něm určeným, a není-li určen, dnem právní moci rozhodnutí (srov. § 132 odst. 2 obč. zák.). Rozhodnutí soudu, jímž se ukládá povinné osobě uzavřít s oprávněnou osobou dohodu o vydání nemovitosti, tedy nemá povahu rozhodnutí ukládajícího prohlášení vůle ve smyslu ustanovení § 161 odst. 3 o. s. ř.; ve skutečnosti jde o rozhodnutí státního orgánu o nabytí vlastnictví (§ 132 obč. zák.), podle něhož je katastrální úřad ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) povinen



zapsat vlastnické právo oprávněné osoby k vydávaným nemovitostem do katastru nemovitostí záznamem.

Katastrální úřad v řízení o povolení vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí před svým rozhodnutím zkoumá, zda a) navrhovanému vkladu není na překážku stav zápisů v katastru, b) navrhovaný vklad je odůvodněn obsahem předložených listin, c) právní úkon týkající se převodu vlastnického práva nebo zřízení nebo zániku jiného práva je určitý a srozumitelný, d) právní úkon je učiněn v předepsané formě, e) účastníci řízení jsou oprávněni nakládat s předmětem právního úkonu, f) účastník řízení není omezen právními předpisy, rozhodnutím soudu nebo rozhodnutím státního orgánu ve smluvní volnosti týkající se věci, která je předmětem právního úkonu, g) k právnímu úkonu účastníka řízení byl udělen souhlas podle zvláštního předpisu (srov. § 5 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb. /ve znění pozdějších předpisů/). Podle ustálené judikatury soudů katastrální úřad v řízení ve věci vkladu práva do katastru nemovitostí zkoumá právní úkon, na jehož podkladě má být právo do katastru zapsáno, jen z hledisek taxativně vypočtených v ustanovení § 5 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb. (ve znění pozdějších předpisů). Předmětem zkoumání katastrálního úřadu tedy nejsou všechny aspekty platnosti posuzovaného právního úkonu (srov. zejména § 37 a násl. obč. zák.), ale pouze ty z nich, které jsou uvedeny v ustanovení § 5 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), a katastrální úřad neposuzuje ani platnost právního úkonu, na základě kterého již bylo v katastru nemovitostí zapsáno právo subjektu zkoumaného právního úkonu. Podmínky vymezené v ustanovení § 5 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), jejichž splnění je předpokladem povolení vkladu, zkoumá katastrální úřad ke dni podání návrhu na vklad (§ 5 odst. 1, věta druhá, zákona č. 265/1992 Sb. /ve znění pozdějších předpisů/); k tomuto dni se pak také váží účinky vkladu (srov. též stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. Cpjn 38/98, které bylo uveřejněno pod č. 44 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2000, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 21 Cdo 39/2008, které bylo uveřejněno pod č. 110 v časopise Soudní judikatura, ročník 2009).

Zatímco katastrální úřad – jak uvedeno výše – zkoumá v řízení o povolení vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí věc jen z hledisek uvedených v ustanovení § 5 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), soud se v řízení, jehož předmětem je uložení povinnosti povinné osobě uzavřít s oprávněnou osobou dohodu o vydání věci, zabývá všemi hledisky, která jsou významná pro rozhodnutí o „restitučním nároku“ oprávněné osoby. Bude-li pravomocným rozhodnutím vyhověno žalobě o uložení povinnosti povinné osobě uzavřít s oprávněnou osobou dohodu o vydání nemovitostí, znamená to, že soud shledal „restituční nárok“ naplněný ze všech hledisek významných podle hmotného a procesního práva, tedy také z pohledu ustanovení § 5 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb. (ve znění pozdějších předpisů).

Výrok pravomocného soudního rozhodnutí, kterým bylo povinné osobě uloženo, aby uzavřela s oprávněnou osobou dohodu o vydání nemovitosti, je – jak vyplývá z ustanovení § 159a odst. 1 a 4 o. s. ř. – závazný pro účastníky řízení (a jejich právní nástupce) a v tomto rozsahu také pro všechny orgány (včetně katastrálních úřadů a jiných správních úřadů). Kdyby oprávněná osoba měla vlastnické právo založené tímto pravomocným soudním rozhodnutím nabýt – jak se domnívají soudy – teprve na základě vkladu do katastru nemovitostí, uvedené by ve svých důsledcích nutně znamenalo také to, že návrhu na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí by muselo být vždy vyhověno, neboť jiným rozhodnutím by katastrální úřad nerespektoval závaznost příslušného soudního rozhodnutí pro „všechny orgány“, popřípadě by nepřipustně přezkoumával správnost pravomocného rozhodnutí soudu; ustanovení čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod zaručuje tomu, kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, aby se obrátil na soud s návrhem na přezkoumání zákonnosti takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak, neumožňuje však (a ani jiné zákonné ustanovení), aby orgán veřejné správy přezkoumával zákonnost rozhodnutí soudu.

Řízení o vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí, jehož výsledek by byl závazně předurčen pravomocným rozhodnutím soudu, je nejen zbytečné, ale i nezákonné. Ve vztahu k „restitučním nárokům“ oprávněné osoby by názor soudů rovněž znamenal nepřipustné oddálení okamžiku nabytí vlastnického práva oprávněnou osobou až ke dni podání návrhu na vklad, přestože již právní mocí rozhodnutí soudu byl právní stav vlastnictví k nemovitosti nastolen závazným a nezměnitelným způsobem.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.). Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí též pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Městskému soudu v Praze) k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

### **Odlišné stanovisko JUDr. Pavla Vrchy**

Obdobný právní názor, jak je vyjádřen v publikovaném rozhodnutí, byl již zaujat v rozsudku Nejvyššího soudu z 24. 3. 2010, sp. zn. 21 Cdo 530/2009. Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu tehdy vyslovalo nesouhlas s publikací tohoto rozhodnutí do Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále již „Sbírka“) primárně z důvodu, že předmětné rozhodnutí se nijak nevypořádalo s předchozí konstantní judikaturou. Nyní publikované rozhodnutí velkého senátu je obšírnější, leč s předchozí (zdůrazňují konstantní) judikaturou se rovněž relevantně nevypořádává. Navíc v situaci, kdy od 1. 1. 2014 vstoupil v účinnost (nový) zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon) (dále již „NKZ“), podle kterého i (při spl-

nění zákonem stanovených náležitostí) rozsudek představuje vkladovou (a veřejnou) listinu, na jejímž základě má být zapsáno (vkladem) právo do katastru (srov. § 567 obč. zák. /z roku 2012/, § 11 a násl. NKZ), uniká tak trochu smysl, proč se vstupuje do mnoha let judikaturou v zásadě ustáleného stavu a tak zásadním způsobem se mění názor na právní důsledky soudního rozhodnutí o uložení povinnosti uzavřít restituční dohodu podle zákona č. 87/1991 Sb. Byl-li i přes výše uvedené (v době rozhodování očekávané) okolnosti přijat právní názor shora publikovaný, jevílo se zapotřebí přesvědčivě a zcela důsledně vypořádat se s dosavadní (opětovně připomínám, že s ustálenou) judikaturou, podle které „Dohoda o vydání věci v restituci podléhá vkladu do katastru nemovitostí i v případě, že projev vůle povinné osoby je nahrazen rozhodnutím soudu“ (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu z 9. 1. 2002, sp. zn. 22 Cdo 812/2000, jakož i další rozhodnutí dovolacího soudu ve věcech sp. zn. 22 Cdo 3148/2005, sp. zn. 30 Cdo 2541/2006). Publikované rozhodnutí ovšem podle mého názoru neobsahuje žádnou právní argumentaci, jež by byla schopna vytěsnit dosud judikované právní názory.

Rozhodnutí, jímž se nahrazuje projev vůle povinné osoby k restituci uzavřením předmětné restituční dohody, přece nepředstavuje rozhodnutí státního orgánu, jímž se nabývá vlastnictví k nemovité věci. Vždyť se jím pouze nahrazuje prohlášení vůle jednoho z účastníků této smlouvy, což již před mnoha léty (rovněž v restitučním případě) připomenul také Ústavní soud České republiky (dále též „ÚS“) např. v usneseních ze dne 5. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 194/02, nebo ze dne 9. 10. 2008, sp. zn. II. ÚS 1746/08). Nálezem ÚS z 29. 10. 2001, sp. zn. IV. ÚS 702/2000, pak byl vyloučen právní názor, že by rozhodnutí (opět v restituční věci) podle § 161 odst. 3 o. s. ř. bylo možno považovat za tzv. záznamovou listinu; v této věci ÚS šel dokonce dál, když uvedl, že fikce nahrazení podpisu druhé smluvní strany (zde povinné osoby) na restituční dohodě není dána, jestliže povinné osobě byla rozsudkem soudu (jen) uložena povinnost uzavřít dohodu o vydání věci.

Jestliže publikované rozhodnutí přichází se závěrem, že není důvodu odlišovat pravomocné rozhodnutí o vydání (restituci) nemovitosti od pravomocného rozhodnutí ukládajícího povinné osobě povinnost uzavřít dohodu o vydání věci, neznamená to ještě, že na základě takto užitě argumentace lze – co do právního důsledku – ztotožňovat obsahově odlišná rozhodnutí. V prvním případě totiž restituční zákon umožnil restituovat přímo na podkladě rozhodnutí o vydání věci, kdežto ve druhém případě rozhodnutí představuje (pouze) právní titul, k němuž se musí ještě připojit právem stanovený způsob předání restituované věci, jímž je vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí podle takto uzavřené restituční dohody; v takovém případě rozsudek vydaný podle § 161 odst. 3 o. s. ř. nepředstavuje záznamovou listinu. Jinými slovy řečeno, rozsudkem vydaným podle § 161 odst. 3 o. s. ř., kterým je i rozsudek o uložení povinnosti uzavřít restituční dohodu (či spíše nahrazující projev vůle za povinnou osobu), je vytvořen právní stav, jaký je založen uzavřením převodní smlouvy, tj. (terminologií ještě za účinnosti obč. zák. /z roku 1964/) závazkový

právní vztah, který je esenciální podmínkou pro dosažení věcně právních účinků, jež ve smyslu § 133 odst. 2 obč. zák. (z roku 1964) jsou dovršeny teprve vkladem (v tomto případě) vlastnického práva do katastru nemovitostí, resp. od 1. 1. 2014 zápisem do katastru nemovitostí (srov. § 1105 obč. zák. /z roku 2012/). „Protože žádný zvláštní zákon nestanoví, že by v případech, kdy projev vůle smluvní strany je nahrazen rozhodnutím soudu, vznikalo vlastnictví k nemovitostem jinak, provedení pouhého záznamu (*poznámka autora: platilo do 31. 12. 2013*) namísto vkladu by znamenalo, že ke vzniku vlastnického práva k nemovitostem nedošlo.“ (Baudyš, P. Katastr a nemovitosti. 2. vydání, Praha: Nakladatelství C.H. Beck, 2010, s. 257).

Výrok pravomocného soudního rozhodnutí, kterým bylo povinné osobě uloženo, aby uzavřela s oprávněnou osobou dohodu o vydání nemovitosti je sice – jak se uvádí v publikovaném rozhodnutí – podle § 159a odst. 1 a 4 o. s. ř. závazný pro účastníky řízení (a jejich právní nástupce) a v tomto rozsahu také pro všechny orgány (včetně katastrálních úřadů a jiných správních úřadů), to ovšem neznamená, že katastrální úřad může slevit z jemu zákonem uložených povinností, které musí při vkladovém řízení dodržovat. A tak se může stát, že rozhodnutí vydané podle § 161 odst. 3 o. s. ř. sice bude pravomocné, leč např. pro nesprávnou identifikaci restituovaných nemovitostí v takto uzavřené dohodě nebude naplňovat předpoklad, že dle uvedené dohody lze vklad do katastru nemovitostí povolit. V poměrech od 1. 1. 2014 to také znamená, že nejsou-li v rozhodnutí nebo potvrzení (od soudu či exekutora) uvedeny všechny údaje, které mají být vkladem zapsány do katastru, vyzve katastrální úřad účastníky řízení k jejich doplnění (vkladové listina se tedy nevrací tomu, kdo ji vyhotovil, nýbrž účastníkům vkladového řízení). Nedoplní-li je účastníci řízení (rozuměno pokud nezajistí její právně relevantní doplnění) ve lhůtě do čtrnácti dnů od doručení výzvy (ponechávám stranou, zda lze něco takového v uvedeném termínu vůbec zajistit), katastrální úřad vkladové řízení zastaví (§ 15 odst. 3 NKZ). V případě listin sepsaných do 31. 12. 2013, pokud splňují náležitosti stanovené dosavadními právními předpisy, se má za to, že jde o vkladové listiny, i když nesplňují náležitosti předepsané NKZ nebo jiným zákonem; tyto chybějící náležitosti ovšem musí obsahovat návrh na vklad (srov. § 63 odst. 3 NKZ).

Protože publikované rozhodnutí se upíná k rozhodnutím vydaným do 31. 12. 2013, tj. za poměrů předchozího občanského zákoníku, je z mého pohledu více než žádoucí zrekapitulovat podstatu problému. Ta tkví v tom, že pokud soud rozsudkem za žalovaného prohlásí vůli s uzavřením smlouvy či (ve smyslu zákona č. 87/1991 Sb. restituční) dohody, jejímž předmětem je převod nemovitého majetku zapsaného v katastru nemovitostí, je zde po právní stránce vytvořen stav stejný, jako by účastníci bez soudní ingerence uzavřeli smlouvu či dohodu, což je podepřeno i rozhodovací praxí ÚS. Pak už je třeba respektovat občanskoprávní úpravu platnou do 31. 12. 2013. Občanský zákoník (z roku 1964) ve svém ustanovení § 132 odst. 1 stanoví, že vlastnictví věci lze nabýt kupní, darovací nebo jinou smlouvou, děděním, rozhodnutím státního orgánu anebo na základě jiných skutečností stanovených zákonem.

Právní titulem k převodu vlastnictví k nemovitosti je tedy i smlouva anebo dohoda, jak ji užívají restituční předpisy. Podle ustanovení § 133 odst. 2 obč. zák. (z roku 1964) převádí-li se nemovitá věc na základě smlouvy, nabývá se vlastnictví vkladem do katastru nemovitostí podle zvláštních předpisů (jímž je zákon o zápisech), pokud zvláštní zákon nestanoví jinak. Víme tedy, že právním titulem k převodu nemovitého majetku v soukromoprávní oblasti je i smlouva (dohoda), která však sama o sobě k nabytí vlastnictví nestačí. K dovršení věcně právních účinků je zde zapotřebí vkladu práva. Výklad, že je-li uzavřena smlouva či dohoda, a taková je uzavřena třeba i tehdy, jestliže soud na základě žaloby prohlásí vůli s jejím uzavřením za žalovaného, dochází tím bez dalšího k nabytí vlastnictví, neodpovídá právní úpravě, resp. je v přímém rozporu s ustanovením § 133 odst. 2 obč. zák. (z roku 1964). Zdůrazňuji, že opak nevyplývá ani z žádného restitučního zákona. Stejný závěr je ovšem nutno učinit i v případě, byla-li smlouva uzavřena v důsledku soudní ingerence ve formě prohlášení vůle s uzavřením takové smlouvy za žalovaného. Opačný výklad, že v případě soudního prohlášení vůle za žalovaného s uzavřením smlouvy, již právní mocí rozsudku dochází k převodu, resp. přechodu vlastnictví z převodce na nabyvatele, nemá žádnou hmotněprávní oporu a je podle mého názoru výkladem toliko účelovým.

Odkazuje-li tedy občanský zákoník (z roku 1964) v případě smlouvy o převodu vlastnictví k nemovitostem na zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění předpisů do 31. 12. 2013 (dále již „zákon o zápisech“), který ve svém ustanovení § 2 odst. 1 stanoví, že práva uvedená v § 1 odst. 1 (tj. vlastnické právo, zástavní právo, právo odpovídající věcnému břemeni a předkupní právo s účinky věcného práva) se zapisují do katastru nemovitostí zápisem vkladu nebo výmazu vkladu práva, pokud tento nestanoví jinak, je logické, že v případě převodních smluv (dohod) katastrální úřady, resp. jeho příslušná katastrální pracoviště do 31. 12. 2013 (správně) setrvaly na právním názoru, že takto předložené smlouvy (dohody) jsou předmětem vkladu, nikoliv zápisu ve formě záznamu. Bylo tak poměřováno ustanovení § 7 zákona o zápisech stanovící, že práva uvedená v § 1 odst. 1 (tedy i právo vlastnické), která vznikla, změnila se nebo zanikla ze zákona, rozhodnutím státního orgánu, příklepem licitátora na veřejné dražbě, vydržením, přírůstkem a zpracováním, se zapisují záznamem údajů na základě listin vyhotovených státními orgány a jiných listin, které podle zvláštních předpisů potvrzují nebo osvědčují právní vztahy, do katastru, s případně (či spíše výjimečně) předloženým rozsudkem, z jehož výroku vyplývá, že soud nahrazuje vůli za žalovaného s uzavřením příslušné převodní smlouvy, jejíž text je buďto obsažen ve výrokové části rozsudku, anebo jejíž vyhotovení je neoddělitelně připojeno k tomuto rozsudku, z jehož výroku vyplývá, že ono prohlášení vůle se upíná k takto připojené rozsudečné příloze.

Katastrální úřady s přihlédnutím ke vkladovému principu, s ohledem na výše citovanou hmotněprávní úpravu, jakož i s přihlédnutím k dosavadní judikatuře,

proto do 31. 12. 2013 neměly možnost jiného postupu, než setrvávat na závěru, že k nabytí vlastnictví k nemovitostem zapsaným v katastru nemovitostí podle převodních smluv je zapotřebí vkladu, o kterém rozhodují ve správním řízení. Proto byl-li katastrálnímu úřadu předložen rozsudek o prohlášení vůle za žalovaného s uzavřením převodní smlouvy (dohody) k nemovitému majetku, katastrální úřad v takovém případě tento rozsudek vrátil jejímu zhotoviteli, případně tomu, kdo jej předložil za účelem, aby podle něj bylo zapsáno (ve formě záznamu) vlastnické právo do katastru (§ 8 odst. 2 zákona o zápisech).

V poměrech od 1. 1. 2014 jsou i soudní rozhodnutí vydaná do 31. 12. 2013, na jejichž základě má dojít k zápisu do katastru nemovitostí (nyní již) vkladem, považována za vkladové listiny, i když nesplňují náležitosti předepsané novým katastrálním či jiným zákonem. Ani v dnešních soukromoprávních (nových) poměrech se ovšem nic nemění na závěru, že pravomocné rozhodnutí ukládající (v námi sledovaném případě za povinnou osobou z restituce) prohlášení vůle (s uzavřením restituční dohody) pouze nahrazují toto prohlášení, nepředstavují však vkladovou listinu, dle které se má provést zápis do katastru nemovitostí vkladem.

Protože publikované rozhodnutí pomíjí dosavadní judikaturu Nejvyššího soudu, ale i Ústavního soudu, a – byť bylo vydáno jen několik dnů před koncem roku 2013 – ani neřeší právní důsledky spojené minimálně s ustanovením § 63 odst. 3 NKZ, nemůže představovat zásadní zlom v dosavadní judikatuře, neboť soudy i přes jeho publikaci ve Sbírce nemohou (s ohledem na čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky) pominout shora připomenutou judikaturu Ústavního soudu.

**Vypořádání majetku, práv a povinností, které z dosavadního družstva přecházejí na nové (vyčleňované) družstvo v souladu s § 29 odst. 3 zákona č. 72/1994 Sb. ve znění pozdějších předpisů, není podmínkou přechodu vlastnického práva k budově nebo budovám, popřípadě domu nebo domům, uvedeným v § 29 odst. 1 téhož zákona, na nové (vyčleňované) družstvo.**

(Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia  
Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2013, sp. zn. 31 Cdo 1008/2011)

K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 6. 11. 2009 zamítl žalobu o určení, že žalobce je „vlastníkem domu postaveného na stav. parc. č. 6112, vše v katastrálním území a obci, zapsaných na listu vlastnictví č. 7458 u Katastrálního úřadu pro Liberecký kraj, katastrální pracoviště, a to ke vzniku družstva žalobce 18. 7. 1995“ (dále jen „sporná nemovitost“) (výrok I), a rozhodl o nákladech řízení (výroky II. a III.).

V r c h n í s o u d v Praze k odvolání žalobce rozsudkem ze dne 23. 9. 2010 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý a třetí výrok).

Jde přitom o v pořadí druhá rozhodnutí soudů nižších stupňů, když rozsudek ze dne 15. 12. 2005 (jímž Krajský soud v Ústí nad Labem vyhověl žalobě a určil, že žalobce je vlastníkem sporné nemovitosti) a rozsudek ze dne 17. 1. 2007 (jímž Vrchní soud v Praze potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně ze dne 15. 12. 2005) zrušil Nejvyšší soud k dovolání obou žalovaných rozsudkem ze dne 25. 9. 2008 (jenž je veřejnosti k dispozici – stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu dále citovaná – na jeho webových stránkách), a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud v označeném rozhodnutí vyslovil závazný právní názor, podle něhož „má-li v posuzované věci dojít k účinku přechodu vlastnictví k předmětným nemovitostem podle § 29 odst. 3 zákona č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), musí nejpozději současně dojít, jestliže se tak ještě nestalo, ke splnění zákonné podmínky vzájemného majetkového vypořádání žalobce a prvního žalovaného“. Soudům nižších stupňů pak uložil, „aby zjistily, zda k vypořádání došlo a vyvodily z (ne)existence předestřené skutečnosti příslušný právní důsledek“.

Soudy nižších stupňů v souladu s pokynem Nejvyššího soudu zkoumaly, zda mezi žalobcem (jakožto družstvem vzniklým vyčleněním podle § 29 zákona o vlastnictví bytů ze Stavebního bytového družstva L. /prvního žalovaného/ a zapsaným do obchodního rejstříku ke dni 18. 7. 1995) a prvním žalovaným došlo k vzájemnému



majetkovému vypořádání a (ze shodných prohlášení účastníků řízení) zjistily, že nikoliv. Proto, jsouce vázány závazným právním názorem Nejvyššího soudu, uzavřely, že sporná nemovitost nepřešla na žalobce podle § 29 odst. 3 zákona o vlastnictví bytů.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) a c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012. Namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (uplatňuje tak dovolací důvod vymezený v ustanovení § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), a navrhuje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu i soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Pro případ, že Nejvyšší soud shledá dovolání přípustným podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., dovolatel namítá i naplnění dovolacího důvodu vymezeného v ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř.

Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí dovolatel spatřuje v řešení otázky, zda je přechod vlastnictví budovy nebo domu (uvedených v § 29 odst. 3 zákona o vlastnictví bytů) z dosavadního družstva na družstvo nové (vyčleněné postupem podle § 29 zákona o vlastnictví bytů) podmíněn uzavřením dohody o vypořádání ke dni vzniku nového družstva.

Dovolatel poukazuje na závěry formulované Nejvyšším soudem v rozsudcích ze dne 7. 5. 2002, sp. zn. 28 Cdo 469/2002, ze dne 14. 3. 2003, sp. zn. 28 Cdo 2417/2002, ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 642/2005, ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 28 Cdo 2860/2007, a ze dne 26. 5. 2008, sp. zn. 28 Cdo 2125/2007, podle kterých na nově vzniklé (vyčleněné) družstvo přechází vlastnictví k budově (budovám) či domu (domům) ke dni jeho vzniku, aniž by podmínkou přechodu vlastnického práva bylo nejpozději současné vypořádání ve smyslu § 29 odst. 3 zákona o vlastnictví bytů. Ke stejnému závěru se přihlásil i Ústavní soud v usnesení ze dne 21. 12. 2004, sp. zn. II. ÚS 762/2002 (dostupném na webových stránkách Ústavního soudu).

Závěry přijaté ve výše označených rozhodnutích považuje dovolatel za správné, máje za to, že vypořádání majetku, práv a povinností ve smyslu § 29 odst. 3 zákona o vlastnictví bytů může být pouze následkem, a nikoliv podmínkou, přechodu členství a vlastnického práva na nově vzniklé (vyčleněné) družstvo.

První žalovaný považuje dovolání žalobce „za problematické, poplatné jeho permanentní manipulaci fakty“.

N e j v y š š í s o u d rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

### Z o d ů v o d n ě n í :

Tříčlenný senát číslo 29, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při výkladu ustanovení § 29 odst. 3 zákona o vlastnictví bytů a posouzení otázky přechodu vlastnického práva k budově nebo budovám, případně domu nebo domům uvedeným v § 29 odst. 1 téhož zákona,



k právnímu názoru odlišnému od toho, který byl vyjádřen ve výše zmíněném rozsudku sp. zn. 28 Cdo 3461/2007 (jímž Nejvyšší soud zrušil předchozí rozhodnutí soudů nižších stupňů). Proto rozhodl o postoupení věci (dle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů) k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia (dále jen „velký senát“) Nejvyššího soudu. Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že rozhodné znění občanského soudního řádu, podle kterého dovolání projednal a rozhodl o něm (do 31. 12. 2012), se podává z části první, článku II bodu 7 zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Nejvyšší soud shledává dovolání přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a to za účelem posouzení dovolatelem předkládané právní otázky, jejíž řešení v dosavadní judikatuře Nejvyššího soudu není jednotné (srov. dále).

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají. Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správnosti právního posouzení věci odvolacím soudem.

Ustanovení § 29 zákona o vlastnictví bytů, ve znění účinném do 30. 6. 2000 (pro věc rozhodném), určovalo:

„Nájemci nebo vlastníci bytů nebo nebytových prostorů v budově nebo v budovách, popřípadě v domě nebo domech ve vlastnictví nebo spoluvlastnictví družstva, kteří jsou členy tohoto družstva, mohou rozhodnout o vyčlenění a vzniku nového družstva. Pro platnost rozhodnutí je třeba písemného souhlasu dvoutřetinové většiny všech těchto členů družstva v každé budově, popřípadě domě. Rozhodnutí musí být písemně oznámeno představenstvu družstva. Rozhodnutí lze přijmout nejpozději do 31. 12. 1996. Rozhodnutí nepodléhá schválení členskou schůzí dosavadního družstva (odstavec první).

Pro vznik družstva a pro členství v něm jinak platí ustanovení obchodního zákoníku s tím, že členství v dosavadním družstvu se vznikem nového družstva přechází na toto družstvo. Rozhodnutím podle odstavce 1 se dosavadní družstvo nezrušuje (odstavec druhý).

Mezi dosavadním družstvem a novým družstvem se provede vypořádání majetku, práv a povinností, které z dosavadního družstva přecházejí na nové družstvo. Nedojde-li k jiné dohodě, přechází na nové družstvo vlastnictví nebo spoluvlastnictví k budově nebo budovám, popřípadě domu nebo domům uvedeným v odstavci 1.

S přechodem vlastnictví nebo spoluvlastnictví k budově nebo budovám, popřípadě domu nebo domům přechází na nové družstvo dnem jeho vzniku souhrn majetkových hodnot a zdrojů jejich krytí týkajících se této budovy nebo budov, popřípadě domu nebo domů. Vypořádání se provede v poměru součtu vypořádacích podílů členů nového družstva a členů dosavadního družstva. Nárok na vypořádání je splatný uplynutím šesti měsíců od schválení účetní závěrky za rok, v němž došlo k vyčlenění a vzniku nového družstva (odstavec třetí).“

Závazný právní názor obsažený v předchozím zrušujícím rozsudku Nejvyššího soudu v této věci spočívá na argumentaci, podle které:

„Z hlediska právního posouzení věci není pochyb o tom, že ve shora citovaném § 29 odst. 3 zákona o vlastnictví bytů se konstituuje přechod majetku z dosavadního na vyčleněné družstvo (nedošlo-li k jiné dohodě – to se nestalo). Tento vlastnický přechod však neprobíhá, jak je patrné z textu citovaného ustanovení, zcela izolovaně a bez dalšího. Výslovně se předpokládá, že mezi dosavadním a novým družstvem se souběžně provede vypořádání majetku, práv a povinností, které vzájemně přecházejí, a to i v penězích. Tato podmínka vypořádání platí zjevně i v případě, že – s ohledem na neexistenci jiné dohody – přejde na nové družstvo vlastnictví či spoluvlastnictví k budově (bytovému domu).“

Velký senát je nicméně přesvědčen o tom, že text ustanovení § 29 zákona o vlastnictví bytů naopak vybízí k závěru, podle něhož vlastnictví k budově nebo budovám (popřípadě domu nebo domům) uvedeným v § 29 odst. 1 zákona o vlastnictví bytů přechází na nové (vyčleněné) družstvo (ex lege) dnem jeho vzniku, a to společně se souhrnem majetkových hodnot a zdrojů jejich krytí týkajících se této budovy nebo budov, popřípadě domu nebo domů.

Jak Nejvyšší soud vysvětlil v rozsudku ze dne 27. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2456/2011, účelem ustanovení § 29 zákona o vlastnictví bytů je zabezpečit, aby v důsledku vyčlenění nového družstva, jemuž dosavadní družstvo nemůže zabránit, nebylo majetkově poškozeno ani dosavadní, ani nové (vyčleňované) družstvo (a tedy ani jejich členové). Pro případ, že mezi dosavadním a novým družstvem nedojde k jiné dohodě, upravuje citované ustanovení jak rozsah majetku, který na nové družstvo přechází (§ 29 odst. 3, věty druhá a třetí, zákona o vlastnictví bytů), tak i poměr, v němž je třeba provést vypořádání (§ 29 odst. 3, věta čtvrtá, zákona o vlastnictví bytů). Výsledkem vypořádání má být stav, kdy majetek, práva a závazky, jež zůstanou dosavadnímu družstvu, a majetek, práva a závazky, jež přejdou na nové družstvo, budou ve spravedlivém poměru. Nedohodnou-li se družstva jinak, určuje zákon jako spravedlivý poměr součtu vypořádacích podílů členů nového družstva a součtu vypořádacích podílů členů dosavadního družstva.

Jinými slovy, povinnost obou družstev (dosavadního i vyčleněného) vzájemně vypořádat majetek, práva a povinnosti, které z dosavadního družstva přecházejí na nové družstvo, nepředstavuje podmínku přechodu vlastnického práva k budově či budovám (domu či domům) uvedeným v § 29 odst. 1 zákona o vlastnictví bytů, ale

naopak je důsledkem toho, že vlastnictví k dotčeným nemovitostem (spolu s dalšími majetkovými hodnotami, právy a povinnostmi) na nové družstvo ze zákona přešlo ke dni jeho vzniku.

Z téhož závěru vycházel jak Nejvyšší soud v dovolatelem přiléhavě citovaných rozsudcích sp. zn. 28 Cdo 469/2002, sp. zn. 28 Cdo 2125/2007 či sp. zn. 28 Cdo 2860/2007, tak i Ústavní soud např. v usnesení sp. zn. II. ÚS 762/2002.

Velký senát se proto odchyluje od závěrů formulovaných v rozsudku ze dne 25. 9. 2008, sp. zn. 28 Cdo 3461/2007, a uzavírá, že vypořádání majetku, práv a povinností, které z dosavadního družstva přecházejí na nové (vyčleňované) družstvo v souladu s § 29 odst. 3 zákona o vlastnictví bytů, není podmínkou přechodu vlastnického práva k budově nebo budovám, popřípadě domu nebo domům, uvedeným v § 29 odst. 1 téhož zákona, na nové (vyčleňované) družstvo.

Jelikož odvolací soud vycházel (jsa vázán právním názorem vysloveným v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 3461/2007) z opačného úsudku, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), zrušil rozsudek odvolacího soudu podle § 243b odst. 2, věty za středníkem, o. s. ř. (včetně záviseleho výroku o nákladech řízení) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta první, o. s. ř.).

Ustanovení § 408 odst. 1 obch. zák. upravuje maximální délku promlčecí doby (deset let ode dne, kdy počala poprvé běžet), a to aniž by s tím, že před jejím uplynutím byla pohledávka uplatněna v soudním nebo rozhodčím řízení, spojovalo jakékoliv následky pro její běh. Pro případ, že řízení ohledně takové pohledávky bylo zahájeno před uplynutím této doby, „zakazuje“ v tomto řízení uplatnit námitku promlčení. Z ustanovení § 408 odst. 1 obch. zák. plynoucí nemožnost dlužníka vznést námitku promlčení neznamená, že by ručitele za pohledávku dlužníka, proti němuž nebylo zahájeno před uplynutím desetileté promlčecí doby soudní nebo rozhodčí řízení, stíhal týž zákaz namítnout promlčení jako dlužníka.

(Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia  
Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4091/2010)

Rozsudkem ze dne 30. 1. 2009 uložil O k r e s n í s o u d v Šumperku žalovaným 1) PhDr. J. B. a 2) A. B. zaplatit žalobci C/L společně a nerozdílně částku 2 000 000 Kč (bod I. výroku). Dále rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

Soud při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku vyšel zejména z toho, že:

1) Banka jako věřitel uzavřela se společností B. jako dlužníkem dne 19. 11. 1992 smlouvu o úvěru, doplněnou posléze dodatkem ze dne 20. 8. 1993 (dále jen „první úvěrová smlouva“), na jejímž základě poskytla společnosti B. úvěr ve výši 4 500 000 Kč, jenž měl být včetně smlouveného úroku splacen nejpozději 20. 9. 1996. Úvěr nebyl včas splacen.

2) Banka jako věřitel uzavřela se společností B. dne 10. 5. 1993 smlouvu o úvěru (dále jen „druhá úvěrová smlouva“), na jejímž základě poskytla společnosti B. úvěr ve výši 1 700 000 Kč, jenž měl být včetně smlouveného úroku splacen nejpozději 25. 12. 1996. Úvěr nebyl včas splacen.

3) V obou úvěrových smlouvách bylo dohodnuto, že k úhradě splátky v prodlení poskytne banka společnosti B. krátkodobý úvěr za dohodnutý úrok se splatností 1 měsíc.

4) Žalovaní byli zapsáni jako společníci společnosti B. v obchodním rejstříku, a to první žalovaný od 26. 10. 1992 do 5. 7. 2001 a druhý žalovaný od 26. 10. 1992 do 27. 10. 2007.

5) Usnesením ze dne 30. 6. 1997, které nabylo právní moci 16. 7. 1997, prohlásil Krajský soud v Ostravě (dále též jen „konkursní soud“) konkurs na majetek společnosti B.

6) Banka přihlásila 16. 7. 1997 do konkursu vedeného na majetek společnosti B. pohledávku z první úvěrové smlouvy ve výši 9 197 885,01 Kč a pohledávku z dru-

hé úvěrové smlouvy ve výši 3 529 078,97 Kč. Obě pohledávky byly v konkursu zjištěny.

7) Konkursním věřitelem se v průběhu konkursního řízení stal namísto banky žalobce jako postupník, jenž obě pohledávky nabyl smlouvami o postoupení pohledávek ze dne 22. 7. 2003.

8) Usnesením ze dne 16. 6. 2007, které nabylo právní moci dne 18. 7. 2007, zrušil konkursní soud konkurs na majetek společnosti B. po splnění rozvrhového usnesení.

9) Na úhradu obou pohledávek (v celkové výši 12 726 964 Kč) obdržel žalobce v průběhu konkursu na odděleném uspokojení částku 2 129 947,15 Kč a při rozvrhu pak dalších 73 154,97 Kč. Každá pohledávka zůstala po zrušení konkursu neuspokojena v rozsahu vyšším než 1 000 000 Kč.

10) Společnost B. byla vymazána z obchodního rejstříku 27. 10. 2007. Důvodem výmazu bylo zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení.

Na tomto základě soud – vycházející z ustanovení § 56 odst. 5, § 86, § 87 odst. 2 a § 306 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku – uzavřel, že žaloba je důvodná, neboť žalovaní jako společníci v přisouzeném rozsahu ručí za závazky společnosti B.

Námítku promlčení vznesenou druhým žalovaným neměl soud za důvodnou, k čemuž uvedl, že:

1) Před prohlášením konkursu (30. 6. 1997) nebyl nárok banky vůči společnosti B. promlčen a totéž platilo ke dni přihlášení pohledávek z úvěrových smluv do konkursu (16. 7. 1997).

2) Přihláškou pohledávek do konkursu došlo dle § 402 obch. zák., ve spojení s ustanovením § 20 odst. 8 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), ke stavení běhu promlčecí doby.

3) Vzhledem k ustanovení § 405 obch. zák. a k závěrům zformulovaným Nejvyšším soudem již v „R 39/2002“ (jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2780/2000, uveřejněné pod číslem 39/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek /dále jen „R 39/2002“, které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – veřejnosti dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu) skončila promlčecí doba v souladu s ustanovením § 405 odst. 2 obch. zák. 18. 7. 2008 (uplynutím jednoho roku počítaného od právní moci usnesení o zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení).

4) Žaloba v této věci byla podána již 31. 3. 2008.

K odvolání druhého žalovaného K r a j s k ý s o u d v Ostravě rozsudkem ze dne 6. 4. 2010 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu vůči druhému žalovanému zamítl a rozhodl o nákladech řízení mezi žalobcem a druhým žalovaným (první výrok). Dále rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý a třetí výrok).

Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a shodně s ním též dovodil, že ustanovení § 56 odst. 5, věty třetí, obch. zák. nezakládá zvláštní

**Č. 21** počátek běhu promlčecí doby nároku věřitele vůči ručiteli pro případ, že je dlužník v konkursu.

Jinak se ovšem se závěry soudu prvního stupně na téma (ne)důvodnosti námitky promlčení vznesené druhým žalovaným neztotožnil.

Odvolací soud vyšel z ustanovení § 56 odst. 5, § 86, § 261 odst. 3 písm. d), odst. 4, § 310, § 392 a § 408 odst. 1 obch. zák., k čemuž uvedl, že objektivní desetiletá promlčecí doba vůči společnosti B. coby úvěrovému dlužníku začala běžet 26. 1. 1997 a uplynula 26. 1. 2007 (v průběhu konkursního řízení, v němž nebylo rozhodnuto ve věci samé).

V takovém případě se (podle odvolacího soudu) neuplatní ustanovení § 405 odst. 2 obch. zák. a právo věřitele vůči (úvěrovému) dlužníku se promlčelo 18. 7. 2007, kdy nabylo právní moci usnesení, jímž byl zrušen konkurs na majetek společnosti B. (úvěrového dlužníka).

Odvolací soud dále dovodil, že věřitel se podle ustanovení § 306 odst. 1 obch. zák. mohl domáhat splnění závazku po ručitelích, a to od prohlášení konkursu na majetek úvěrového dlužníka bez předchozí písemné výzvy. Nejpozději 16. 7. 1997 (kdy věřitel přihlásil pohledávky do konkursu) tak začala běžet „subjektivní“ čtyřletá i „objektivní“ desetiletá promlčecí doba k uplatnění práva věřitele vůči ručiteli a obě tyto lhůty marně uplynuly dříve, než bylo zahájeno soudní řízení vůči ručiteli.

Uplatněná námitka promlčení je tudíž důvodná a promlčené právo podle ustanovení § 388 odst. 1 obch. zák. nelze přiznat.

Žalobce podal proti rozsudku odvolacího soudu dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, namítaje, že jsou dány dovolací důvody uvedené v ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř., tedy, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (odstavec 2 písm. a/), a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odstavec 2 písm. b/), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Konkrétně dovolatel vytýká odvolacímu soudu, že se nevypořádal s ustanovením § 310 obch. zák. a jeho vztahem k ustanovení § 408 obch. zák. Dovatel zdůrazňuje subsidiaritu ručení, zvláště pak ručení zákonného, a dovozuje, že ustanovení § 56 odst. 5 obch. zák. je zvláštním ustanovením vůči ustanovením § 303 a násl. obch. zák. a vyplývá z něj samostatný počátek splatnosti (respektive vzniku) ručitelského závazku pro případ konkursu na majetek obligačního dlužníka, který nastává dnem následujícím po právní moci usnesení o „skončení“ konkursu.

Výše, v níž věřitelé nebyli uspokojeni v konkursu, může být známa teprve po skončení konkursního řízení a teprve poté je tak možné vůči ručitelům uplatnit pohledávku v její neuspokojené výši. Čtyřletá promlčecí doba tedy mohla začít běžet až 18. 7. 2007.

Napadené rozhodnutí nepokládá dovolatel za správné ani v případě, že ustanovení § 56 odst. 5 obch. zák. nezakládá samostatnou platnost závazku ručitelů.

Míní, že z odůvodnění napadeného rozhodnutí (v němž odvolací soud vyloučil aplikaci § 405 odst. 2 obch. zák.) vlastně není zcela zřejmé, kdy skončil běh promlčecí doby a kdy se pohledávky měly promlčet ve smyslu ustanovení § 408 obch. zák. (zda k 26. 1. 2007 nebo k 18. 7. 2007).

Odvolacímu soudu dále dovolatel vytýká, že v daných souvislostech pominul ustanovení § 45 odst. 2 ZKV, a to za použití ustanovení § 405 odst. 2 obch. zák. Odvolací soud se tudíž mylí, má-li za to, že ustanovení § 405 odst. 2 obch. zák. se neprosadí vůči desetileté promlčecí době podle ustanovení § 408 odst. 1 obch. zák. Přihláška pohledávky do konkursu je úkonem k uplatnění práva ve smyslu ustanovení § 402 a násl. obch. zák. a věřitel, který řádně a včas uplatnil svůj nárok v konkursu, nemůže ovlivnit délku konkursního řízení, ani to, že v konkursu není rozhodováno o věci samé.

Dovolatel shledává absurdním, že by promlčecí doba měla uplynout v průběhu konkursního řízení (nebo v den právní moci usnesení o zrušení konkursu), aniž by předtím věřitel mohl uplatnit nárok v nalézacím řízení (čemuž brání účinky prohlášení konkursu ve smyslu ustanovení § 14 ZKV). Věřitel by tak nemohl svou pohledávku uspokojit z případného dalšího majetku dlužníka a ustanovení § 45 odst. 2 ZKV by se stalo obsoletním.

Odtud dovolatel dovozuje, že vzhledem k ustanovení § 405 odst. 2 obch. zák. promlčecí doba vůči dlužníku neskončila dříve, než jeden rok od skončení konkursního řízení, tedy 18. 7. 2008. Vzhledem k ustanovení 310 obch. zák. po tuto dobu nemohlo dojít k promlčení nároku ani vůči ručiteli.

Druhý žalovaný ve vyjádření navrhuje dovolání jako nedůvodné odmítnout, maje napadené rozhodnutí za správné a jeho odůvodnění za jasné a srozumitelné.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

### Z o d ů v o d n ě n í :

Tříčlenný senát č. 29, který měl podle rozvrhu práce NS dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při posouzení otázky běhu promlčecí doby dle § 408 obch. zák. po skončení konkursu na majetek dlužníka k právnímu závěru odlišnému od toho, který zformuloval v rozsudku NS ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 884/2011. Proto rozhodl o postoupení věci (dle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů) k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia NS (dále jen „velký senát“). Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

Dovolání v této věci je přípustné dle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Vytýkanou nepřezkoumatelností napadené rozhodnutí zjevně netrpí, když je z něj v souladu s ustanovením § 157 odst. 2 o. s. ř. jasně patrné, jaké skutkové

a právní závěry odvolací soud zformuloval k otázce rozhodné pro výsledek odvolacího řízení (k posouzení opodstatněnosti vznesené námitky promlčení); označený dovolací důvod tak zcela zjevně není dán.

Jiné vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají.

K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

1) K výkladu § 56 odst. 5 obch. zák.

Podle ustanovení § 56 odst. 5 obch. zák. ustanovení upravující jednotlivé formy společností stanoví, v jakém rozsahu ručí společníci za závazky společnosti. Pro jejich ručení se použije obdobně ustanovení o ručení (§ 303 a násl.), pokud z jiných ustanovení tohoto zákona nevyplývá něco jiného. Je-li na majetek společnosti prohlášen konkurs, ručí společníci za závazky společnosti jen do výše, v níž věřitelé, kteří včas přihlásili své pohledávky, nebyli uspokojeni v konkursním řízení.

V této podobě (pro věc rozhodné) platilo citované ustanovení obchodního zákoníku již v době uzavření obou úvěrových smluv a později nedoznalo změn.

Nejvyšší soud je přesvědčen, že znění citovaného ustanovení nevyvolává žádné pochybnosti o jeho smyslu. Pravidlo v tomto ustanovení obsažené (v jeho poslední větě) modifikuje rozsah (výši) zákonného ručení společníků za závazky společnosti při prohlášení konkursu na majetek společnosti, ale zcela zjevně se nezabývá okamžikem „vzniku“ ručení těchto společníků (jak nepřiléhavě argumentuje dovolání) ani počátkem a během promlčecí doby k uplatnění nároku z titulu ručení společníků.

V typových případech úpadku společností by výklad prosazovaný dovolatelem ve skutečnosti vedl k absurdnímu závěru, že prohlášením konkursu na majetek společnosti ručení jejích společníků „zaniká“.

Ustanovení § 56 odst. 5 obch. zák. se prosazuje jako zvláštní pravidlo vůči úpravě obsažené v ustanovení § 303 a násl. obch. zák. dále jen potud, že pro tento typ „zákoného“ ručení předepisuje (ve větě druhé) její „obdobné“ použití a nikoli jen „přiměřené“ použití předepsané ustanovením § 312 obch. zák. pro (další) ručení, které vzniklo ze zákona.

Má-li být na zákonné ručení společníků použito obdobně pravidlo obsažené v § 306 odst. 1 obch. zák. (z něž plyne, že povinnost ručitele plnit za dlužníka



zásadně vzniká již po písemné výzvě dlužníka, aby plnil alespoň v přiměřené době po splatnosti), pak ovšem lze stěží uvažovat o tom, že nárok, který věřiteli vznikl vůči společníku coby zákonnému ručiteli na základě písemné výzvy k plnění zaslané společnosti po lhůtě splatnosti jejího závazku a který takový věřitel vůči takovému společníku uplatnil i soudní cestou, prohlášením konkursu na majetek společnosti zanikne a znovu „vznikne“ zrušením konkursu.

Dovolání tudíž ani v tomto rozsahu není opodstatněné.

## 2) K výkladu ustanovení § 408 obch. zák.

Pohledávky z obou úvěrových smluv jsou obchodním závazkovým vztahem ve smyslu § 261 odst. 3 písm. d) obch. zák., takže částí třetí obchodního zákoníku se řídí i vztahy vzniklé při jejich zajištění (srov. § 261 odst. 4 obch. zák.). K tomu lze doplnit, že pravidlo, podle kterého společníci (veřejné obchodní společnosti) ručí za závazky (veřejné obchodní) společnosti veškerým svým majetkem společně a nerozdílně, je formulováno v § 86, větě druhé, obch. zák.

Podle ustanovení § 310 obch. zák. právo věřitele vůči ručiteli se nepromlčí před promlčením práva vůči dlužníkovi.

Dle ustanovení § 387 odst. 1 obch. zák. právo se promlčí uplynutím promlčecí doby stanovené zákonem.

Z ustanovení § 402 obch. zák. se dále podává, že promlčecí doba přestává běžet, když věřitel za účelem uspokojení nebo určení svého práva učiní jakýkoliv právní úkon, který se považuje podle předpisu upravujícího soudní řízení za jeho zahájení nebo za uplatnění práva v již zahájeném řízení.

Dle ustanovení § 405 obch. zák., jestliže právo bylo uplatněno před promlčením podle § 402 až 404, avšak v tomto řízení nebylo rozhodnuto ve věci samé, platí, že promlčecí doba nepřestala běžet (odstavec 1). Jestliže v době skončení soudního nebo rozhodčího řízení uvedeného v odstavci 1 promlčecí doba již uplynula nebo jestliže do jejího skončení zbývá méně než rok, prodlužuje se promlčecí doba tak, že neskončí dříve než jeden rok ode dne, kdy skončilo soudní nebo rozhodčí řízení (odstavec 2).

Ustanovení § 408 obch. zák. pak určuje, že bez ohledu na jiná ustanovení tohoto zákona skončí promlčecí doba nejpozději po uplynutí 10 let ode dne, kdy počala poprvé běžet. Námitku promlčení však nelze uplatnit v soudním nebo rozhodčím řízení, jež bylo zahájeno před uplynutím této lhůty (odstavec 1). Bylo-li právo pravomocně přiznáno v soudním nebo rozhodčím řízení později než tři měsíce před uplynutím promlčecí doby nebo po jejím uplynutí, lze rozhodnutí soudně vykonat, jestliže řízení o jeho výkonu bylo zahájeno do tří měsíců ode dne, kdy mohlo být zahájeno (odstavec 2).

Podle ustanovení § 112 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, uplatní-li věřitel v promlčecí době právo u soudu nebo u jiného příslušného orgánu a v zahájeném řízení řádně pokračuje, promlčecí doba od tohoto uplatnění po dobu řízení

neběží. To platí i o právu, které bylo pravomocně přiznáno a pro které byl u soudu nebo u jiného příslušného orgánu navržen výkon rozhodnutí.

V této podobě (pro věc rozhodné) platila citovaná ustanovení obchodního zákoníku a občanského zákoníku již v době uzavření úvěrových smluv a do vydání napadeného rozhodnutí nedoznala změn.

Podle ustanovení § 20 odst. 7 ZKV ve znění účinném v době přihlášení pohledávek z úvěrových smluv do konkursu (16. 7. 1997), tj. naposledy ve znění zákona č. 94/1996 Sb., přihláška pohledávky má pro běh lhůty pro promlčení a zánik práv stejné účinky jako uplatnění práva u soudu.

K 31. prosinci 2007 (jenž byl posledním dnem platnosti zákona o konkursu a vyrovnání) doznalo uvedené ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání změny jen potud, že se ve struktuře § 20 ZKV posunulo (od 1. 4. 1998 šlo o § 20 odst. 8 ZKV).

Dle ustanovení § 45 odst. 2 ZKV ve znění účinném v době vydání usnesení o zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení (16. 6. 2007) na základě seznamu přihlášek lze pro zjištěnou pohledávku, kterou úpadce výslovně nepopřel, po zrušení konkursu vést výkon rozhodnutí na úpadcovo jmění.

Nejvyšší soud se otázkou možného promlčení pohledávky vzešlé z obchodního závazkového vztahu v době po zrušení konkursu na majetek dlužníka (úpadce) zabýval již v rozsudku ze dne 29. 11. 2006, sp. zn. 29 Odo 1453/2005, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 3, ročník 2007, pod číslem 41. V tomto rozhodnutí mimo jiné vysvětlil, že u takového typu nevykonatelné a v konkursu zjištěné pohledávky se po zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení (§ 44 odst. 1 písm. b/ ZKV) řídí její promlčení ustanovením § 405 obch. zák. Tyto závěry se nicméně pojí pouze s během jiných dob, než je objektivní desetiletá promlčecí doba uvedená v § 408 obch. zák.

Ve výše zmíněném rozsudku sp. zn. 29 Cdo 884/2011 se Nejvyšší soud zabýval promlčením pohledávky podle § 408 obch. zák. v situaci, kdy soud nejprve prohlásil konkurs na majetek osobního dlužníka (v roce 2001) a posléze (v roce 2009) konkurs na majetek ručitele. Při zkoumání pravosti nevykonatelné věřitelovy pohledávky přihlášené do konkursu vedeného na majetek ručitele jako vázané na podmínku (§ 20 odst. 4 ZKV) pak Nejvyšší soud vyšel ve svých závěrech z toho, že vůči ručiteli byla pohledávka přihlášena (s účinky dle § 20 odst. 8 ZKV) až poté, co v průběhu konkursu vedeného na majetek osobního dlužníka (v němž věřitel přihlásil pohledávku včas) uplynula desetiletá promlčecí doba ve smyslu § 408 odst. 1 obch. zák. Odtud pak dovodil, že v konkursním řízení vedeném (stále) na majetek osobního dlužníka (sice) nelze uplatnit námitku promlčení, z ustanovení § 408 odst. 1 obch. zák. plynoucí nemožnost (osobního) dlužníka vznést námitku promlčení (však) neznamená, že by ručitele za pohledávku dlužníka, proti němuž nebylo zahájeno před uplynutím desetileté promlčecí doby soudní nebo rozhodčí řízení, stíhal týž zákaz namítnout promlčení jako dlužníka.

K tomu velký senát především uzavírá, že – na rozdíl od názoru předkládajícího senátu – se s výkladem ustanovení § 408 odst. 1 obch. zák. (ve spojení s ustanovením § 310 obch. zák.) podaným v posledně označeném rozhodnutí ztotožňuje.

Platí-li, že se právo promlčí uplynutím promlčecí doby stanovené zákonem (§ 387 odst. 1 obch. zák.) a že – jak určuje ustanovení § 408 odst. 1 obch. zák. – bez ohledu na jiná ustanovení obchodního zákoníku (tj. včetně ustanovení § 402 obch. zák.) skončí promlčecí doba nejpozději uplynutím deseti let ode dne, kdy začala běžet poprvé, nemůžou být žádné pochybnosti o tom, že marným uplynutím desetileté lhůty se právo na zaplacení peněžitě pohledávky promlčelo. Promlčela-li se takto pohledávka za osobním dlužníkem (společností B.), potom ustanovení § 310 obch. zák. není překážkou pro závěr o možném promlčení pohledávky vůči ručiteli (zde druhému žalovanému).

Závěr, podle něhož na běh desetileté promlčecí lhůty podle ustanovení § 408 odst. 1, věty první, obch. zák. nemá vliv právní úkon, který věřitel za účelem uspokojení nebo určení svého práva učiní a který se považuje podle předpisu upravujícího soudní řízení za jeho zahájení nebo za uplatnění práva v již zahájeném řízení (lhostejno, zda takovým úkonem je žaloba /§ 79 odst. 1 o. s. ř., popř. § 14 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů/ nebo přihláška pohledávky /§ 20 odst. 7 ZKV/), je ostatně zřejmý i z věty druhé označeného ustanovení. Nemělo-li by totiž uplynutí desetileté doby za následek promlčení pohledávky (již u soudu nebo v rozhodčím řízení uplatněné), potom by zákaz uplatnit námitku promlčení postrádal jakýkoli smysl.

Je tak zcela zjevné, že účelem právní úpravy obsažené v ustanovení § 408 odst. 1, větě druhé, obch. zák. je eliminovat nepříznivý důsledek – promlčení pohledávky v důsledku uplynutí desetileté promlčecí doby, k němuž došlo jen z důvodu délky soudního či rozhodčího řízení, byť samotný právní úkon směřující k uspokojení nebo určení práva učinil věřitel včas. Jelikož zákaz uplatnit námitku promlčení se vztahuje jen na soudní nebo rozhodčí řízení, jež bylo zahájeno před uplynutím této lhůty, nemůže se týkat osoby (zde ručitele), který účastníkem takového řízení (v pozici žalovaného) nebyl.

Jinými slovy, je-li pohledávka žalobce vůči osobnímu dlužníku (společnosti B.) promlčena (proto, že uplynula promlčecí doba deseti let, počítaná ode dne, kdy začala poprvé běžet – § 408 odst. 1, věta první, obch. zák.) a uplynula-li (marně) i promlčecí doba ve vztahu k ručiteli za pohledávku dlužníka (ke druhému žalovanému), je právní posouzení věci odvolacím soudem (o tom, že je námitka promlčení pohledávky žalobce vznesená druhým žalovaným důvodná) správné.

Nejvyšší soud tudíž, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), dovolání žalobce zamítl.

Do skončení konkursního řízení, dokud konkursní soud nerozhodne o tom, zda a v jaké výši schvaluje hotové výdaje bývalého správce konkursní podstaty, případně výdaje, které bývalý správce konkursní podstaty vynaložil z prostředků konkursní podstaty jako náklady spojené s udržováním a správou konkursní podstaty (ať již v usnesení, jímž současně schválí konečnou zprávu podle § 29 zákona č. 328/1991 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2007 nebo v usnesení vydaném pro bývalého správce konkursní podstaty za přiměřené /analogické/ aplikace zákona č. 328/1991 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2007 před schválením konečné zprávy), není oprávněn posuzovat účelnost vynaložení těchto hotových výdajů a nákladů spojených s udržováním a správou konkursní podstaty obecný soud ve sporu vedeném mezi současným správcem konkursní podstaty (jako žalobcem) a bývalým správcem konkursní podstaty (jako žalovaným).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2013,  
sp. zn. 29 Cdo 2865/2011)

Žalobou podanou 11. 6. 2001 se JUDr. V. H. jako tehdejší správce konkursní podstaty úpadce Zemědělské družstvo Z. „v likvidaci“ domáhal vůči žalovanému (JUDr. J. Č.) jako bývalému správci konkursní podstaty úpadce zaplacení částky 946 840 Kč s 15% úrokem z prodlení za dobu od 20. 12. 2000 do zaplacení.

Žalobu odůvodnil tím, že po převzetí funkce správce konkursní podstaty úpadce (kterou mu ale žalovaný nepředal) zjistil, že žalovaný v době od 1. 7. 1995 do 31. 12. 1999 účtoval a vyplatil si k tíži konkursní podstaty celkem 946 840 Kč (na základě pěti faktur v roce 1995, dvanácti faktur v roce 1996, dvanácti faktur v roce 1997, jedné faktury v roce 1998 a jedné faktury v roce 1999). Ve všech případech šlo o účtování paušálních náhrad nákladů „za výkon správy konkursní podstaty“, případně o účtování „nákladů spojených s udržováním a správou podstaty“ (§ 31 odst. 2 písm. b/ zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání – dále též jen „ZKV“).

Podle skladby jednotlivých faktur (jejich textu), jde o paušalizované náklady, které by měl žalovaný vynaložit (jízdné osobními automobily) a o režijní náklady (telefon, fax, nájem kanceláře, vodné, stočné, otop), na které by měl žalovaný nárok k úhradě z konkursní podstaty dle ustanovení § 31 odst. 2 písm. b) ZKV za předpokladu, že účtované a proplacené částky by byly skutečně vynaloženými náklady. Věřitelský výbor však na svém jednání dne 22. 11. 2000 konstatoval, že „mu není známa skutečnost, že by kdy dal souhlas předchozímu správci k čerpání paušálních výdajů na udržování a správu konkursní podstaty“.

Poté, co žalobce vyzval žalovaného k vyúčtování skutečně vynaložených nákladů za celé období jím vedeného konkursu, mu žalovaný odpověděl dopisy, v nichž uvedl, že: „Součástí konkursního spisu, který je veden u Krajského soudu v Ostravě,

jsou jednak pravidelná hlášení o průběhu konkursu, včetně nákladů, a dále zápisy ze schůzí věřitelského výboru. (...) Pokud se týká cestovních nákladů, pak byly vedeny cestovní příkazy, které Vám musely být předány.“

Tyto doklady však nejsou součástí předané dokumentace, zápisy věřitelského výboru neobsahují schválení paušálních výdajů a skutečné výdaje tak žalovaný ke dni podání žaloby nedoložil. Konkursní soud pak usnesením ze dne 5. 12. 2000 uložil žalovanému, aby do konkursní podstaty úpadce vrátil částku 946 840 Kč. S odkazem na ustanovení § 8 odst. 2 a 3 ZKV žalobce z řečeného dovozuje, že žalovaný nepostupoval „s odbornou péčí“, když účtoval a nechal si zaplatit z konkursní podstaty žalovanou částku jako paušální výdaje – náhrady. Účastníci řízení (ve smyslu § 8 odst. 3 ZKV) jsou členy věřitelského výboru, kteří neuzavřeli se žalovaným „dohodu“ o paušalizaci náhrad hotových výdajů a taková dohoda by byla dle dikce § 8 odst. 2 ZKV absolutně neplatná. Žalovaný se svým jednáním úmyslně obohatil na úkor konkursní podstaty ve smyslu § 451 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, když mu bylo plněno bez právního důvodu.

Rozsudkem ze dne 22. 12. 2009 uložil K r a j s k ý s o u d v Ostravě žalovanému (JUDr. J. Č.) zaplatit žalobkyni (JUDr. M. U., coby současné správkyni konkursní podstaty úpadce Zemědělské družstvo Z. „v likvidaci“) do tří dnů od právní moci rozhodnutí částku 270 000 Kč s 15% úrokem z prodlení za dobu od 20. 12. 2000 do zaplacení (bod I. výroku), zamítl žalobu co do požadavku na zaplacení částky 676 840 Kč s 15% úrokem z prodlení za dobu od 20. 12. 2000 do zaplacení (bod II. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod III. výroku).

Šlo o v pořadí třetí rozsudek soudu prvního stupně o věci samé. První rozsudek (ze dne 15. 1. 2004), jímž soud prvního stupně žalobě vyhověl pro zmeškání žalovaného, zrušil Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 8. 2. 2006. Druhý rozsudek (ze dne 19. 4. 2007), jímž soud prvního stupně žalobě opět vyhověl, pak zrušil Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 30. 9. 2008.

Soud vyšel z ustanovení § 8 odst. 2 a 3 a § 11 odst. 5 ZKV a dále z ustanovení § 106 a § 420 odst. 1 obč. zák., přičemž dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

1) Žalovaný si za výkon správy konkursní podstaty vyplatil z konkursní podstaty, fakturami uvedenými v žalobě, částky v celkové výši 946 840 Kč formou paušálních náhrad, aniž bylo vydáno soudní rozhodnutí, které by ho k této výplatě opravňovalo. Naopak (konkursní) soud jej usnesením ze dne 5. 12. 2000 vyzval, aby takto vyplacenou částku vrátil do konkursní podstaty.

2) Ač k tomu byl (konkursním) soudem vyzván, žalovaný neuvedl konkrétní částky představující (dle jeho tvrzení) pohledávky za podstatou, které si jednotlivými fakturami účtoval, ani nedoložil důkazy prokazující oprávnění předmětné částky účtovat.

3) Správce konkursní podstaty má nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů, ovšem ty musí být řádně vyúčtovány. Žalovaný tak porušil povinnost uloženou správcí zákonem (tj. postupovat při výkonu funkce s odbornou péčí) a rovněž povin-

nost uloženou mu (konkursním) soudem, když nesplnil usnesení soudu, aby vyplacené částky vrátil do konkursní podstaty úpadce. Žalovaný tak konkursní podstatě způsobil škodu, když si z ní vyplatil žalovanou částku, aniž ji řádně vyúčtoval (tj. aniž uvedl konkrétní částky ke konkrétním pohledávkám za podstatou). Je evidentní, že předmětná škoda na konkursní podstatě vznikla zaviněným jednáním žalovaného, který jednal v rozporu se zákonem a nesplnil, co mu uložil (konkursní) soud. Mezi škodou a jednáním žalovaného tedy existuje příčinná souvislost. Jak vyplývá z dikce ustanovení § 8 odst. 1 a 2 ZKV, za škodu vzniklou v důsledku porušení povinnosti uložené správci zákonem nebo soudem v souvislosti s výkonem funkce správce odpovídá správce ustanovený soudem podle § 420 odst. 1 obč. zák.

4) Jelikož žalovaný nesplnil výzvu (konkursního) soudu a předmětnou částku ve stanovené lhůtě nevrátil do konkursní podstaty, vzniklo žalobkyni v souladu s ustanovením § 369 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, právo požadovat zákonem stanovený úrok z prodlení od 20. 12. 2000 do zaplacení a žalovanému vznikla povinnost požadovaný úrok z prodlení zaplatit.

5) Tvzení žalovaného, že náklady vynaložené na správu konkursní podstaty byly projednávány s věřitelským výborem a pravidelně zasílány konkursnímu soudu, považuje soud za účelové, neboť žalovaný si musel být vědom skutečnosti, že dohody správce uzavřené s účastníky řízení o jiné odměně nebo náhradě jsou neplatné a že o přiznání odměny či náhrady hotových výdajů rozhoduje soud. Rovněž k poskytnutí zálohy k úhradě výdajů správce věřiteli, na základě rozhodnutí věřitelského výboru, je nutný souhlas soudu. Tento souhlas žalovaný nepředložil ani neprokázal, že věřitelský výbor náklady účtované fakturami uvedenými v žalobě projednal a schválil.

6) Žalovaný vznesl námitku promlčení a všechny žalované pohledávky, které vznikly před 3. 10. 1998, kdy končí dvouletá subjektivní promlčecí doba (tedy pohledávky v celkové výši 676 840 Kč), jsou promlčeny ve smyslu ustanovení § 106 obč. zák.

7) Námitka nedostatku aktivní věcné legitimace žalobkyně ve sporu není důvodná vzhledem k ustanovení § 13 odst. 4 a 5 ZKV (ve spojení s ustanoveními § 8 odst. 6 a § 66a odst. 7/správně odst. 1/ ZKV) a k ustanovení § 171 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu.

K odvolání žalovaného V r c h n í s o u d v Olomouci rozsudkem ze dne 3. 11. 2010 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku o věci samé ohledně částky 270 000 Kč s 10% úrokem z prodlení za dobu od 20. 12. 2000 do zaplacení (první výrok) a změnil jej ve stejném výroku tak, že ohledně dalšího úroku z prodlení ve výši 5 % z částky 270 000 Kč za dobu od 20. 12. 2000 do zaplacení žalobu zamítl (druhý výrok). Dále rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (třetí a čtvrtý výrok).

Odvolací soud dospěl po přezkoumání odvoláním napadeného vyhovujícího výroku o věci samé a po doplnění dokazování výzvou původního žalobce z 28. 11. 2000 k následujícím závěrům.

1) Pro posouzení důvodnosti podaného odvolání je podstatné přezkoumání závěru soudu prvního stupně, že si žalovaný neoprávněně vyplatil fakturu č. 1 z 25. 11. 1998 a fakturu č. 2 z 12. 11. 1999.

2) Fakturou č. 1 účtoval žalovaný úpadci (konkursní podstatě) náklady spojené s udržováním a správou podstaty za období od 1. ledna 1998 a do 31. prosince 1998 ve výši 120 000 Kč, jež měly sestávat z jízdného označeným osobní vozidlem („dohodnutý paušál“) ve výši 108 000 Kč, z částky 6000 Kč za telefon a fax a z částky 6000 Kč za elektrickou energii.

3) Fakturou č. 2 účtoval žalovaný úpadci (konkursní podstatě) náklady spojené s udržováním a správou podstaty za období prvních deseti měsíců roku 1999 ve výši 124 000 Kč a za měsíce listopad a prosinec téhož roku ve výši 24 762 Kč, spolu s daní z přidané hodnoty ve výši 1238 Kč, tedy celkem částku 150 000 Kč, aniž by v této faktuře jednotlivé náklady specifikoval.

4) Obě faktury byly uhrazeny třemi platbami; 26. listopadu 1998 bylo uhrazeno 120 000 Kč, 12. 11. 1999 30 000 Kč a 15. 11. 1999 120 000 Kč.

5) Není podstatné, zda žalovaný faktury podepsal, nýbrž to, že si na jejich základě vyplatil z konkursní podstaty v letech 1998 a 1999 výše uvedené částky, aniž v řízení prokázal (přes výzvu a poučení soudu prvního stupně ze dne 16. 1. 2009), že tyto částky použil na úhradu „svých účelně vynaložených nákladů (hotových výdajů)“.

6) Soud prvního stupně správně konstatoval, že předloženým vyjádřením k přehledu příjmů a výdajů z 2. 4. 2003 nedoložil žalovaný právo účtovat uvedené částky.

7) Správce konkursní podstaty není oprávněn účtovat náklady na vrub podstaty v paušální výši; každý jednotlivý výdaj musí doložit a odůvodnit účelnost jeho vynaložení.

8) Převážnou část tvrzených výdajů žalovaného v letech 1998 a 1999 mělo představovat jízdné, účetnictví a administrativa (v každém roce 264 000 Kč z celkem 309 600 Kč žalovaným vyčíslených nákladů). Žalovaný však nespifikoval jedinou cestu, uskutečněnou v zájmu správy konkursní podstaty, ani nekonkretizoval náklady „účetnictví a administrativy“.

9) Nutno zdůraznit, že jako správce konkursní podstaty žalovaný v žádném případě nemohl k tíži konkursní podstaty účtovat náklady na provoz své advokátní kanceláře či činnosti spojené s pronájmem nebytových prostor. Na uvedených závěrech nemůže ničeho změnit ani to, že kromě výkonu těchto činností žalovaný dále působil jako správce konkursní podstaty i v jiných konkursních řízeních. V případě vynaložených hotových výdajů tak byl povinen doložit, k tíži které konkursní podstaty byl ten který výdaj vynaložen a že se tak stalo účelně.

10) Hodnocení svědeckých výpovědí soudem prvního stupně má odvolací soud za příléhavé, přičemž zdůrazňuje, že ani doložení souhlasu věřitelského výboru s vyplacením údajné náhrady hotových výdajů by soudem neznemožnilo přezkoumat



účelnost a správnost výše vyplacených částek; srov. závěry formulované Nejvyšším soudem v usnesení ze dne 7. 1. 2010, sp. zn. 29 Cdo 66/2007 (jde o usnesení uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 8, ročník 2011, pod číslem 119, které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – veřejnosti dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu).

11) Odvolací soud shrnuje, že žalovaný v řízení neprokázal důvod poskytnutí částky 270 000 Kč. Její výplatou tak porušil povinnost postupovat při správě konkursní podstaty s odbornou péčí a svým jednáním zapříčinil vznik škody dle ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák., jež se rovná výši neoprávněně vyplacených finančních prostředků.

12) Námitka promlčení práva na náhradu škody ve výši 270 000 Kč není důvodná. K zachování subjektivní promlčecí doby dle ustanovení § 106 odst. 1 obč. zák. se odvolací soud vyslovil již ve svém (zrušujícím) usnesení ze dne 30. 9. 2008 a na závěrech tam uvedených nemá potřebu ničeho měnit. K otázce počátku běhu této promlčecí doby srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 9. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3525/2007 (správně jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 9. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3526/2007, uveřejněný pod číslem 82/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

13) Žalobkyně tak v řízení prokázala právo na zaplacení náhrady škody ve výši 270 000 Kč, které není promlčeno. Důvodný je i požadavek na uhrazení úroků z prodlení z žalované částky za dobu od 20. 12. 2000 do zaplacení. Splatnost pohledávky z titulu náhrady škody nastala v den následující po dni doručení výzvy k zaplacení žalované částky (původním žalobcem) žalovanému (§ 563 obč. zák.), tj. 1. 12. 2000. Od 2. 12. 2000 je žalovaný v prodlení dle ustanovení § 517 odst. 1 obč. zák. Protože nárok na náhradu škody vychází z občanského zákoníku (§ 420 odst. 1 obč. zák.), je i právo na zaplacení úroků z prodlení nutno posuzovat podle příslušných ustanovení občanského zákoníku (§ 517 odst. 2 obč. zák.) a nikoliv dle obchodního zákoníku, čemuž odpovídá právo na zaplacení úroků z prodlení z žalované částky v sazbě 10 %.

Žalovaný podal proti prvnímu výroku rozsudku odvolacího soudu dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř., namítaje, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 o. s. ř., tedy, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (odstavec 2 písm. a/) a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odstavec 2 písm. b/), a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí spatřuje dovolatel v tom, že v něm jde o otázku, která dosud nebyla řešena v rozhodnutí dovolacího soudu.

K tomu uvádí, že v období, kdy vykonával funkci správce konkursní podstaty úpadce „nebyla dostatečně upravena právní povaha konkursní podstaty, a to jako majetkový statek, který by byl způsobilý bez další zákonné úpravy jako celek k převzetí dalším správcem pouhým jmenováním soudu, a to bez jakéhokoli protokolu



o obsahu, potvrzeného soudem“. Podle dovolatele jde o režim, který lze co do konkretizace srovnat se zákonnou úpravou postoupení pohledávek a přebírání závazků.

Nelze se proto ztotožnit s názorem, že při odvolání správce konkursní podstaty a jmenování nového správce konkursní podstaty není nutná součinnost soudu jako orgánu dohledu, jak je mu ukládáno tehdejšími režimem zákona o konkursu a vyrovnání. Při změně správce konkursní podstaty tedy nic nebránilo soudu v provedení inventarizace správy správce konkursní podstaty s konkrétním uvedením aktiv a pasiv, když nešlo o nově zřízený konkurs, ale o pokračování v zahájeném konkursu.

Dovolací argumentaci v rovině všech uplatněných dovolacích důvodů opírá dovolatel o následující tvrzení:

1) Dovolatel především soudům vytýká, že neprovedly důkaz výsledkem jím navrženého svědka Ing. Č. z „K. banky V.“, který měl vypovídat ke způsobu čerpání výdajů správce konkursní podstaty; to mělo vést k objasnění opodstatněnosti výdajů v činnosti dovolatele jako správce konkursní podstaty úpadce.

2) Nelze opomenout, že dovolatel se svými pracovníky prováděl současně 14 konkursů a úkony pro jednotlivé konkursy se opakovaly, což bylo důvodem, pro který věřitelský výbor schválil alikvotní paušální výdaje (k čemuž přílehavě vypovídal svědek P. H., jenž sám vypracovával a konkursní soudkyni předkládal pravidelná měsíční hlášení především o příjmech a výdajích správce konkursní podstaty).

3) Soudy opomenuly zhodnotit skutečnost, že až po odvolání dovolatele z funkce správce konkursní podstaty byl zvolen zcela nový věřitelský výbor, který až následně „rozporoval“ způsob čerpání výdajů správce konkursní podstaty a „nehodlal pochopit pracovní a nákladovou součinnost s ostatními konkursy“.

4) Věřitelský výbor, který spolupracoval s dovolatelem jako správcem konkursní podstaty, totiž prováděl pravidelné kontroly hospodaření správce konkursní podstaty, jak hodnověrně potvrdila JUDr. D. G. z Finančního úřadu V. M. (člena tehdejšího věřitelského výboru).

5) Zcela opomenuto bylo zhodnocení důsledků dalších změn v osobě správce konkursní podstaty (JUDr. H. a žalobkyně) a způsobu, jakým přebírali funkce. Poté, co dovolatel nahlédl do konkursního spisu, zjistil, že jeho obsahem nejsou prvotní účetní doklady o nákladech správy, tj. refakturace, a to výkazy o jízdě pracovníků správce konkursní podstaty, mzdové náklady za skladové hospodářství, náklady za pronájem skladů, administrativní náklady jako je telefonní provoz, kancelářské práce, odběr elektrické energie, vodné a stočné atd.

6) „Tristní“ je tvrzení soudu prvního stupně, podle kterého:

„Tvrzení žalovaného, že náklady na správu konkursní podstaty byly projednávány věřitelským výborem a pravidelně zasílány konkursnímu soudu, považuje soud za účelové. Naopak u krajského soudu vypovídal svědek P. H. o tom, že sám byl autorem těchto zpráv, které doručoval konkursnímu soudu. Soudce krajského soudu si tuto skutečnost mohl ověřit studiem konkursního spisu sp. zn. 13 K 72/94 i projednáním u konkursní soudkyně, když tito soudci jsou na jednom pracovišti.“

Soudce soudu prvního stupně se v tomto případě dopustil zjevné libovůle, když se ani nesnažil prokázat, v čem mělo být účelové tvrzení dovolatele, a navíc nedokázal vysvětlit, jakou povinnost porušil dovolatel, když zúčtoval alikvotně náklady všem spravovaným konkursům a účetnictví nebylo možné vést jiným způsobem, neboť vznikaly společné náklady (archiv, doprava a ostatní výdaje).

7) Nelze souhlasit s hodnocením odvolacího soudu, že se zcela ztotožňuje s důkazním hodnocením soudu prvního stupně, zejména svědků. Shora uvedené naopak opětovně signalizuje, že takové stanovisko odvolacího soudu nelze z celého jednání dovodit. V rozporu se zásadou spravedlivého procesu je tvrzení odvolacího soudu: „Kromě toho je nutno zdůraznit, že ani doložení souhlasu věřitelského výboru s vyplacením údajné náhrady hotových výdajů by soudu neznemožnilo přezkoumat účelnost a správnost výše uvedených částek.“ Z tohoto textu nelze dovodit, co jím bylo míněno.

8) Není nevýznamné, že oba soudy nesplnily povinnost prokázání škody, jejího vzniku a příčinné souvislosti. Prostým opakováním zákonného textu (správce je povinen při výkonu funkce postupovat s odbornou péčí a odpovídá za škodu vzniklou porušením povinností, které mu ukládá zákon nebo mu uloží soud) nelze nahradit povinnost soudu konkrétně prokázat kterou povinnost dovolatel porušil jako správce konkursní podstaty úpadce (k čemuž soudy nedospěly). I na tomto místě dovolatel zdůrazňuje, že konkursní soudce ani v jednom případě nezjistil (v rámci dohlédací činnosti) jakékoliv porušení povinnosti při výkonu funkce správce konkursní podstaty.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

### Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že jelikož zjevně nejde o spor vyvolaný konkursem (srov. § 9 odst. 3 písm. t/ o. s. ř., ve znění účinném ke dni podání žaloby), nýbrž o spor ve smyslu ustanovení § 9 odst. 3 písm. i) o. s. ř. (ve znění účinném ke dni podání žaloby), podává se rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) z bodu 7., článku II., zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Nejvyšší soud pak shledává dovolání přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., když zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje řešení otázky (dovoláním /podle obsahu/ předestřené) způsobu předání funkce zproštěným správcem konkursní podstaty úpadce a s tím související otázky zúčtování nákladů spojených s udržováním a správou konkursní podstaty úpadce, respektive hotových výdajů správce konkursní podstaty úpadce. Potud jde zčásti o otázku dovolacím soudem neřešenou a zčásti o otázku, jejíž výklad v napadeném rozhodnutí odporuje (jak dále popsáno) dosavadní judikatuře Nejvyššího soudu.

V mezích dovolatelem uplatněných dovolacích důvodů se Nejvyšší soud zabýval nejprve správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Podle ustanovení § 8 ZKV správce je povinen při výkonu funkce postupovat s odbornou péčí a odpovídá za škodu vzniklou porušením povinností, které mu ukládá zákon nebo mu uloží soud (odstavec 2). Správce má nárok na odměnu a na náhradu hotových výdajů. Nároky správce se uspokojují z konkursní podstaty, a pokud k tomu nestačí, ze zálohy na náklady konkursu složené navrhovatelem. Dohody správce uzavřené s účastníky řízení o jiné odměně nebo náhradě jsou neplatné. Vyúčtování odměny a nákladů provede správce v konečné zprávě, a není-li jí, při zrušení konkursu; předtím mu soud může povolit zálohy. Věřitelé jsou se souhlasem soudu oprávněni na základě rozhodnutí věřitelského výboru poskytnout správci zálohu k úhradě jeho výdajů, a to i opětovně; při poskytnutí zálohy může být určen účel, na nějž má být vynaložena, a podmínky jejího vyúčtování (odstavec 3). Z důležitých důvodů může soud na návrh některého z účastníků nebo správce anebo i bez návrhu zprostit správce funkce. Zprostit-li soud správce jeho funkce, ustaví nového správce. Zproštěním funkce nezaniká správceva odpovědnost podle odstavce 2 za dobu výkonu funkce. Správce, který byl funkce zproštěn, je povinen řádně informovat nového správce a dát mu k dispozici všechny doklady (odstavec 5).

Dle ustanovení § 11 odst. 5 ZKV věřitelský výbor volí ze svého středu předsedu a místopředsedu, dohlíží na činnost správce a plní úkoly stanovené tímto zákonem nebo uložené mu soudem. Je oprávněn podávat soudu návrhy týkající se průběhu řízení.

Z ustanovení § 29 ZKV plyne, že správce podává soudu zprávy o zpeněžování majetku z podstaty. Konečnou zprávu spolu s vyúčtováním své odměny a výdajů předloží soudu po zpeněžení majetku z podstaty. Odměnu a výdaje vyúčtují i zvláštní správci a zástupce správce, jakož i ti, kdo byli soudem v průběhu řízení funkce správce zproštěni (odstavec 1). Soud přezkoumá konečnou zprávu o zpeněžení majetku z podstaty a o vyúčtování odměny a výdajů, odstraní po slyšení správce shledané chyby anebo nejasnosti a uvědomí o konečné zprávě a vyúčtování úpadce a konkursní věřitele. Upozorní přitom, že do patnácti dnů ode dne, kdy konečná zpráva a vyúčtování byly vyvěšeny na úřední desce soudu, mohou proti nim podat námítky (odstavec 2). Konečnou zprávu a vyúčtování projedná soud při jednání, ke kterému oboje správce, úpadce a konkursní věřitele, kteří podali námítky, a věřitelský výbor, a rozhodne o ní usnesením, které jim doručí a vyvěsí na úřední desce soudu (odstavec 3).

Z ustanovení § 31 odst. ZKV se pak podává, že nároky na vyloučení věci z podstaty (§ 19 odst. 2), pohledávky za podstatou (§ 31 odst. 2), nároky na oddělené uspokojení (§ 28) a pracovní nároky (§ 31 odst. 3) lze uspokojit kdykoliv v průběhu konkursního řízení. Jiné nároky lze uspokojit jen podle pravomocného rozvrhového usnesení (odstavec 1). Pohledávkami za podstatou, pokud vznikly po prohlášení konkursu, jsou (mimo jiné) hotové výdaje a odměna správce podstaty (odstavec 2 písm. a/), náklady spojené s udržováním a správou podstaty (odstavec 2 písm. b/).

V této podobě platila citované ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání v době, kterou (co do dovolatelem účtovaných částek) pokrývají obě faktury, jichž se týká dovolání. V době, kdy byl dovolatel zproštěn výkonu funkce (podle skutkových závěrů soudů nižších stupňů se tak stalo na základě usnesení konkursního soudu ze dne 3. 10. 2000, jež se stalo vykonatelným 4. 10. 2000), pak ustanovení § 8, § 11 a § 29 ZKV doznala změn novelou provedenou s účinností od 1. 5. 2000 zákonem č. 105/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Text § 8 odst. 2 ZKV byl doplněn o další dvě věty (jejichž obsah nemá vliv na posuzovanou věc), odstavec 5 se ve struktuře § 8 ZKV posunul (stal se z něj odstavec 6) a § 8 odst. 3 ZKV doznal (z obsahového hlediska) změny textem věty čtvrté (Soud může podle okolností případu konkursní odměnu stanovenou podle zvláštního předpisu přiměřeně zvýšit nebo snížit.) a věty šesté (Činnosti, k nimž je správce povinen, může správce zadat třetím osobám na účet podstaty jen se souhlasem věřitelského výboru.).

Text § 11 odst. 5 ZKV pak byl výslovně doplněn o pravomoc věřitelského výboru „průběžně schvalovat výši a správnost hotových výdajů správce a nákladů spojených s udržováním a správou podstaty“.

Text § 29 odst. 1 ZKV byl doplněn potud, že povinnost podávat zprávy o zpeňžování majetku z podstaty byla správci konkursní podstaty rozšířena potud, že kromě soudu má tyto zprávy podávat i věřitelskému výboru.

Podle ustanovení § 420 obč. zák. (jež po celé rozhodné období nedoznalo změn) každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti (odstavec 1). Škoda je způsobena právnickou osobou, anebo fyzickou osobou, když byla způsobena při jejich činnosti těmi, které k této činnosti použili. Tyto osoby samy za škodu takto způsobenou podle tohoto zákona neodpovídají; jejich odpovědnost podle pracovněprávních předpisů není tím dotčena (odstavec 2). Odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil (odstavec 3).

Nejvyšší soud ustálil rozhodovací praxi soudů při posuzování odpovědnosti správce konkursní podstaty za škodu vzniklou účastníkům konkursního řízení nebo třetím osobám v důsledku porušení povinnosti uložené správci konkursní podstaty zákonem nebo soudem v souvislosti s výkonem této funkce již v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2003, sp. zn. 25 Cdo 2123/2001, uveřejněném pod číslem 88/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, v němž uzavřel, že za takto vznik-

lou škodu odpovídá správce konkursní podstaty podle § 420 odst. 1 obč. zák. Jak se dále podává i z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2225/2008, uveřejněného pod číslem 63/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, odpovědnost správce konkursní podstaty za škodu vzniklou účastníkům konkursního řízení nebo třetím osobám v důsledku porušení povinnosti uložené správci konkursní podstaty zákonem nebo soudem v souvislosti s výkonem této funkce je osobní majetkovou odpovědností správce konkursní podstaty.

V takto ustaveném právním rámci patří k předpokladům vzniku obecné občanskoprávní odpovědnosti správce konkursní podstaty za způsobenou škodu: 1) porušení právní povinnosti (protiprávní úkon), 2) vznik škody, 3) příčinná souvislost mezi porušením právní povinnosti a vznikem škody (kausální nexus) a 4) zavinění. První tři předpoklady jsou objektivního charakteru a důkazní břemeno ohledně nich leží na poškozeném. Zavinění je subjektivní povahy a jeho existence ve formě nedbalosti nevědomé se předpokládá (§ 420 odst. 3 obč. zák.); naopak škůdce prokazuje, že škodu nezavinil (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2003, sp. zn. 29 Odo 379/2001, uveřejněný pod číslem 56/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 29 Odo 1220/2005, uveřejněný pod číslem 33/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Správce konkursní podstaty je, zjednodušeně řečeno, správcem cizího majetku, konkrétně správcem úpadcova majetku nebo majetku ve vlastnictví jiných osob, na který se po dobu trvání účinků konkursu pohlíží jako na úpadcův.

Povinností správce konkursní podstaty postupovat při výkonu funkce s odbornou péčí (§ 8 odst. 2 ZKV) se rozumí i jeho povinnost konkursní podstatu řádně udržovat a spravovat. Správou konkursní podstaty se přitom rozumí zejména činnost (včetně právních úkonů a opatření z ní vyplývajících), která směřuje k tomu, aby nedocházelo ke znehodnocení konkursní podstaty, zejména aby nedošlo k odstranění, zničení, poškození nebo odcizení majetku, který do ní patří, aby majetek patřící do konkursní podstaty byl využíván v souladu se svým určením, jestliže tomu nebrání jiné okolnosti, a aby se konkursní podstata rozmnožila, lze-li takovou činnost rozumně očekávat se zřetelem k jejímu stavu a k obvyklým obchodním příležitostem (srov. shodně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 197/2003, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 8, ročníku 2004, pod číslem 160, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3037/2008, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 2, ročníku 2011, pod číslem 26 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1400/2010, uveřejněný pod číslem 110/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Při udržování a správě konkursní podstaty vznikají správci konkursní podstaty po prohlášení konkursu náklady s tím spojené, jež jsou v režimu § 31 odst. 2 písm. b) ZKV obsaženy v taxativním výčtu pohledávek za konkursní podstatou. Mezi pohledávky za konkursní podstatou řadí § 32 odst. 1 písm. a) ZKV též hotové

výdaje (coby náklady správce konkursní podstaty, jež mají jednorázovou povahu a mezi které např. patří cestovní výdaje, hrazené správní a soudní poplatky, poštovné apod.).

V obou případech (jak u hotových výdajů správce konkursní podstaty, tak u nákladů spojených s udržováním a správou konkursní podstaty) zákon počítá s tím, že (jsou-li v konkursní podstatě odpovídající prostředky) takto vzniklé pohledávky mohou být (budou) uspokojovány kdykoliv v průběhu konkursního řízení (§ 32 odst. 1 ZKV).

V době do 30. 4. 2000 nebyl věřitelský výbor nadán pravomocí průběžně schvalovat výši a správnost hotových výdajů správce a nákladů spojených s udržováním a správou podstaty, ustanovení § 11 odst. 5 ZKV, v tehdejší znění, mu však dovoľovalo dohlížet na činnost správce konkursní podstaty i tak, že bude požadovat informace o správcem vynaložených (z konkursní podstaty uhrazených nebo jí na vrub přičtených) hotových výdajích a nákladech spojených s udržováním a správou podstaty.

Při pravidelném chodu věci (při kontinuálním výkonu funkce správcem konkursní podstaty) má konečné slovo při schvalování hotových výdajů a odměny správce konkursní podstaty, jakož i při schvalování nákladů spojených s udržováním a správou konkursní podstaty (lhostejno, zda již uhrazených) konkursní soud postupem podle § 29 ZKV, jenž ústí ve vydání usnesení o (ne)schválení konečné zprávy a vyúčtování odměny a výdajů správce konkursní podstaty. K tomu, že i s přihlédnutím k dikci § 11 odst. 5 ZKV, ve znění účinném od 1. 5. 2000, má konečné slovo při posouzení účelnosti vynaložených hotových výdajů správce konkursní podstaty a nákladů spojených s udržováním a správou podstaty konkursní soud, srov. i (odvolacím soudem zmíněné) usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 66/2007.

Pro případ, že správce konkursní podstaty je zproštěn výkonu funkce před schválením konečné zprávy (a tam, kde není konečné zprávy, před zrušením konkursu) ustanovení § 8 odst. 5 ZKV (od 1. 5. 2000 § 8 odst. 6 ZKV) pouze ožřejmuje, že takový správce je povinen řádně informovat nového správce a dát mu k dispozici všechny doklady. Ustanovení § 29 odst. 1 ZKV pak počítá s tím, že odměnu a výdaje vyúčtují i ti, kdo byli soudem v průběhu řízení funkce správce zproštěni, což odpovídá dikci § 8 odst. 3 ZKV (o tom, že vyúčtování odměny a nákladů provede správce konkursní podstaty v konečné zprávě, a není-li jí, při zrušení konkursu, přičemž předtím mu soud může povolit zálohy). Ve světle závěrů obsažených v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2701/2009, uveřejněném ve zvláštním čísle časopisu Soudní judikatura I., ročník 2012 (Judikatura konkursní a insolvenční), pod číslem 7, přitom též platí, že při uplatňování svých neuspokojených nároků (např. právě neuhrazených hotových výdajů) má bývalý správce konkursní podstaty postavení věřitele s pohledávkami za konkursní podstatou.

Jinak řečeno, i tam, kde v průběhu konkursního řízení dojde k „výměně“ správce konkursní podstaty, předpokládá zákon o konkursu a vyrovnání, že konečné

rozhodnutí o účelnosti hotových výdajů bývalého správce konkursní podstaty a nákladů spojených s udržováním a správou konkursní podstaty, jež bývalý správce konkursní podstaty uspokojil v průběhu konkursního řízení z majetku konkursní podstaty, je v rukou konkursního soudu, který rozhodnutí vydává postupem podle § 29 ZKV (srov. např. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2013, sp. zn. 29 Cdo 301/2011).

K řečenému srov. *mutatis mutandis* též závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4201/2010, uveřejněném pod číslem 22/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Tam Nejvyšší soud ozřejmil (ve vztahu k odměně správce konkursní podstaty), že pravomocné rozhodnutí, jímž konkursní soud určí v rámci usnesení o zrušení konkursu podle § 44 odst. 1 písm. a) ZKV odměnu správce konkursní podstaty, je pro účastníky konkursního řízení závazné. Takové rozhodnutí vytváří překážku věci pravomocně rozhodnuté ve sporu, jímž se správce konkursní podstaty domáhá po zrušení konkursu zaplacení této odměny vůči dřívějšímu úpadci.

Obvyklé (pravidelné) postupy konkursního soudu při rozhodování o hotových výdajích bývalého správce konkursní podstaty a jím uspokojených (z majetku konkursní podstaty) nákladů spojených s udržováním a správou konkursní podstaty ovšem selhávají tam, kde je správce konkursní podstaty zproštěn výkonu funkce právě proto, že konkursní podstatu spravoval nehospodárně, nebo tam, kde taková skutečnost (nehospodárná správa konkursní podstaty) vyšla najevo poté, co správce konkursní podstaty zproštěný funkce z jiných příčin tuto funkci předá nebo má předat novému správci konkursní podstaty (srov. i § 8 odst. 5 ZKV /od 1. 5. 2000 § 8 odst. 6 ZKV/).

Řádné správě konkursní podstaty a naplňování účelu a cíle konkursního řízení pak mohou bránit nedostatky při předání funkce (což se může projevit zjištěním nového správce konkursní podstaty, že bývalý správce konkursní podstaty vynakládal prostředky konkursní podstaty na zaplacení pohledávek za konkursní podstatou nehospodárně nebo že konkursní podstatu spravoval tak, že vynaložené částky nejsou řádně doloženy).

Právě proto, že o tom, zda schvaluje bývalým správcem konkursní podstaty takto vynaložené (z prostředků konkursní podstaty v průběhu konkursního řízení uspokojené) náklady spojené s udržováním a správou konkursní podstaty a hotové výdaje tohoto správce, rozhoduje konečným způsobem konkursní soud (§ 29 ZKV), je vyloučeno posuzovat tuto otázku jako předběžnou ve sporu o náhradu škody vedeném mimo rámec konkursního řízení (a mimo rámec sporů konkursem vyvolaných) před obecnými soudy. Takový postup (vyvedení sporu o schválení hotových výdajů bývalého správce konkursní podstaty a jím vynaložených nákladů spojených s udržováním a správou konkursní podstaty mimo rámec konkursního řízení) vede k absurdním důsledkům, z nichž jeden se projevil i v této věci tím, že soud prvního stupně žalobu z větší části pravomocně zamítl pro promlčení nároku ještě předtím,



než konkursní soud mohl (měl) rozhodnout (dle § 29 ZKV) o tom, zda tyto náklady schvaluje.

Nejsou-li podle nového správce konkursní podstaty splněny předpoklady pro budoucí schválení hotových výdajů a nákladů spojených s udržováním a správou konkursní podstaty, které z prostředků konkursní podstaty uspokojoval (jako pohledávky za podstatou) bývalý správce konkursní podstaty, projeví se tato okolnost zpravidla tím, že (nový) správce konkursní podstaty vede prostředky, jež byly (dle jeho mínění ne hospodárně) vyplaceny z konkursní podstaty jako pohledávku vůči bývalému správci konkursní podstaty (případně též vůči osobám, jimž bývalý správce konkursní podstaty uspokojil jejich pohledávky coby náklad spojený s udržováním a správou konkursní podstaty). To ovšem pravidelně zabrání postupu podle § 29 ZKV, v jehož rámci má konečný závěr o účelnosti takového nakládání s prostředky konkursní podstaty učinit právě konkursní soud.

Řešení této situace je plně v rukou konkursního soudu a spočívá v tom, že konkursní soud za přiměřeného (analogického) užití v § 29 ZKV rozhodne o tom, zda schvaluje hotové výdaje bývalého správce konkursní podstaty a jím vynaložené náklady spojené s udržováním a správou konkursní podstaty (nikoliv již odměnu) i před tím, než bude novým správcem konkursní podstaty podána konečná zpráva o zpeněžování majetku z podstaty (s níž se dle § 29 odst. 1 ZKV pojí i povinnost všech dosavadních správců vyúčtovat svou odměnu a výdaje).

V rozsahu, v němž se takové rozhodnutí konkursního soudu týká nákladů spojených s udržováním a správou konkursní podstaty (§ 31 odst. 2 písm. b/ ZKV), pak slouží (může sloužit) coby podklad pro uplatnění takto prohosподаřených částek vůči bývalému správci konkursní podstaty, není-li důvod požadovat vrácení takto odčerpaných prostředků od těch, jimž byly vyplaceny (srov. obdobně např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3933/2008, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 10 – 11, ročník 2011, pod číslem 164).

V rozsahu, v němž se takové rozhodnutí konkursního soudu týká hotových výdajů bývalého správce konkursní podstaty (§ 31 odst. 2 písm. a/ ZKV), je zjištění, že si tento správce konkursní podstaty tyto výdaje uhradil (vyplatil) z prostředků konkursní podstaty v rozsahu převyšujícím částku schválenou konkursním soudem, důvodem k tomu, aby konkursní soud sám uložil takovému správci konkursní podstaty (usnesením, proti němuž je odvolání přípustné a jež může být součástí usnesení o /ne/schválení těchto výdajů) povinnost vyplatit je zpět do konkursní podstaty. Srov. v tomto ohledu i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 29 Cdo 738/2007, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 7 ročník 2011, pod číslem 105. Tam obsažený závěr, podle něhož samozřejmým předpokladem poskytnutí jakékoli zálohy na budoucí plnění jejímu příjemci je, že následně dojde k jejímu zúčtování, a že tam, kde výše poskytnuté zálohy nebo záloh převyší částku, na kterou příjemci záloh vznikl nárok podle poskytnutého plnění, příjemce přeplatek na záloze vrátí, je podle Nejvyššího soudu mutatis mutandis prosaditelný i ve vztahu



k těm výdajům (zde hotovým výdajům správce konkursní podstaty), jejichž oprávněnost má být následně posvěcena (potvrzena) rozhodnutím příslušného orgánu (zde rozhodnutím konkursního soudu).

Do skončení konkursního řízení, dokud konkursní soud nerozhodne o tom, zda a v jaké výši schvaluje hotové výdaje bývalého správce konkursní podstaty, případně výdaje, které bývalý správce konkursní podstaty vynaložil z prostředků konkursní podstaty jako náklady spojené s udržováním a správou konkursní podstaty (ať již v usnesení, jímž současně schválí konečnou zprávu podle § 29 ZKV, nebo v usnesení vydaném pro bývalého správce konkursní podstaty za přiměřené /analogické/ aplikace § 29 ZKV před schválením konečné zprávy), není oprávněn posuzovat účelnost vynaložení těchto hotových výdajů a nákladů spojených s udržováním a správou konkursní podstaty obecný soud ve sporu vedeném mezi současným správcem konkursní podstaty (jako žalobcem) a bývalým správcem konkursní podstaty (jako žalovaným). Opačný postup by v konečném důsledku vedl k tomu, že tam, kde by obecný soud takovou žalobu zamítl proto, že bývalý správce konkursní podstaty postupoval (podle obecného soudu) s odbornou péčí, by ve skutečnosti vedl k popření či oslabení práv těch osob, které podle § 29 odst. 2 ZKV mají právo vznášet námitky proti konečné zprávě (typicky konkursní věřitelé a úpadce), a nadto by nevedl ke kýženému konečnému posouzení takové otázky právě proto, že výsledek sporu ony osoby (které nebyly účastníky řízení ve sporu o náhradu škody) nezavazuje.

Napadené rozhodnutí, jež z těchto závěrů nevychází, tedy v rovině právní neobstojí. Nadto nelze přehlédnout, že soudy nižších stupňů nepostavily najisto povahu pohledávek, o něž má (v režimu § 31 odst. 2 písm. a/ a b/ ZKV) jít. Soud prvního stupně se argumentačně vymezuje vůči nákladům spojeným s udržováním a správou konkursní podstaty (§ 31 odst. 2 písm. a/ ZKV), kdežto odvolací soud vůči hotovým výdajům (§ 31 odst. 2 písm. b/ ZKV).

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadené rozhodnutí v dovoláním dotčeném rozsahu (ohledně prvního výroku) zrušil včetně závislých výroků o nákladech řízení a potud vrátil věc odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o. s. ř.).

Zabývat se existencí dalšího dovolacího důvodu (případně další dovolací argumentací) pokládá Nejvyšší soud vzhledem k výše formulovaným závěrům za zbytečné.

Právní úpravu zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, a dalších soukromoprávních předpisů lze vztáhnout na pracovněprávní vztahy přímo neupravované zákoníkem práce nejen tehdy, jestliže to zákoník práce výslovně stanoví, ale bez nezbytného odkazu i v těch případech, kdy je to v pracovněprávních vztazích zapotřebí. Je-li obecná právní úprava obsažená v občanském zákoníku upravena podrobněji soukromoprávním předpisem, jenž je k občanskému zákoníku ve vztahu speciality, lze aplikovat i tento předpis.

Jestliže ustanovení § 20 odst. 1 obč. zák. stanoví obecně, že právní úkony právnické osoby ve všech věcech činí statutární orgány, je třeba, jde-li o obchodní společnosti, vztáhnout na způsob jednání těchto právnických osob v pracovněprávních vztazích navenek (v závislosti na jejich formě) příslušná speciální ustanovení obchodního zákoníku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2013,  
sp. zn. 21 Cdo 2802/2012)

Dopisem ze dne 23. 9. 2009 žalovaná sdělila žalobci, že mu dává výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 52 písm. g) zák. práce pro závažné porušení povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k jemu vykonávané práci. Uvedla, že dne 24. 8. 2009 sdělil žalobci jeho podřízený, že je najížděn parovod, žalobce se s touto informací spokojil, neprovedl žádnou kontrolu a rozdělil podřízeným práci. Téhož dne ve 12.45 hod. žalobce informovali jeho podřízení B. a H. o tom, že se jim nepodařilo otevřít klapku, protože se k ní nemohou žádným způsobem dostat pro únik horké páry, která by je opařila. Žalobce se opět s touto informací spokojil, nijak nereagoval, odešel domů a za dvě hodiny ve 14.45 hod. došlo k havárii parovodu, při níž jen šťastnou náhodou nebyly usmrčeny či zraněny osoby, ale vznikla škoda ve výši mnoha milionů korun. „Od mistra lze důvodně očekávat, že po podání informace podřízenými o nemožnosti otevřít klapku zakročí, tj. nejméně se dostaví na místo a například rozhodne o odstavení parovodu.“ Uvedl-li, že „to do rána počká“, bylo to rozhodnutí zcela chybné a neodpovědné, a kdyby své povinnosti splnil a zakročil, k havárii by nedošlo.

Žalobce se domáhal, aby bylo určeno, že uvedená výpověď z pracovního poměru je neplatná. Žalobu odůvodnil zejména tím, že práce prováděné na postiženém místě parovodu neřídil a že nemůže tak být činěn odpovědným za nastalou poruchu. První porucha na postiženém parovodu byla nahlášena dne 15. 8. 2009 okolo 12.30 hod., dne 16. 8. 2009 byla zahájena oprava této poruchy, ale pokus o „najetí parovodu“ nebyl pro „stále silné páření“ dokončen. Po zavaření praskliny byl parovod úspěšně najet a ve 13.45 hod. předán do provozu. V úterý dne 18. 8. 2009 ve 2.00 hod. byl parovod „pro silné páření“ znovu odstaven. Dne 19. 8. 2009 byla zahájena tlaková

zkouška odstavené části parovodu a provedena lokalizace poruchy. Dne 20. a 21. 8. 2009 čerpal žalobce dovolenou a prováděné práce v těchto dnech řídil a odborný dohled vykonával přímý nadřízený Ing. D. a zástupce žalobce V. Během dovolené žalobce byly provedeny opravy, ale o tom, jaké to byly opravy a jak bylo rozhodnuto o dalším postupu, nebyl žalobce před návratem z dovolené informován. Nebylo úkolem žalobce překontrolovat činnost svých podřízených za uplynulé dva dny, během nichž trávil dovolenou, ani práci provedenou dne 24. 8. 2009 před jeho příchodem do práce. Bezprostřední příčinou poruchy se zdá být neotevření dělicí klapky DN400 v šachtě u kulturního domu Slávie při najíždění dotčeného parovodu. Tvzení, že P. B. informoval žalobce o nemožnosti otevřít tuto dělicí klapku ve 12.45 hod., je lživé, neboť ten podle výpisu provozu motorového vozidla přijel na teplárnu až ve 13.10 hod. Navíc sama skutečnost neotevření dělicí klapky při najíždění parovodního potrubí nemusí znamenat porušení pracovních povinností či špatný pracovní postup. Záleží především na zaměstnanci, který najíždění parovodu nařídil, ve které fázi tuto klapku otevřít či neotevřít, protože jen ten může znát všechna relevantní fakta. V žádném případě nelze činit z tohoto rozhodnutí odpovědným žalobce, když ten se na opravě celé této poruchy nikterak nepodílel.

**O k r e s n í s o u d** v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 9. 11. 2011 žalobu zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému na náhradu nákladů řízení částku 17 160 Kč „k rukám zástupkyně žalovaného“ a že je povinen zaplatit „na nákladech státu České republiky částku 8000 Kč“ na účet Okresního soudu v Českých Budějovicích. Po formální stránce přihlédl k tomu, že „v daném případě představenstvo písemně pověřilo plnou mocí ze dne 1. 2. 2007 Ing. Z. B. jako člena, resp. předsedu představenstva, aby zastupoval společnost při výkonu všech právních úkonů v pracovněprávních vztazích. Toto pověření je v souladu se zápisem v obchodním rejstříku, a Ing. B. tak byl oprávněn se sám podepisovat za společnost.“ Není tedy správný názor, že výpověď mohli za žalovaného platně podepsat jen dva členové představenstva společně. Ve věci samé soud prvního stupně dospěl po obsáhlém rozboru skutkového děje k závěru, že „žalobce není pravděpodobně tím, kdo by nesl největší odpovědnost za způsobení výbuchu, ale ve svém postavení při řádném plnění svých pracovních povinností mohl ještě výbuchu zabránit“, a dovedil, že žalobce „skutečně závažně porušil své pracovní povinnosti“ a výpověď byla dána důvodně.

**K o d v o l á n í** žalobce **K r a j s k ý s o u d** v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 19. 4. 2012 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a uložil žalobci, aby zaplatil žalovanému 4860 Kč na náhradu nákladů odvolacího řízení k rukám advokátky JUDr. A. D. Odvolací soud „sdílí závěr soudu prvního stupně, že generální ředitel Ing. Z. B. byl oprávněn výpověď z pracovního poměru za žalovaného sám podepsat, neboť k tomu byl představenstvem písemně pověřen plnou mocí ze dne 1. 2. 2007 a toto pověření bylo v souladu se způsobem jednání za společnost v době dání výpovědi“. Porušení pracovních povinností žalobce spatřuje odvolací soud – „stejně

jako soud prvního stupně“ – v tom, že poté, co byl podřízeným zaměstnancem P. B. informován o tom, že se mu nepodařilo otevřít klapku „v důsledku pářícího ventilu“, který nešel zavřít, tuto situaci nijak neřešil, nezískal více informací od svých podřízených, ani neinformoval své nadřízené a odešel domů. Závažnost porušení pracovních povinností žalobce spatřoval zejména v následcích, které havárie parovodu měla, když jí byla způsobena mnohamilionová škoda.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí spatřuje ve skutečnosti, že „odvolací soud svůj závěr o formální platnosti výpovědi z pracovního poměru postavil na právním názoru, podle kterého udělení plné moci členovi představenstva jménem společnosti a způsobem určeným pro způsob jednání jménem společnosti (vůle vyjádřená dvěma členy představenstva) je zaměnitelné s písemným pověřením jednoho člena představenstva představenstvem (tedy vůlí nejméně tří členů představenstva) k učinění určitého úkonu“. Žalobce nepovažuje plnou moc ze dne 1. 2. 2007 udělenou Ing. Z. B., předsedovi představenstva žalované, k zastupování společnosti při výkonu všech právních úkonů v pracovněprávních vztazích, za řádné pověření k výkonu všech právních úkonů v pracovněprávních vztazích, neboť v první řadě nejde o písemné pověření představenstvem, nýbrž o udělení plné moci společností (žalovanou), a dále potom se na tomto „zmocnění“ neusnesla potřebná nadpoloviční většina členů představenstva žalované. S poukazem na judikaturu namítal, že v posuzovaném případě nelze plnou moc udělenou předsedovi představenstva k zastupování společnosti v pracovněprávních vztazích považovat za pověření člena představenstva představenstvem k výkonu určité činnosti, neboť představenstvo jako kolektivní orgán žalované o tomto pověření (udělení plné moci) vůbec nerozhodovalo. Odvolací soud tak podle názoru žalobce pochybil, když dovodil, že Ing. Z. B. byl oprávněn za žalovaného podepsat výpověď z pracovního poměru. Navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a aby věc vrátil Okresnímu soudu v Českých Budějovicích k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

### Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2012 (dále jen „o. s. ř.“), neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán před 1. 1. 2013 (srov. čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Žalobce napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně o věci samé potvrzen. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že soudem prvního stupně nebyl vydán rozsudek, který by byl odvolacím soudem zrušen. Dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní právní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přitom není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci mimo jiné zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu nepodléhá – srov. § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř.), že místopředseda představenstva žalované Ing. B. K. a člen představenstva žalované JUDr. J. P. listinou ze dne 1. 2. 2007 nadepsanou „Plná moc“ zmocnili Ing. Z. B., „předsedu představenstva a generálního ředitele společnosti“ „k zastupování společnosti při výkonu všech právních úkonů v pra-

covněprávních vztazích“. „Ing. Z. B., generální ředitel“ pak podepsal výpověď z pracovního poměru ze dne 23. 9. 2009 danou žalovaným žalobci.

Za tohoto skutkového stavu bylo pro rozhodnutí soudů v projednávané věci (mimo jiné) významné vyřešení právní otázky, kdo a za jakých podmínek činí v pracovněprávních vztazích právní úkony u zaměstnavatele, který je akciovou společností. Uvedená právní otázka dosud nebyla v rozhodovací činnosti soudů ve všech souvislostech řešena. Protože vyřešení této otázky bylo pro rozhodnutí projednávané věci určující, představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat – vzhledem k tomu, že se žalobce domáhá určení neplatnosti výpovědi ze dne 23. 9. 2009 – podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. 585/2006 Sb., č. 181/2007 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 116/2008 Sb. a zákonů č. 121/2008 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 294/2008 Sb., č. 305/2008 Sb., č. 382/2008 Sb., č. 451/2008 Sb. a č. 320/2009 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 8. 10. 2009 (dále jen „zák. práce“).

Zaměstnavatel může dát zaměstnanci výpověď jen z důvodů, které jsou výslovně stanoveny v ustanovení § 52 zák. práce (§ 50 odst. 2 zák. práce). Výpověď z pracovního poměru musí být písemná (§ 50 odst. 1 zák. práce).

Žalobce namítal, že výpověď ze dne 23. 9. 2009 je neplatná, „neboť nebyla podepsána osobou k tomu oprávněnou“.

Podle ustanovení § 11 odst. 1 zák. práce právní úkony právnické osoby, která je zaměstnavatelem v pracovněprávních vztazích, se řídí § 20 obč. zák.

Podle ustanovení § 20 odst. 1 obč. zák. (ve znění účinném ke dni dání výpovědi) právní úkony právnické osoby ve všech věcech činí ti, kteří k tomu jsou oprávněni smlouvou o zřízení právnické osoby, zakládací listinou nebo zákonem (statutární orgány).

Při úvaze o povaze vztahu mezi zákoníkem práce a občanským zákoníkem obecně, a oběma uvedenými ustanoveními zvláště, je třeba mít na zřeteli, že s účinností od 14. 4. 2008 byl nálezem Ústavního soudu ze dne 12. 3. 2008 ve věci návrhu na zrušení některých ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, vyhlášeným pod č. 116/2008 Sb., opuštěn tzv. princip delegace ve prospěch principu subsidiarity (srov. body 208 až 210 nálezu). Znamená to, že právní úpravu občanského zákoníku a dalších soukromoprávních předpisů lze vztáhnout na pracovněprávní vztahy přímo neupravované zákoníkem práce nejen tehdy, jestliže to zákoník práce výslovně stanoví, ale bez nezbytného odkazu i v těch případech, kdy je to v pracovněprávních

vztazích zapotřebí. Je-li obecná právní úprava obsažená v občanském zákoníku upravena podrobněji soukromoprávním předpisem, jenž je k občanskému zákoníku ve vztahu speciality, lze aplikovat i tento předpis. Jestliže tedy ustanovení § 20 odst. 1 obč. zák. stanoví obecně, že právní úkony právnické osoby ve všech věcech činí statutární orgány, je třeba, jde-li o obchodní společnosti, vztáhnout na způsob jednání těchto právnických osob navenek (v závislosti na jejich formě) příslušná speciální ustanovení obchodního zákoníku.

V případě akciové společnosti je statutárním orgánem – jak vyplývá z ustanovení § 191 odst. 1, věty první, obchodního zákoníku (též ve znění účinném ke dni dání výpovědi) – její představenstvo.

Za představenstvo jedná navenek jménem akciové společnosti každý člen představenstva akciové společnosti samostatně, nevyplývá-li ze stanov akciové společnosti něco jiného; členové představenstva, kteří zavazují akciovou společnost, a způsob, kterým tak činí, se zapisují do obchodního rejstříku (srov. § 191 odst. 1, větu třetí a čtvrtou, obch. zák.).

Z této právní úpravy vyplývá, že představenstvo akciové společnosti jako statutární orgán zaměstnavatele nemusí činit právní úkony v pracovněprávních vztazích navenek jako kolektivní orgán, tedy usnesením většiny členů představenstva; činit právní úkony v příslušné formě, tedy včetně podpisu listiny, v níž je právní úkon obsažen a jejíž písemná forma je podpisem dovršena, může každý člen představenstva. Určují-li však stanovy této obchodní společnosti (využívající možnosti dispoziitivní úpravy obsažené v ustanovení § 191 odst. 1 obch. zák.) v zájmu zajištění jistoty před zneužitím jednatelského oprávnění člena statutárního orgánu, že za společnost nemohou činit právní úkony členové jejího statutárního orgánu samostatně, ale že vůči třetím osobám mají jednat společně dva členové představenstva, je třeba tuto skutečnost respektovat bezvýjimečně i při úvaze o platnosti jednání společnosti jako takové v pracovněprávních vztazích. Za situace, kdy podle zápisu v obchodním rejstříku mohl v období od 20. 12. 1996 do 7. 9. 2011 jednat za žalovanou akciovou společnost navenek společně předseda představenstva a jeden člen představenstva, nebo místopředseda představenstva a jeden člen představenstva, je mimo pochybnost, že Ing. Z. B. nemohl podepsat výpověď ze dne 23. 9. 2009 samostatně.

Podle uvedeného zápisu v obchodním rejstříku však mohl též jednat za společnost vůči třetím osobám „samostatně jeden člen představenstva, který k tomu byl představenstvem písemně pověřen“. S názorem, že Ing. Z. B. mohl výpověď podepsat, neboť k tomu byl „představenstvem písemně pověřen plnou mocí ze dne 1. 2. 2007“, však nelze vyslovit souhlas, neboť člen statutárního orgánu nemůže jednat za společnost ani na základě zákonného zmocnění, ani na základě plné moci.

Ustálená judikatura vychází z názoru, že určují-li stanovy společnosti, že jménem společnosti musí jednat společně nejméně dva členové představenstva, není přípustné, aby dva členové představenstva udělili generální plnou moc jen jednomu z nich, resp. jen některému z členů představenstva. Jestliže stanovy společnosti urč-



jí, že jménem společnosti musí jednat společně nejméně dva členové představenstva a zakládají tedy pro každý úkon, který představenstvo činí jménem společnosti, povinnost vzájemné kontroly (a odpovědnosti) nejméně dvou členů představenstva, nelze takovou kontrolu a odpovědnost vyloučit tím, že dva členové představenstva udělí generální plnou moc jen jednomu z nich. Takový postup by byl v rozporu s právní úpravou jednání statutárních orgánů společnosti v zákoně a stanovách společnosti (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2007, sp. zn. 29 Odo 1082/2005, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, ročník 2008, pod č. 17).

Z obdobných důvodů nelze jednání Ing. Z. B. v jeho postavení předsedy představenstva žalované akciové společnosti posuzovat ani jako jednání osoby pověřené určitou činností na základě ustanovení § 15 obch. zák.

Ustanovení § 15 obch. zák. určuje, že kdo byl při provozování podniku pověřen určitou činností, je zmocněn ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází. Ustálená judikatura vychází v první řadě z toho, že předseda představenstva akciové společnosti není jen z titulu svého postavení člena statutárního orgánu pověřenou osobou ve smyslu § 15 obch. zák. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 958/2005, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, ročník 2008, č. 18).

Pověřenou osobou nemůže být ani kterýkoli člen představenstva – statutárního orgánu – bez ohledu na to, v jakém je zde postavení. Obecně sice platí, že osoba, u které jsou splněny podmínky ustanovení § 15 obch. zák., je oprávněna jednat (tj. činit veškeré úkony, k nimž při činnosti, kterou byla pověřena, obvykle dochází) za podnikatele samostatně, jako tzv. zákonný zástupce. Jestliže by ale měl být uvedeným způsobem zmocněn člen statutárního orgánu, je třeba mít na zřeteli, že, rozhodl-li nejvyšší orgán právnické osoby (popřípadě její společníci či členové tam, kde jim náleží rozhodování o způsobu jednání jménem právnické osoby) o tom, že členové jejího statutárního orgánu nemohou činit právní úkony samostatně, ale jen (dva či více) společně, nelze toto rozhodnutí obcházet tím, že sám statutární orgán pověří svého člena určitou činností, která jej k samostatnému jednání opravňuje. Takové pověření by totiž znamenalo, že člen statutárního orgánu může činit právní úkony právnické osoby samostatně, aniž by byl omezován nejvyšším orgánem uloženým pravidlem, že tak jako člen statutárního orgánu činit nemůže. Pokud by totiž nejvyšší orgán byl srozuměn s tím, aby konkrétní člen statutárního orgánu, který současně vykonává v právnické osobě činnost, ze které by jinak vyplynulo zákonné zastoupení, jednal jménem společnosti samostatně, nic mu nebrání v tom, aby ve stanovách rozhodl o způsobu jednání jménem právnické osoby tak, že jmenovitě uvedený člen statutárního orgánu, anebo člen statutárního orgánu zastávající určitou funkci, jedná jménem právnické osoby samostatně. Neučiní-li tak, zřejmě s takovým jednáním srozuměn není. Z uvedeného vyplývá, že osoba, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu právnické osoby, nemůže být současně zákonným



zástupcem této osoby. (srov. rozsudek velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. 31 Odo 11/2006, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, ročník 2009, pod č. 76).

Z uvedeného vyplývá, že názor odvolacího soudu, který dovodil, že „Ing. Z. B. byl oprávněn sám se podepisovat za společnost“, protože „představenstvo písemně pověřilo Ing. Z. B., jako člena, resp. předsedu představenstva, aby zastupoval společnost při výkonu všech právních úkonů v pracovněprávních vztazích“, nemůže být správný. Odvolací soud navíc přehlédl, že „plnou moc“ ze dne 1. 2. 2007 neudělilo představenstvo jako takové většinou tří z tehdejšího počtu pěti členů (které, podle v této části nesprávného zápisu v obchodním rejstříku, mělo mít způsobilost pověřit k samostatnému jednání za společnost jednoho člena představenstva), nýbrž že tuto plnou moc interně (pouze v rámci představenstva a nikoliv „vůči třetím osobám“) udělili svému členu jen dva jeho členové. K možné námitce, že místopředseda představenstva žalované Ing. B. K. a člen představenstva žalované JUDr. J. P. udělili Ing. Z. B. plnou moc též jako „třetí osobě“, tedy generálnímu řediteli žalované společnosti jako zaměstnanci, lze uvést, že při jeho „dvojjedinečném“ postavení by se jednalo o nepřipustné obcházení závěrů vyjádřených v již zmíněném rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2007, sp. zn. 29 Odo 1082/2005, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, ročník 2008, pod č. 17.

V této souvislosti je třeba mít rovněž na zřeteli, že za právnickou osobu mohou činit právní úkony v pracovněprávních vztazích i její zaměstnanci, pokud je to stanoveno ve vnitřních předpisech právnické osoby nebo je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé (srov. § 11 odst. 1 zák. práce, § 20 odst. 2, větu první, obč. zák.). Navázání pracovněprávního vztahu nebrání – obecně vzato – ani skutečnost, že fyzická osoba je členem statutárního orgánu zaměstnavatele. Podmínkou ale je, že obsah takového pracovněprávního vztahu nemůže být shodný s obsahem činnosti statutárního orgánu a může se týkat jen činností od práce statutárního orgánu (jeho člena) odlišných. Podle ustálené judikatury soudů (srov. například rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 4. 1993, sp. zn. 6 Cdo 108/92, který byl uveřejněn ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, ročník 1995, pod č. 13, nebo z poslední doby též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. 21 Cdo 1781/2012) činnost statutárního orgánu (popřípadě jeho člena, jde-li o kolektivní orgán) obchodní společnosti nebo družstva fyzická osoba nevykonává v pracovním poměru, a jsou tedy neplatné pracovní smlouva (nebo jiná smlouva uzavřená v pracovněprávních vztazích), jmenování nebo volba, na jejichž základě má zaměstnanec vykonávat v obchodní společnosti nebo družstvu práci (funkci), jejíž náplní je činnost, kterou v této právnické osobě koná její statutární orgán (popřípadě jeho člen, jde-li o kolektivní orgán); právní předpisy ani povaha obchodní společnosti však nebrání tomu, aby jiné činnosti pro tuto obchodní společnost vykonávaly fyzické osoby na základě pracovněprávních vztahů, není-li náplní pracovního poměru (nebo jiného pracovněprávního vztahu) výkon činnosti statutárního orgánu.

**Č. 23**

Vzhledem k tomu, že v projednávané věci Ing. Z. B., který byl předsedou představenstva žalované, byl současně generálním ředitelem společnosti, a jako takový rovněž podepsal výpověď z pracovního poměru ze dne 23. 9. 2009, příslušelo zabývat se věcí též z těchto výše naznačených hledisek.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný; Nejvyšší soud jej proto podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí také na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

## INHALT\*)

### Entscheidungen nach dem Sachen Bürgerlichen, Handels- und Verwaltungsrecht

- Nr. 13 Sofern Gegenstand der Klage auf den Persönlichkeitsschutz nicht das Recht auf den Ersatz immateriellen Schadens in Geld ist, so beträgt die Gerichtsgebühr für diese Klage CZK 2 000,-- (Posten 4 Punkt 6. des Tarifs für Gerichtsgebühren) ohne Rücksicht darauf, wie viele Klageanträge aus der vom Kläger behaupteten Tat entstanden sind (im Umfang des § 13 Abs. 1 Bürgerliches Gesetzbuch).  
Sofern Gegenstand der Klage auf den Persönlichkeitsschutz das Recht auf den Ersatz immateriellen Schadens in Geld ist, wird die Gerichtsgebühr lediglich entsprechend dem Posten 3 des Tarifs für Gerichtsgebühren ohne Rücksicht darauf, ob der Kläger auch den Schutz nach § 13 Abs. 1 Bürgerliches Gesetzbuch beansprucht, gewählt.
- Nr. 14 Durch die Zustellung des Schiedsspruchs durch Aushängung auf der Amtstafel des Schiedsrichters wird die gesetzlich vorausgesetzte Aushängung auf der Amtstafel des Gerichts nicht ersetzt (§ 50l ZPO).
- Nr. 15 Die Regeln der Zeitabrechnung nach § 57 ZPO gilt auch für den Fristablauf bei der Zustellung in die Datenbox.
- Nr. 16 Die Bestimmung des § 177 Abs. 2 ZPO, im Wortlaut mit Gültigkeit per 31.12.2013, ist eine Sonderbestimmung, nach welcher die Möglichkeit besteht, die örtliche Gerichtskompetenz zu ändern, nachdem sie im Sinne des § 11 Abs. 1, Zweiter Satz, ZPO begründet wurde. Voraussetzung für die Kompetenzübertragung ist die Änderung von Umständen, die für die Bestimmung der örtlichen Kompetenz im Sinne des § 88 Buchst. c) ZPO von Bedeutung sind, und zugleich die Beachtung von Interessen eines minderjährigen Kindes. Diese Sonder- (spezielle) Regelung hat Priorität vor Bestimmung des § 12 Abs. 2 ZPO, die in Sachen der Fürsorge um Minderjährige im Prinzip nicht anzuwenden geht.
- Nr. 17 Der Umstand, nach dem vom Verfassungsgericht mit Wirkung ab 1.4.2011 die Bestimmung des § 220 Abs. 3 ZPO aufgehoben wurde, hindert das Berufungsgericht nicht daran, dass nach dem angeführten Datum der Beschluss des Amtsgerichts, der kein Beschluss in der Sache selbst ist, von ihm eventuell geändert wird.
- Nr. 18 Der Gläubiger kann unter den in der Bestimmung des § 42a BGBI. angeführten Bedingungen gegen die Rechtshandlung den Widerstand leisten, mit der der Pfandgläubiger das Recht auf die Befriedigung seiner Forderung aus dem Pfand geltend gemacht hat, zu dem das Pfandrecht auf Grundlage eines Vertrags über die Errichtung des Pfandrechts, der zwischen dem Schuldner und dem Pfandgläubiger abgeschlossen wurde, entstanden ist; Der eigentliche Vertrag über die Errichtung des Pfandrechts stellt keine anfechtbare Rechtshandlung dar.
- Nr. 19 Eine rechtskräftige Gerichtsentscheidung, mit der dem Verpflichteten auferlegt wurde, dass er mit dem Berechtigten eine Vereinbarung über die Ausfolgung einer Liegenschaft nach dem Gesetz Nr. 87/1991 Slg. (im Wortlaut späterer Vorschriften) abschließt, ist eine Amtsurkunde (Entscheidung eines staatlichen Organs über den Eigentumserwerb im Sinne der Bestimmung des § 132 BGBI.), anhand deren vom Katasteramt das Eigentumsrecht des Berechtigten zur ausgefolgten Liegenschaft in Form eines Protokolls nach Bestimmung des § 7 Abs. 1 des Gesetzes Nr. 265/1992 Slg. (im Wortlaut späterer Vorschriften) ins Kataster der Liegenschaften einverleibt wird.
- Nr. 20 Der Ausgleich von Vermögen, Rechten und Pflichten, die von der bisherigen Genossenschaft auf eine neue (auszugliedernde) Genossenschaft im Einklang mit § 29 Abs. 3 des Gesetzes Nr. 72/1994 Slg. im Wortlaut späterer Vorschriften übergehen, stellt keine Bedingung für den Übergang des Eigentumsrechts zum Gebäude oder den Gebäuden, event. dem Haus oder den Häusern, die im § 29 Abs. 1 des gleichen Gesetzes angeführt sind, auf die neue (auszugliedernde) Genossenschaft dar.

---

\*) Dieser Text wurde in der deutschen Sprache zur Information der Leser des Novatrix Verlags vorbereitet.

- Nr. 21 Mit der Bestimmung des § 408 Abs. 1 HGB wird die max. Länge der Verjährungsfrist (zehn Jahre ab dem Tag, an dem sie zum ersten Mal zu laufen begann) geregelt, und zwar ohne dass damit, dass vor deren Ablauf die Forderung in einem Gerichts- oder Schiedsverfahren geltend gemacht wäre, irgendwelche Folgen für deren Verlauf verbunden wären. Für den Fall, dass ein Verfahren hinsichtlich einer solchen Forderung vor Ablauf dieser Frist eröffnet wurde, wird „verboten“, in diesem Verfahren den Einwand der Verjährung geltend zu machen. Aus der Bestimmung des § 408 Abs. 1 HGB hervorgehende Unmöglichkeit des Schuldners, den Verjährungseinwand zu erheben, bedeutet nicht, dass den Bürgen für die Forderung des Schuldners, über den vor Ablauf der zehnjährigen Verjährungsfrist ein Gerichts- oder Schiedsverfahren eröffnet wurde, das gleiche Verbot, die Verjährung einzuwenden wie den Schuldner verfolgen sollte.
- Nr. 22 Bis zur Beendigung des Konkursverfahrens, solange vom Konkursgericht nicht darüber entschieden wird, ob und in welcher Höhe die Barausgaben des Konkursmasseverwalters genehmigt werden, eventuell die Ausgaben, die vom ehemaligen Konkursmasseverwalters aus den Mitteln der Konkursmasse als Kosten in Verbindung mit der Aufrechterhaltung und Verwaltung der Konkursmasse aufgewandt wurden (sei es im Beschluss, mit dem zugleich der Endbericht nach § 29 des Gesetzes Nr. 328/1991 Slg. im Wortlaut mit Wirkung bis 31.12.2007 oder im Beschluss, der für den ehemaligen Konkursmasseverwalter für eine angemessene /analoge/ Anwendung des Gesetzes Nr. 328/1991 Slg. im Wortlaut mit Wirkung bis 31.12.2007 vor Billigung des Endberichts erlassen wurde, gebilligt wird), ist das allgemeine Gericht nicht berechtigt, die Zweckmäßigkeit der Verwendung derartiger Ausgaben und Kosten in Verbindung mit der Aufrechterhaltung und Verwaltung der Konkursmasse in Form eines Streits, der zwischen dem gegenwärtigen Konkursmasseverwalter (als Kläger) und dem ehemaligen Konkursmasseverwalter (als Beklagter) zu beurteilen.
- Nr. 23 Die Rechtsregelung des Gesetzes Nr. 40/1964 Slg., BGBl. sowie weitere privatrechtliche Vorschriften kann auf die durch das Arbeitsgesetzbuch nicht direkt geregelten arbeitsrechtlichen Beziehungen nicht nur dann beziehen, sofern dies im Arbeitsgesetzbuch ausdrücklich nicht festgelegt wird, allerdings ohne unerlässlichen Verweis auch in den Fällen, wo dies in den arbeitsrechtlichen Beziehungen erforderlich ist. Wird die allgemeine rechtliche, im Bürgerlichen Gesetzbuch enthaltene Regelung durch eine privatrechtliche Vorschrift näher geregelt, die zum Bürgerlichen Gesetzbuch in Beziehung einer Spezialität steht, so kann auch diese Vorschrift angewendet werden.
- Wird mit Bestimmung des § 20 Abs. 1 Bürgerliches Gesetzbuch allgemein festgelegt, dass die Rechtshandlungen der juristischen Person in sämtlichen Sachen durch die Satzungsorgane durchgeführt werden, so ist es erforderlich, falls es sich um Handelsgesellschaften handelt, auf die Verhandlungsform dieser juristischen Personen in den arbeitsrechtlichen Beziehungen nach außen hin (in Abhängigkeit von deren Form) jeweilige spezielle Bestimmungen des Handelsgesetzbuchs zu beziehen.

## CONTENTS\*)

### **Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases**

- No. 13 Where the subject of an action for the protection of personality is not the right to pecuniary compensation of non-property damage, the relevant court fee shall amount to CZK 2,000 (Item 4, Paragraph 6 of the Court Fee Tariff), regardless of the number of statements of a claim that have arisen from the act asserted by the claimant (within the limits of Section 13(1) of the Civil Code).  
Where the subject of an action for the protection of personality is the right to pecuniary compensation of non-property damage, the relevant court fee shall correspond to the amount specified in Item 3 of the Court Fee Tariff, regardless of the fact whether the claimant also seeks protection pursuant to Section 13(1) of the Civil Code.
- No. 14 The delivery of an arbitration award by means of posting on the official board of the arbitrator does not substitute the posting thereof on the official board of the court as presumed by law (Section 50l of the Civil Procedure Code).
- No. 15 The rules for counting time laid down in Section 57 of the Civil Procedure Code also apply to the time period for deliveries to data mailboxes.
- No. 16 The provision of Section 177(2) of the Civil Procedure Code, in the wording effective until December 31, 2013, is a special provision, which allows to change the venue jurisdiction of the court after it has already been established within the meaning of the second clause of Section 11(1). The precondition for delegating competence is a change in the circumstances that are relevant for the determination of venue jurisdiction within the meaning of Section 88(c) of the Civil Procedure Code, as well as respecting the interests of the minor child. This particular (special) regulation takes precedence over the provision the provision of Section 12(2) of the Civil Procedure Code, which therefore cannot be applied in cases involving the care of minors.
- No. 17 The fact that the Constitutional Court overruled the provision of Section 220(3) of the Civil Procedure Code with effect from April 1, 2011, shall not prevent the appellate court from amending a resolution of a first-level court, which is not a decision on the merits, also after this date.
- No. 18 Subject to the terms and conditions laid down by the provision of Section 42a of the Civil Code, a creditor may contest a legal act whereby a lien creditor exercised their right to the satisfaction of their claim from the lien, the right of lien to which was established by a pledge agreement entered into between the debtor and the lien creditor. Whereas the pledge agreement itself does not constitute a contestable legal act.
- No. 19 A final decision of a court imposing an obligation upon the liable person to conclude an agreement on the surrender of property with the entitled person in compliance with Act No. 87/1991 Coll. (as amended), is an instrument (a decision of a state authority on the acquisition of property within the meaning of the provision of Section 132 of the Civil Code), according to which the competent cadastral office shall enter the ownership title of the entitled person to the surrendered property in the Land Registry in the manner stipulated by the provision of Section 7(1) of Act No. 265/1992 Coll. (as amended).
- No. 20 The settlement of property, rights and obligations whereby the same is transferred from the original cooperative to the new (detached) cooperative in accordance with Section 29(3) of Act No. 72/1994 Coll., as amended, shall not be a precondition for the transfer of the ownership right to a building or buildings and/or to a house or houses specified in Section 29(1) thereof to the new (detached) cooperative.
- No. 21 The provision of Section 408(1) of the Commercial Code conditions the maximum length of the period of limitation (ten years from the date of its first commencement) without drawing any consequences with respect to the progress thereof from the fact that a claim was submitted within court or arbitration proceedings. In the event that the proceedings concerning

---

\*) This text in the English Language has been prepared for reader's information by Novatrix publishers.

such claim have been initiated prior to the expiry of the period of limitation, it “prohibits” raise an objection of limitation in such proceedings. The inability of the debtor to raise an objection of limitation as implied by the provision of Section 408(1) of the Commercial Code does not mean that the guarantor of the debtor’s claim against whom no court or arbitration proceedings have been initiated prior to the expiry of the ten year period of limitation would be subject to the same prohibition to raise an objection of limitation as the debtor.

No. 22 Until the bankruptcy proceedings are closed and until the bankruptcy court decides on whether and in what amount it approves the cash expenses of the former bankruptcy trustee and/or other conceivable expenses, which have been expended by the former bankruptcy trustee from the funds belonging to the bankruptcy as costs associated with the maintenance and management of the bankruptcy estate (whether through a resolution in which the court approves the final report pursuant to Section 29 of Act No. 328/1991 Coll., in the wording effective until December 31, 2007 or through a resolution awarded prior to the approval of the final report in favour of the former bankruptcy trustee and reasonably [analogically] applying Act No. 328/1991 Coll., in the wording effective until December 31, 2007), the purposefulness of the expended cash expenses and costs associated with the maintenance and management of the bankruptcy estate shall not be examined by a general court within a dispute involving the current bankruptcy trustee (as the claimant) and the former bankruptcy trustee (as the defendant).

No. 23 The legal regulation provided in Act No. 40/1964 Coll., the Civil Code, as well as in other private law legislation may be applied to labour relations that are not directly conditioned by the Labour Code not only in cases explicitly stipulated as such by the Labour Code, however, without necessary reference, but also in cases when required by labour relations. Where the general legal regulation contained in the Civil Code is conditioned in greater detail by a private law regulation, which is in a special relation to the Civil Code, also this regulation may be applied.

If the provision of Section 20(1) of the Civil Code general stipulates that legal acts of a legal entity are at all times effected by the statutory bodies, in case of a business company, the relevant special provisions of the Commercial Code shall be applied to the mode of action of such legal entities in external labour relations (depending on their form).